

Kultura i migracje

PRZEGLĄD RAPORTÓW
I DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

opracowanie przeglądu raportu i dokumentów strategicznych

Monika Stec

inicjatorce i realizatorce projektu:

Weronika Brączek, Magda Sadura /

Fundacja Polskie Forum Migracyjne

Opracowanie przeglądu raportów i dokumentów strategicznych jest częścią projektu „Partnerstwo na rzecz wpływu. Zwinny model współpracy instytucji kultury z osobami z doświadczeniem migracji” realizowanego dzięki wsparciu finansowemu m.st. Warszawy oraz programu Business Unusual Fundacji Stocznia.

Słowa-klucze:

osoby migranckie (migranci_migrantki) | uczestnictwo w kulturze | czas wolny | instytucja kultury | dom kultury | mapowanie publiczności | Warszawa | współpraca instytucji kultury i społeczności migranckich

Legenda:

kursywa – oryginalne cytaty

bold – ważne informacje (wyróżnione w oryginalnym tekście albo przez autorkę zestawienia)

Dokument jest przeglądem publikacji dotyczących albo osób lub grup migranckich (a także turystów_turystek zagranicznych w Polsce i podobnych osób/grup), albo (instytucji) kultury i uczestnictwa w kulturze, albo obu tych tematów. Opracowanie powstało w ramach pierwszej edycji programu Business Unusual¹ – z inicjatywy Magdy Sadury i Weroniki Brączek².

W podsumowaniu uwzględniłam 40 publikacji przekazanych przez inicjatorce (wyszukanych samodzielnie lub pozyskanych z Urzędu m. st. Warszawy i od darczyńców Polskiego Forum Migracyjnego). Są to możliwe najnowsze publikacje (wiele z nich ukazało się w tym roku), jednak zdarzają się starsze (część z nich mogła stracić na aktualności np. w kontekście kryzysu uchodźczego i wojny w Ukrainie, ale wśród nich są takie, które prezentują unikalne dane, np. z badań własnych).

Lista pozycji nie jest zamknięta, lecz stanowi pierwszy krok i punkt wyjścia do dalszych poszukiwań i analiz. Celem tego etapu było zmapowanie istniejących źródeł i danych dotyczących ww. tematów.

Układ podsumowania

Każda publikacja została opracowana w formie tabeli zawierającej: dane bibliograficzne, zarys tematyki (spis treści), podstawowe informacje o krajach migranckich i metodologii (jeśli publikacja jest raportem z badania albo powołuje się na dane), główne informacje i wnioski (ze wskazaniem na stronę cytowania), a także dodatkowe informacje. Główne informacje i wnioski, a przede wszystkim inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich są moim subiektywnym wyborem. Szczególnie zależało mi na tym, żeby zaakcentować wątki:

łączące tematykę osób/grup migranckich, turystów_turystek, cudzoziemców, obcokrajowców z tematyką uczestnictwa w kulturze, instytucji kultury oraz szeroko rozumianej działalności (zwłaszcza współpracy) społeczno-kulturalnej;

dotyczące potencjalnej grupy docelowej (migrantów_migrantek, turystów_turystek itd.), a zwłaszcza jej charakterystyki w kontekście uczestnictwa w kulturze i spędzania czasu wolnego, w tym potrzeb, barier i ograniczeń uczestnictwa;

dotyczące instytucji kultury jako potencjalnego realizatora lub koordynatora działań na rzecz ww. grupy docelowej (tutaj także akcentowano ograniczenia i bariery po stronie tych instytucji).

Charakterystyka źródeł

1 <https://businessunusual.pl/>

2 <https://businessunusual.pl/uczestnicy/magda-sadura-i-weronika-braczek/>

Opracowane źródła są niejednorodne – są to zarówno raporty z badań, jak i poradniki dla migrantek lub miejskie programy. Geograficznie publikacje dotyczą Polski, Europy lub poszczególnych miast (np. Warszawa, Kraków). W odniesieniu do narodowości odnoszą się albo do szerokich kategorii (np. cudzoziemcy, obcokrajowcy), albo do węższych (np. osoby z Ukrainy studiujące w Polsce, uchodźcy, turyści zagraniczni). Niektóre źródła opierają się na danych zastanych (np. urzędowych), inne sprawozdają wyniki badań własnych. Analizowane źródła są dostępne głównie po polsku, rzadziej po angielsku, sporadycznie w innych językach (np. ukraiński, rosyjski).

Nadrepzentowane są „materiały warszawskie” (raporty, badania, ale też programy polityk miejskich) w porównaniu z innymi miastami, a także publikacje dotyczące osób z Ukrainy – zwłaszcza odnoszące się do ich sytuacji po wybuchu wojny – w porównaniu z osobami z innych krajów.

Jak czytać podsumowanie

Warto je potraktować jak coś w rodzaju notatek z lektury, które były robione z subiektywnej perspektywy badaczki, z myślą o ludziach kultury chcących pracować z osobami migranckimi lub osobami pracującymi „w migracjach”, którzy rozważają realizację projektu kulturalnego. Sposób „notowania” zmieniał się wraz z kolejnymi pozycjami (widać to zwłaszcza w ostatniej części tabeli dotyczącej inspiracji do modelu współpracy), co potwierdza roboczy i otwarty charakter tego podsumowania.

Dokument jest długi – 150 stron przeraża, ale nie trzeba czytać od deski do deski. Można skorzystać z takich podpowiedzi:

1. Warto przejrzeć kilka publikacji, żeby zorientować się w układzie całości. A potem wyszukać te informacje, które są dla Ciebie interesujące.
2. Spis publikacji daje wstępną orientację w analizowanych źródłach. Można przeglądać pojedyncze raporty wybierając ze spisu. Należy jednak pamiętać, że nie zawsze tytuł będzie wystarczająco informacyjny, żeby tylko na jego podstawie zainteresować się konkretną publikacją.
3. W zależności od tego, co Cię interesuje, jak bardzo szeroki lub sprecyzowany jest temat (i ile masz czasu), możesz przyjąć różne strategie:
 - a. przejrzeć wybrane wiersze z kolejnych tabel – np. jeśli interesuje Cię konkretna narodowość, to zwróć uwagę na wiersz „Kraje migranckie” oraz „Charakterystyka osób migranckich”;
 - b. przeskanować „Główne informacje i wnioski”, zwłaszcza pogrubione treści,
 - c. przeszukać cały dokument po słowach kluczowych,
 - d. skorzystać z moich podpowiedzi zamieszczonych w ostatniej części tabeli „Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich” (pamiętając, że moje cele i motywacje były sformułowane ogólnie i nie dotyczyły konkretnej grupy, aktywności czy rodzaju instytucji kultury).
4. Niezależnie od tego, co Cię interesuje, szczególnie polecam uwadze następujące pozycje:
 - ♦ **24 (Wielogłos):** Mimo, że publikacja pochodzi sprzed kilku lat, jest przykładem unikalnego badania porównującego trzy społeczności

w różnym stopniu związane z osobami migranckimi. Zbiera też lokalne dobre praktyki oraz prezentuje narzędzie do mapowania społeczności oraz metodologię tworzenia LSICU (Lokalnego Systemu Integracji Cudzoziemców i Uchodźców).

- ♦ **40 (Obcokrajowcy – turyści zagraniczni, migranci / 2018 w instytucji kultury):** Warto zwrócić uwagę m.in. na: opis dobrych praktyk, wywiad z reprezentantem społeczności migranckiej komentującym wyniki badania, wątek języka angielskiego jako obcego rekomendowanego w komunikacji z cudzoziemcami (co doprowadziło mnie do wniosku, że także w komunikacji po polsku warto dbać o prosty, włączający, niespecjalistyczny język); typologię turystów kulturowych.
- ♦ **29 (Cudzoziemcy w Warszawie, czyli jak zmierzyć się z nieuniknionym. Raport):** Dużo ciekawych danych, które można łatwo zaktualizować, a użyte źródła danych mogą być też inspiracją dla instytucji kultury spoza Warszawy. Dodatkowo publikacja zwraca uwagę na precyzyjne określenia (np. rozróżnienie „migrantów” i „cudzoziemców”), a także prezentuje typologię cudzoziemców (w tym „niewidzialnych”).
- ♦ **34 (Kultura blisko domu) albo 36 (Twórczy potencjał):** Przykłady warszawskich programów miejskich, które warto obejrzeć pod kątem tego, w jaki sposób uwzględniają udział cudzoziemców, a opisane cele, działania programu oraz ryzyka mogą stanowić bezpośrednią inspirację dla modelu współpracy (np. diagnoza potrzeb, dostosowanie przestrzeni, partnerstwa lokalne).
- ♦ **26 (Uczestnictwo w polskiej kulturze imigrantów edukacyjnych z Ukrainy):** Artykuł definiuje uczestnictwo w kulturze, sprawozdaje różnice między uczestnictwem w kulturze w Polsce i na Ukrainie oraz wprowadza pojęcie konkultury (jednoczesnego udziału w polskiej kulturze wysokiej i popularnej ukraińskiej).

Użyteczność pozostałych publikacji do dalszego wykorzystania starałam się mniej lub bardziej hasłowo zapisywać w wierszu dotyczącym inspiracji pod koniec tabeli.

5. Możesz też sięgnąć do oryginalnych źródeł – korzystając z linku do strony internetowej lub z materiałów dostępnych w tzw. paczce pdf – dostępnej tu: XXX [prośba do Was o uzupełnienie]. W niektórych miejscach wprost wskazywałam „potencjalne źródło”, ale niekoniecznie to wskazanie może odnosić się do Twojego tematu czy Twoich potrzeb.

Zachęcam do tego, żeby wychodzić poza to, co zostało zamieszczone w podsumowaniu – nie tylko sięgnąć do wybranych pozycji w całości, ale też skorzystać z aktualnie dostępnych danych i źródeł

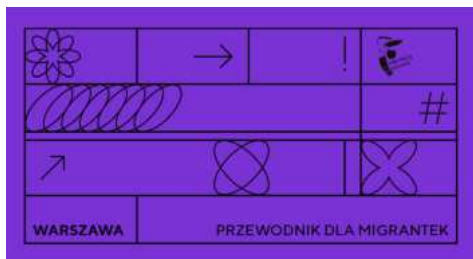
Jeśli publikacja nie zawiera informacji, które pasują idealnie do Twojej grupy docelowej, to w pierwszej kolejności sprawdź źródła danych, które są w niej wykorzystywane. Może być tak, że podobne dane są dostępne dla Twojego tematu, Twojego miasta lub grupy, z którą zamierzasz współpracować. Np. jeśli zamierzasz współpracować z osobami z Azji studiującymi w Polsce, przejrzyj publikacje dotyczące studentów i studentek z Ukrainy.

Warto potraktować opracowane publikacje jako źródła danych oraz źródła kolejnych źródeł danych.

8	1. Przewodnik dla migrantek
11	2. Rola instytucji kultury w procesie integracji polskiej i ukraińskiej społeczności. Raport z badań pilotażowych w Krakowie
16	3. Ukrainian refugee students in the Polish education system
20	4. Raport o stanie miasta Warszawa 2022
31	5. 2022 w warszawskiej kulturze. Raport m. st. Warszawy
35	6. Plan działania na rzecz integracji i włączenia społecznego na lata 2021–2027
39	7. Wizerunek Warszawy – Tożsamość lokalna. Raport z badania jakościowego
44	8. Wizerunek Warszawy wśród obcokrajowców mieszkających w stolicy
47	9. Podsumowanie analizy wizerunku i narracji o Warszawie w mediach i mediach społecznościowych
50	10. Polityka migracyjna „bez polityki”. Antynomie tworzenia polityki migracyjnej w Polsce w okresie 2016–2022
55	11. Poland – Surveys with Refugees from Ukraine: Needs, Intentions, and Integration Challenges. Country Report & Data Analysis (Jan-Mar 2023)
59	12. Polacy i Ukraińcy w codziennych kontaktach
66	13. Polacy o wojnie na Ukrainie w rok po jej wybuchu
68	14. Stosunek do innych narodów rok po wybuchu wojny
72	15. Uchodźcy z Ukrainy w Polsce. Wyzwania i potencjał integracji
77	16. Między nami? Więzy i kontakty Społeczne z Polakami w życiu codziennym osób z Ukrainy w Warszawie i okolicach
83	17. Polska Szkoła Pomagania. Przyjęcie osób uchodźczych z Ukrainy w Polsce w 2022 roku
91	18. Raport Mapuj pomoc. Pomoc oferowana i poszukiwana przez organizacje i instytucje działające na rzecz uchodźców
93	19. Postawy i opinie warszawiaków wobec napływu uchodźców
96	20. GOŚCINNA POLSKA 2022+. Jak mądrze wesprzeć Polskę i Polaków w pomocy osobom uciekającym przed wojną w Ukrainie?
103	21. Displaced from Ukraine to Warsaw. A case study on journeys, living conditions, livelihoods and future intentions
107	22. Seeking Refuge in Poland: a Fact-Finding Report on Access to Asylum and Reception Conditions for Asylum Seekers
110	23. Raport specjalny. Uchodźcy z Ukrainy. Wielkanoc w Polsce. Badanie sondażowe
112	24. Wielogłos. Integracja uchodźców w polskich gminach

125	25. Projekt „Równy dostęp cudzoziemców do usług publicznych: Warszawa”. Raport z diagnozy
133	26. Uczestnictwo w polskiej kulturze imigrantów edukacyjnych z Ukrainy
137	27. Recenzja książki: Anna Jawor, Urszula Markowska-Manista i Marta J. Pietrusińska: Konkultura. Wymiary uczestnictwa w kulturze młodych imigrantów z Ukrainy w Polsce.
139	28. Raport specjalny. Uchodźcy z Ukrainy w Polsce
142	29. Cudzoziemcy w Warszawie, czyli jak zmierzyć się z nieuniknionym. Raport
154	30. Mapowanie działań na rzecz uchodźczyń i uchodźców z Ukrainy. Wsparcie techniczne ułatwiające integrację społeczną i włączanie poprzez rynek pracy obywateli państw trzecich w Polsce, w tym osób uciekających z Ukrainy
157	31. Labour market situation and inequalities
159	32. Risks to Community Cohesion between Ukrainian Refugees and Host Communities in Central Europe. Regional Report
164	33. Risks to Community Cohesion Between Ukrainian Refugees and Host Communities. Poland Report
167	34. Program Kultura blisko domu do roku 2025
176	35. Program Sportowo blisko domu do roku 2025
181	36. Program Twórczy potencjał mieszkanki i mieszkańców Warszawy do 2025 roku
186	37. Program Przyciągamy talenty i liderów na lata 2021–2025
195	38. Turystyka w Warszawie 2021
202	39. Integracja imigrantów ze społeczeństwem przyjmującym. Na przykładzie uczestnictwa w tradycjach, świętach, uroczystościach i życiu kulturalnym
204	40. Obcokrajowcy – turyści zagraniczni, migranci / 2018 w instytucji kultury

1. Przewodnik dla migrantek

Przewodnik po Warszawie, który powstał z myślą o kobietach-migrantkach przybywających do Warszawy

Źródło (link)	https://wcpr.pl/projekty-unijne/przewodnik-dla-migrantek + [folder z raportami i dokumentami strategicznymi]
Rok wydania	2022
Autorstwo	Zespół redakcyjny: Kamila Czerwińska, Maria Popielawska, Bartosz Ledzion Autorki rozdziałów: Kamila Czerwińska, Maria Popielawska, Joanna Abramowicz, Zofia Polańska, Natalia Skoczyłtas (badaczki i badacze, ekspertki od tworzenia usług publicznych, urzędniczki i urzędnicy, a także ekspertki i eksperci z organizacji wspierających cudzoziemców) + przewodniczki – Maria, An i Yasmin
Instytucja	Miasto Stołeczne Warszawa
Miasto	Warszawa
Język publikacji	Polski, angielski, ukraiński, rosyjski
Liczba stron	61

Tematyka

Spis treści	Pierwsze kroki, mieszkanie, transport, lekarz, przepisy, prawa, świadczenia socjalne, uczenie się języka polskiego, praca, szkoła, czas wolny
Kraje migranckie	Brak wskazania (ale przewodnik jest dostępny po angielsku, ukraińsku, rosyjsku)
Charakterystyka osób migranckich	Kobiety migranckie przybywające do Warszawy (brak informacji o wieku czy narodowości)

Metodologia

Główne informacje i wnioski

s. 54-55

Publikacja zawiera rozdział informujący o ofercie spędzania czasu wolnego:

- ♦ **kalendarz wydarzeń w mieście:** um.warszawa.pl/kalendarz
- ♦ wiele bezpłatnych atrakcji
- ♦ Centrum Wielokulturowe
- ♦ Miejsca Aktywności Lokalnej (MAL)
- ♦ domy kultury
- ♦ organizacje lokalne
- ♦ biblioteki i czytelnie
- ♦ **Zajęcia dla dzieci i młodzieży?** W Warszawie jest także wiele **placówek wychowania pozaszkolnego**, które prowadzą dla dzieci zajęcia rozwijające zainteresowania i uzdolnienia. Więcej przeczytasz na stronie elektronicznego systemu rekrutacji: warszawa-pozaszkolne.pzo.edu.pl.
- ♦ **Warszawa dla seniorów. Centrum Aktywności Międzypokoleniowej** to przestrzeń rozwoju i spędzania dobrego czasu dla osób w różnym wieku. Szczegóły poznasz tutaj: wsparcie.um.warszawa.pl/seniorzy (strona dostępna w języku polskim).
- ♦ **Na świeżym powietrzu.** Warszawa jest zielonym miastem. W centrum znajdziesz parki i skwery, które są przestrzenią odpoczynku, rekreacji i miłego spędzania czasu na świeżym powietrzu.

s. 56

- ♦ Przyjdź do Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu Warszawskiego (znajduje się tuż obok Ogrodu Łazienki Królewskie) oraz do Ogrodu Botanicznego PAN – Centrum Zachowania Różnorodności Biologicznej w Powsinie.
- ♦ Rodziny z dziećmi często odwiedzają Warszawski Ogród Zoologiczny.
- ♦ Przestrzenią do spacerów i odpoczynku są też oba brzegi Wisły.
- ♦ W bliskiej odległości od centrum miasta znajdziesz lasy, Puszcę Kampinoską i Mazowiecki Park Krajobrazowy. W lasach jest przygotowana infrastruktura do spacerów, pikników, trasy rowerowe i do nordic walking, a nawet punkty przeznaczone do nocowania w lesie.
- ♦ Wolny czas możesz spędzać **aktywnie fizycznie**. W licznych parkach i na skwerach znajdują się ścieżki zdrowia i zewnętrzne siłownie. Wiele dzielnic oferuje bezpłatne zajęcia sportowe dla osób w różnym wieku i całych rodzin. Zaplanuj też wizytę w wybranym Ośrodku Sportu i Rekreacji (OSiR).
- ♦ **Muzea, teatry, koncerty.** W Warszawie działa wiele instytucji kultury: muzea, teatry, sale koncertowe, filharmonia, opera. Ich listę znajdziesz na stronie: kultura.um.warszawa.pl/miejsca-kultury.
- ♦ W Muzeum Warszawy na Starym Mieście poznasz historię tego miasta oraz jego mieszkańek i mieszkańców. Warszawa to teraz także Twoje miasto.
- ♦ **W lecie jeszcze więcej atrakcji.** W sezonie letnim możesz korzystać z Warszawskich Linii Turystycznych, przepraw promem przez Wisłę czy wycieczek statkiem do Serocka. Tutaj znajdziesz więcej informacji: wtp.waw.pl/warszawskie-linie-turystyczne (strona dostępna w języku polskim i angielskim).

- W lecie Ogród Łazienki Królewskie zaprasza na bezpłatne koncerty chopinowskie. W wakacje możesz też przejechać się po Warszawie zabytkowymi tramwajami i autobusami.
- **A może wolontariat?** Możesz też wspierać ważne inicjatywy i dzielić się z innymi swoimi umiejętnościami, wiedzą i czasem. W Warszawie funkcjonuje platforma Ochotnicy Warszawscy, na której znajdziesz oferty działania jako wolontariuszka. Po szczegóły zajrzyj na stronę: ochotnicy.waw.pl (strona dostępna w języku polskim).

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

s. 31 Ważne linki – materiały do nauki języka polskiego

Po polsku po Polsce popolskupopolsce.edu.pl (strona dostępna w języku polskim i angielskim)

Urząd do spraw Cudzoziemców gov.pl/web/udsc/materialy-dydaktyczne-do-nauki-jezyka-polskiego-dla-doroslych (strona w języku polskim, angielskim, rosyjskim)

s. 33 Opieka dla małych dzieci

Małe dzieci w wieku do 3 lat mogą uczęszczać do żłobka, klubu dziecięcego lub korzystać z opieki dziennego opiekuna. Publiczne żłobki i punkty dziennego opiekuna w Warszawie prowadzą nabór dzieci przez miejski system rekrutacyjny.

s. 34 Wsparcie w szkole

Dzieci migrantów mają prawo do dodatkowej, bezpłatnej nauki języka polskiego w formie dodatkowych zajęć lekcyjnych, mogą przez 12 miesięcy korzystać z dodatkowych zajęć wyrównawczych z danego przedmiotu.

s. 35 Lato w Mieście i Zima w Mieście

W trakcie zimowych ferii oraz wakacji dzieci uczące się w publicznych szkołach podstawowych mogą korzystać z oferty opieki i zajęć w szkołach. Więcej o akcji Zima w Mieście i Lato w Mieście przeczytasz tutaj: edukacja.um.warszawa.pl/lato-i-zima-w-miescie (strona dostępna w języku polskim).

Inne ważne info

Przewodnik zostały zrealizowany na zlecenie Urzędu m.st. Warszawy, w ramach projektu „**Connection – współpraca miast na rzecz działań integracyjnych**”, współfinansowanego ze środków Funduszu Azylu, Migracji i Integracji.

Patronat merytoryczny nad projektem: prof. dr hab. Izabela Grabowska, CRASH – Centrum Badań nad Zmianą Społeczną i Mobilnością, Akademia Leona Koźmińskiego

2. Rola instytucji kultury w procesie integracji polskiej i ukraińskiej społeczności. Raport z badań pilotażowych w Krakowie

Raport sprawozdaje problemy związane z funkcjonowaniem miasta otwierającego się na nowych mieszkańców w warunkach dynamicznego wzrastania ich liczby; prezentuje działania ułatwiające integrację, a także proponuje rozwiązania, które mogłyby się przyczynić do aktywnego włączenia kolejnych instytucji, organizacji i grup mieszkańców w już istniejące obiegi kulturowe

Źródło (link)

<https://mik.krakow.pl/wp-content/uploads/Janusz-Mucha-Rola-instytucji-kultury-w-procesie-integracji-polskiej-i-ukraińskiej-społeczności-MIK.pdf>
+ [folder z raportami i dokumentami strategicznymi]

Rok wydania

2020

Autorstwo

Janusz Mucha

Koordinacja prac badawczych: Elżbieta Kaproń

Współpraca badawcza: Magdalena Lomanovska, Liubov Shtokalo, Ganna Baranivska, Nadiia Shtohryn, Alona Kabaliuk

Instytucja

Małopolski Instytut Kultury w Krakowie

Miasto

Kraków

Języki publikacji

polski

Liczba stron

64

Tematyka

Spis treści

- Kim są ukraińscy mieszkańcy Krakowa?
- Zróżnicowane postawy migrantów wobec procesów Integracyjnych
- Potrzeby społeczności imigrantów ukraińskich (Język ukraiński w przestrzeni publicznej, Poznawanie języka polskiego, Poznawanie polskich kontekstów kulturowych)
- **Widoczne i niewidoczne obiegi kultury ukraińskiej** (Ukraińskie organizacje w Krakowie, Ukraińskie inicjatywy kulturalne, Prezentacje znanych postaci kultury ukraińskiej, Brak oferty dla ukraińskich dzieci, Sieciowanie. O potrzebie parasola)
- **Przegląd oferty kulturalnej przygotowanej przez wybrane krakowskie instytucje kultury z myślą o społeczności ukraińskiej**
- Wnioski i rekomendacje

Kraje migranckie	Ukraina
Charakterystyka osób migranckich	Studentki z Ukrainy, ukraińscy artyści_artystki, ukraińscy działacze_działaczki

Metodologia

Czas realizacji	2019
Metody, techniki	<ul style="list-style-type: none"> • IDI, FGI z przedstawicielami i przedstawicielkami wybranych publicznych instytucji kultury, działających w Krakowie organizacji ukraińskich oraz studiujących i pracujących ukraińskich migrantek • kwerenda stron internetowych oraz profili na Facebooku wybranych instytucji kultury pod kątem informacji na temat udogodnień w udostępnianiu oferty społeczności ukraińskiej • zwiad terenowy obejmujący pięć różnych wydarzeń kulturalnych przygotowanych specjalnie z myślą o odbiorcach ukraińskojęzycznych

Główne informacje i wnioski

s. 17	Analiza zaprezentowanych w niniejszym opracowaniu aktywności publicznych instytucji kultury oparta jest na założeniu, że duża część ukraińskiej społeczności Krakowa zainteresowana jest raczej społeczną integracją niż asymilacją , a działania podejmowane przez instytucje kultury nie mają na celu „wchłonięcia” zbiorowości imigrantów przez społeczeństwo, lecz raczej uczynienie życia ukraińskich mieszkańców miasta wygodniejszym, zapoznanie ich z polską kulturą i wzbogacenie krakowskich obiegów kultury o nowe potencjały i konteksty kulturowe.
s. 20	Model integracji jest znacznie bliższy potrzebom zarówno imigrantów ukraińskich, jak i polskiej społeczności Krakowa niż model asymilacyjny (akulturacyjny) .
s. 35	W Krakowie brakuje pozaszkolnej oferty kulturalnej dla ukraińskojęzycznych dzieci. W szczególnie trudnej sytuacji znajdują się nieznające języka polskiego dzieci z grupy wiekowej od 10 do 12 lat – filmy dla dzieci wyświetlane są z polskim dubbingiem, a przedstawienia teatralne grane po polsku. Również ukraińska młodzież ucząca się w polskich szkołach branżowych i technikach z internatami pozbawiona jest adekwatnej do ich potrzeb rozwojowych edukacji kulturalnej.
s. 38-42	Przegląd oferty kulturalnej przygotowanej przez wybrane krakowskie instytucje kultury z myślą o społeczności ukraińskiej Np. MOCAK, Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie (WBP), Biblioteka Kraków, Krakowskie Biuro Festiwalowe (KBF), Ośrodek Kultury im. Cypriana Kamila Norwida (wraz z działającym w jego strukturze Klubem ARTzona)
s. 42-43	Najczęściej wymienianymi przez uczestniczące w badaniu instytucje problemami na drodze do uczynienia miasta miejscem przyjaznym dla imigrantów są: <ul style="list-style-type: none"> • Brak finansowania dla nowych zadań • Trudność w tworzeniu przyjaznej identyfikacji wizualnej • Brak dostępu do większości ukraińskich mieszkańców Krakowa <p>Działający w mieście program „Otwarty Kraków” i jego zespół interdyscyplinarny spotyka się regularnie, ale warto rozważyć powołanie rady imigrantek i imigrantów.</p>

Wnioski i rekomendacje

- Istnieje potrzeba choćby minimalnego wyjścia z ofertą dla osób z Ukrainy poza formy promocji stosowane w komunikacji z publicznością polską.
- Dla ukraińskich mieszkańców miasta nie jest oczywiste, jaką ofertą dysponują krakowskie domy i ośrodki kultury.
- Nawet jeśli informacja o ofercie dla ukraińskich mieszkańców Krakowa jest dostępna na internetowych portalach i w mediach społecznościowych, to aby jej tam szukać, trzeba o nich wiedzieć.
- Warto zwrócić uwagę na poprawienie widoczności już istniejącej oferty przygotowanej specjalnie z myślą o odbiorcach ukraińskich.
- Dla upowszechnienia oferty kluczowe jest korzystanie z ukraińskich mediów społecznościowych.
- W przypadku wielu wydarzeń teatralnych, operowych lub muzycznych barierą dostępności może być wysoka cena biletów.
- Trudno dotrzeć z informacjami do licznych grup migrantów zamieszkujących różne rejony miasta.
- Choć wielu imigrantów z Ukrainy, którzy czytają książki w językach ukraińskim i rosyjskim sprowadza je z domu, to i tak z uznaniem przyjęliby większą liczbę tytułów współczesnej literatury ukraińskiej w krakowskich bibliotekach oraz informację o tym, że te książki są dostępne.
- Bardzo ważna jest kwestia organizacji przystępnych cenowo kursów języka polskiego.
- Część migrantów zainteresowana jest głównie nauczeniem się sprawnego funkcjonowania w pracy, sklepie czy w komunikacji publicznej, jednak inni (na ogół ci o wyższym kapitale kulturowym) deklarują potrzebę zaznajomienia się z idiomami i kontekstami kulturowymi, wymagającymi zapoznania się z ważnymi tekstami kultury polskiej, kanonicznymi lub niekanonicznymi, ale przez Polaków świetnie znanymi.
- Choć główną troską zdecydowanej większości imigrantów ukraińskich jest nauczenie się płynnego mówienia po polsku, to już znaczna część ukraińskich rodziców chciałaby przekazać dzieciom także znajomość języka rodzimego, w mowie i piśmie.
- Ukraińscy migranci doceniają to, że w komunikacji miejskiej, bankach, teatrach, muzeach i innych instytucjach kultury można znaleźć ważne informacje dostępne w języku ukraińskim.
- Ukraińscy działacze kulturalni podkreślają potrzebę stworzenia przestrzeni do działań wspólnych.
- Kolejna potrzeba to wsparcie ze strony krakowskich instytucji kultury w sprowadzaniu do Krakowa wybitnych przedstawicieli współczesnej kultury ukraińskiej.
- Ważna rekomendacja ze strony działaczy krakowskich organizacji ukraińskich dotyczy wykorzystania przez Miasto Kraków i jego instytucje kultury potencjału tkwiącego w nowej migracji. Lokale, którymi dysponują fundacje ukraińskie, są zbyt małe do uprawiania szerszej działalności kulturowej.
- W Krakowie brakuje pozaszkolnej oferty kulturalnej dla ukraińskojęzycznych dzieci.
- Władze publiczne robią bardzo wiele dla rozpoznania potrzeb nowych ukraińskich mieszkańców. Dobrze funkcjonuje portal (i profil na FB) „Otwarty Kraków”. Bardzo sprawnie działa zespół interdyscyplinarny ds. współpracy na rzecz realizacji programu „Otwarty Kraków”.
- Entuzjastyczny odzew ze strony środowisk ukraińskich migrantów wywołuje możliwość zgłaszania projektów i głosowania w budżecie obywatelskim.

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

- s. 21-22 Choć język rosyjski może wydawać się dobrym „wspólnym mianownikiem komunikacyjnym”, a jego stosowanie ma wymierne zalety (redukcja kosztów tłumaczeń, ekonomizacja przestrzeni informacyjnej – mniej miejsca zajmuje informacja w jednym języku niż w kilku), trzeba mieć świadomość, że dla wielu Ukraińców, ze względu na antagonistyczną relację Ukraina – Rosja, posługiwanie się językiem rosyjskim jest raczej złem koniecznym niż wygodnym, „uwspólnionym” sposobem komunikacji.
- s. 23 W trakcie rozmów zarówno z ukraińskimi, jak i polskimi uczestnikami badania pojawiał się kilkakrotnie postulat zorganizowania nieformalnych grup konwersacyjnych: dysponujący wolnym czasem polscy mieszkańcy Krakowa mogliby spotykać się z zainteresowanymi migrantami, żeby pomóc im ćwiczyć swobodne posługiwanie się językiem, płynność komunikacji i rozumienie naturalnej, mówionej, potocznej wersji języka polskiego. Takie spotkania konwersacyjne odbywają się już w mieście, lecz jest ich zdecydowanie za mało w stosunku do potrzeb deklarowanych przez ukraińskie społeczności.
- s. 24 Oferowana przez Teatr im. Juliusza Słowackiego możliwość oglądania **wybranych spektakli z napisami w języku ukraińskim** jest uznawana przez ukraińskojęzycznych odbiorców za bardzo dobry przykład udogodnienia rzeczywiście służącego lepszemu zrozumieniu akcji przedstawienia – zwłaszcza ze względu na różnorodność stylów i rejestrów językowych w wystawianych spektaklach. Jednak wyświetlanie przetłumaczonych dialogów nie zawsze pomaga zrozumieć sens prezentowanego dzieła – z myślą o tych odbiorcach, którzy są słabiej osadzeni w polskich ramach kulturowych, **warto rozważyć publikowanie niewielkich ukraińskojęzycznych omówieni kontekstowych** (wprowadzających w zwyczaj i tradycje, przybliżających ważne postaci i wydarzenia polskiej kultury i historii), które mogłyby być udostępniane na stronach internetowych organizatorów wydarzeń.
- s. 25 ... najmocniej na potrzeby społeczności ukraińskiej otwierają się obecnie **krakowskie muzea i galerie sztuki – przybywa ofert oprowadzania w języku ukraińskim, coraz częściej pojawiają się ukraińskie ulotki i foldery**. Oferta muzealna stanowi dla migrantów atrakcyjną ofertę spędzania czasu, ponieważ wystawy muzealne i oprowadzania dają wgląd w historię miasta, jego kulturę, różne aspekty życia – pozwalają lepiej zrozumieć miejsce i kulturowe korzenie jego mieszkańców.
- s. 26 W wywiadach indywidualnych silnie akcentowano przekonanie, że **poczucie „bycia zaproszonym” jest tym większe, im więcej informacji jest formułowane w ich języku**. Wielu migrantów ukraińskich odczuwa potrzebę upewnienia się, że wkraczają w przestrzeń otwartą także dla nich. Tam, gdzie ich własny język jest obecny, czują się „u siebie”, mile widziani i życzliwie przyjmowani. W miejscach pozbawionych komunikatów w języku ukraińskim tego poczucia symbolicznego zaproszenia nie mają.
- s. 33 **Dobrze nagłośnione wizyty współczesnych ukraińskich twórców mogłyby odegrać znaczącą rolę w integracji ukraińskiej i polskiej społeczności miasta**. Zapraszanie ukraińskich twórców do udziału w polskich wydarzeniach (festiwale artystyczne, koncerty), prezentowanie ciekawych współczesnych środowisk społeczno-artystycznych, a także pokazywanie w Krakowie kultury ukraińskiej przyczyniłoby się do podniesienia świadomości kulturowej mieszkańców miasta i dostarczało okazji do zaznajomienia się z kulturą i twórcami z sąsiedniego kraju o bardzo złożonej historii.
- s. 34 **Dzieci poprzez środowisko szkolne szybko uczą się języka polskiego i polskiej kultury, jednak ten proces asymilacyjny odcina je od własnych korzeni kulturowych**. Pojawia się problem z ograniczoną znajomością języka ukraińskiego: w domu i na spotkaniach ukraińskich dzieci uczą się języka mówionego, lecz najczęściej nie tworzy się dla nich warunków do opanowania języka ojczystego w piśmie. Tymczasem znajomość języka ukraińskiego jest kluczowa dla przekazywania ukraińskich tradycji i tożsamości.
- s. 36 Działające w Krakowie formalne i nieformalne organizacje ukraińskie współpracują ze sobą, ale i konkurują – przynosi to pozytywny efekt, przyczyniając się do podnoszenia jakości ich oferty, jednak wielość aktywnych podmiotów nie sprzyja wzmocnieniu współdziałania, raczej prowadzi do rozdrobnienia potencjału i rozmycia ich widoczności, w rezultacie do osłabienia organizacyjnego i nierzadko zawieszenia działalności. **Ukraińscy działacze kulturalni podkreślają potrzebę stworzenia przestrzeni do działań wspólnych – zarówno w sensie lokalowym, jak i znalezienia takiej formuły współpracy, która pozwoli wielu organizacjom zaangażować się we wspólne działania**.

s. 36-37 Projektując zasady organizacyjne i programowe postulowanego centrum ukraińskiego, warto także rozważyć tworzenie warunków do sieciowania, zapraszania pod wspólny dach różnych – także nieformalnych – inicjatyw. **W ocenie przedstawicieli ukraińskich organizacji taki „parasolowy” system wsparcia byłby skuteczniejszy niż powołanie nowej instytucji, która tworzy własną ofertę, a inne środowiska zaprasza tylko do uczestniczenia** też umocowanie tych działań w strukturze miasta – **wyznaczenie osoby pełniącej funkcję pełnomocnika rady miasta i łącznika między organizacjami** pozwoliłoby na szerszy ogląd i lepszą koordynację ukraińskich obiegów kultury i przyjęcie perspektywy szerszej niż własna misja każdej z działających w Krakowie grup.

Inne ważne info

s. 54-55 Imienna lista rozmówców i rozmówczyń wraz z instytucjami, które reprezentują.

3. Ukrainian refugee students in the Polish education system

Raport prezentuje dane o obecności (i nieobecności) dzieci i młodzieży z Ukrainy w polskim systemie edukacji (na podstawie otwartych danych publicznych) w roku szkolnym 2022/23

Źródło (link)	https://ceo.org.pl/wp-content/uploads/2023/04/CEO_ukrainian_refugee_students_april_2023-ENG.pdf + [folder z raportami i dokumentami strategicznymi]
Rok wydania	2023
Autorstwo	Paulina Chrostowska
Instytucja	CEO (Centrum Edukacji Obywatelskiej)
Miasto	Warszawa
Język publikacji	angielski
Liczba stron	26

Tematyka

Spis treści	Sources, Assumptions, Number of school age refugee children within and outside the Polish education system , Secondary school students drop out, Primary school students are leaving Poland, Refugee students in preparatory schools, Preparatory classes, "Regular" classes
Kraje migranckie	Ukraina
Charakterystyka osób migranckich	Uczniowie_uczennice i dzieci w wieku szkolnym (dane ze statystyki publicznej)

Metodologia

Czas realizacji	Dane zastane z 2020-2023 (w podziale na typ szkoły/wiek oraz w rozkładzie geograficznym)
Metody, techniki	Dane zastane (ilościowe, ogólnopolskie, publiczne statystyki – <i>otwarte dane</i> – dane.gov.pl) <ul style="list-style-type: none">• SIO [System Informacji Oświatowej] Ukrainian refugee students depending on type of school, class and country, 2022-2023;• PESEL database (UKR status), 2022-2023;

- List of schools and educational institutions in connection to COVID-19, 2020;
- GUS, Główny Urząd Statystyczny (Polish Central Statistical Office) – stat.gov.pl: Education in the school year 2020/2021.

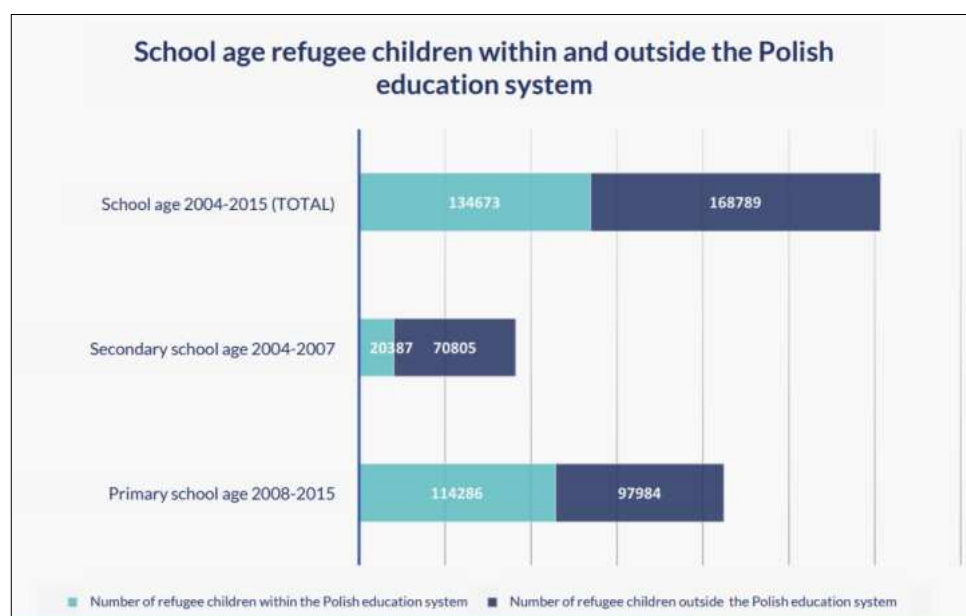
Główne informacje i wnioski

s. 4-5

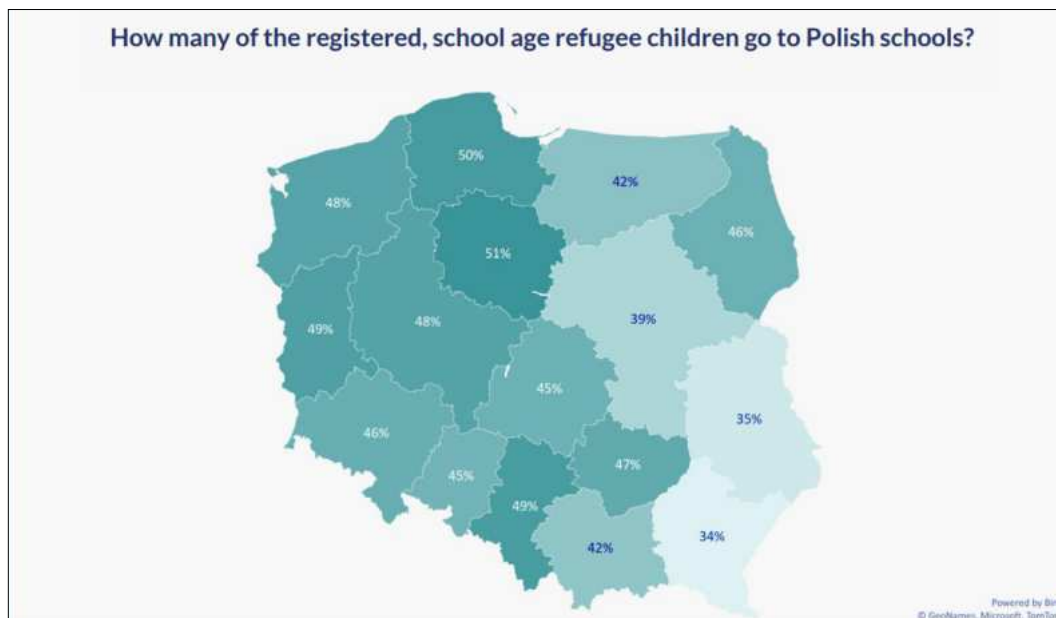
*The decline in the number of school age refugee children has not translated into a significant reduction in the number of refugee students in Polish schools. **Nearly 56% school age (born in 2004-2015) refugee children registered in Poland are outside the Polish education system.***

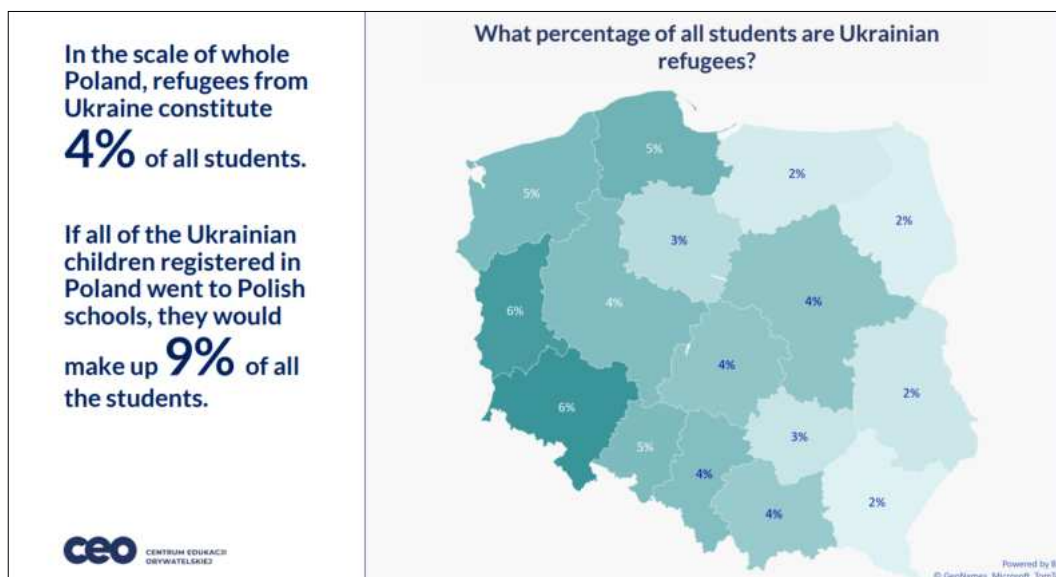
s. 7

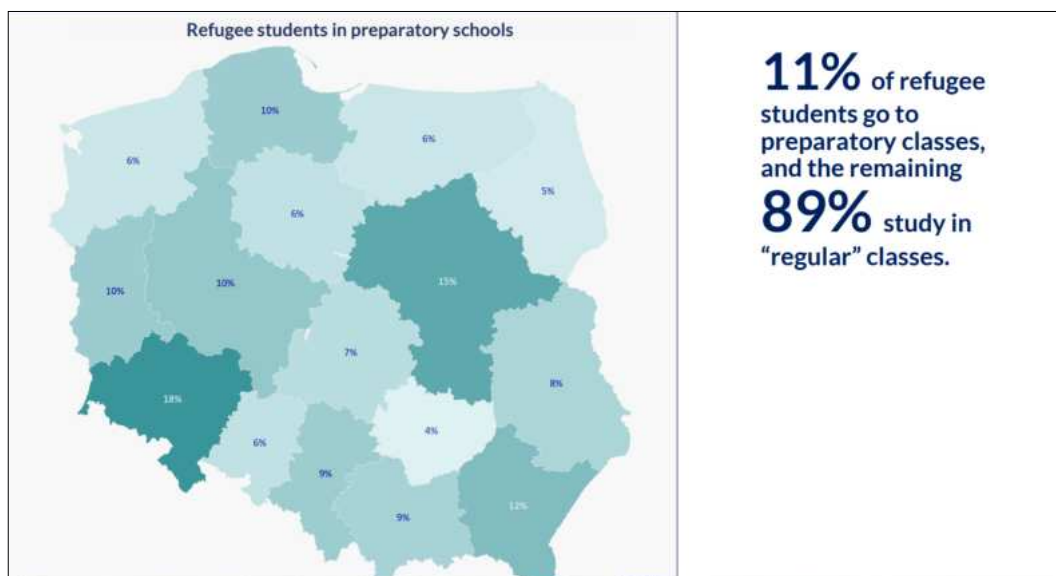
s. 9

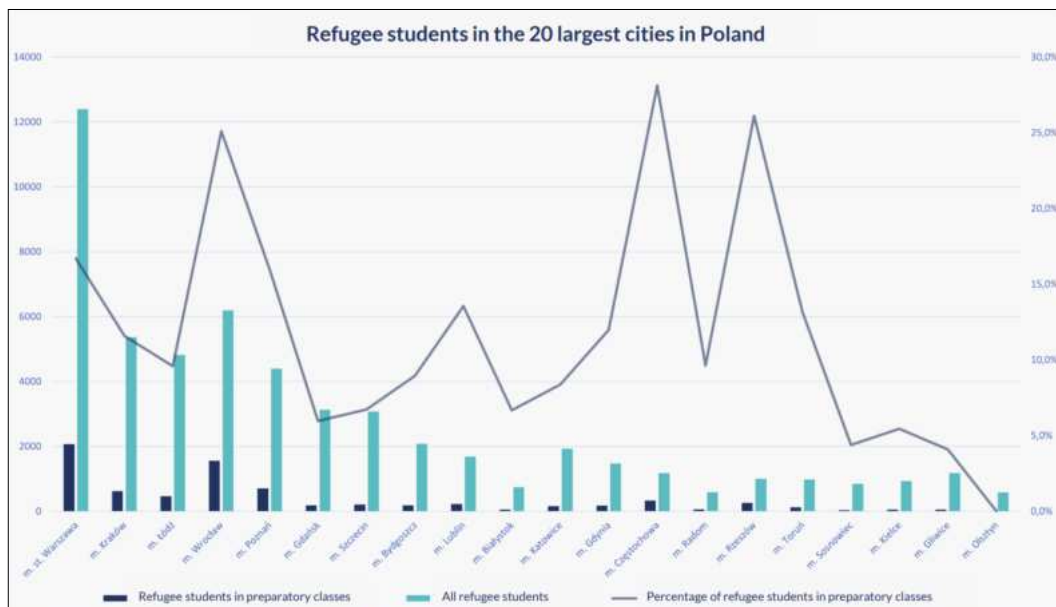

s. 16

s. 17

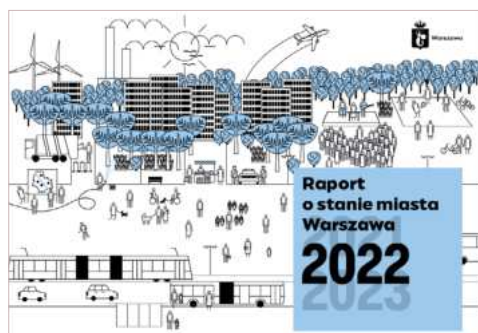

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

s. 14 Interest for learning in Polish schools remains higher than in the previous school year, but lower than at the start of the current school year.

→ „Niezagospodarowane” dzieci w wieku szkolnym – co robią? Co można im zaproponować w ramach działań instytucji kultury?

4. Raport o stanie miasta Warszawa 2022

Roczny raport z działalności miasta, obejmujący wiele sfer (szczegóły w spisie treści)

Źródło (link)	https://um.warszawa.pl/waw/strategia/raport-o-stanie-miasta + [folder z raportami i dokumentami strategicznymi]
Rok wydania	2023
Autorstwo	<i>Biuro Strategii i Analiz Urzędu m.st. Warszawy</i>
Instytucja	Urząd m.st. Warszawy
Miasto	Warszawa
Język publikacji	polski
Liczba stron	174

Tematyka

Spis treści	<p>Miasto i mieszkańcy (Demografia, Powierzchnia, Gęstość zaludnienia, Sposób wykorzystania terenu), Finanse (Budżet m.st. Warszawy; Dochody, wydatki bieżące i inwestycyjne, zadłużenie; Janosikowe;</p> <p>Wydatki na pomoc obywatelom Ukrainy; Wydatki związane z COVID-19); Edukacja (Liczba placówek i uczniów, Etaty nauczycielskie i wakaty, Wydatki na edukację, Projekty i działania na rzecz edukacji); Zdrowie (Szpitale: łóżka, pacjenci, personel; Zasiłki chorobowe i świadczenia; Przyczyny zgonów i struktura zachorowań; Próby samobójcze; COVID-19; Budżet na ochronę zdrowia; Projekty i działania na rzecz ochrony zdrowia); Wsparcie społeczne (Wsparcie dla mieszkańców, Żłobki, Projekty i działania z zakresu wsparcia społecznego); Urbanistyka i planowanie; Polityka mieszkaniowa, Bezpieczeństwo; Warszawa w kryzysie uchodźczym; Kultura (Teatry, Biblioteki, Muzea i instytucje kultury, Stypendia, Kultura w dzielnicach, Wydatki miasta na kulturę, Projekty i działania na rzecz warszawskiej kultury), Sport i rekreacja (Kluby sportowe i współzawodnictwo, Stypendia sportowe, Nagrody sportowe, Wydatki na sport, Projekty i działania na rzecz sportu i rekreacji, Infrastruktura sportowo-rekreacyjna); Transport i komunikacja (Wydatki na transport i komunikację, Liczba pasażerów komunikacji miejskiej, Sprzedaż biletów, Tabor, Buspasy, Punktualność, Ocena jakości komunikacji miejskiej, Projekty i działania na rzecz transportu publicznego, Infrastruktura rowerowa, Veturilo, Strefa Płatnego Parkowania Niestrzeżonego, Rejestracja pojazdów, Uprawnienia</p>
-------------	--

taksówkowe, Inwestycje i remonty infrastruktury drogowej, Projekty i działania na rzecz mobilności i bezpieczeństwa ruchu), Gospodarka odpadami (Zbiórka odpadów komunalnych, Poziomy przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych; Projekty i działania w zakresie gospodarki odpadami, Budżet gospodarki odpadami); Ochrona środowiska i powietrze (Monitoring jakości powietrza, Wymiana kopciuchów i działania na rzecz poprawy jakości powietrza, Inwestycje w zieleń. Ogród zoologiczny, Opieka nad zwierzętami, Projekty i działania na rzecz ochrony środowiska);

Wodociągi i kanalizacja (Długość sieci wodociągowej i kanalizacyjnej; Budżet na remonty i inwestycje MPWiK; Inwestycje MPWiK); **Sytuacja społeczno-gospodarcza** (Wynagrodzenia, Bezrobocie, **Cudzoziemcy na rynku pracy**, Budowa mieszkań, Liczba firm, **Turystyka**); **Współpraca z NGO** (Dotacje, Konkursy wieloletnie, Projekty i działania na rzecz współpracy z organizacjami pozarządowymi); **Społeczeństwo obywatelskie** (Konsultacje z mieszkańcami, Aktywność społeczna młodzieży, Budowanie wspólnotowości, Rozwój wolontariatu, **Działania na rzecz równego traktowania i różnorodności społecznej**); **Budżet obywatelski** (Kwota, Zgłoszone projekty, Realizacja, Głosowanie, Weryfikacja projektów); **Warszawa w Świecie** (Miasta partnerskie; Lista organizacji, w których zrzeszona jest Warszawa; Pakt Wolnych Miast; Europejski Komitet Regionów; Monachijska Konferencja Bezpieczeństwa; **Współpraca z Berlinem**; **Współpraca z Paryżem**; **Współpraca z miastami w Ukrainie**; **Współpraca międzynarodowa Warszawy na rzecz Ukrainy**; **Dom Odbudowy Ukrainy**; **Rzecznik ukraińskich miast w UNESCO**); **Rada m. st. Warszawy** (Aktywność Rady Miasta, Decyzje budżetowe, Stanowiska przyjęte przez Radę m.st. Warszawy); **Urząd m.st. Warszawy** (Liczba etatów; Obsługa mieszkańców; Miejskie Centrum Kontaktów Warszawa 19115; Miejski Rzecznik Konsumentów; Biuro Rzeczy Znalezionych; Planowanie strategiczne; Metropolia warszawska; Współpraca z nauką)

Kraje migranckie

Ukraina

Charakterystyka osób migranckich

Mieszkańcy, uczniowie_uczennice, odbiorcy działań

Metodologia

Czas realizacji

2022

Metody, techniki

Dane zastane: Większość informacji w raporcie opiera się na danych miejskich (biura i jednostki m.st. Warszawy) – jeżeli jest inaczej, zaznaczono źródło. Dane są aktualne na dzień 31.12.2022 r., chyba, że zaznaczono inaczej.

Główne informacje i wnioski

s. 26-27

Ukraińscy uczniowie i dzieci w jednostkach systemu oświaty prowadzonych przez m.st. Warszawę ok. 14,3 tys. uczniów z Ukrainy uczęszczało do samorządowych szkół i przedszkoli – to 6% wszystkich podopiecznych (stan na koniec grudnia 2022).

Od wybuchu wojny w Ukrainie warszawskie szkoły uruchomiły dodatkowe oddziały przygotowawcze dla najmłodszych Ukraińców. Do grudnia 2022 r. w 71 szkołach (w 59 szkołach podstawowych i w 12 liceach) zorganizowano 123 oddziały przygotowawcze.

*Dzięki porozumieniu władz Warszawy z Polskim Centrum Pomocy Międzynarodowej od kwietnia 2022 r. w warszawskich szkołach i przedszkolach zatrudniono **ok. 300 asystentek z Ukrainy. Dodatkowo ze środków UNICEF zatrudniono 40 osób wspierających nauczycieli i dzieci uchodźcze. 14 czerwca 2022 r. uruchomione zostało Centrum***

Edukacji i Rozwoju przy ul. Towarowej, finansowane ze środków UNICEF. W Centrum zorganizowano stanowiska do nauki zdalnej. Realizowane zajęcia obejmowały **zagadnienia ekonomiczne, artystyczne, prowadzone były kursy językowe, programowania.** W centrum funkcjonował również punkt informacyjny oraz infolinia dla rodziców i dzieci. **We współpracy z UNICEF została zorganizowana pomoc psychologiczno-pedagogiczna w języku ukraińskim.** Utworzono centra z 650 miejscami dla uczniów, kontynuujących naukę zdalną w ukraińskim systemie oświaty. Przekazano 4 mln zł na zakup strojów sportowych dla uczniów ukraińskich oraz 1,2 mln zł na zakup sprzętu sportowego. Do przedszkoli, w których jest najwięcej dzieci z Ukrainy przekazano 2 mln zł na zakup dodatkowego wyposażenia, a także 2,1 mln zł na **szkolenia dla nauczycieli z zakresu metodyki nauczania języka polskiego. Środki UNICEF w wysokości 2,3 mln zł wspomogły akcję „Lato w Mieście” oraz „Lato poza Miastem”** w wysokości 1,2 mln zł. Zorganizowano pomoc w zakresie nauki przedmiotów ścisłych przy współpracy z Politechniką Warszawską. Przekazano 1,2 mln zł na zakup materiałów dydaktycznych dla przedszkoli. Fundusze UNICEF wspomagają szkoły w zakresie dożywiania dzieci. Do grudnia 2022 r. na ten cel wydatkowano ok. 3 mln zł.

s. 32

Pomoc medyczna dla uchodźców z Ukrainy

Przy udziale zasobów rzeczowych i osobowych miejskich podmiotów leczniczych zorganizowane były trzy rodzaje pomocy medycznej:

- *W miejscach, gdzie następowało **bezpośrednie przybycie osób do miasta (dworce)** – „Punkty Pomocy Medycznej” działające przez całą dobę 7 dni w tygodniu. Dyżury pełnili ratownicy medyczni, lekarze oraz pielęgniarki. **Personel medyczny był wspierany przez tłumaczy.***
- ***W miejscach pobytowych.** Punkty były wyposażone w podstawowe leki i sprzęt medyczny. Każde miejsce pobytu obsługiwane było przez wyznaczony miejski podmiot leczniczy. Miejskie podmioty lecznicze zabezpieczały w sumie, w szczytowym okresie, **28 punktów pomocy medycznej, w których powstało prawie 4000 miejsc.** Z czasem zawieszona była działalność punktów pomocowych.*
- *Osobom przybyłym w ciężkim stanie zdrowotnym, pomoc była udzielana poprzez zapewnienie transportu medycznego do właściwego **szpitala.** Udzielono porad lub świadczeń ok. 8000 osób.*

Kampania informacyjna skierowana do uchodźców nt. ochrony zdrowia w Polsce

*Od 1 lipca 2022 r. w miejskich podmiotach leczniczych obywatele i obywatelki Ukrainy mogli zapoznać się z **ulotkami informacyjnymi** dotyczącymi możliwości skorzystania z bezpłatnych szczepień ochronnych dla dzieci. Materiały zostały przygotowane w języku ukraińskim. Ulotki były przygotowane we współpracy z UNICEF. Kolejnym działaniem z tego zakresu było przygotowywanie przewodnika zdrowotnego we współpracy z WHO. „Mój przewodnik po zdrowiu” zawierał:*

- *informacje o dostępnych w Polsce świadczeniach opieki zdrowotnej,*
- ***przydatne zwroty, których należy używać podczas rozmowy z personelem medycznym,***
- *piktogramy, ułatwiające przedstawienie objawów chorobowych,*
- ***porady zdrowotne.***

Przewodnik zawierał informacje w językach: ukraińskim, rosyjskim, polskim.

Powstał **system pomocowy dla uchodźców z Ukrainy**, obejmujący m.in.

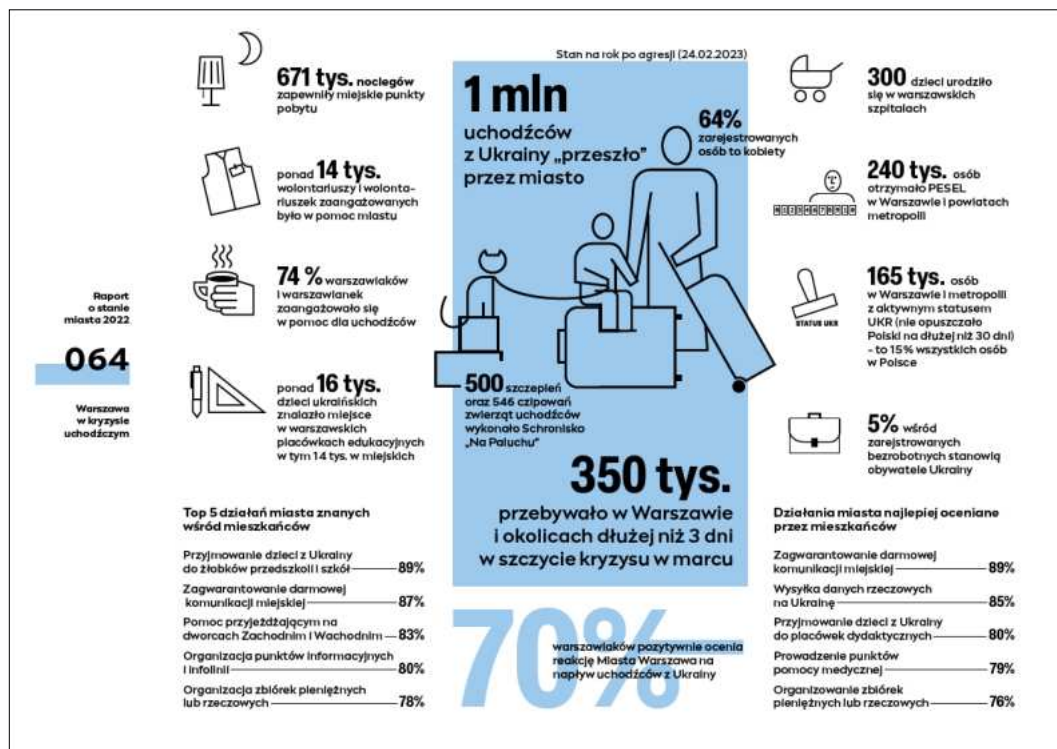
1. Udostępnienie mieszkań warszawiaków po weryfikacji przez pracowników Ośrodków Pomocy Społecznej. Ponad 5300 mieszkań w bazie, z których osoby uchodźcze skorzystały ok. 1300 razy.

2. Tworzenie i prowadzenie punktów pobytu długoterminowego (1678 miejsc). Punkty działają od kwietnia. Ich liczba się zmieniała, w dniu 31.12.2022 r. było ich 7. Mieszkańcy mają zapewnioną: **naukę j. polskiego, wsparcie psychologa, doradztwo i pośrednictwo pracy, wsparcie dla dzieci, w tym nauka online w ukraińskim systemie edukacji.**

3. Udzielanie pomocy przez OPS-y m.in. wypłata jednorazowej pomocy w wysokości 300 zł. Ze świadczenia skorzystało 100 826 osób.

4. Realizacja **Programu integracyjno-edukacyjnego dla rodzin ukraińskich i polskich - spotkania rodzin**, w celu wymiany doświadczeń oraz zapobiegania izolacji. Uczestnicy mieli zapewnione **konsultacje i poradnictwo specjalistyczne, wsparcie terapeutyczne, warsztaty artystyczne, zajęcia sportowe, spotkania kulinarne, klub dla rodzin, wyjścia do instytucji kultury, spacer tematyczne po Warszawie, pikniki, wycieczki i obozy na terenie kraju.** Prowadzono też **działania edukacyjno-integracyjne (nauka j. polskiego), opiekuńczo-wychowawcze.** Program objął blisko 18 500 odbiorców – dzieci, młodzież, ich rodziców i opiekunów oraz realizatorów pracujących z tymi osobami. **36 organizacji pozarządowych zrealizowało 44 projekty.**

5. **Realizacja programu integracyjnego w żłobkach.** Cykl 11 spotkań, które składały się z części teoretycznej oraz praktycznej. Program skierowany do **rodziców najmłodszych dzieci.** Z programu Growing Up Together skorzystało 456 rodziców oraz 816 pracowników Zespołu Żłobków.

W procesie rejestracji PESEL w mieście zarejestrowało się 165 tys. osób. W całym obszarze metropolitalnym Warszawy (OMW) - 230 tys. Aktywny status UKR, który oznacza, że osoba nie opuściła terytorium Polski na dłużej niż 30 dni, posiadało w Warszawie ponad 106 tys. osób (w OMW 165 tys.). Jest to **stan na 24 lutego 2023, czyli rok po agresji Rosji na Ukrainę.**

Większość osób posiadających status UKR to dziewczyny i kobiety (64%). Chłopców i mężczyzn jest około jednej trzeciej. Na uwagę zasługuje fakt, że **w grupie do 18 roku życia chłopców i dziewczyn jest po równo.** Powyżej 18 roku życia dominują już kobiety, których jest 47%, a mężczyźni zaledwie 18%. Liczby te nie uwzględniają jednak osób przebywających w Warszawie przed 24 lutym 2022 r.

Do warszawskich placówek edukacyjnych uczęszcza **ponad 17 tys. dzieci. W całym OMW jest to 27 tys.** Miejskie szpitale udzieliły ok. 10 tys. różnego rodzaju świadczeń: od zabiegów po hospitalizację. W samych szpitalach miejskich **urodziło się ponad 300 dzieci.**

Urząd Pracy zarejestrował ponad **80 tys. powiadomień dotyczących zatrudnienia obywateli Ukrainy.**

(...)

♦ efekt uchodźczy jest dla miasta ogromną zmianą: **Warszawa zmienia swój charakter na miasto wieloetniczne. Już przed wojną składki na ubezpieczenie społeczne w Warszawie regularnie odprowadzało ok 160 tys. obcokrajowców (dane ZUS).**

♦ Warszawa staje się miastem nie tylko tranzytowym w drodze na zachód, ale miastem które będzie centrum aktywności migracyjno-uchodźczej w przyszłości.

KULTURA:

17 teatrów miejskich

19 bibliotek miejskich i dzielnicowych

14 muzeów i pozostałych miejskich instytucji kultury

26 liczba dzielnicowych centrów i domów kultury

[KULTURA] Działania na rzecz uchodźczyń i uchodźców z Ukrainy

... Najszybciej i bardzo aktywnie włączyły się w nie **instytucje kultury i NGO-sy.** Organizowano **zbiórki darów, udostępniano miejsca noclegowe, tworzone punkty informacyjne, organizowano punkty spotkań i opiekę nad dziećmi oraz naukę języka polskiego.**

Muzeum Powstania Warszawskiego powołało **Komitet Pomocy Muzeum Ukrainy**, mający na celu wsparcie muzeów i instytucji kultury w Ukrainie przy zabezpieczeniu zbiorów, czy też zbieraniu dokumentacji świadczącej o grabieży i niszczeniu ukraińskich dóbr kultury.

W drugiej fazie, kiedy zaczął działać system wsparcia socjalnego, **instytucje kultury mogły wrócić do swoich zadań statutowych. Instytucje poszerzały swoją ofertę udostępniając ją również osobom z Ukrainy, zatrudniały animatorki i animatorów, aktorki i aktorów, powstały również specjalnie dedykowane przedstawienia wystawiane w języku ukraińskim. Wystawy w muzeach zostały opatrzone napisami w języku ukraińskim. Do bibliotek sprowadzono książki w języku ukraińskim, na platformie VOD Warszawa zostały umieszczone bajki w języku ukraińskim. Staromiejski Dom Kultury utworzył program stypendialny dla ukraińskich artystów i artystek, a także uaktualnił bazę artystów migranckich MigrArt. We współpracy z Fundacją Polskie Centrum Pomocy Międzynarodowej SDK koordynował także projekt interwencyjnego zatrudnienia uchodźców z Ukrainy w warszawskich instytucjach kultury.**

s. 71

Edukacja kulturalna w Warszawie

Po raz pierwszy odbyło się **Forum Edukacji**. Wykłady, panele, warsztaty, zajęcia praktyczne były okazją do sieciowania, inspiracji i zdobywania nowych doświadczeń warszawskich kadr kultury i edukacji. Podczas Forum zaprezentowano dokument **„Edukacja kulturalna w Warszawie”**. Znalazły się w nim rekomendacje do projektowania i prowadzenia działań w tym obszarze w przedszkolach, szkołach, instytucjach kultury i placówkach edukacji pozaszkolnej oraz przedsięwzięć organizacji pozarządowych, grup nieformalnych czy indywidualnych artystów. Miasto wsparło też finansowo projekty edukacji kulturalnej w domach kultury i bibliotekach w ramach **Funduszu Edukacji Kulturalnej**. W 2022 roku dzięki środkom z Funduszu zrealizowano 84 projekty skierowane do odbiorców w różnym wieku, **zarówno polskich, jak i innych narodowości**.

s. 72

Wieloletnie konkursy ofert na działania kulturalne dla organizacji pozarządowych

Są to: 5-letni konkurs pn. **Spółeczna Instytucja Kultury** oraz 4-letni konkurs pn. **Stały Program Kulturalny**. Celem programów jest długoterminowe wspieranie organizacji pozarządowych, które daje im stabilne warunki planowania i realizacji projektów w wieloletniej perspektywie. Organizacje, które otrzymały wsparcie **działają na rzecz wybranych środowisk bądź społeczności**, są otwarte na rozwijanie współpracy z organizacjami, instytucjami i innymi partnerami; realizują regularną ofertę kulturalną dla mieszkanki i mieszkańców Warszawy. W konkursie Spółeczna Instytucja Kultury, wsparcie otrzymało 5 projektów: **Centrum Teatru i Tańca Zawirowania, Teatr Komuna Warszawa, Centrum Sztuki Włączającej/Teatr 21, Przestrzeń Muzyki Współczesnej Hashtag Lab, Jasna 10** (budżet konkursu na lata 2022 -2026 wynosi 24 051 000 zł). W konkursie Stały Program Kulturalny realizowanym w latach 2022-2025 przyznano **19 dotacji dla organizacji pozarządowych realizujących całoroczne stałe programy kulturalne** (budżet na lata 2022-2025 wynosi 18 119 000 zł).

s. 77

Sport i rekreacja mieszkańców

„Aktywny Warszawiak” to projekt Biura Sportu i Rekreacji zapoczątkowany w 2015 r. Zakłada przeprowadzenie zajęć rekreacyjno-sportowych skierowanych do wszystkich grup wiekowych i społecznych. W 2022 r. dotację otrzymało 13 organizacji, na łączną kwotę 293 tys. zł. Z oferty skorzystało 3 976 mieszkańców Warszawy.

s. 108

ZOO w 2022 r. zaangażowało się w pomoc Ukrainie. **ZOO umożliwiło bezpłatne wejście 65 821 uchodźcom, w tym przede wszystkim dzieciom**, dając im chwilę wytchnienia. Dla ukraińskich ogrodów zoologicznych z kolei ZOO, wraz z Fundacją PANDA, zorganizowano zbiórkę pieniędzy i darów oraz ich transport do Ukrainy. Było to 6 wielkogabarytowych transportów z najbardziej niezbędnymi produktami dla zwierząt oraz ich opiekunów.

s. 112

Pawilon Edukacyjny Kamień

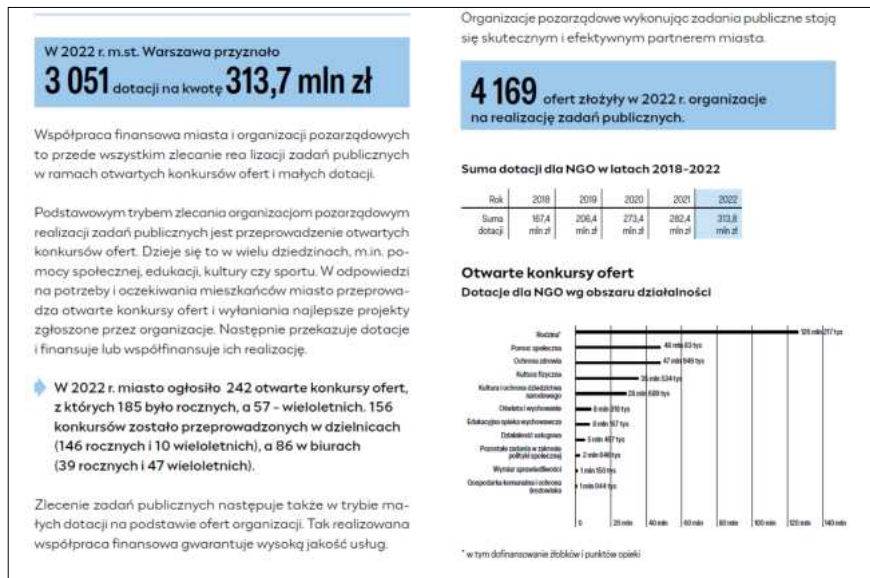
Wydarzenia w liczbach w 2022 r.:

- a) prawie 100 zajęć przyrodniczych dla uczniów warszawskich szkół (ponad 2 tys. osób),
- b) prawie 100 ogólnodostępnych warsztatów edukacyjnych (prawie 2 tys. osób),
- c) 13 otwartych wydarzeń kulturalnych (6 spektakli teatralnych i 7 koncertów),

s. 124

CUDZOZIEMCY NA RYNKU PRACY. Zezwolenia na pracę cudzoziemców w 2022 r.

Wydano 24 tys. zezwoleń na pracę, tj. 84% mężczyznom i liczba ta zmniejszyła się o 15% w stosunku do 2021 r. Kobietom natomiast wydano 5 tys., tj. 16% i liczba ta zmniejszyła się o 50% w stosunku do 2021 r. Kraje, których obywatele otrzymali najwięcej zezwoleń na pracę to: Turcja 20%, **Ukraina 17%** i Indie 13%.

DOTACJE

W 2022 r. miasto ogłosiło 242 otwarte konkursy ofert, z których 185 było rocznych, a 57 - wieloletnich. 156 konkursów zostało przeprowadzonych w dzielnicach (146 rocznych i 10 wieloletnich), a 86 w biurach (39 rocznych i 47 wieloletnich).

KONKURSY WIELOLETNIE

W 2022 r. 6 biur i 6 dzielnic ogłosiło łącznie 57 konkursów wieloletnich (przy 185 rocznych).

(...) Trzeci największy konkurs wieloletni w Mieście ogłosiło Biuro Kultury:

- w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego w latach 2022-2026, pod nazwą: „Społeczna Instytucja Kultury – budowanie instytucjonalnego wsparcia rozwoju kultury”. Na realizację tego zadania przeznaczony został ponad 24 mln zł. Zostało podpisanych 5 umów.

Pomoc dla ofiar wojny w Ukrainie

M.st. Warszawa we współpracy z organizacjami pozarządowymi zaangażowało się w pomoc ofiarom wojny w Ukrainie. W biurach i dzielnicach zostały ogłoszone m.in. otwarte konkursy ofert na realizację zadań publicznych z tym związanych.

W **Biurze Edukacji** zostały ogłoszone m.in. następujące konkursy:

- w zakresie nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania w 2022 roku, pod nazwą: „**Nauka języka polskiego – wsparcie edukacyjne osób przybyłych z Ukrainy** w wyniku konfliktu zbrojnego na jej terytorium”. Pula środków przeznaczona na realizację tego zadania wyniosła 2 210 300 zł. Zostało podpisanych 14 umów.
- w zakresie nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania w 2022 roku, pod nazwą: „**Asystenci kulturowi – wsparcie przedszkolaków i uczniów oraz ich rodzin przybyłych z Ukrainy** w wyniku konfliktu zbrojnego na jej terytorium”. Pula środków przeznaczona na realizację tego zadania wyniosła 875 800 zł. Zostało podpisanych 5 umów.

W **Biurze Pomocy i Projektów Społecznych** zostały ogłoszone m.in. następujące konkursy:

- w zakresie pomocy społecznej w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej, wyrównywania szans tych rodzin w latach 2022-2024, pod nazwą: „Organizacja i zapewnienie schronienia w formie mieszkań oraz wsparcia dla osób w kryzysie bezdomności i obywateli Ukrainy, którzy opuścili terytorium tego państwa w związku z konfliktem zbrojnym”.

- w zakresie wspierania rodziny w 2022 roku, pod nazwą: „**Program integracyjno-edukacyjny dla rodzin ukraińskich i polskich – etap II**”. Pula środków przeznaczona na realizację tego zadania wyniosła 3 641 360 zł. Zostało podpisanych 19 umów.

1 kwietnia 2022 r. Prezydent m.st. Warszawy wydał zarządzenie nr 537/2022 w sprawie określenia trybu postępowania o udzielenie dotacji, sposobu jej rozliczania oraz sposobu kontroli wykonywania zleconego **zadania publicznego organizacjom pozarządowym w celu zapewnienia pomocy obywatelom Ukrainy z pominięciem otwartego konkursu ofert**. Tryb ten dotyczy dotacji dla organizacji pozarządowych, udzielanych na podstawie art. 12 ust. 8 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. W ramach tego trybu w 2022 r. przyznano 70 dotacji na łączną kwotę 13 463 446 zł.

s. 138

Inicjatywa lokalna

W 2022 r. mieszkańcy złożyli 50 wniosków o realizację zadań publicznych w ramach inicjatywy lokalnej. Do realizacji zakwalifikowano 33 projekty, których wspólnym mianownikiem jest integracja i wzmacnianie wspólnot lokalnych, chęć wspólnego działania i lepszego poznania sąsiadów. Najwięcej wniosków złożono i zrealizowano w dzielnicy Wawer (12), w dzielnicy Włochy (9) a na Pradze-Południe (8). Wartość realizacji poszczególnych inicjatyw wahała się od tysiąca złotych do kilkudziesięciu tysięcy.

Miejsca Aktywności Lokalnej

Miejsca Aktywności Lokalnej (MAL) to miejsca, w których mieszkańcy Warszawy mogą skorzystać z bezpłatnej oferty oraz przestrzeni na sąsiedzkie działania. W Warszawie działa 118 różnych MAL-i, m.in. w lokalnych domach kultury, bibliotekach, ngo czy kawiarniach. W 2022 r. powstały 4 nowe miejsca: Dzielnia Saska Kępa (Praga-Południe), Przystanek Porajów (Białołęka), Centrum Aktywności Międzypokoleniowej Armii Ludowej 9 (Śródmieście) oraz **Polsko-Ukraińskie Centrum Wolska (Wola)**. **W ramach rozwoju kompetencji animatorów MAL-i w 2022 r. przeprowadzono 14 szkoleń (w tym szkolenia budujące kompetencje w pracy z osobami uchodźczymi z Ukrainy) oraz serie spotkań superwizyjnych.**

W 2022 r. odbyła się 6. **Ogólnopolska Konferencja Miejsca Otwarte**, służącej wymianie wiedzy, doświadczeń i inspiracji dla prowadzących i działających w miejscach analogicznych do MAL-i w całej Polsce. Tematami przewodnimi tegorocznej konferencji były: aktywność w kryzysie i kryzys aktywności.

Istotnym wątkiem było także włączanie cudzoziemców w działania miejsc otwartych oraz wyzwania w pracy z osobami z różnych kultur. W konferencji wzięło udział **blisko 200 uczestników z całej Polski**.

s. 139

Portal „Spółdzielnia”

W 2022 r. prowadzono i rozwijano portal „Spółdzielnia” służący nieodpłatnemu udostępnianiu zasobów różnych podmiotów (instytucji, organizacji, osób prywatnych) do organizacji niekomercyjnych działań oddolnych przez mieszkańców/ki Warszawy. W 2022 r. dostępnych było ponad 500 różnorodnych zasobów, np. przedmiotów czy przestrzeni do organizacji wydarzeń. W ramach promocji idei współdzielenia odbyło się 5 otwartych wydarzeń sieciujących osoby i podmioty zaangażowane w działania lokalne.

s. 139-140

ROZWÓJ WOLONTARIATU

Zaangażowanie mieszkańców w wolontariat i wolontariat na rzecz uchodźców z Ukrainy

W 2022 r. mieliśmy do czynienia z ogromnym zaangażowaniem społecznym warszawianek i warszawiaków działała społecznie na rzecz innych. Ze zrealizowanego przez Urząd m.st. Warszawy badania wynika, że aż 45,6% badanych deklaruowało zaangażowanie międzykulturowe dla dzieci i młodzieży z 77 placówek edukacyjnych, a 414 szkoły otrzymały

w wolontariat w minionym roku*. Urząd Miasta bada zaangażowanie mieszkańców w wolontariat od 2013 r. Ubiegłoroczny wynik wielokrotnie przewyższa wcześniejsze. Dla porównania w 2021 r. wskaźnik wyniósł 12,2 proc. Tak wysoki wynik to przede wszystkim **efekt zaangażowania we wsparcie przybywających do Warszawy uchodźców z Ukrainy. Mieszkańcy bardzo licznie angażowali się we wsparcie organizacji pozarządowych, instytucji oraz niezwykle licznych inicjatyw oddolnych mających na celu wsparcie uchodźców.**

Urząd m.st. Warszawy już 25 lutego zaczął organizować wolontariat, którego celem było wsparcie miejskich działań na rzecz uchodźców. Najbardziej intensywne działania prowadzono od lutego do czerwca (część osób kontynuowała zaangażowanie w poszczególnych instytucjach). Do Urzędu wpłynęło około 15 tysięcy zgłoszeń od chętnych osób. **Wolontariusze działali na dworcach kolejowych (Wschodni i Zachodni) w punktach pobytowych prowadzonych przez m.st. Warszawa, w miejscach zbiórek i wydawania darów, świadczyli też wsparcie psychologiczne i tłumaczeniowe w urzędach dzielnic i w punkcie nadawania numeru PESEL na Stadionie Narodowym. Łącznie do działań zaangażowano około 5 tys. osób.**

Rozwój i promocja wolontariatu w Warszawie - projekt „Ochotnicy warszawscy”

Jednym z najważniejszych elementów projektu „Ochotnicy warszawscy” jest portal **www.ochotnicy.waw.pl**, na którym każdy organizator wolontariatu może zamieścić ofertę i w ten sposób rekrutować wolontariuszy do swoich działań. W całym 2022 r. zamieszczono aż 385 takich ofert. Średnia liczba ofert dostępnych każdego dnia wynosiła 77. Użytkownicy korzystali także z zawartej w portalu bazy wiedzy oraz części informacyjnej, na której zbierane są aktualności ze środowiska warszawskiego wolontariatu, informacje o szkoleniach, warsztatach i wydarzeniach. **Po agresji Rosji na Ukrainę, na portalu pojawiała się znaczna liczba ofert wolontariatu w zakresie wspierania uchodźców. Portal cieszył się bardzo dużą popularnością, łącznie w 2022 r. odwiedziło go 324 243 użytkowników.**

W 2022 r. **84 instytucje miejskie (domy kultury, biblioteki i ich filie, ośrodki pomocy społecznej, placówki wychowania pozaszkolnego, placówki opiekuńczo-wychowawcze)** brały udział w dedykowanych programach rozwoju wolontariatu. Programy te organizowane są od 2018 r.

s. 141-142

Centrum Wielokulturowe - warszawskie miejsce dialogu i integracji

Centrum Wielokulturowe działa przy ulicy Jagiellońskiej 54. Jest miejscem dla migrantów i migrantek oraz lokalnej społeczności, w którym **każdy znajdzie odpowiednią dla siebie ofertę edukacyjną, kulturalną, doradczo-informacyjną.** Wspiera ono integrację międzykulturową i obywatelską mieszkańców Warszawy.

2022 r. był dla Centrum Wielokulturowego rekordowy pod względem liczby osób, które skorzystały z oferowanego im wsparcia. CWW udzieliło prawie 100 tys. informacji i porad, w tym:

- 97 376 osobom w punkcie informacyjnych udzielono informacji dot. m.in. kwestii urzędowych
- 928 porad prawnych
- 884 porady zawodowe
- 289 porad psychologicznych

W Centrum zrealizowano 512 wydarzeń i inicjatyw integracyjnych, w tym 209 zorganizowanych przez podmioty zewnętrzne i 303 organizowanych przez CWW. Odbiorcami tych działań było ponad 10 tys. osób. Przeprowadzono 234 lekcje od Centrum pakiety edukacyjne do realizacji edukacji wielokulturowej. 492 osoby, w tym

355 dorosłych oraz 137 dzieci i młodzieży, skorzystały z kursów języka polskiego organizowanych w Centrum. Regularną pracę Centrum wspierało 80 wolontariuszy i 22 praktykantów.

Centrum Wielokulturowe już pierwszego dnia kryzysu uhumanitarnego spowodowanego agresją Rosji na Ukrainę realizowało szereg działań mających na celu wsparcie osób uciekających przed wojną. Funkcjonowała **infolinia obsługiwana w języku angielskim, polskim, ukraińskim i rosyjskim**. Przez pierwsze 10 dni pracy infolinia odebrała około 15 tys. telefonów. W Centrum działał punkt informacji, wsparcia i doraźnej pomocy: prawnej, psychologicznej i w poszukiwaniu pracy. Swoje stanowisko mieli również pracownicy pomocy społecznej. Zorganizowano miejsca do odpoczynku, ogrzania się, wypicia kawy, herbaty, **spotkania i rozmowy**. Codziennie przychodziło do Centrum ponad 500 osób, głównie kobiety z dziećmi. Pracę Centrum na rzecz uchodźców z Ukrainy wspierało ponad 150 wolontariuszy, mówiących po angielsku, polsku, rosyjsku i ukraińsku, pracujących po kilka godzin dziennie.

s. 152-153

WSPÓŁPRACA Z MIASTAMI W UKRAINIE

Miasto wspiera ukraińskie miasta od początku rosyjskiej agresji na Ukrainę, tj. od 24 lutego 2022 r. **Przekazano pomoc rzeczową do miast, z którymi utrzymywano stały kontakt m.in. Kijowa, Lwowa, Charkowa, Odessy i Konotopu**. W listopadzie 2022 r. Prezydent m.st. Warszawy wystąpił w Parlamencie Europejskim. Nawoływał do podjęcia rozwiązań systemowych oraz wsparcia z zewnątrz, także ze strony Unii Europejskiej, uchodźców z Ukrainy, ale i przyszłej odbudowy dotkniętego wojną kraju.

WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA WARSZAWY NA RZECZ UKRAINY

Utrzymywana była stała współpraca z dużymi organizacjami międzynarodowymi i agendami UE oraz ONZ, takimi jak: DRC, CEB, IOM, IRC, NRC, UNHCR, UNICEF, WHO w celu zabezpieczenia potrzeb osób z Ukrainy, przebywających w Warszawie. Dzięki wsparciu rzeczowemu, wolontariuszom, dotacjom i dobrym praktykom działania m.st. Warszawy stawały się coraz bardziej efektywne. Dzięki bezpośredniej współpracy z państwami i miastami Unii Europejskiej i świata (m.in. Francją, Kanadą, Turcją), Warszawa skutecznie pośredniczyła w przekazaniu pomocy zarówno rzeczowej, jak i finansowej (m.in. ze strony Tajwanu i Düsseldorfu), ukraińskim rodzinom.

DOM ODBUDOWY UKRAINY

W połowie 2022 r. Warszawa powołała **Dom Odbudowy Ukrainy**, który będzie wspierał odbudowę po zakończeniu działań wojennych, koordynowany przez Biuro Stołecznego Konserwatora Zabytków. Jest to idea składająca się z pakietu inicjatyw, m.in.: platformy wymiany informacji miast polskich i ukraińskich (w której uczestniczą polscy specjaliści oraz konserwatorzy z Charkowa, Chortycy, Czerniowców, Czernichowa, Dniepru, Kijowa, Lwowa, Łucka, Sum i Zaporozża), zbiórki materiałów do zabezpieczenia zabytków, wsparcia Ukrainy we wpisaniu jej 3 miast na listę UNESCO, funduszu na rzecz odbudowy Ukrainy oraz prac nad planem odbudowy ukraińskiego dziedzictwa z ekspertami różnych dziedzin.

RZECZNIK UKRAIŃSKICH MIAST W UNESCO

W 2022 r. Warszawa była rzecznikiem ukraińskich miast w UNESCO. Warszawa, która prowadzi Sekretariat Organizacji Miast Światowego Dziedzictwa UNESCO (OWHC) na **Europę Środkową** i Wschodnią, zainicjowała współpracę miast członkowskich z miastami ukraińskimi UNESCO, a także tymi, które są na liście informacyjnej UNESCO. Stolica Polski oraz niektóre z miast OWHC pomogły miastom ukraińskim w przygotowaniu 3 wniosków (dla Odessy, Charkowa i Czernichowa) o wpis na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

Uruchomienie obsługi w języku ukraińskim

Od pierwszego dnia wojny w Ukrainie, a tym samym od dnia, w którym stale rosła liczba przybywających do Warszawy obywateli tego kraju, **Miejskie Centrum Kontaktów Warszawa 19115, rozpoczęło prace nad budowaniem oferty w języku ukraińskim.** Pierwsze osoby posługujące się językiem ukraińskim zostały zatrudnione już 7 marca. Od 15 marca uruchomiona została obsługa w wybranych przedziałach czasowych, a od 1 maja do chwili obecnej obsługa odbywa się w trybie 24/7.

Uruchomienie na Portalu Warszawa 19115 podstrony dla obywateli Ukrainy.

W marcu 2022 r. na portalu warszawa19115.pl uruchomiona została podstrona dla obywateli Ukrainy z najważniejszymi informacjami **w języku polskim i ukraińskim. Zawartość portalu została podzielona na 12 sekcji tematycznych, tak aby łatwo można było wyszukać informacje dotyczące różnych obszarów pomocy.**

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

nauka języka polskiego (w tym np. zwroty przydatne u lekarza, przy szukaniu pracy)

trening umiejętności rodzicielskich, pomoc młodym rodzicom (których dzieci urodziły się w Polsce)

pomoc w szukaniu pracy

Lato w mieście itp. (może warto dowiedzieć się, jaka była oferta aktywności dla dzieci migranckich)

integracja z warszawiakami

s. 70 Ważne informacje o kulturze dla uchodźców. A może instytucje mają własne raporty o działaniach na rzecz osób migranckich? Np. POLIN, CN KOPERNIK, Dom spotkań z historią, Muzeum Warszawy, Muzeum Pragi, MSN?

Warto się bliżej przyjrzeć poniższym przykładowe, np. żeby sprawdzić, czy uwzględniają osoby migranckie, np. z Ukrainy.

s. 71 Forum Edukacji, dokument „Edukacja kulturalna w Warszawie”

s. 72 Wieloletnie konkursy...

s. 77 sport i rekreacja mieszkańców

s. 112 Pawilon Kamień

s. 130-131 czy są jakieś dotacje na działania dla osób z Ukrainy?

s. 133 może skontaktować się z Biurem Edukacji i Biurem Pomocy ... w sprawie szczegółów?

s. 138 co MAL-e coś robią dla UKR? Bardzo ciekawie to wygląda: Polsko-Ukraińskie Centrum Wolska (Wola). Warto byłoby dowiedzieć się czegoś więcej (z czego te szkolenia dla animatorów, kto ich szkoli, czy robili diagnozę potrzeb itd.). Ciekawie wygląda również: Ogólnopolska Konferencja Miejsca Otwarte

s. 139 Spółdzielnia Kultury <https://www.spoldzielniakultury.waw.pl/>

s. 139-140 Wolontariat - wolontariusze mogliby... mogliby mieć ciekawe obserwacje dot. potrzeb osób z Ukrainy, spędzania przez nich czasu wolnego itd. Czy nadal jest tak duże zainteresowanie wolontariatem na rzecz URK.

s. 141-142 Centrum Wielokulturowe – warto sprawdzić, czy są jakieś działania dedykowane osobom z Ukrainy, zwłaszcza kulturalne?

s. 155 tel. 19115 – warto się temu przyjrzeć: wersja ukraińska o kulturze (link po polsku) – Jakie są statystyki strony? Jak często te informacje są aktualizowane: <https://warszawa19115.pl/-/kultura-i-sport-dla-obywateli-ukrainy>

5. 2022 w warszawskiej kulturze. Raport m. st. Warszawy

Raport sprawozdający działalność kulturalną Warszawy w 2022 w formie kalendarium

Źródło (link)	[folder z raportami i dokumentami strategicznymi]
Rok wydania	2023
Autorstwo	Biuro Kultury
Instytucja	M. St. Warszawa
Miasto	Warszawa
Język publikacji	polski
Liczba stron	45

Tematyka

Spis treści	Brak [układ publikacji – kalendarz miesięczny]
Kraje migranckie	Brak (ale są informacje o działaniach kulturalnych dotyczących Ukrainy)
Charakterystyka osób migranckich	Brak (tylko jako grupa docelowa albo inspiracja działań)

Metodologia

Czas realizacji	Nie dotyczy
Metody, techniki	Nie dotyczy

Główne informacje i wnioski

- s. 8 [Marzec] **Warszawska kultura dla Ukrainy**
- Warszawska kultura ruszyła na pomoc Ukrainie i nie ma chyba instytucji, która nie dorzuciłaby czegoś od siebie, by wesprzeć tych, którzy tak bardzo na nas liczą. **W stolicy odbywały się zbiórki rzeczowe, specjalne koncerty i spektakle, z których dochód przekazano na pomoc potrzebującym.** Dla walecznej Ukrainy zagrała m.in. orkiestra Sinfonia Varsovia – na dwóch koncertach, w Teatrze Wielkim Operze Narodowej i w Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN. Teatr Żydowski wraz z innymi warszawskimi teatrami zorganizował charytatywny koncert „Warszawskie teatry dla Ukrainy” i cały dochód ze sprzedaży biletów-cegiełek przekazał Polskiej Akcji Humanitarnej. Były też symboliczne gesty, takie jak napis ДЕТИ na Placu Defilad, odnoszący się do dramatu w Mariupolu. **Domy kultury i biblioteki organizowały zajęcia dla najmłodszych, warsztaty plastyczne i muzyczne, w muzeach odbywały się specjalne oprowadzania w języku ukraińskim i rosyjskim.**
- s. 9 Świąto teatru w cieniu wojny
- Międzynarodowy Dzień Teatru stał się okazją do zwrócenia uwagi na dramat ukraińskiego Mariupola, gdzie 16 marca został zbombardowany tamtejszy Teatr Dramatyczny, kryjówka około tysiąca osób, w tym setek dzieci. Na Placu Defilad w Warszawie 24 marca został namalowany **wielki napis ДЕТИ**, odczytane było także orędzie na Dzień Teatru, przygotowane przez Dramatyczny Kolektyw z reżyserką Moniką Strzępką na czele. **W orędziu zawarty był apel, aby przed wszystkimi teatrami namalować podobny napis – i odpowiedziało na niego wiele instytucji kultury, nie tylko w Warszawie.**
- Błękitno-żółta solidarność**
- Ukrainie zadedykowane zostały nowe warszawskie **murale**. Trzy minimalistyczne malowidła, w barwach ukraińskiej flagi, pojawiły się w Śródmieściu, a na Targówku odsłonięto mural dla Ukrainy „Panna Wolna” wg projektu Andrzeja Pągowskiego.
- s. 10 **Stypendia interwencyjne**
- Wspólnie ze Staromiejskim Domem Kultury ogłosiliśmy program stypendialny dla twórczyń i twórców w zagrożeniu. **Jednorazowe stypendia interwencyjne w wysokości do 5 tys. złotych były wypłacane artystkom i artystom z Ukrainy, których wojna zmusiła do opuszczenia rodzinnych stron.**
- s. 14 [Kwiecień] **Galeria Wolna Ukraina**
- Na chodniku wzdłuż ul. Belwederskiej, naprzeciwko Ambasady Federacji Rosyjskiej, powstała uliczna Galeria Wolna Ukraina. Pokazaliśmy tam **prace artystyczne nawołujące do zakończenia wojny w Ukrainie oraz wielkoformatowy napis Слава Україні.**
- s. 15 **Ateneum dla Ukrainy**
- 19 kwietnia odbyła się premiera **wideoklipu dla Ukrainy realizowanego przez Teatr Ateneum** z udziałem specjalnych gości oraz studentów Akademii Teatralnej im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie, Warszawskiej Szkoły Filmowej i Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina. Także w kwietniu rozpoczął się **cykl „Czytamy dla Ukrainy”**, w ramach którego aktorki i aktorzy Ateneum czytali współczesne dramaty ukraińskie. Wpływy z każdej prezentacji przekazano na rzecz uchodźców i uchodźczyń.
- Filmy ukraińskie na VOD Warszawa**
- Centrum Kultury Filmowej im. Andrzeja Wajdy oraz Ukraina! Festiwal Filmowy zapraszali na przegląd nowych, nagradzanych na międzynarodowych festiwalach filmów ukraińskich. Była to **kontynuacja akcji „Pomagaj ukraińskim uchodźcom, oglądając filmy”**. Dochód ze

sprzedaży biletów przekazano na organizacje wspierające uchodźców i uchodźczynie oraz realizujące programy pomocowe w Ukrainie.

s. 17

Jak korzystamy z oferty kulturalnej?

Fundacja Obserwatorium – na zlecenie Biura Kultury – prowadziła **badania odbiorczyń i odbiorców warszawskich wydarzeń kulturalnych**. Wyniki ankiet pomogły w przeprowadzeniu ewaluacji trzech wieloletnich, otwartych konkursów dotacyjnych dla organizacji pozarządowych: Społeczna Instytucja Kultury (edycja 2018 oraz 2019) oraz Stały Program Kulturalny (edycja 2019). W ramach ewaluacji odbywały się **badania ankietowe wśród odbiorczyń i odbiorców oferty 18 podmiotów**, które zwyciężyły w tych konkursach. Celem badania było poznanie opinii na temat działalności zwyciężskich organizacji oraz motywacji odbiorczyń i odbiorców ich oferty do uczestniczenia w innych warszawskich wydarzeniach kulturalnych.

s. 22

[Czerwiec] Warszawa zainaugurowała europejskie koncerty dla Ukrainy

Koncert charytatywny w parku Agrykola otworzył europejską trasę „Life Will Win” (w 10 europejskich stolicach), tj. cyklu koncertów, wspierających starania Ukrainy o status państwa kandydującego do Unii Europejskiej.

Pomagamy ukraińskim uchodźcom

Wspólnie ze Staromiejskim Domem Kultury przystąpiliśmy do programu **Cash for work (PCPM), czyli interwencyjnego zatrudniania uchodźców i uchodźczyń z Ukrainy**. W tym przypadku w instytucjach kultury. Było to możliwe dzięki wsparciu **Fundacji Polskie Centrum Pomocy Międzynarodowej** – realizatora programu. **Wynik tej współpracy – pod koniec roku 70 osób**, które uciekły z Ukrainy z powodu wojny, **zaczęło stałą pracę w warszawskich instytucjach kultury. To aktorki i aktorzy, choreografki i choreografowie, artyści i artystki, menadżerki i menedżerowie kultury.**

s. 26

Wsparcie dla najlepszych projektów edukacyjno-kulturalnych

Poznaliśmy wyniki kolejnej edycji Funduszu Edukacji Kulturalnej. Wsparcie finansowe otrzymało 25 projektów zgłoszonych przez biblioteki i dzielnicowe domy kultury. Dofinansowane projekty wpisują się w Strategię #Warszawa2030 i założenia programów wykonawczych „Kultura blisko domu” oraz „Twórczy potencjał mieszkańek i mieszkańców Warszawy”. W tej edycji priorytetem było podejmowanie aktualnych tematów społecznych sprzyjających rozwojowi wielokulturowego społeczeństwa. **Na liście projektów, którym przyznano dofinansowanie, znalazły się m.in. warsztaty plastyczne, sąsiedzkie spotkania wielu kultur, rezydencje artystyczne z udziałem gości z Ukrainy.**

s. 33

Forum Edukacji Kulturalnej – nowy początek

Było to wydarzenie pełne rozmów i twórczego działania, pomysłów i dialogu osób działających w obszarze edukacji kulturalnej, instytucjach kultury, organizacjach pozarządowych i aktywistów niezależnych. Podczas forum, odbywającego się w Pałacu Kultury i Nauki, zaprezentowaliśmy także nowy miejski **dokument „Edukacja kulturalna w Warszawie”**. Wersja elektroniczna – w języku polskim, angielskim i ukraińskim – jest dostępna na stronie kultura.um.warszawa.pl.

s. 34

Forum Przyszłości Kultury

„Solidarność i troska” – tak brzmiało hasło Forum Przyszłości Kultury, organizowanego przez Teatr Powszechny. **Ekspertki, eksperci, artystki i aktywiści rozmawiali m.in. o migracjach klimatycznych, skutkach pandemii, nowych wspólnotach, zmianach, jakie czekają instytucje kultury w obliczu aktualnej sytuacji politycznej, społecznej i klimatycznej.** Edycja 2022 została podzielona na dwie części. **Pierwsza, wiosenna odsłona, odbywała się w 12 miejscowościach w całej Polsce, a w październiku – trzydniowe wydarzenie w Warszawie.** Obrady Forum były transmitowane na platformie VOD Teatru Powszechnego.

s. 38

[Listopad] **Centrum Sztuki Włączającej**

Teatr 21 – jedna z naszych Społecznych Instytucji Kultury – znalazła wreszcie swój dom. Na warszawskiej Pradze zostało otwarte Centrum Sztuki Włączającej. Weekend otwarcia siedziby przy ul. Skoczylasa 10/12 był pełen ciekawych wydarzeń i radosnych spotkań.

s. 42

Nowa Społeczna Rada Kultury

Jak realizować politykę kulturalną miasta? Jak promować warszawską kulturę? Między innymi w tych kwestiach prezydentowi Warszawy doradza Społeczna Rada Kultury. W grudniu rozpoczęła się nowa kadencja Rady, która potrwa do 2025 roku. W jej skład weszli: Marek Chodaczyński, Zofia Dworakowska, Joanna Kos-Krauze, Paweł Kos-Nowicki, Zofia Król, Aleksandra Litorowicz, Zygmunt Miłoszewski, Piotr Rypson, Justyna Sobczyk, Małgorzata Wdowik, Mikołaj Ziółkowski.

s. 43

Literackie rezydencje 2023

Sześć osób – trzy z Ukrainy i trzy z Białorusi – zostało zakwalifikowanych na rezydencje literackie w Warszawie, organizowane przez Staromiejski Dom Kultury, Stowarzyszenie Tłumaczy Literatury i Stowarzyszenie Unia Literacka. Rezydencje są przeznaczone dla pisarzy/pisarek, dramatopisarzy/dramatopisarek i tłumaczy/tłumaczek z zagranicy. **Pobyć w Warszawie umożliwi im poznanie lokalnej sceny literackiej i artystycznej oraz kulturalnej oferty stolicy.**

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

s. 8 i następane: Jest sporo informacji o reakcji instytucji kultury na kryzys w Ukrainie, ale trudno powiedzieć, na ile to pojedyncze zrywy, a na ile trwałe działania. Warto byłoby się dowiedzieć, czy jakieś działania są kontynuowane, czy było zainteresowanie (z czyjej strony), np. **Domy kultury i biblioteki organizowały zajęcia dla najmłodszych, warsztaty plastyczne i muzyczne, w muzeach odbywały się specjalne oprowadzania w języku ukraińskim i rosyjskim.**

s. 17 POTENCJALNE NOWE ŹRÓDŁO: Może warto poszukać tego raportu Fundacji Obserwatorium? Niestety, w publikacji nie ma danych, o jaki konkretny raport chodzi.

s. 22 osoby z Ukrainy zatrudnione w instytucjach kultury! Ciekawe byłoby porozmawianie zwł. z menadżerami i menadżerkami kultury (**To aktorki i aktorzy, choreografki i choreografowie, artyści i artystki, menadżerki i menedżerowie kultury**).

s. 33 POTENCJALNE NOWE ŹRÓDŁO: dokument „Edukacja kulturalna w Warszawie”, trzy wersje językowe – polska, angielska i ukraińska.

<https://kultura.um.warszawa.pl/-/edukacja-kulturalna-warszawa-dokument-online>

s. 34 Forum Przyszłości Kultury – tutaj podsumowanie:

<https://forumprzyszloscikultury.pl/2022/o-forum/marek-beylin--podsumowanie-forum-przyszlosci-kultury-2022>

Zespół programowy:

<https://forumprzyszloscikultury.pl/2022/o-forum/zespol-programowy>

Czy są jeszcze jakieś inne materiały z forum? Może Urząd Miasta coś ma? Czy na forum poruszano temat migranckich odbiorców kultury i twórców?

s. 38 Centrum Sztuki Włączającej / Teatr 21 to miejsce kojarzące się z osobami wykluczonymi, OzN. Czy coś planują także z osobami migranckimi z niepełnosprawnością?

<https://teatr21.pl/>

s. 42 Nowa Społeczna Rada Kultury – czy „kultura i migracje” pojawia się jako temat?

6. Plan działania na rzecz integracji i włączenia społecznego na lata 2021–2027

KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW

(EU Action Plan on Integration & Inclusion, 2021-2027)

Dokument strategiczny UE nt. integracji i włączenia społecznego

Źródło (link)	[folder z raportami i dokumentami strategicznymi]
Rok wydania	2020
Autorstwo	-
Instytucja	Komisja Europejska
Miasto	Bruksela
Język publikacji	Polski, angielski
Liczba stron	26

Tematyka

Spis treści	<ol style="list-style-type: none">1. Wspieranie spójności społecznej i budowanie społeczeństw integracyjnych dla wszystkich2. Wdrożone doświadczenia i wnioski wyciągnięte z planu działania na rzecz integracji na rok 2016 oraz najważniejsze fakty i liczby dotyczące integracji i włączenia społecznego3. Główne zasady i wartości planu działania UE na rzecz integracji i włączenia społecznego4. Działania w głównych obszarach sektorowych (Kształcenie i szkolenie. Zatrudnienie i umiejętności. Zdrowie. Warunki mieszkaniowe)5. Działania wspierające skuteczną integrację i włączenie społeczne we wszystkich obszarach sektorowych6. Wnioski
Kraje migranckie	Różne
Charakterystyka osób migranckich	Migranci, kobiety, dzieci, osoby pracujące i bezrobotne

Metodologia

Czas realizacji

Dane zastane – najnowsze dostępne w 2020

Metody, techniki

Dane zastane, np. statystyki EUROSTAT, raporty ewaluacyjne

Główne informacje i wnioski

s. 3

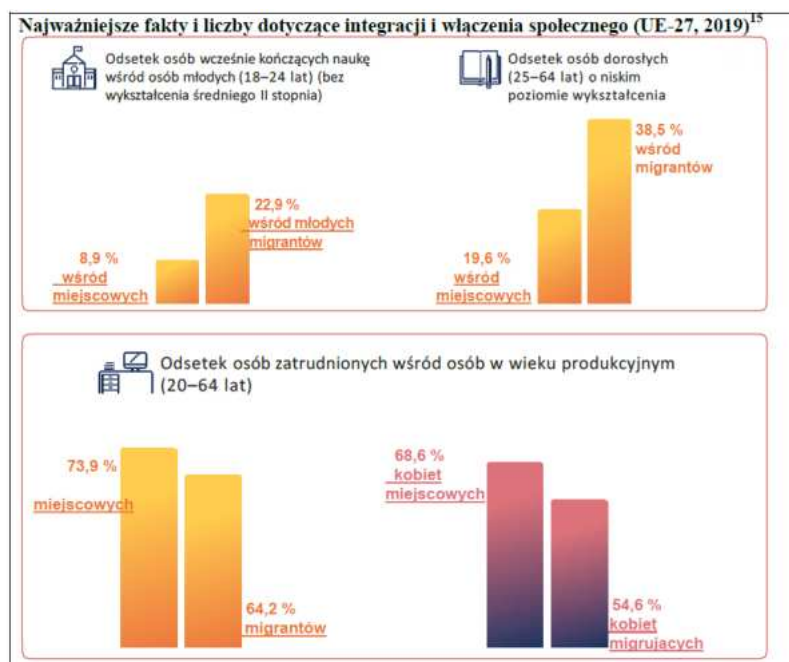
Obecnie około 34 mln mieszkańców Unii urodziło się poza jej granicami (około 8% ludności UE), a w przypadku 10% osób młodych (15–34 lata) urodzonych w UE co najmniej jedno z rodziców urodziło się za granicą. Mimo że ogółem **odsetek mieszkańców urodzonych poza UE** wzrósł w ostatnich latach, nadal jest on bardzo zróżnicowany w poszczególnych państwach członkowskich. W Szwecji, Estonii, Luksemburgu, Chorwacji, na Łotwie, w Austrii, na Malcie i w Niemczech odsetek ten wynosi około 10% lub więcej, natomiast w Czechach, na Węgrzech, w Rumunii, Bułgarii, **Polsce i na Słowacji wynosi poniżej 3%.**

Ponad jedna czwarta migrantów ma wykształcenie wyższe. Osoby te mają zasoby, ambicje i motywację, ale często nie są w stanie wykorzystać swoich umiejętności w praktyce. Prawie 40% z nich ma nadmierne kwalifikacje w stosunku do wykonywanej pracy. Nie możemy sobie pozwolić na marnowanie tego potencjału. **Jednocześnie blisko jedna piąta migrantów ukończyła jedynie szkołę podstawową i potrzebuje pomocy w dalszej nauce.**

s. 4

Skuteczne strategie integracyjne stanowią również fundament dobrze funkcjonującego systemu zarządzania azylem i migracjami. Stanowią one podstawę i uzupełnienie polityki azylowej i migracyjnej państw członkowskich, zapewniając wszystkim osobom, które mają prawo do pozostania w UE, **możliwość pełnego uczestnictwa w naszych społeczeństwach.** Mogą one również wspierać dialog z państwami trzecimi oraz programy w ramach zewnętrznego wymiaru polityki migracyjnej i rozwojowej UE. **Migranci są często częścią różnych form socjalizacji w społecznościach diaspor w państwach członkowskich UE. Diaspora może odgrywać kluczową rolę we wspieraniu włączenia społecznego w społeczeństwach przyjmujących, przyczyniać się do inwestycji, innowacji i rozwoju, podtrzymując jednocześnie stosunki z krajami pochodzenia.**

s. 5

- s. 10** *Integracja odbywa się w każdej wsi, w każdym mieście i w każdym regionie, w którym migranci mieszkają, pracują i uczęszczają do szkoły lub klubu sportowego. Poziom lokalny odgrywa kluczową rolę w przyjmowaniu i ukierunkowywaniu nowo przybyłych, gdy po raz pierwszy przybywają do nowego kraju. Ponadto organizacje społeczeństwa obywatelskiego, instytucje edukacyjne, pracodawcy i partnerzy społeczno-gospodarczy, organizacje gospodarki społecznej, kościoły, wspólnoty religijne i inne wspólnoty filozoficzne, organizacje młodzieżowe i studenckie, organizacje diaspor, a także sami migranci odgrywają zasadniczą rolę we wdrożeniu prawdziwie skutecznej i kompleksowej polityki integracyjnej.*
- s. 11** *Rola szkoły w integracji*
- (...) *Wchodzenie w dorosłość i przejście ze szkoły do pracy zawodowej może być szczególnie trudne dla niedawno przybyłych migrujących dzieci, zwłaszcza osób młodych bez opieki, także dlatego, że środki wsparcia często kończą się wraz z ukończeniem przez dziecko 18 roku życia. Szczególnie skuteczne może być wcześniejsze przygotowanie się do takiego przejścia – poprzez wspieranie ich osiągnięć edukacyjnych, włączenie ich do kształcenia i szkolenia zawodowego oraz do programu gwarancja dla młodzieży, a także zapewnienie im coachingu i mentoringu.***
- s. 12** ***Nauka języka państwa przyjmującego jest kluczowa dla skutecznej integracji. Nie należy jej jednak kończyć kilka miesięcy po przybyciu. Zajęcia językowe powinny być wspierane również w przypadku kursów średniozaawansowanych i zaawansowanych oraz dostosowane do potrzeb różnych grup. Połączenie szkoleń językowych z rozwijaniem innych umiejętności lub zdobywaniem doświadczenia zawodowego oraz ze środkami towarzyszącymi, takimi jak opieka nad dziećmi, okazało się szczególnie skuteczne w poprawie dostępu do szkoleń językowych i ich wyników.** Ponadto jak najwcześniejsze zrozumienie praw, kultury i wartości społeczeństwa przyjmującego, np. poprzez kursy kształtujące świadomość obywatelską, ma kluczowe znaczenie dla pełnego uczestnictwa migrantów w społeczeństwie przyjmującym.*
- s. 16** ***Zdrowie psychiczne ma zasadnicze znaczenie dla integracji migrantów.** Chociaż migranci, zwłaszcza uchodźcy, mogą być narażeni na wyższe ryzyko wystąpienia problemów ze zdrowiem psychicznym ze względu na traumę, której doświadczyli w swoim państwie pochodzenia, trudności napotkane podczas migracji lub doświadczenia po przybyciu, takie jak izolacja społeczna lub dyskryminacja, często napotykały przeszkody w dostępie do usług w zakresie zdrowia psychicznego.*
- s. 24-25** *Niezależnie od tego, czy ma to miejsce w szkole, w biurze, w klubie sportowym czy w okolicy, **zapewnienie migrantom i społecznościom lokalnym miejsc i możliwości do spotykania się i wchodzenia w interakcje** jest skutecznym środkiem sprzyjającym integracji i tworzeniu bardziej spójnych społeczności. Ponadto należy koniecznie zachęcać do dialogu międzykulturowego, w tym dialogu międzyreligijnego między wspólnotami wyznaniowymi. Wspieranie uczestnictwa migrantów i ich interakcji ze społeczeństwem przyjmującym wymaga również **zapewnienia społecznościom lokalnym możliwości lepszego poznania osób przybywających do ich społeczności i ich historii.** Programy sponsorowania przez społeczności nie tylko pomagają państwu członkowskim zwiększyć liczbę miejsc dla osób potrzebujących ochrony (poprzez przesiedlenia, przyjmowanie ze względów humanitarnych i inne uzupełniające drogi migracji), ale również pomagają w pomyślnej integracji uchodźców w ramach przyjaznej społeczności przyjmującej, która spodziewa się ich przybycia oraz jest na nie gotowa.*
- (...) *Zaangażowanie obywateli w edukację, kulturę i sport zbliża ludzi. Pomaga ono w walce z ksenofobią, wykluczeniem, radykalizacją i narracją „my przeciwko nim”, a zarazem buduje wzajemny szacunek i daje migrantom większe poczucie przynależności.***

(...) Co chcemy osiągnąć w tym obszarze?

- ♦ *Zwiększenie liczby migrantów i obywateli Unii wywodzących się ze środowisk migracyjnych, którzy biorą udział w procesach konsultacyjnych i decyzyjnych na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim.*
- ♦ **Coraz więcej możliwości spotkań i wymiany między migrantami, obywatelami Unii wywodzącymi się ze środowisk migracyjnych i społecznościami lokalnymi, w tym poprzez sztukę, kulturę, sport i szeroko rozumiane życie społeczne.**

s. 26

Co zrobi Komisja, aby pomóc w osiągnięciu tych celów?

(...) Przyznawanie nagrody za integrację szkołom, społecznościom lokalnym, organizacjom artystycznym i kulturalnym oraz klubom sportowym i młodzieżowym w uznaniu ich wkładu w integrację i włączenie społeczne.

- ♦ *Organizowanie, we współpracy z UEFA Foundation, festiwali piłkarskich skierowanych do młodych migrantów w miastach będących gospodarzami kolejnych mistrzostw Europy w piłce nożnej.*
- ♦ *Dalsze wzmocnianie środowiska sprzyjającego gospodarce społecznej i innowacjom społecznym w celu wspierania integracji i uczestnictwa za pośrednictwem przyszłego planu działania dotyczącego gospodarki społecznej.*
- ♦ *Finansowanie projektów mających na celu zwiększenie wiedzy na temat faktów i liczb oraz głównych tendencji w zakresie integracji i migracji, przeznaczonych dla dziennikarzy i szkół dziennikarskich.*

W tym obszarze zachęca się państwa członkowskie do:

- ♦ *dostosowania krajowych strategii integracji do krajowych planów działania przeciwko rasizmowi i dyskryminacji rasowej;*
- ♦ *zaangażowania migrantów i organizacji migrantów w opracowywanie, wdrażanie i ocenę polityki i programów w zakresie integracji i włączenia społecznego, również finansowanych przez UE;*
- ♦ *wspierania wymiany doświadczeń ze społeczeństwami przyjmującymi za pomocą wolontariatu, sportu, kształcenia pozaformalnego, działalności młodzieżowej i kulturalnej.*

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

s. 3 Uwzględnienie danych o wykształceniu migrantów w kontekście ich potrzeb i możliwości korzystania z kultury i spędzanie czasu wolnego

s. 4 Znaczenie diaspory

s. 16 Jaka może być rola instytucji kultury we wspieraniu zdrowia psychicznego, w zapewnianiu dobrostanu?

s. 24 Jaka może być rola instytucji kultury w tworzeniu miejsca integracji? + integracji (warto pamiętać, że to proces dwukierunkowy a nie jednokierunkowy).

7. Wizerunek Warszawy – Tożsamość lokalna. Raport z badania jakościowego

Raport z badania wizerunku Warszawy i wybranych dzielnic (Białołęki, Bielan, Mokotowa, Pragi Północ, Śródmieścia, Wawra, Wesolej i Woli) w oczach mieszkańców [bez uwzględnienia opinii obcokrajowców]. Jednym z elementów jest spędzanie czasu wolnego

Źródło (link)	[folder z raportami i dokumentami strategicznymi]
Rok wydania	2022
Autorstwo	ARC Rynek i Opinia
Instytucja	Biuro Strategii i Analiz, Urząd m.st. Warszawy
Miasto	Warszawa
Język publikacji	Polski
Liczba stron	57

Tematyka

Spis treści	<ul style="list-style-type: none">• Informacje o badaniu• Podsumowanie• Wyniki badania (Wizerunek miasta, Wizerunek dzielnic, Miasto i dzielnice – porównanie) Charakterystyki dzielnic: <ul style="list-style-type: none">• Skojarzenia i emocje związane z dzielnicą:• Charakterystyka mieszkańców:• Co wyróżnia dzielnicę na tle Warszawy?• Serce/centrum dzielnicy• Miejsca, które warto pokazać przyjeźdźcom• Samowystarczalność, zaspokajanie potrzeb:• Spędzanie czasu wolnego
Kraje migranckie	Nieuwzględnione w kryteriach doboru próby
Charakterystyka osób migranckich	Nieuwzględnione w kryteriach doboru próby

Metodologia

Czas realizacji	Wrzesień-październik 2022 r.
Metody, techniki	Badanie jakościowe zrealizowane techniką zogniskowanych wywiadów grupowych (FGI) Liczba wywiadów: 16 (po 2 wywiady z mieszkańcami każdej z 8 badanych dzielnic) Liczba osób w grupie: 6 Czas trwania wywiadu: 120 minut

Główne informacje i wnioski

- s. 8 *Spółeczność Warszawy daje się podzielić na **mieszkańców rdzennych i przyjezdnych**. Mimo, że podział ten nie jest szczególnie odczuwalny w życiu codziennym, to uwidacznia się w określonych sytuacjach. **Rdzenni mieszkańcy często uważają, że negatywne postrzeganie warszawiaków bierze swoje źródło w niewłaściwym zachowaniu przyjezdnych mieszkańców stolicy.***
- s. 9 ***Miasto jest postrzegane jako różnorodne, zarówno, jeśli chodzi o tkankę miejską, jak i warstwę społeczną. Mieszkańcy uważają, że Warszawa to miasto otwarte, które nie chce nikogo wykluczać. Świadczą o tym przede wszystkim wydarzenia z początku 2022 r. związane z wybuchem wojny w Ukrainie, w wyniku których miasto przyjęło ogromną liczbę uchodźców. Stolica staje też się coraz bardziej przyjazna dla swoich mieszkańców np. poprzez wprowadzanie udogodnień dla osób z niepełnosprawnościami czy oferowanie zniżek dla osób, które odprowadzają tu podatki. Badani postrzegają Warszawę jako miasto szczególnie aktywne, dzięki jej **bogatej ofercie wydarzeń kulturalnych oraz sportowych.*****
- s. 10 *Mieszkańcy zielonych dzielnic (Wawra, Wesołej, Białołęki) doceniają dostęp do dzikiej natury, spokój i ciszę. Z kolei **mieszkańcy centralnych dzielnic (Mokotowa, Woli czy Śródmieścia) cieszą się z możliwości korzystania z miejskich obiektów kultury, z dostępu do parków czy dobrej komunikacji.***
Bielany dają swoim mieszkańcom poczucie wolniejszego tempa życia i spokoju, jednocześnie umożliwiając im szybki i dogodny dojazd do centrum miasta. Dla mieszkańców Pragi Północ szczególnie atrakcyjny jest jej wyjątkowy klimat i niepowtarzalność na tle innych dzielnic.
Poczucie zaspokojenia potrzeb mieszkańców w ramach oferowanych przez dzielnicę obiektów i udogodnień jest mocno subiektywne. Respondenci w większości postrzegają swoje dzielnice jako samowystarczalne w tym zakresie. Nawet jeśli brakuje im w obrębie dzielnicy obiektów kulturalnych, lokali gastronomicznych czy szerszej oferty rozrywek, to jednak rozumieją powody, dla których poszczególne dzielnice mają obszary wymagające poprawy. **Korzystanie z obiektów i udogodnień w innych częściach miasta zazwyczaj nie sprawia mieszkańcom problemów.**
- s. 11 ***Oferta kulturalno-rozrywkowa, dostępność lokali gastronomicznych i barów nie jest szczególnie istotnym warunkiem przy wyborze dzielnicy.** Na spotkania ze znajomymi czy wieczorne wyjścia chętnie wybierają miejsca poza granicami własnej dzielnicy. Wyjątek stanowią mieszkańcy obrzeżnych i gorzej skomunikowanych dzielnic Warszawy, dla których wyjście do kina czy nocna impreza wiąże z dłuższym, często utrudnionym dojazdem. (...) Ocena bezpieczeństwa danej dzielnicy wiąże się często z zasłyszаныmi opiniami i przekonaniami innych osób Praga Północ postrzegana jest przez mieszkańców innych dzielnic jako wyjątkowo niebezpieczna.*

s. 21

Charakter mieszkańców Warszawy jest trudny do uchwycenia z uwagi na **zróżnicowaną strukturę społeczną miasta**. Badani uważają, że nie należy traktować mieszkańców stolicy jako jednorodnej zbiorowości, ponieważ składają się na nią zarówno **rdzenni, jak i przyjezdni mieszkańcy, Polacy oraz obcokrajowcy**. (...) Uważa się, że oryginalna warszawskość zanika, rozmywa się pod wpływem migracji osób z innych części Polski. (...) **Rdzenni mieszkańcy czasem postrzegają przyjezdnych jako osoby mniej obyte, posiadające niską kulturę osobistą**. Zdaniem niektórych, to właśnie przyjezdni mieszkańcy i ich zachowanie kształtują negatywną opinię o warszawiakach wśród Polaków.

s. 22

Warszawa miasto różnorodne?

- Badani zgadzają się, że Warszawa to miasto różnorodne
- **Warszawę zamieszkują osoby zróżnicowane pod kątem pochodzenia, narodowości czy wyznania**
- **Różnorodność przejawia się w sposobie bycia mieszkańców oraz w manifestowaniu przez nich zróżnicowanych stylów życia, poglądów, wartości**
- **Miasto posiada różnorodną ofertę obiektów i wydarzeń kulturalno-rozrywkowych oraz punktów handlowych i usługowych**

Warszawa miasto przyjazne?

- Warszawa staje się coraz bardziej przyjazna dla osób niepełnosprawnych (np. poprzez budowanie wind, przejść naziemnych, wprowadzenie autobusów niskopodłogowych)
- **Zdaniem części mieszkańców Warszawa nie jest przyjaznym miejscem dla przyjezdnych, którzy nie znają panujących tu zasad (np. konieczność zamachania na autobus na żądanie, mnogość przystanków w Centrum)**
- **Zauważa się rozwiązania, które powodują, że miasto staje się bardziej przyjazne np. jasny i czytelny system oznakowania ulic i dzielnic, możliwość wyboru języka angielskiego lub ukraińskiego w biletomatach)**
- **Miasto stara się być przyjazne dla swoich mieszkańców, oferując im różnego rodzaju ulgi i udogodnienia np. zniżki na komunikację miejską z Kartą Warszawiaka czy program „Wyprawka warszawiaka”**

s. 23

Warszawa miasto otwarte?

- **Miasto jest otwarte na obcokrajowców, którzy przyjeżdżają tu studiować, pracować, a wielu z nich decyduje się na osiedlenie**
- **Warszawa jest otwarta na nowe inwestycje i biznes**
- **Stolicę postrzega się jako najbardziej otwarte i tolerancyjne miasto w Polsce**
- **Otwartość religijna w mieście znajdziemy świątynie różnych grup wyznaniowych**
- **Warszawa jest otwarta na pomysły mieszkańców, dając im możliwość współdecydowania o kształcie zmian zachodzących w mieście (budżet partycypacyjny)**
- **Zdaniem mieszkańców Warszawa wykazała się szczególną otwartością po wybuchu wojny w Ukrainie, kiedy przyjęła do siebie dużą liczbę uchodźców**

s. 24

Zalety życia w Warszawie

Spędzanie wolnego czasu

- **Bogata oferta kulturalna; dostęp do obiektów kultury takich jak kina, teatry, muzea; mnogość wydarzeń kulturalnych**
- **Kluby nocne, bary, imprezy**

- *Infrastruktura dla osób, które uprawiają sport (siłownie plenerowe, ścieżki rowerowe, duża liczba basenów miejskich)*
- *Dostępność do wszelkiego rodzaju usług, sklepów, restauracji*
- *Dłuższe godziny otwarcia obiektów niż w innych miastach (np. baseny, siłownie)*

s. 26

Wady życia w Warszawie

(...) *Zaniedbane kluby sportowe (Skra, Sarmata)*

s. 31-46

Charakterystyki dzielnic:

ŚRÓDMIEŚCIE:

- **Spółeczność mieszkańców Śródmieścia jest niejednolita (starsi, rdzenni mieszkańcy, studenci, obcokrajowcy)**
- Dzielnicę zamieszkuje coraz więcej napływowych osób; zauważa się również dużą rotację mieszkańców, którzy wynajmują mieszkania

Spędzanie czasu wolnego:

- **Mieszkańcy Śródmieścia chętnie spędzają czas w swojej dzielnicy, jeśli chodzi o takie aspekty jak rozrywka, spotkania ze znajomymi, usługi czy zakupy**
- Potrzeba spędzenia czasu na świeżym powietrzu, odpoczynku i relaksu na łonie natury zmusza mieszkańców do opuszczenia Śródmieścia
- **Niektóre osoby korzystają z siłowni i basenów poza granicami dzielnicy z powodu zbyt dużej liczby osób korzystających z tych obiektów w Śródmieściu**

WOLA:

Spędzanie czasu wolnego:

- Wola jest atrakcyjną dzielnicą pod kątem możliwości spędzania wolnego czasu
- **Mieszkańcy mają dostęp do kilku parków, w których odbywają się wydarzenia kulturalne (koncerty, spektakle, kina plenerowe)**

MOKOTÓW:

Spędzanie czasu wolnego:

- Mieszkańcy Mokotowa chętnie spędzają czas w dzielnicy korzystają z parków i odbywających się tam wydarzeń (np. targi śniadaniowe) lub wybierają się na spacer w miejsca z dziką przyrodą (Jezioro Czerniakowskie)
- Badani spędzają również czas poza dzielnicą (Powiśle, Stare Miasto, Praga, Browary, Norblin)

PRAGA-PÓŁNOC:

Spędzanie czasu wolnego:

- Praga jest wdzięcznym miejscem do spacerowania, zarówno z uwagi na dostępność parków i bliskość Wisły, jak i historyczne, interesujące uliczki Starej Pragi
- **Mieszkańcy korzystają z obiektów kulturalnych i miejsc rozrywki (Koneser, Praga Centrum, Hulakula)**
- Respondenci chętnie korzystają z lokali gastronomicznych i barów w dzielnicy; czasem jednak jeżdżą w tym celu do Śródmieścia
- Modnym miejscem spotkań jest plac Hallera

WESOŁA:

Spędzanie czasu wolnego:

- Dla osób, które lubią bliskość natury, spokój i aktywne spędzanie czasu Wesoła jest idealnym miejscem do rekreacji
- **Mieszkańcy korzystają z obiektów kulturalnych i rozrywkowych (kino, teatr, kręgielnie) w innych dzielnicach, ponieważ Wesoła posiada ubogą ofertę takich miejsc**
- Dzielnica ożywa latem, kiedy otwierają się cukiernie i kawiarenki; respondenci przyznają jednak, że w Wesołej jest mały wybór restauracji i barów, dlatego korzystają z tych miejsc poza dzielnicą

BIAŁOŁĘKA:

Spędzanie czasu wolnego:

- Mieszkańcy swój wolny czas w dzielnicy spędzają przede wszystkim na aktywności sportowej i rekreacyjnej
- Wąska oferta obiektów i wydarzeń kulturalnych, a także mała liczba barów i dobrych restauracji zmusza mieszkańców Białołęki do spędzenia czasu poza dzielnicą

BIELANY:

Spędzanie czasu wolnego:

- Badani uważają, że Bielany są dogodnym miejscem do uprawiania sportów i spędzania czasu na świeżym powietrzu; chętnie wybierają się na wycieczki rowerowe po dzielnicy
- Bliskość Kampinoskiego Parku Narodowego powoduje, że jest to popularne miejsce wycieczek i weekendowych wyjazdów
- Mieszkańcy chętniej wybierają się do Centrum, jeśli planują spotkać się ze znajomymi jest tam szersza oferta restauracji, barów

WAWER:

Spędzanie czasu wolnego:

- W swojej dzielnicy mieszkańcy najchętniej spędzają czas na odpoczynku, spacerach i wycieczkach rowerowych

s. 51

Ocena dzielnic Warszawy pod kątem jakości życia

s. 55

Źródła wiedzy o życiu w mieście/ dzielnicy, w tym o inicjatywach/ wydarzeniach

s. 56

Znajomość lokalnych wydarzeń

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

– stosunek do przyjezdnych (nie tylko cudzoziemców, ale też osób z innych regionów Polski) – pytanie, na ile można to przenosić na postrzeganie migrantów, obcokrajowców

– zróżnicowanie dzielnic pod kątem dostępu do oferty kulturalnej, sposobu spędzania wolnego czasu – może jest to punkt wyjścia do projektowania oferty dla osób migranckich?

8. Wizerunek Warszawy wśród obcokrajowców mieszkających w stolicy

Raport z badania jakościowego na temat wizerunku Warszawy w oczach jej zagranicznych mieszkańców, którzy pochodzą z innych krajów, a wybrali Warszawę jako miejsce do życia

Źródło (link)	[folder z raportami i dokumentami strategicznymi]
Rok wydania	2022
Autorstwo	ARC Rynek i Opinia Sp. z o.o.
Instytucja	Biuro Strategii i Analiz Urząd m.st. Warszawy
Miasto	Warszawa
Język publikacji	polski
Liczba stron	33

Tematyka

Spis treści	<ul style="list-style-type: none">• Informacje o badaniu• Podsumowanie• Wyniki badania
Kraje migranckie	<i>Osoby pochodzące z Europy i spoza Europy (mix krajów): Algieria, Białoruś, Bułgaria, Chiny, Egipt, Gruzja, Francja, Macedonia, Rosja, Ukraina, Włochy</i>
Charakterystyka osób migranckich	Mieszkańcy Warszawy

Metodologia

Czas realizacji	09-10.2022
Metody, techniki	zogniskowane wywiady grupowe (FGI): 3 (6 osób w grupie, 120 minut). Wywiady przeprowadzono w języku polskim. Założenia próby: Kobiety i mężczyźni (mix 50 50 w grupie); Osoby z przedziałów wiekowych 19 25 lat, 26 40 lat i 41 75 lat; Osoby z wykształceniem co najmniej niepełnym średnim; Osoby pracujące (pełen etat, dorywczo, własna działalność) mix różnych

zawodów; Osoby mieszkające przynajmniej rok w Warszawie (przy czym w każdej grupie fokusowej co najmniej 2 osoby mieszkają w mieście ponad 5 lat); Osoby, które do Warszawy przeprowadziły się po 15. roku życia; Mieszkańcy różnych dzielnic Warszawy (mix dzielnic w grupie)

Główne informacje i wnioski

- s. 9** Różnorodność i aktywność to określenia, które uznano za wyjątkowo dobrze oddające charakter Warszawy. **Różnorodność jest rozumiana jako szeroki wachlarz możliwości (na każdym niemal polu edukacji, pracy, rozrywki, usług).** Dopiero na drugim miejscu wspomniano o różnorodności mieszkańców i dużej liczbie osób napływowych z całej Polski i świata. Warszawa jest miastem aktywnym na wielu poziomach. **Zwracano uwagę zwłaszcza na aktywności sportowo rekreacyjne, imprezy na wolnym powietrzu, a także rozrywkę i życie nocne.** Przyjezdni dostrzegają, że w mieście wiele się zmienia, i że wciąż powstają nowe inwestycje. Otwartość i przyjazność także zostały ocenione dość wysoko. Stolica stwarza wiele możliwości i oferuje wygodę życia wszystkim, którzy nie boją się ciężkiej pracy i chcą żyć w tempie, jakie narzuca miasto. Warszawa jest miejscem, które wiele oferuje, ale które też stawia przed przyjezdnymi pewne wymagania (choćby językowe).
- s. 12** **Percepcja Warszawy na poziomie emocjonalnym**
ODPOCZYNEK
Relaks, wytchnienie, piękno natury (zieleni, rekreacja, parki, ogródki działkowe)
KULTURA WYSOKA
Chopin, muzyka, turyści, koncerty
- s. 15** **Co pozytywnie wyróżnia Warszawę na tle innych miast (europejskich, światowych)**
- Oferta kulturalna i rozrywkowa. W tym wiele bezpłatnych imprez na powietrzu (pikniki, koncerty), lato w mieście dla dzieci; darmowe wstępy dla dzieci; rabaty na Kartę Warszawianka; Noc Muzeów
 - Atrakcyjne otoczenie architektura, zieleni parki, skwery, place zabaw dla dzieci
- Negatywne wyróżniki**
- Mniejsza tolerancja wobec innych nacji i ras
- s. 19** **Za co można polubić mieszkańców stolicy:** Towarzystwo • Otwartość • Tolerancja • Akceptację różnorodności • Determinację w dążeniu do celu
- W czym warszawiacy są dobrzy:** Ciężko pracują • Są zdeterminowani • Dobrze ubrani • Przeważnie znają angielski
- Za co można ich nie lubić:** Starsi, rdzenni mieszkańcy mają czasem uprzedzenia historyczne czy rasowe
- Niektórzy mają cudzoziemcom za złe, że odbierają pracę Polakom • Zarozumiali i patrzący z wyższością na nowych mieszkańców
- s. 20** **Mocne strony Warszawy:**
- Wielość możliwości (różnorodność i szeroka paleta) w wielu dziedzinach
 - Bogata oferta możliwości spędzenia czasu wolnego (zarówno wydarzenia płatne jak i darmowe); wiele imprez sportowych

Sposób spędzania wolnego czasu:

- Czas wolny cudzoziemcy spędzają zależnie od własnych upodobań. Często z rodziną i przyjaciółmi.
- Chętnie korzystają z oferty miasta w zakresie placów zabaw (rodzice z dziećmi), imprez na powietrzu, imprez kulturalnych, koncertów.
- Niektórzy chętnie poznają Warszawę samodzielnie lub na spacerach tematycznych z przewodnikiem. Inni wolą spędzać czas z bliskimi.

Źródła wiedzy o wydarzeniach w mieście:

- Internet (wyszukiwarki)
- Strony www
- Media społecznościowe (FB grupy obcokrajowców); Instagram (rekomendacje)
- Telewizja (TVN24)
- Informacje na przystankach i w komunikacji miejskiej
- Bannery w miejscach wydarzeń (Łazienki Królewskie)

Plany na przyszłość, związane z Warszawą, zależą od tego na jakim etapie życia znajdują się obecnie respondenci:

- Młodszy (19-25 lat) chcieliby odwiedzić jeszcze inne miasta, szczególnie za granicą (w Niemczech, Austrii czy Francji) lub wrócić za kilka lat do rodzinnego kraju.
- Starsi, zakorzenieni już nieco w Polsce, poprzez związki osobiste i karierę zawodową, w najbliższych latach nie planują zmiany miejsca zamieszkania. Tu mają dom i pracę, rodzinę, przyjaciół.
- Najstarsi osoby w wieku 41-75 lat bywa, że planują emeryturę w kraju pochodzenia lub na południu Europy (Chorwacja, Francja, Włochy).
- Bardziej skłonni do pozostania w Warszawie są przybysze z Ukrainy oraz Białorusi. Na ich plany życiowe duży wpływ ma aktualna sytuacja polityczna i związana z nią niepewność.

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

Ograniczony wgląd w perspektywę cudzoziemców, skoro wywiady były prowadzone po polsku.

Informacje dot. spędzenia wolnego czasu, mocnych stron Warszawy oraz nastawienia mieszkańców wobec cudzoziemców mogą przydać się w tworzeniu oferty kulturalnej.

9. Podsumowanie analizy wizerunku i narracji o Warszawie w mediach i mediach społecznościowych

Prezentacja podsumowująca wizerunek Warszawy w mediach

Źródło (link)	https://um.warszawa.pl/documents/62144/66515376/Analiza+narracji_podsumowanie.pdf/6428ab86-e395-be0e-5e3c-deb5758546ab?t=1677832995685 + [folder z raportami i dokumentami strategicznymi]
Rok wydania	2023
Autorstwo	Biuro Marketingu Miasta na podstawie analiz przeprowadzonych przez Kantar Public i agencję s360
Instytucja	Urząd M. St. Warszawy
Miasto	Warszawa
Język publikacji	Polski
Liczba stron	22

Tematyka

Spis treści	Wprowadzenie Stolica jako tło wydarzeń i synonim polskiego rządu Obraz Warszawy i jej mieszkańców w Polsce Obraz Warszawy i jej mieszkańców za granicą Podsumowanie
Kraje migranckie	-
Charakterystyka osób migranckich	-

Metodologia

Czas realizacji	01.2019-09.2022
Metody, techniki	Wybór źródeł w oparciu o popularność medium, konkretnego artykułu czy posta + modyfikacja ekspercka oddająca różnorodność dyskursu ▪ Syntaksa: warszaw* / warsaw * / varsovi * / warschau

Główne informacje i wnioski

s. 9-11

Obraz Warszawy w Polsce

- ♦ *Arena konfliktów*
- ♦ *Miasto, do którego chce się wracać*
- ♦ *Laboratorium innowacji*
- ♦ *Miasto sprzeczności w zakresie klimatu i ochrony środowiska*
- ♦ *Lider edukacji*
- ♦ *Miasto specjalistów i kultury*
 - *Warszawa stoi uznanymi naukowcami i twórcami*
 - *wiele wzmianek dotyczy osiągnięć naukowych pracowników oraz absolwentów Uniwersytetu Warszawskiego czy Politechniki Warszawskiej*
 - *miasto kojarzone jest z ludźmi o dobrym wykształceniu, zaangażowanymi w rozwój nauki i kultury*
- ♦ *Miasto o zrównoważonym transporcie publicznym*

s. 16-17

Obraz Warszawy za granicą

- ♦ *Synonim polskiego rządu*
- ♦ *Symbol opozycji walczącej z polskim rządem*
- ♦ *Miasto protestów*
- ♦ *Miasto transformacji*
- ♦ *Miejsce, w którym odbywają się wydarzenia światowego formatu*
- ♦ *Symbol zniszczenia*
- ♦ *Miejsce postrzegane przez pryzmat historii*
- ♦ *Miasto z drużyną piłkarską dużego formatu*

s. 20

Metafory, które najlepiej odzwierciedlają ogólny charakter Warszawy w analizowanych wpisach krajowych i zagranicznych to:

SOCZEWKA

- ♦ *W Warszawie nie tylko skupiają się problemy dotyczące całego kraju, ale stają się one też bardziej wyraźne.*
- ♦ *Wszystko, co dzieje się w Warszawie, ma większe znaczenie, gdyż to największe polskie miasto, które ma istotne znaczenie gospodarcze, społeczne i polityczne.*

TYGIEL

- ♦ *mnogość wydarzeń, ich skala oraz często ich skrajność dają wrażenie miasta niespokojnego, chaotycznego, tygla w którym kotłują się wszelkie możliwe poglądy i estetyki.*
- ♦ *W Warszawie można znaleźć wszystko, ale jednocześnie stolica jest w tym aspekcie przytłaczająca.*
- ♦ *Dzieje się za dużo, miasto nie pozwala złapać oddechu, atakuje coraz to nowymi bodźcami, nie pozwala na spokój, wymusza bieg, wciąga.*

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

-

10. Polityka migracyjna „bez polityki”

Antynomie tworzenia polityki migracyjnej w Polsce w okresie 2016–2022

Artykuł nt. ewolucji prac nad polską polityką migracyjną w okresie 2016-2022, uwzględniający takie wydarzenia, jak kryzys humanitarny na polsko-białoruskiej granicy (mający miejsce od sierpnia 2021 r. aż do dzisiaj) oraz skutki wojny w Ukrainie i przyjęcie osób uchodźczych z tego kraju w Polsce

Źródło (link)	[folder z raportami i dokumentami strategicznymi]
Rok wydania	2023
Autorstwo	S. Łodziński, M. Szonert
Instytucja	Ośrodek Badania nad Migracjami
Miasto	Warszawa
Język publikacji	polski
Liczba stron	29

Tematyka

Spis treści	<ol style="list-style-type: none">1. Wprowadzenie2. Założenie teoretyczne. Zmiany polityki publicznej: od modelu „kosza na śmieci” do „instytucjonalnego brikolażu”3. Kształtowanie się polityki migracyjnej w Polsce w latach 1989 – 20164. Polityka migracyjna i prace nad jej programem w Polsce w latach 2016-20225. Epidemia koronawirusa COVID-19 i kryzys na polsko – białoruskiej granicy (wiosna 2022 – 2022)6. „Brikolaż” instytucjonalny w polityce migracyjnej? Przykład przyjęcia uchodźców wojennych z Ukrainy w Polsce (luty – grudzień 2022)7. Podsumowanie
--------------------	---

Kraje migranckie	Ukraina, Białoruś
-------------------------	-------------------

Metodologia

Czas realizacji	2016-2022
Metody, techniki	Dane zastane, np. GUS

Główne informacje i wnioski

- s. 8 *Politykę migracyjną rozumiemy szeroko, czyli jako działania państwa (zarówno polityczne, jak i legislacyjno-administracyjne) dotyczące regulacji i kontroli wjazdu, pobytu oraz wyjazdu, a także warunków osiedlania się w danym państwie i nadawania obywatelstwa cudzoziemcom, poszukującym w nim (czasowego) zatrudnienia bądź ochrony ze względów politycznych lub humanitarnych (kwestii uchodźczych), a także zasad wyjazdu za granicę oraz powrotu i reintegracji własnych obywateli (włączamy także tutaj wysiłki zajmowania się przez państwo osobami związanymi z danym państwem więzami narodowości lub pochodzenia narodowego).*
- s. 11-12 *Analiza nastawień elektoratów głównych partii w Polsce w latach 2002 – 2018 pokazała również, że w tym okresie postawy Polaków stały się bardziej otwarte na obecność imigrantów w gospodarce, przeważała bowiem opinia, że imigracja może być korzystna dla rozwoju gospodarki. Tym, co budziło największe różnice (zwłaszcza między partiami liberalnymi i lewicowymi a prawicowymi) było podejście do wymiaru kulturowego imigracji, a zwłaszcza obaw o zachowanie spójności kultury i bezpieczeństwa kraju (Andrejuk 2020: 256-257).*
- s. 12-13 *Odpowiedź władz polskich na „kryzys migracyjny” w Europie, poczynając od połowy 2015 r., stanowiła **zapowiedź zmiany tego paradygmatu**. Znalazło to szczególny wyraz w nadzwyczajnym posiedzeniu Sejmu odbytym w połowie września 2015 r. poświęconemu skutkom sytuacji migracyjnej w Europie dla Polski (...). Wówczas kwestie postaw wobec uchodźców po raz pierwszy od początku lat 90. ubiegłego wieku stały się przedmiotem politycznej debaty w kraju (wraz z polityką ich przyjmowania i współpracą w ramach Unii Europejskiej), co przełożyło się na **zmianę ich pozytywnego postrzegania oraz udzielania im pomocy** (Balicki 2021; Kubicki i inni 2017). **Uchodźcy z dotychczasowego tematu humanitarnego stali się nagle problemem społecznym (na który żywo reagowała opinia publiczna) i politycznym** (zarówno w wymiarze krajowym, jak i międzynarodowym), z uwagi na wyzwanie w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa państwa przed możliwymi zagrożeniami terrorystycznymi.*
- s. 14 *Co ważne, **opracowanie polityki migracyjnej Polski uznano za projekt strategiczny w ramach SOR-u** i umieszczono go na liście projektów strategicznych. Ale nie znalazł się on w dziale poświęconym sprawom gospodarczym lub społecznym, lecz **w części poświęconej bezpieczeństwu państwa** (w części zatytułowanej „Wzmocnienie ochrony granic i kontrola migracji”).*
- s. 15-16 *Ówczesne Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju (prowadzące prace nad SOR) preferowało postrzeganie polityki migracyjnej państwa jako elementu rozdziału poświęconego spójności społecznej, podczas gdy ministerstwo spraw wewnętrznych nalegało na jej umiejscowienie w rozdziale poświęconym tematyce bezpieczeństwa narodowego. (...) Dopiero w połowie 2019 r. ukazał się pierwszy roboczy, obszerny projekt polityki migracyjnej pt. „Polityka migracyjna Polski. Projekt z dnia 10 czerwca 2019 r.”, opracowany*

założenia polityki integracyjnej cudzoziemców, która miała zapewnić bezpieczeństwo i trwałość porządku publicznego państwa. „Integracja” miała się opierać na asymilacji i polskiej „kulturze wiodącej” oraz przeciwdziałać zagrożeniom terrorystycznym, przez nie dopuszczenie do rozwoju tzw. „społeczeństwa równoległego” i radykalizacji skrajnych odłamów wyznawców islamu, rodzących zagrożenie religijne i światopoglądowe dla społeczeństwa polskiego. Pisano w nim, że „**przez asymilację cudzoziemca rozumie się tutaj osiągnięcie stanu, w którym zintegrowany cudzoziemiec rozumie i uznaje wartości obowiązujące w Polsce, w tym światopoglądowe i religijne, akceptuje je i przyjmuje jako swoje własne oraz odrzuca wartości, które stanowiłyby zagrożenie dla spójności społecznej i powszechnego bezpieczeństwa w Polsce.** Przez asymilację cudzoziemiec staje się członkiem polskiego społeczeństwa, uzyskując możliwość zmiany statusu prawnego, z cudzoziemca na obywatela” (Polityka migracyjna Polski... 2019: 38).

s. 17

Podkreślono w nim znaczenie rozwoju polityki państwa w zakresie takich obszarów (były to oddzielne rozdziały tego dokumentu) jak: legalnej imigracji (w tym imigracji zarobkowej, studentów i naukowców, ruchu wizowego oraz małego ruchu granicznego i legalizacji pobytu), przeciwdziałania nielegalnej imigracji, rozwojowi polityki powrotowej, ochrony międzynarodowej cudzoziemców, integracji cudzoziemców (w tym szkolnictwa, usług publicznych dla cudzoziemców, programów integracyjnych dla poszczególnych grup cudzoziemców, przyznawania obywatelstwa polskiego, działań informacyjnych na rzecz społeczeństwa polskiego jako społeczeństwa przyjmującego oraz przestępczości cudzoziemców) oraz migracji Polaków (emigracji i powrotów, repatriacji, Karty Polaka).

(...) Zdecydowano, że zarówno diagnoza jak i zalecenia polityki migracyjnej powinny być aktualizowane nie później niż w odstępach rocznych, a jeśli zajdzie taka potrzeba, to nawet częściej (co stanowiło innowację na tle poprzednich koncepcji opracowywania polityki migracyjnej Polski).

s. 19

Według szacunków GUS, **liczba cudzoziemców przebywających legalnie w Polsce na koniec 2019 r. wynosiła 2 106,1 tys. osób** (GUS 2020: 1) i wzrosła ona prawie dwukrotnie począwszy od 2015 r. Najliczniejszą grupę cudzoziemców stanowili obywatele Ukrainy i Białorusi. W dużym stopniu było to związane z migracjami o charakterze zarobkowym. W 2021 r. powiatowe urzędy pracy zarejestrowały **prawie 2 mln oświadczeń o zamiarze zatrudnienia cudzoziemca (1 979,9 tys.)**, które umożliwiają obywatelom z krajów trzecich krótkoterminowe zatrudnienie w Polsce (do 6 miesięcy ciągu kolejnych 12 miesięcy). W 2015 r. takich oświadczeń wydano ponad dwa razy mniej (782,2 tys.). W 2021 r. najwięcej takich dokumentów otrzymali obywatele **Ukrainy (64,5 %), Białorusi (6,9%), Indii (3,0%), Uzbekistanu (3,0%), Filipin (2,6%)** (Zagraniczni pracownicy na ... 2021: 15-16).

s. 20

I dodajmy, że począwszy **od 2016 r. to Polska zaczęła przewodzić wśród krajów Unii Europejskiej w wydawaniu zezwoleń na pobyt obywateli państw trzecich.** Przytoczone wyżej dane warto uzupełnić jeszcze dodatkową uwagą mówiącą o „migracyjnym przejściu” naszego kraju. Tak duże nasilenie przyjazdów cudzoziemskich pracowników zatrudnianych tymczasowo w naszym kraju może prowadzić do **zwiększonych migracji rodzinnych, czego skutkiem będą „intensywne – niepozbawione napięć społecznych – procesy adaptacyjne.** W taki oto sposób niedługo może dopełnić się przejście migracyjne w Polsce” (Okólski 2020: 253). (...) Porównanie dyskusji o programie polityki migracyjnej z samą rzeczywistością zmian w sytuacji migracyjnej kraju w omawianym przez nas okresie lat 2016-2022 pozwala zauważyć **zupełną rozbieżność porządku polityczno-dyskursywnego dominującego w administracji państwowej** (akcentującego raczej zamkniętość i obawy przed napływem cudzoziemców) **a postępującą szybko ekonomiczną otwartością naszego rynku pracy realizowaną z racji potrzeb gospodarczych kraju** (i w tym sensie była ona w całym tym okresie bardzo konsekwentna, co pozwala mówić wręcz o jej ciągłości). Z perspektywy instytucji centralnych była to sytuacja o tyle interesująca, że

resorty gospodarcze (takie jak np. ministerstwo rozwoju i technologii lub rolnictwa i rozwoju wsi) oraz rodziny i polityki społecznej nie były przeciwne migracjom o charakterze ekonomicznym, a ministerstwo spraw wewnętrznych pozostawało „ślepe” politycznie na te działania. Być może mamy więc do czynienia z przypadkiem takiej polityki migracyjnej, w której główne jej cele nie są wyrażane w sposób otwarty i oficjalny, a stanowią one raczej rodzaj jej „**ukrytej agendy**” (Wiatrów 2021: 42-43).

s. 22

W przestrzeni publicznej uwidoczniły się dwa opozycyjne dyskursy o migracji, czyli państwowy oparty na sekurytyzacji i drugi, oparty o solidarność i współczucie wobec migrantów (Pietrusińska 2022). (...) **Z powodu inwazji Rosji na Ukrainę**, która rozpoczęła się 24.02.2022 r., do Polski w krótkim czasie przybyło **prawie 8,9 mln osób z Ukrainy (ale wyjechało do Ukrainy z Polski 7,1 mln osób)**. (...) Ta fala uciekinierów z Ukrainy w połączeniu z migracją zarobkową do Polski spowodowała, że **odsetek cudzoziemców przebywających w naszym kraju sięgnął poziomu prawie 8% populacji (w 2010 r. było to bowiem tylko 0,1 %)**. To połączenie migracji ekonomicznych i fali uciekinierów wojennych stanowi nowe zjawisko w historii migracji międzynarodowych na tle porównawczym (Wojdat, Cywiński 2022: 11-12).

s. 23

Otwartość wobec uciekinierów wojennych z Ukrainy (tak polityczna, jak i społeczna) wymaga komentarza, zwłaszcza gdy porówna się ją z politycznymi i społecznymi reakcjami na kryzys migracyjny z 2015 r. Po pierwsze, uciekinierzy z Ukrainy są **najbliżej wyobrażonego „idealnego uchodźcy”, tj. były to przede wszystkim kobiety i dzieci uciekające przed bezpośrednim niebezpieczeństwem wojny** (i dodatkowo „biali Europejczycy”). Po drugie, stworzone wcześniej sieci społeczne (związane z migracjami ekonomicznymi) oraz rozwój sieci społecznościowych (internetowych) spowodowały, że **Ukraina i jej obywatele byli postrzegani jako znajomi dla naszego społeczeństwa**. Dochodził do tego także **wspólny kontekst historyczny oraz kulturowy (językowy)**. Po trzecie, agresja rosyjska w Ukrainie odwoływała się w Polsce do mocno obecnych mitów politycznych, związanych z historią zaborów, jak i najnowszą historią kraju. I po czwarte, **w 2015 r. kryzys migracyjny** był skoncentrowany na całej Europie i jej zdolności do przyjmowania uchodźców, **a rzeczywiste powody ich migracji (kontekst i miejsce, z których oni uciekali) pozostawały w dużym stopniu dalekie i nieprzejrzyste dla opinii publicznej** (Pawlak 2022: 995). (...) **Większość Polaków uważa (79%), że ich państwo powinno nadal przyjmować ukraińskich uchodźców, a co szósty (15%) wyraża sprzeciw wobec ich przyjmowania**.

s. 24

[CBOS] Połowa badanych deklaruje, że oni sami lub mieszkańcy ich gospodarstw domowych dobrowolnie i nieodpłatnie pomagają nadal ukraińskim uchodźcom (Ibidem: 7). **Dominuje również przekonanie, że pomoc udzielana ukraińskim uchodźcom przez Polskę jest wystarczająca, chociaż niemal co trzeci badany uważa (29%), że jest ona zbyt duża (Ibidem: 8)**. Badani Polacy zaczynają jednak zwracać coraz częściej uwagę w obecnej sytuacji gospodarczej na koszty udzielanej pomocy obywatelom Ukrainy.

s. 25

Władze i administracja naszego kraju stają ponownie przed problemem wypracowania celów i kierunków polityki migracyjnej. Ponownie stawiane są pytania, czy w ogóle jest potrzebna szersza dyskusja na ten temat (w tym także nad programem polityki migracyjnej państwa), komu może być ona potrzebna (z jednej strony dla jakich instytucji administracji państwowej, jakich szczebli samorządów i grup społecznych w kraju, a z drugiej strony jakich oczekujemy imigrantów oraz z jakich regionów i krajów świata?) oraz jak wypracować kompromis (tak polityczny, jak i instytucjonalny) między jej „ekonomizacją” i spełnieniem potrzeb rynku pracy, a kwestiami humanitarnymi i zapewnieniem bezpieczeństwa państwa.

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

Warto pamiętać o wydźwięku oficjalnej polskiej polityki migracyjnej (zagrożenie bezpieczeństwa, polska „kultura wiodąca”, asymilacja zamiast integracji itd.).

s. 17 Migranci i migrantki przebywający w Polsce mają różne statusy pobytowe, motywacje czy plany, dlatego warto zwrócić uwagę na to, że mają różne potrzeby związane z uczestnictwem w kulturze.

s. 25 Ważne pytania w odniesieniu do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

Inne ważne info

Potencjalne źródło: Sadura P., Sierakowski S. (2022). Polacy za Ukrainą, ale przeciw Ukraińcom. Raport z badań socjologicznych, Warszawa: Krytyka Polityczna.

11. Poland – Surveys with Refugees from Ukraine: Needs, Intentions, and Integration Challenges

Country Report & Data Analysis (Jan-Mar 2023)

Report krajowy prezentujący podstawowe dane o migrantach (uchodźcach) z Ukrainy. (Szczegóły – spis treści)

Źródło (link)	[folder z raportami i dokumentami strategicznymi]
Rok wydania	2023
Autorstwo	-
Instytucja	International Organization for Migration (IOM)
Miasto	Wiedeń
Język publikacji	angielski
Liczba stron	10

Tematyka

Spis treści	<ol style="list-style-type: none">1. Socio Demographic Profile2. Intentions3. Education and Employment: Profile and Prospects4. Registration and Inclusion Services5. Immediate Needs and Assistance Received6. Challenges in the Country of Displacement7. Current Group Composition8. Methodology <p>Country level implementation and limitations</p>
--------------------	--

Kraje migranckie	Ukraina
-------------------------	---------

Metodologia

Czas realizacji

01-03.2023

Metody, techniki

Displacement Tracking Matrix (DTM Poland "Surveys with refugees from Ukraine: needs, intentions and integration challenges")

11 krajów: 6 countries neighbouring Ukraine (Belarus, Hungary, Poland, Republic of Moldova, Romania and Slovakia) and other 5 countries particularly impacted by the arrivals of refugees from Ukraine since the start of the war in February 2022 (Poland, Czechia, Estonia, Latvia and Lithuania).

Więcej informacji – s. 9

Główne informacje i wnioski

s. 4

Top oblasts of origin

Kyiv City 11%, Vinnytska 10%, Ternopilska 9%, Kharkivska 8%, Dnipropetrovska 7%, Chernivetska 6%

♦ **Intentions**

to move return to Ukraine 56%, no intention to move 39%, to another country 3%, where top three countries were Germany, Canada and Norway

♦ *Employment*

status employed 28%, unemployed and not looking for a job 18%, unemployed and looking for a job 17%, retired 20%

♦ **Top needs**

financial support 52%, health services 31%, medicines 29%, long term accommodation 27%

♦ *Top areas of assistance among aid recipients*

food 92%, financial support 77%, personal hygiene 73%, clothes 65%, accommodation 63%

♦ **Top inclusion challenges**

financial issues 43%, language 40%, employment 22%, housing 21%, school access 15%

s. 4

♦ *Gender and age:*

*Out of the 1 814 refugees from Ukraine interviewed in Poland during the reporting period, ten per cent were men, and **90 per cent were women. The average age for the total sample was 46 years.***

♦ *Marital status:*

More than half of the respondents (59%) were married

♦ *Average time spent outside Ukraine since initial displacement:*

*Most respondents were initially displaced in the first half of 2022 when the war started
For example, 41 per cent of respondents were initially displaced in the period of February May 2022.*

s. 5

- ♦ *Intention to move elsewhere or stay in current location*

56% of respondents planned to return to Ukraine at the time of the interview. 39% had no intention to move, while 3% planned to move to another country, and 2% did not know about their future movement intentions. 1% of respondents intended to move somewhere else within Poland.

- ♦ *Intended length of stay in current location*
- ♦ *Intended country of destination*

Out of those intending to go to another country as their final destination (52 individuals), 23% were planning to go to Germany, 19% to Canada, and 6% to Norway.

s. 6

- ♦ *Main spoken language*

... a majority of respondents (59%) speak Ukrainian as their main language at home. The second most common language used in this round of surveying was Russian (41%). Romani was distant third, with only 1% of respondents indicating it as their main spoken language.

- ♦ *Other spoken language(s)*

A large part of the respondents speak Russian (85%) and Ukrainian (85%) as a second language. This was followed by English (17%) and Polish (12%), German (3%) and French (1%) were less commonly spoken languages.

- ♦ *Education level*

At the time of the interview, 44% of respondents had a secondary degree, 4% a post-secondary degree, 52% a tertiary level, and 1% a post graduate education level.

- ♦ *Employment status*

28% of respondents have already found employment in Poland. Retired individuals take up 20% of the respondents. 18% have indicated that they were unemployed and not looking for a job, while 17% on the contrary have stated they were unemployed but looking for a job.

s. 7

- ♦ *Current migration status*

85% of respondents (N=80) declared to have received or to have applied for protection in Poland, receiving or being in the process to receive Temporary Protection at the time of interview. Female respondents were more likely to have a Temporary protection status (92% versus 67%).

- ♦ *Access to finances*

87% had been able to withdraw money using foreign credit/debit card since leaving Ukraine, while 8% had not. The remaining 5% either had not needed to or had not attempted.

- ♦ *Access to healthcare*

s. 8

- ♦ *Immediate needs at the moment*

The most immediate need at the moment of the interview was financial support for 52%, followed by health services (31%), medicines (29%), and long-term accommodation (27% each). A noticeable share of respondents also reported to be in need of employment (9%), language courses (8%) general information (7%) and food supply (7%).

- ♦ *Experiences of discrimination*

11% indicated having experienced discrimination in their country of displacement. In contrast, 86% cent indicated having no such experiences. The remaining 3% either did not know (2%) or preferred not to answer (1%).

- ♦ *Inclusion challenges*

43% indicated financial issues as the top inclusion challenge, along with language issues (40%). This was followed by lack of employment (22%), housing (21%) and lack of access to schools (15%). Other challenges marked by respondents that hindered their stay in Poland were: lack of information on employment opportunities (9%), overall lack of information (7%) and services (6%). 6% of respondents have experienced discrimination while five per cent have mentioned their experience with racism.

s. 9

- ♦ *Travel mode*
- ♦ *Travelling with persons with health conditions and disabilities*

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

Potencjalne dane o grupach docelowych współpracy

12. Polacy i Ukraińcy w codziennych kontaktach

Raport z badań dotyczących postrzeganie Ukrainy i Ukraińców przez Polaków, oraz Polski i Polaków przez Ukraińców

Źródło (link)	[folder z raportami i dokumentami strategicznymi]
Rok wydania	2021
Autorstwo	N. Koval, L. Vaičiūnas, I. Reichardt
Instytucja	Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego we Wrocławiu, Foreign Policy Council "Ukrainian Prism", Friedrich-Ebert-Stiftung
Miasto	Kijów, Warszawa
Język publikacji	Polski
Liczba stron	63

Tematyka

Spis treści	<ol style="list-style-type: none">1. Wstęp. Dlaczego to badanie jest ważne?2. Metodologia badań.3. Wyniki badań.<ol style="list-style-type: none">3.1 Stereotypy Innego – sąsiad, pracownik, zwykły człowiek.3.2 Utrwalone asymetrie w codziennych kontaktach.3.3 Kultura i pamięć zbiorowa.3.4 Strukturalne asymetrie w percepcji państwa.4. Podsumowanie i wnioski.5. Narzędzie badawcze.
Kraje migranckie	Ukraina
Charakterystyka osób migranckich	Obywatele, osoby mieszkające w Ukrainie, migranci ukraińscy w Polsce

Metodologia

Czas realizacji 08-12.2020

Metody, techniki

- sondaż opinii publicznej, przeprowadzony w Polsce i Ukrainie w grudniu 2020 r.: CAWI na reprezentatywnych próbach z Polski (1051 respondentów) i Ukrainy (2243 respondentów).

Pisemny kwestionariusz internetowy składał się z 40 pytań (zamkniętych, otwartych i półotwartych) **przetłumaczonych na język polski, ukraiński i rosyjski. Choć dane były gromadzone w tych trzech językach, analiza została przeprowadzona po polsku i ukraińsku. Językiem roboczym zespołu badawczego był angielski.**

- s. 51-63 - instrument badawczy** [kwestionariusz jest do wglądu]
- przegląd literatury
- analiza danych zastanych (np. GUS, inne badania polskie i zagraniczne)

Główne informacje i wnioski

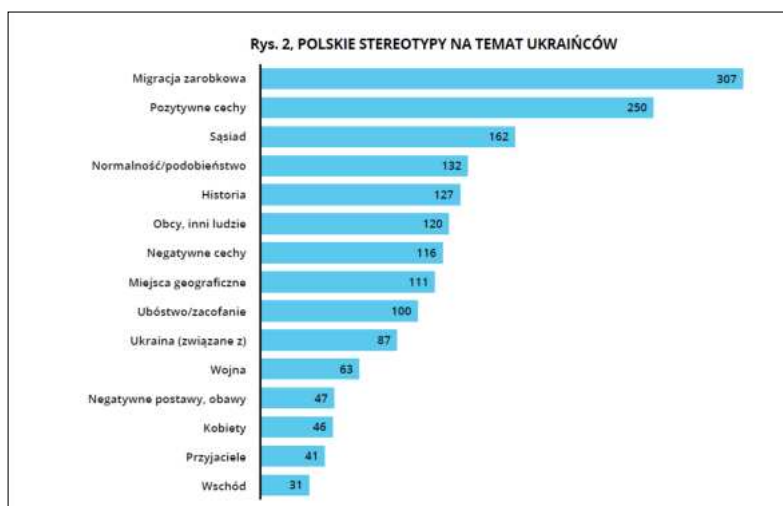
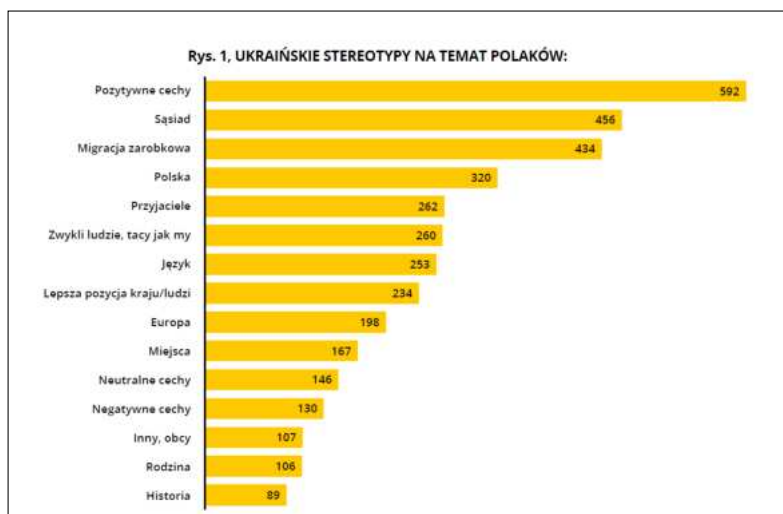
- s. 6** Według badania z 2016 r. przeprowadzonego przez Piotra Szukalskiego wraz z Instytutem Socjologii Uniwersytetu Łódzkiego, wraz z rosnącą liczbą ukraińskich imigrantów w Polsce **zwiększyła się liczba mieszanych, polsko-ukraińskich par.** Przewiduje się, że trend ten będzie się utrzymywał i nasilał w najbliższej przyszłości. Jednakże wynikające z niego kulturowe i demograficzne zmiany mogą spowodować negatywne reakcje ze strony bardziej nacjonalistycznych grup w polskim społeczeństwie.
- s. 7** Ogólnie rzecz biorąc, jednokierunkowy przepływ migrantów tworzy **asymetryczną sytuację, w której wielu Ukraińców zdobywa bezpośrednie doświadczenie w Polsce, ale niewielu Polaków zyskuje podobny poziom doświadczenia w Ukrainie.**
- s. 8-9** **Status Polski jako kraju twórców kultury popularnej, która cieszyła się zainteresowaniem również odbiorców w byłych republikach radzieckich osłabł w latach 90. XX wieku, a jej rola jako kulturowego łącznika Ukrainy z Zachodem zmieniła się w wyniku upadku Związku Radzieckiego.** W tamtym czasie polski rząd rozpoczął intensyfikację dyplomacji kulturalnej i promocji wyselekcjonowanej polskiej kultury za granicą. Od początku XXI wieku Polska zainwestowała znaczne zasoby finansowe w produkcję obcojęzycznych tłumaczeń polskiej literatury, a ukraińska elita ochoczo dołączyła do tych inicjatyw. **Od lat 90. ubiegłego wieku ukraiński stał się docelowym językiem wielu przekładów literatury polskiej,** wyprzedzając języki bardziej rozpowszechnione, takie jak niemiecki, francuski czy nawet angielski. (...) Polskie instytucje oferują również różnego rodzaju **stypendia skierowane do ukraińskiej elity intelektualnej,** których celem jest upowszechnianie obrazu Polaków jako przyjaznego narodu, a Polski jako oddanego partnera.
- Od czasu upadku Związku Radzieckiego zwiększyło się tempo wymiany intelektualnej między Polakami a Ukraińcami. **Pozbawiona znaczącego wsparcia rządu literatura ukraińska również została przetłumaczona na polski i rozpowszechniona w Europie Zachodniej przez Polskę,** która w ten sposób przyczyniła się do zwiększenia świadomości o takich ukraińskich autorach jak Jurij Andruchowycz, Oksana Zabużko i Serhij Żadan. W następstwie osobistych kontaktów i pozytywnego nastawienia w Polsce wielu ukraińskich intelektualistów regularnie pojawia się w polskich gazetach i mediach.
- Upadek komunizmu spowodował również łatwiejszy dostęp do turystyki.** W konsekwencji wielu Polaków zdało sobie sprawę, że w zachodniej Ukrainie mogą na nowo odkrywać swoje dziedzictwo narodowe, jednocześnie poznając dziedzictwo ukraińskie. Z jednej strony to otwarcie spowodowało wzrost historycznej świadomości w obu krajach.

Natomiast z drugiej, **nierozliczona historia II wojny światowej i pamięć zbiorowa są nadal przedmiotem dyskusji w przestrzeni publicznej, zwłaszcza po stronie polskiej.** Konflikt w tej sferze uległ intensyfikacji od 2015 r., kiedy partia Prawo i Sprawiedliwość wygrała wybory parlamentarne w Polsce. Partia ta później uformowała rząd Zjednoczonej Prawicy i zapewniła sobie ponowne zwycięstwo w wyborach w 2019 r. Wcześniejsze podejście do zbliżenia i pojednania oparte na wzajemnym przebaczeniu zostało odrzucone przez nowe władze jako płytkie i pełne hipokryzji. **W konsekwencji powstało nowe podejście, w którym oczekuje się od Ukraińców „przyznania się do prawdy” o najbardziej bolesnych wydarzeniach we wspólnej historii.**

s. 14-15

Stereotyp Innego – sąsiad, pracownik, zwykły człowiek

Zarówno dla Polaków, jak i Ukraińców trzy najważniejsze kategorie dotyczą wyobrażeń i postrzegania związanego z **migracją zarobkową, pozytywnymi cechami charakteru lub neutralną koncepcją sąsiedztwa.**

s. 17

Co ciekawe, chociaż badani zarówno z Polski, jak i z Ukrainy postrzegali siebie nawzajem ogólnie jako „sąsiadów”, Ukraińcy częściej używali słów „przyjaciele” czy „bracia”, opisując Polaków. Innym określeniem obecnym w obu próbach, które wskazuje na bliskość, było słowo „Słowianin”. Więzy rodzinne pomiędzy państwami były także częściej podkreślane przez Ukraińców, którzy, jak wspomniano wcześniej z powodu asymetrycznej migracji, mają więcej członków rodziny mieszkających czy pracujących w Polsce niż vice versa. Te odpowiedzi wskazują, że **Ukraińcy odczuwają większą bliskość w stosunku do Polaków niż Polacy w stosunku do Ukraińców.**

s. 18

Wartym uwagi wynikiem sondażu było to, że **zarówno Polacy, jak i Ukraińcy rzadko kojarzą siebie nawzajem przez pryzmat swojej narodowej kultury**. Mała część Ukraińców podawała skojarzenia ze znanymi polskimi artystami (Fryderyk Chopin, Henryk Sienkiewicz) czy z popularnymi produkcjami z czasów socjalizmu (takimi jak znany serial pod tytułem *Cztery pancerni i pies* lub niektóre kreskówki) albo z niektórymi współczesnymi autorami, takimi jak Andrzej Sapkowski. Inni kojarzyli słowo „Polska” w bardziej ogólnym znaczeniu z muzyką, filmem i literaturą. **Z kolei polscy badani przejawiali niewiele skojarzeń związanych z kulturą Ukrainy. W tej próbie nie wspomniano żadnych postaci obecnych w kulturze Ukrainy.** Chociaż pojawiło się nazwisko „Szewczenko”, nie jest jasne czy osoba, która udzieliła tej odpowiedzi miał na myśli Tarasa, poetę, czy Andrija, piłkarza. Jedna osoba z badanych wspomniała Andrija Szewczenko z imienia i nazwiska. Niemniej jednak w polskiej próbie było łącznie mniej niż 10 skojarzeń związanych z kulturą, a większość z nich odnosiła się do kultury ludowej.

Badani z obu krajów wspominali w swoich skojarzeniach o języku. **Ukraińcy dużo częściej pamiętali konkretne polskie słowa i wyrażenia, w tym przekleństwa, niż Polacy pamiętali czy wspominali słowa ukraińskie.** Może to być kolejnym skutkiem asymetrycznej migracji, odzwierciedlającym rzeczywistość, w której znacznie więcej Ukraińców zanurza się w polskojęzycznym społeczeństwie niż na odwrót. Jednym ze słów używanych przez Ukraińców do opisu Polaków, które nie miało odpowiednika w polskiej próbie, był „pan”, odnoszący się albo do neutralnej formy grzecznościowej, albo do pozycji społecznej (władca). To drugie znaczenie jest pozostałością po starszym stereotypie Polaków jako ciemiężycieli.

W niektórych przypadkach **Polacy wydawali się mylić Ukraińców z Rosjanami.** Pośród ich skojarzeń z Ukraińcami były słowa takie jak „matrioszka”, „pielmieni”, jak również cztery wzmianki o Putinie i dwie o Łukaszence. Niektórzy badani podawali proste rosyjskie wyrażenia jako jedne z trzech podstawowych skojarzeń z Ukraińcami. W polskiej próbie pojawiały się również „Rosja”, „Rosjanin” i pejoratywne określenie „Rusek”.

s. 19

Podsumowując, należy zaznaczyć, że w obu krajach **znaczna część respondentów nie prezentowała żadnych negatywnych stereotypów, a duża ich liczba wskazywała na podobieństwo i bliskość między narodami.** Wspomnienia historyczne i codzienne doświadczenia z migrantami zarobkowymi zdają się być dwoma najważniejszymi źródłami negatywnych stereotypów dotyczących Ukraińców pośród Polaków. Jednakże zdecydowana mniejszość polskich respondentów stwierdziła, że w Polsce jest zbyt wielu Ukraińców lub że Ukraińcy odbierają pracę Polakom, co sugeruje, że polskie społeczeństwo w pewnym stopniu zaakceptowało ukraińską migrację.

Wysoki procent ukraińskich respondentów, którzy nie wyrazili negatywnych stereotypów na temat Polaków i mówili o uczuciach bliskości w stosunku do nich może stanowić podstawę, na której w przyszłości będzie można budować współpracę. Bardziej symetryczne kontakty pomiędzy Polakami i Ukraińcami z różnych warstw społecznych mogłyby zredukować negatywne stereotypy, podczas gdy więcej uwagi poświęconej dyplomacji na rzecz kultury i wymiany turystycznej mogłoby przyczynić się do zwiększenia wiedzy i świadomości obu sąsiadów.

s. 21-22

Nasze dane pokazują, że Polacy i Ukraińcy odwiedzają się z odmienną częstotliwością i z bardzo różnych powodów. Duża część respondentów z obu krajów **wskazała turystykę jako główny powód wizyt zagranicznych – 79% Polaków i 48% Ukraińców.** Taka sama liczba ukraińskich respondentów (48%) oświadczyła, że przyjeżdża do Polski do pracy, a 22% odwiedza sąsiedni kraj, by zobaczyć się z rodziną lub przyjaciółmi. Wizyty te są najprawdopodobniej składane członkom rodziny, którzy pracują lub uczą się w Polsce.

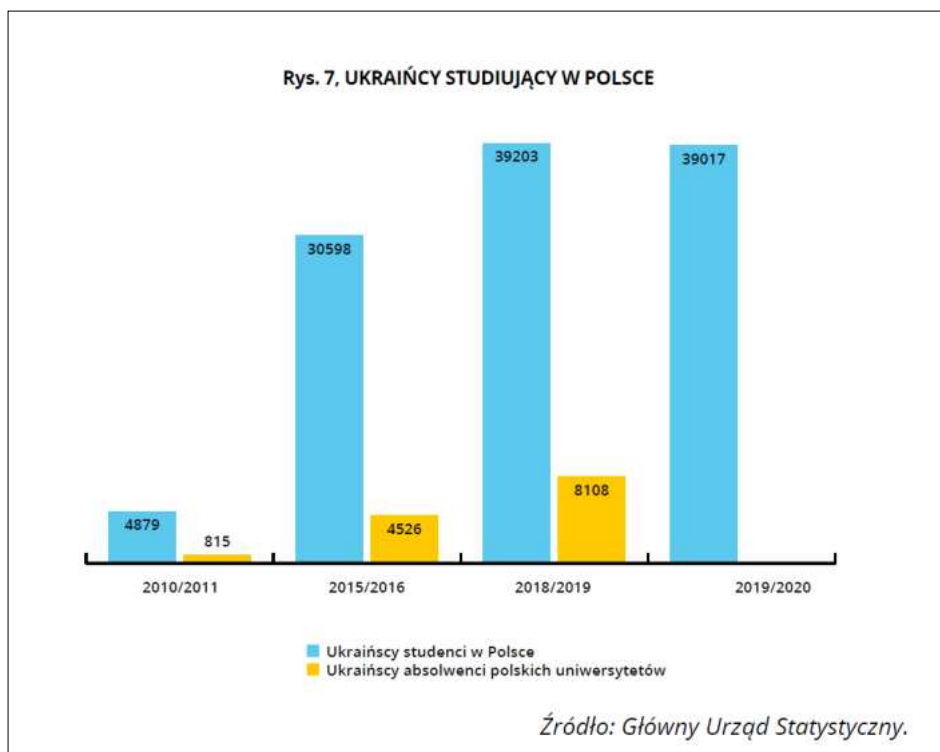
Jeżeli chodzi o **odwiedziny związane z pracą, nasz sondaż przeprowadzony w grudniu 2020 r. wykazał ich znaczący wzrost w stosunku do minionych dekad.** W 2010 r. mniej niż

jedna trzecia (29%) Ukraińców, którzy podróżowali do Polski, czyniła to w celu związanym z pracą, a w 2000 r. odsetek ten wynosił jedynie 16%. Jak omówiono wcześniej, wzrost migracji zarobkowej, który nastąpił w ostatnich latach wynika z sytuacji gospodarczej Ukrainy, łagodniejszego reżimu wizowego wprowadzonego w 2017 r. oraz uproszczonych polskich przepisów dotyczących zatrudnienia obcokrajowców, które sprawiają, że Ukraińcom łatwiej jest zdobyć pozwolenie na pracę w Polsce niż gdzie indziej.

s. 23

Wraz ze wzrostem liczby Ukraińców odwiedzających Polskę zmniejszył się średni wiek tej grupy. Do Polski podróżują przede wszystkim ludzie młodzi i w średnim wieku, co dotyczy również tych, którzy robią to z powodów związanych z pracą. Aż 45% odwiedzających Polskę i 56% wyjeżdżających do Polski za pracą to osoby w wieku 25-34 lata.

s. 25

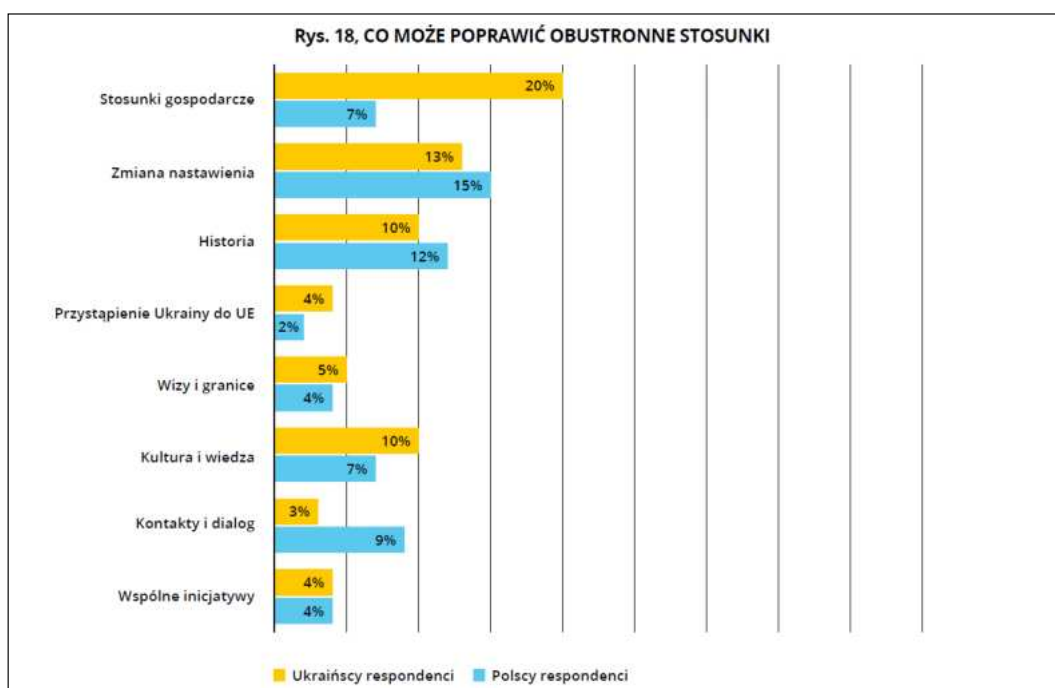
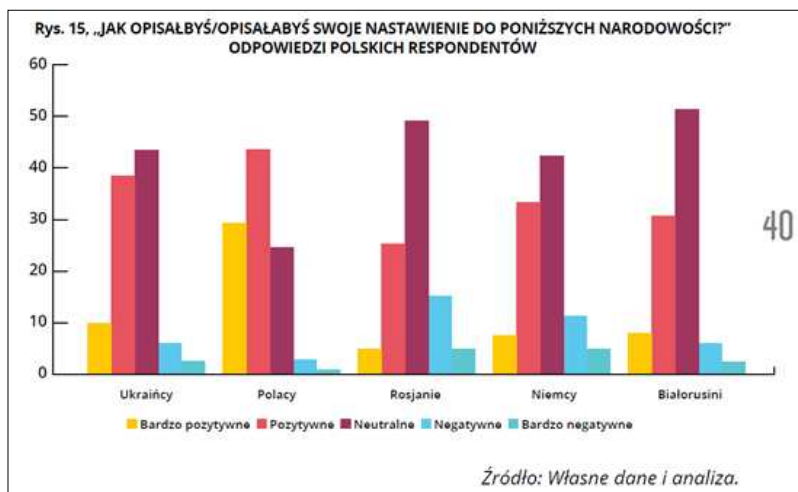
s. 28-29

Kultura i pamięć zbiorowa

Prawdą jest, że kontakty intelektualne i polityczne zmniejszyły się z powodu napięć politycznych, natomiast kultura popularna, a zwłaszcza codzienne doświadczenia stały się nowym kluczowym wyróżnikiem stosunków polsko-ukraińskich.

Ogólnie rzecz biorąc, **historycznie Ukraińcy byli otwarci na polską kulturę**. W czasach komunizmu wiele osób ze Związku Radzieckiego postrzegało Polskę jako bramę do zachodniego świata. Polskojęzyczne książki, czasopisma i kina ukształtowały pokolenie Ukraińców, oferując tematy i historie mniej dostępne w represyjnym państwie radzieckim. Polski reżyser Jerzy Hoffman kręcił eposy historyczne i historie romantyczne rozgrywające się w Ukrainie. Polska aktorka Barbara Brylska zapewniła sobie miejsce w radzieckiej „galerii sław” dzięki swojej pamiętnej roli w filmie Eldara Riazanowa „Szczęśliwego Nowego Roku”. Urodzona w Związku Radzieckim Anna German przezwyciężyła burzliwą historię swojej rodziny i stała się odnoszącą sukcesy polskojęzyczną piosenkarką.

W kwestii **nastawienia do Niemców** uzyskaliśmy odwrotne wyniki. Prawie dwie trzecie (61%) ukraińskich respondentów zgłaszało pozytywne lub bardzo pozytywne odczucia wobec Niemiec, a jedynie 3% wyrażało odczucia negatywne lub bardzo negatywne. Pośród polskich respondentów mniej niż połowa (41%) miała odczucia pozytywne lub bardzo pozytywne, a 16% oceniło swoje odczucia jako negatywne lub bardzo negatywne.

Wyniki niniejszego badania stawiają ważne pytania na temat **potencjalnych ukrytych zagrożeń w sytuacji tej asymetrycznej relacji**. Co więcej, powinniśmy pozostać świadomi możliwości wytwarzania się równoległej rzeczywistości, która często towarzyszy przyływowi i obecności migrantów w kraju goszczącym. Z tego względu podczas analizowania ewentualnych rozwiązań, które pomogą w radzeniu sobie z tymi nowymi wyzwaniami, które wynikają z opisanej przez nas ekonomicznej migracji Ukraińców do Polski, zidentyfikowaliśmy **dwa obszary, które wymagają uważnej obserwacji i dalszych działań politycznych**. Należą do nich **wdrażanie procedur i praktyk antidyskryminacyjnych w polskich zakładach pracy oraz monitorowanie działań grup posługujących się retoryką nacjonalistyczną, antyimigrancką i antyunijną oraz ich potencjalnego wpływu na postawy społeczne**.

W ujęciu całościowym nasze badanie pokazuje, że **potrzebne są również zwiększone wysiłki w strefie edukacji i dyplomacji kulturalnej**. Poprzedzając niniejszą analizę sondaż wykazał, że wiedza na temat obu narodów jest wciąż zbyt mała. Dominują natomiast wyobrażenia i przestarzałe koncepcje. Szczególnie widoczne jest to w odniesieniu do **kultury, która jest obszarem o ogromnym potencjale jednoczenia ludzi i pokonywania barier, a mimo to pozostaje niemal całkowicie niezbadana**.

Ogólnie rzecz biorąc, **niniejsze badanie zapowiada swoistą epokę pluralistyczną, w której stosunki polsko-ukraińskie rozwijają się na różnych poziomach. Obejmują one interakcje pomiędzy ludźmi w różnym wieku, o różnym doświadczeniu zawodowym, pochodzącymi z różnych regionów i o różnych umiejętnościach językowych. Ta demokratyzacja relacji i ich różnorodności sugeruje, że w przyszłości kwestie sporne mogą zostać zastąpione przez bardziej powszechne interakcje.**

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

Cały raport jest źródłem wiedzy o Ukrainkach_Ukraińcach jako potencjalnej grupie docelowych działań, a także ograniczeń związanych z postrzeganiem ich przez Polki_Polaków (jako potencjalnych realizatorów działań kulturalnych).

s. 3 polsko-ukraińskie pary – ciekawa grupa docelowa działań

POTENCJALNE ŹRÓDŁO: Piotr Szukalski, Małżeństwa polsko-ukraińskie, Demografia i Gerontologia Społeczna – Biuletyn Informacyjny 2017, nr 8, zobacz: <https://core.ac.uk/download/pdf/145226322.pdf>

Inne ważne info

Badanie zorganizowano i sfinansowano przez przedstawicielstwa Fundacji im. Friedricha Eberta w Polsce i Ukrainie.

Potencjalne źródła:

Związek Ukraińców w Polsce, Mniejszość ukraińska i migranci z Ukrainy w Polsce, Analiza dyskursu (praca zbiorowa), Związek Ukraińców w Polsce, 2018, zobacz: http://www.oup.ukraina.com.pl/images/stories/DOCUMENT/raport_mniejszosc_ukrainska.pdf

Nadiia Koval. Jaka przyszłość czeka relacje polsko-ukraińskie oprócz historycznych sprzeczek? Perspektywa polska, Friedrich-Ebert-Stiftung Kijów, listopad 2018 r. Zobacz: http://fes.kiev.ua/n/cms/fileadmin/upload2/perspektywa_polsko-ukrainska.pdf

Informacje o książkach: Program Translatorski ©Polska:

<https://instytutksiazki.pl/zagranica,4,program-translatorski-@poland,29.html>

Aby uzyskać informacje o organizowanych wizytach naukowych w Polsce, zobacz: <https://www.study tours .pl/o-stp/>

13. Polacy o wojnie na Ukrainie w rok po jej wybuchu

Komunikat z badań CBOS dotyczących poczucia zagrożenia wojną na Ukrainie, przewidywań odnoszących się do jej rozwoju oraz stosunku do ukraińskich uchodźców, a także wpływu wojny na pozycję Polski na arenie międzynarodowej

Źródło (link)	[folder z raportami i dokumentami strategicznymi]
Rok wydania	2023
Autorstwo	J. Scovil
Instytucja	CBOS
Miasto	Warszawa
Język publikacji	Polski
Liczba stron	26

Tematyka

Spis treści	ROZWÓJ SYTUACJI POMOC DLA UCHODźCÓW Z UKRAINY ROK WOJNY
Kraje migranckie	Ukraina
Charakterystyka osób migranckich	uchodźcy

Metodologia

Czas realizacji	Luty 2023
------------------------	-----------

Metody, techniki

Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (394) przeprowadzono w ramach procedury **mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL**. Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

- ♦ wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- ♦ wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiednim od CBOS,
- ♦ samodzielne wypełnienie ankiety internetowej (CAWI), do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiednim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę.

Badanie zrealizowano na próbie liczącej 982 osoby (w tym: 58,4% metodą CAPI, 25,9% – CATI i 15,7% – CAWI).

Główne informacje i wnioski

- s. 6** *Zdecydowana większość Polaków (81%, wzrost o 3 punkty względem stycznia) nadal popiera przyjmowanie ukraińskich uchodźców przez nasz kraj. Odsetek ten od czerwca 2022 roku pozostaje względnie stabilny i utrzymuje się w okolicach 80%. Jeden na siedmiu Polaków (14%, bez zmian) jest przeciwny przyjmowaniu uchodźców – wynik ten również nie ulega wyraźnym zmianom od czerwca, oscylując wokół 15%.*
- s. 8** *Większość Polaków (67% wobec 68% w styczniu) nadal uważa, że pomoc, jaką nasz kraj oferuje uchodźcom z Ukrainy, jest wystarczająca. **Co czwarty badany (26%) sądzi, że jest ona zbyt duża, co stanowi 4-punktowy wzrost w stosunku do poprzedniego pomiaru.** Przy tym odsetek ten od maja 2022 roku utrzymuje się w przedziale 22%–30%, więc nie jest to w żadnej mierze wynik nietypowy.*

Inspiracje do modelu współprac instytucji kultury i społeczności migranckich

Wpływ nastrojów społecznych na pomoc dla osób z Ukrainy – przeszkodą dla współpracy może być rosnące przekonanie, że pomoc jest zbyt duża (podobnie jak w innych badaniach, które podkreślają konkurencję np. o miejsca w przedszkolach czy żłobkach).

14. Stosunek do innych narodów rok po wybuchu wojny

Komunikat z badań CBOS dotyczący stosunku Polaków do dwudziestu narodów i grup etnicznych

Źródło (link)	[folder z raportami i dokumentami strategicznymi]
Rok wydania	2023
Autorstwo	M. Omyła-Rudzka
Instytucja	CBOS
Miasto	Warszawa
Język publikacji	polski
Liczba stron	35

Tematyka

Spis treści	SYMPATIA I ANTYPATIA DO INNYCH NARODÓW ZRÓŻNICOWANIA SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNE
Kraje migranckie	20 kraje lub narody (por. rys. 1 niżej)
Charakterystyka osób migranckich	narodowość

Metodologia

Czas realizacji	Luty 2023
Metody, techniki	Respondenci oceniali na siedmiopunktowej skali , w jakim stopniu darzą dany naród sympatią bądź też są mu niechętni. Uzyskane wyniki przedstawiamy w formie zagregowanej do trzech kategorii: sympatii (punkty na skali od +1 do +3), obojętności (0) i niechęci (od -1 do -3). W ten sposób prezentujemy zasięg sympatii i antypatii do poszczególnych

narodów. Dla pełniejszej informacji posługujemy się wartościami średnich, które dodatkowo pokazują natężenie sympatii bądź niechęci. Przy obliczaniu średnich uwzględniliśmy odpowiedzi tylko tych respondentów, którzy mają określony stosunek do danego narodu, pominęliśmy zaś odpowiedzi osób niemających zdania na ten temat. Stosunek do poszczególnych narodów respondenci określali na skali od 1 do 7. Opracowując wyniki, skalę tę zastąpiliśmy, w celu ułatwienia czytelnikom interpretacji wartości średnich, skalą od -3 (niechęć) do +3 (sympatia). Środkiem nowej skali jest 0, oznaczające obojętność, średnie powyżej 0 wskazują zatem na sympatię, a poniżej 0 – na niechęć.

Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (394) przeprowadzono w ramach procedury **mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski**, wylosowanej z rejestru PESEL.

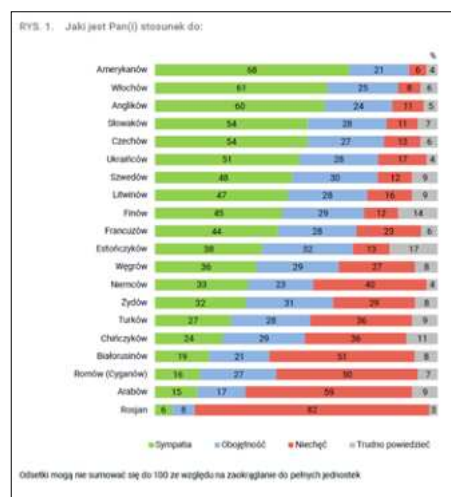
Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiednim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej (CAWI), do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiednim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano na próbie liczącej 982 osoby (w tym: 58,4% metodą CAPI, 25,9% – CATI i 15,7% – CAWI).

Główne informacje i wnioski

s. 4

s. 5

W stosunku do zeszłorocznego sondażu, realizowanego w styczniu, jeszcze przed inwazją Rosji na Ukrainę, **radikalnie pogorszyło się nasze nastawienie do Rosjan**. W ciągu ostatniego roku odsetek deklarujących wobec nich niechęć wzrósł z 38% do 82%, a udział mających pozytywne nastawienie spadł z 29% do 6%. Jeszcze nigdy na przestrzeni ostatnich trzech dekad, kiedy pytamy o te kwestie, nastawienie do żadnego narodu nie zmieniło się w tak dużym stopniu w ciągu jednego roku. Poziom niechęci wobec Rosjan jest obecnie rekordowo wysoki, a poziom sympatii rekordowo niski.

O najniższym poziomie sympatii i zarazem najwyższym poziomie niechęci w trakcie ostatnich trzydziestu lat możemy mówić również **w odniesieniu do Węgrów**. W porównaniu z rokiem poprzednim poziom niechęci wobec tego narodu wzrósł o 18 punktów procentowych, zaś poziom sympatii spadł o 21 punktów.

W stosunku do roku ubiegłego wyraźnie **pogorszyło się nasze nastawienie wobec Białorusinów** (wzrost deklarujących niechęć o 22 punkty procentowe przy jednoczesnym spadku sympatii o 16 punktów), Niemców (wzrost niechęci o 16 punktów, spadek sympatii o 11 punktów) oraz Chińczyków (wzrost niechęci o 13 punktów, spadek sympatii o 11 punktów). W ciągu ostatniego roku in minus zmienił się nasz stosunek do Arabów (wzrost niechęci o 13 punktów, spadek sympatii o 6 punktów) oraz Romów (wzrost niechęci o 13 punktów, spadek sympatii o 10 punktów) – spadki te są dosyć wyraźne, lecz można tu mówić o powrocie do poziomu sympatii i antypatii podobnego jak w okresie przed pandemią, podczas której rejestrowaliśmy generalnie poprawę nastawienia do wielu nacji. Wspólna walka z koronawirusem działała prawdopodobnie jednocząco, umacniając poczucie solidarności z innymi narodami. Obecne nastawienie Polaków do **Arabów i Romów** jest zbliżone do tego sprzed wybuchu pandemii, z roku 2020, natomiast nasz stosunek do Rosjan, Węgrów, Białorusinów, Niemców oraz Chińczyków jest gorszy niż przed pandemią.

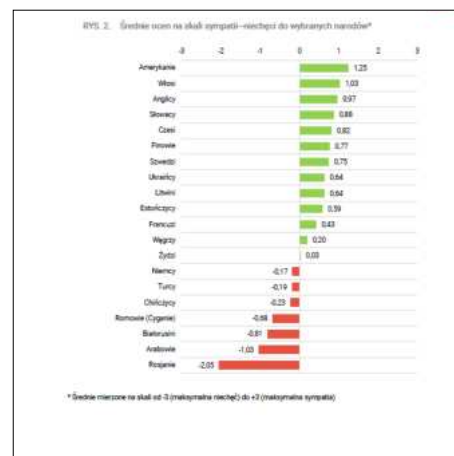
s. 6-7

TABELA 1. Zmiany sympatii do poszczególnych narodów

TABELA 2. Zmiany niechęci do poszczególnych narodów

s. 8

Generalnie zauważyć można, że do większości narodów i grup etnicznych uwzględnionych w sondażu (trzynastu spośród dwudziestu) silniej artykułowane były emocje pozytywne niż negatywne (o czym świadczą dodatnie wartości średnich). Jedynie do siedmiu spośród dwudziestu nacji silniej wyrażana była niechęć niż sympatia (o czym świadczą ujemne wartości średnich).

s. 9

W stosunku do ubiegłego roku w istotny statystycznie sposób pogorszyło się nasze nastawienie do wielu narodów. Największe pogorszenie dotyczy stosunku do Rosjan (spadek średniej o 1,84), Białorusinów (spadek średniej o 1,01), Węgrów (spadek średniej o 0,85). Mniejsze, lecz również statystycznie istotne spadki dotyczą postaw wobec Niemców, Chińczyków, Arabów, Romów, Francuzów oraz Słowaków. Trochę gorzej niż w roku 2021, kiedy ostatni raz pytaliśmy o tę nację, odbierani są również Estończycy. Interpretując te dane, należy jednak pamiętać, że w latach pandemicznych nastąpiła poprawa stosunku do wielu narodów i obecne spadki w przypadku części z nich, np. Słowaków, Estończyków, Romów czy Arabów, należy traktować jako powrót do poziomu sprzed pandemii.

s. 11

Wskaźnik sympatii dla danej grupy społeczno-demograficznej to średnia liczba lubianych przez nią nacji, a wskaźnik niechęci – średnia liczba narodów, wobec których dana grupa zadeklarowała niechęć. **Wartość wskaźnika sympatii wśród ogółu badanych wynosi 7,73, co oznacza, że ankietowani przeciętnie wyrażali sympatię do 8 spośród 20 narodów i grup etnicznych uwzględnionych w sondażu.** Z kolei wartość **wskaźnika niechęci** (opisującego średnią liczbę narodów, do których zadeklarowano niechęć) jest niższa niż wskaźnika sympatii i **wynosi 5,47. Oznacza to, że badani przeciętnie wyrażali niechęć do 5 spośród 20 narodów uwzględnionych w sondażu.**

s. 12

Z analizy różnicowań społeczno-demograficznych wynika, że **bardziej przyjazne nastawienie do innych narodów deklarowali młodsi ankietowani, do 34 roku życia** (wartości wskaźnika sympatii w zależności od kategorii wiekowej wyniosły 8,56 i 8,59), **mieszkańcy największych miast (11,05), przedstawiciele kadry kierowniczej i specjaliści z wyższym wykształceniem (10,30), znajdujący się w lepszej sytuacji materialnej** – o dochodach per capita wynoszących co najmniej 4000 zł (9,81) oraz dobrze oceniający warunki materialne swoich gospodarstw domowych (8,02). Biorąc pod uwagę kwestie światopoglądowe, przyjazne nastawienie do większej liczby narodów przeciętnie częściej deklarowali **niepraktykujący religijnie (9,14) oraz identyfikujący się z lewicą (9,84)**.

Z kolei niechęć do większej liczby narodów przeciętnie najczęściej artykułowali respondenci w wieku 55–64 lata (wartość wskaźnika niechęci wyniosła 5,92), mieszkańcy wsi (6,23), badani z wykształceniem zasadniczym zawodowym (6,46), gorzej sytuowani – o dochodach per capita nieprzekraczających 1499 zł (6,25) oraz niezadowoleni z warunków materialnych swoich gospodarstw domowych (6,59). Uwzględniając natomiast poglądy polityczne, zauważyć można, że identyfikujący się z prawicą oraz ankietowani o niesprecyzowanych poglądach politycznych przeciętnie wyrażali niechęć do większej liczby nacji niż pozostali (wartości wskaźnika odpowiednio: 5,95 i 5,98).

s. 14-25

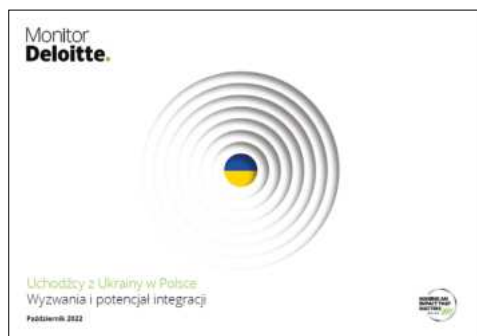
Szczegółowe tabele prezentujące dane demograficzne ankietowanych Polaków w zestawieniu z pytaniami o poszczególne narody lub grupy etniczne.

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

s. 5 Rosjanie, Węgrzy, Białorusini jako grupa docelowa – ich ocena przez Polaków bardzo spadła, a o czym trzeba pamiętać projektując dla nich działania.

s. 6-7 oraz s. 14-35 W tabelach można przeanalizować zmianę nastawienia do poszczególnych narodów oraz różnicowanie demograficzne ankietowanych dla wszystkich pytań.

15. Uchodźcy z Ukrainy w Polsce. Wyzwania i potencjał integracji

Raport prezentuje wyzwania związane z obecnością uchodźców z Ukrainy w Polsce oraz rekomendacje dotyczące pięciu obszarów: pracy, edukacji, ofert łączonych, mieszkalnictwa i budownictwa

Źródło (link)	[folder z raportami i dokumentami strategicznymi]
Rok wydania	2022
Autorstwo	M. Wodzicki, I. Pichola, E. Tomera, O. Komada, E. Herbiak-Piszczako, J. Patorka, A. Łaszek, R. Trzeciakowski
Instytucja	Deloitte
Miasto	-
Język publikacji	polski
Liczba stron	104

Tematyka

Spis treści	Wstęp Kontekst Rekomendacje Deloitte Aktywizacja zawodowa uchodźców Nauka języka polskiego i ułatwienie specjalistom dostępu do rynku pracy Tworzenie ofert łączonych Szybkie rozwiązania dla mieszkalnictwa Systemowe podejście do mieszkalnictwa Operacjonalizacja inicjatyw Zakończenie
Kraje migranckie	Ukraina
Charakterystyka osób migranckich	Migranci, uchodźcy

Metodologia

Czas realizacji Dane zastane – najnowsze dostępne w 2022

Metody, techniki Dane zastane (statystyki)

Główne informacje i wnioski

s. 5 **Ryzyka i możliwości**

Główne ryzyka:

- ♦ Znaczący koszt wsparcia uchodźców z Ukrainy, niezrównoważony wpływami podatkowymi przez pracujących przedstawicieli tej grupy;
- ♦ Potencjalne napięcia społeczne;
- ♦ Presja na wzrost cen mieszkań związana z rosnącym popytem przy sztywnej podaży, szczególnie widoczne na rynku najmu;
- ♦ Niewystarczająca liczba miejsc dostępnych w systemie opieki przedszkolnej.

Powstałe możliwości:

- ♦ Wzrost PKB spowodowany zarówno wzrostem liczby pracujących jak i rosnącą produktywnością pracy, możliwą dzięki większej specjalizacji i rozwojowi największych metropolii;
- ♦ Zmniejszenie niedoboru pracowników;
- ♦ Poprawa struktury demograficznej Polski, tymczasowo odciążająca system emerytalny.

s. 7 **REKOMENDACJE:**

1. Aktywizacja zawodowa uchodźców

2. Nauka języka polskiego i ułatwienie specjalistom dostępu do rynku pracy

Większość uchodźców nie mówi po polsku, a **bariera językowa** jest zdaniem pracodawców największą przeszkodą w podejmowaniu zatrudnienia przez obywateli Ukrainy. Niezwykle ważne więc jest stworzenie programu wsparcia, dzięki któremu imigranci będą mogli nauczyć się języka polskiego; **61% uchodźców posiada wyższe wykształcenie, jednak często nie jest ono rozpoznawane w Polsce**. Potrzebujemy procesu, który ułatwi weryfikację zagranicznych dokumentów poświadczających wykształcenie lub kwalifikacje zawodowe.

3. Tworzenie ofert łączonych

2/3 dorosłych uchodźców przyjechało do Polski z przynajmniej jednym dzieckiem. Zapewnienie dostępu do opieki przedszkolnej jest warunkiem niezbędnym dla rodziców, by weszli na rynek pracy. Potrzebujemy wobec tego zwiększyć dostępność usług opiekuńczych. Żeby napływ uchodźców rozkładał się na terenie całej Polski, a nie tylko w kilku największych ośrodkach, potrzebujemy ofert wspólnych

- ♦ łączonych ofert pracy z ofertą mieszkalną. W ten sposób imigranci będą mogli znaleźć zatrudnienie również **w mniejszych miastach i na obszarach wiejskich**.

4. Szybkie rozwiązania dla mieszkalnictwa

5. Systemowe podejście do mieszkalnictwa

Ukraińcy są ważną częścią polskiego społeczeństwa

1,4 miliona obywateli Ukrainy mieszkało w Polsce tuż przed wojną. 13% wzrostu PKB Polski w latach 2013-2018 można przypisać pracownikom z Ukrainy (0,5 pkt. proc. rocznie), co stanowi istotny wkład w polską gospodarkę.

Stosunkowo łatwo wpasowują się w polski rynek

70% słownictwa w języku ukraińskim pokrywa się ze słownictwem w języku polskim, co czyni oba języki relatywnie podobnymi, jednak nie eliminuje konieczności nauczania języka polskiego. Polska i Ukraina są stosunkowo bliskie kulturowo. Mimo coraz powszechniejszej obecności Ukraińców na polskim rynku pracy skala napięć gospodarczych i społeczno-kulturowych utrzymywała się na stosunkowo niskim poziomie.

A ich rola jest doceniana przez polskie państwo

Ukraińscy imigranci wspierają polski rynek pracy poprzez zaspokajanie rosnącego zapotrzebowania polskich przedsiębiorstw na pracowników w niektórych branżach, takich jak przetwórstwo przemysłowe, budownictwo, administracja czy transport.

Zidentyfikowane kwestie, które mogą stać się źródłem przyszłych napięć społecznych w Polsce:

- Skala wsparcia socjalnego i finansowego dla uchodźców z Ukrainy;
- Dyskusje na temat trudnej historii polsko-ukraińskiej;
- Rywalizacja na rynku pracy między Polakami a Ukraińcami;
- Szybki wzrost stawek najmu mieszkań w największych polskich miastach;
- Wpływ zwiększonej liczby uczniów na jakość i dostęp do systemu oświaty i opieki przedszkolnej.

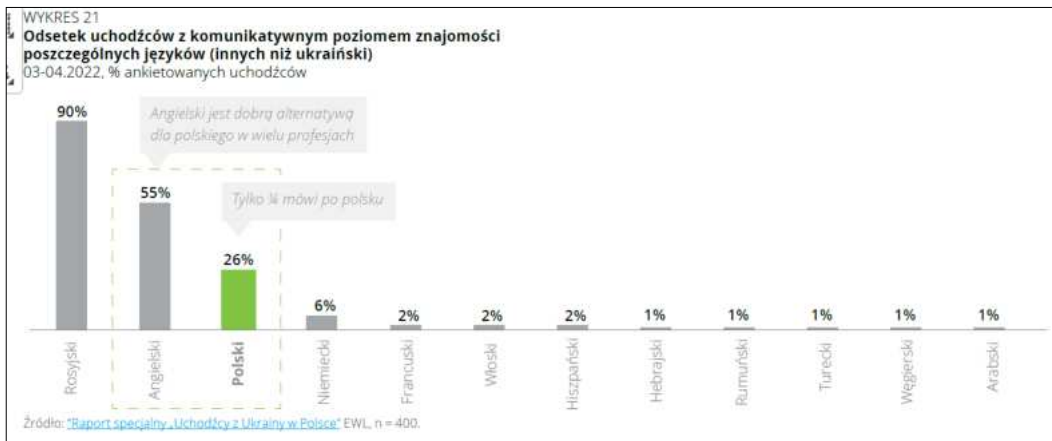
64% badanych Polaków uważa, że uchodźcy z Ukrainy powinni wrócić do swojego kraju tak szybko, jak to możliwe. 24% ankietowanych postrzega uchodźców z Ukrainy za zagrożenie dla Polski jako powód najczęściej podając:

- Ich negatywny wpływ na rynek pracy / budżet Polski / inflację;
- Potencjalny wzrost przestępczości;
- Ukraiński nacjonalizm.

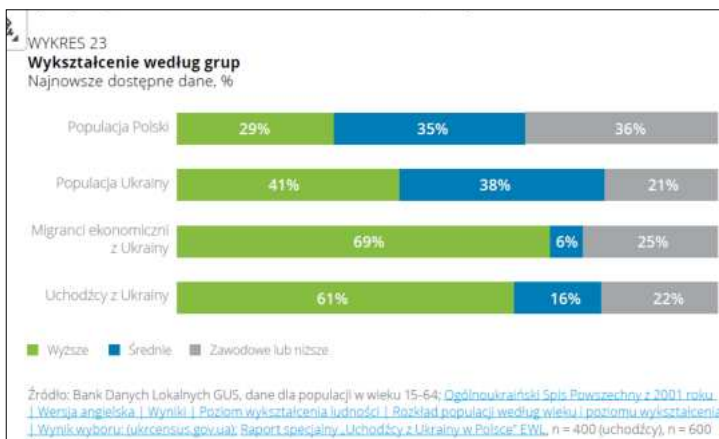

*“...kiedy w badaniach zaczynamy dopytywać respondentów, **pozytywne nastawienie wcale nie jest takie oczywiste i powszechne. Słyszymy: tu inflacja, drożyzna, wszyscy tracą, a oni przyjeżdżają i nie muszą pracować, a dostają benefity. To taki trochę kozioł ofiarny**” [Marcin Duma, Badacz opinii, prezes IBRIS]*

s. 46

s. 48

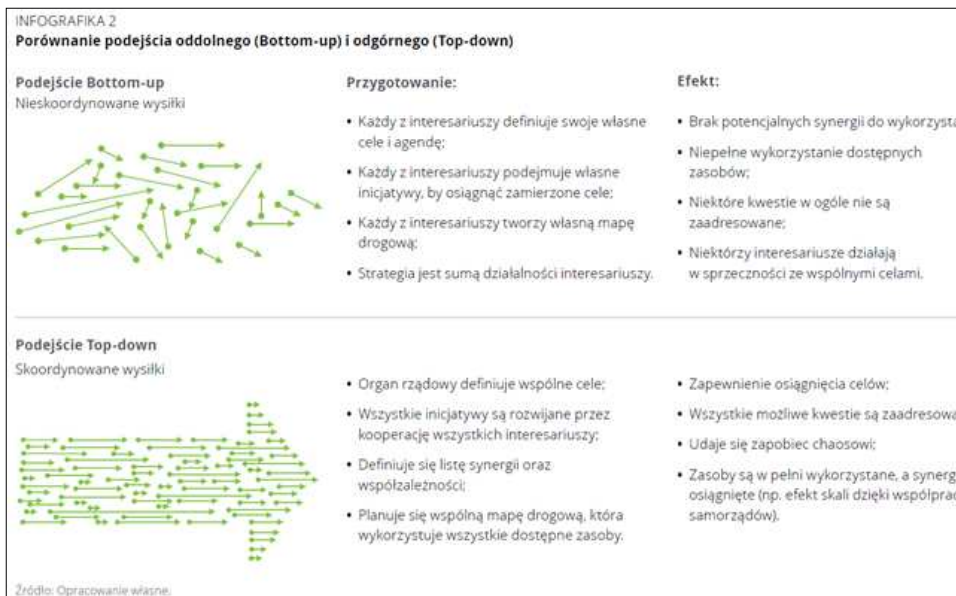

s. 58

Uchodźcy mieszkają głównie w największych polskich miastach:

- Według niektórych źródeł w polskich aglomeracjach mieszka od 1,2 do nawet ponad 2 milionów Ukraińców, choć należy zauważyć, że liczba przyznanych na podstawie specustawy numerów PESEL jest istotnie niższa, co jeszcze raz pokazuje skalę niepewności, z którą muszą mierzyć się decydenci;

s. 97

Macierz odpowiedzialności
Skuteczna implementacja każdej z rekomendacji wymaga jasnego ustalenia poziomu zaangażowania wszystkich interesariuszy. Właściwy podział obowiązków powinien skutkować optymalizacją osiąganych efektów i wyeliminowaniem potencjalnych nieefektywności. To z kolei przekłada się zarówno na lepiej wykonane działania, jak i na bardziej odpowiedzialne wykorzystanie dostępnego budżetu. Przykładowy podział obowiązków zaproponowany przez Deloitte przedstawia poniższa macierz odpowiedzialności (Tabela 2).

Legenda:
R (responsable) – podmiot odpowiedzialny za wykonanie danego zadania.
A (accountable) – podmiot odpowiedzialny za nadzór nad odpowiednim i terminowym wykonaniem zadań.
S (support) – podmiot wspierający interesariusza odpowiedzialnego za wykonanie zadania.
C (consulted) – podmiot doradzający interesariuszom odpowiedzialnym za nadzór planowanych działań i ich wykonanie.
I (informed) – podmiot informowany o podejmowanych działaniach, ale nie mający na nie wpływu.
Nd. – instytucja nie dotyczy danego interesariusza.

Tabela 2
Macierz odpowiedzialności dla integracji uchodźców z Ukrainy w Polsce

		PM	PM	PM	PM	PM	PM	PM	PM	PM	PM	PM
Aktywizacja zawodowa uchodźców	Usprawnienie przepływu informacji i walka z dezinformacją	R A	R	R	S	I	Nd.	C	R A	Nd.	I	
	Ułatwienie wejścia na rynek pracy i aktywizacja zawodowa uchodźców	R A	R	R	R	C	Nd.	C	Nd.	Nd.	C	I
Nauka języka polskiego i ułatwienie specjalistom dostępu do rynku pracy	Nauczenie uchodźców języka polskiego	A	R	R	R	S	Nd.	C	Nd.	S	I	
	Ułatwienie dostępu do zawodów wymagających wysokich lub specjalistycznych kwalifikacji	R A	Nd.	R	R	C	Nd.	Nd.	Nd.	R	I	
Tworzenie ofert łączonych	Poprawa dostępu do opieki przedszkolnej w celu aktywizacji i finansowego uniezależnienia matek	A	R	R	I	I	Nd.	I	I	R	I	
	Łączenie ofert mieszkaniowych z ofertami pracy	A	R	S	R	S	Nd.	S	I	C	S	
Szybkie rozwiązania dla mieszkalnictwa	Modernizacja niewykorzystanych nieruchomości	A	R	C	Nd.	Nd.	I	Nd.	Nd.	Nd.	I	
	Eliminacja barier wynajmu nieruchomości	R A	S	C	Nd.	Nd.	C	Nd.	Nd.	Nd.	I	
Systemowe podejście do mieszkalnictwa	Przyspieszenie procesu budowy w celu zwiększenia podaży mieszkań	A	S	R	Nd.	Nd.	I	Nd.	Nd.	Nd.	I	
	Wsparcie wynajmu długoterminowego	A	S	R	Nd.	Nd.	I	Nd.	Nd.	Nd.	I	

Źródło: Opracowanie własne.

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

- Wybrane informacje (np. dane demograficzne, o rynku pracy) o osobach z Ukrainy jako potencjalnej grupie docelowych działań.
- s. 97 inspiracje dotyczące sposobu tworzenia modelu współpracy: podejście Bottom-up i Top-down

16. Między nami? Więzi i kontakty społeczne z Polakami w życiu codziennym osób z Ukrainy w Warszawie i okolicach

Artykuł dotyczy codziennego funkcjonowania ukraińskich migrantów i migrantek i analizuje więzi społecznych z przedstawicielami społeczeństwa przyjmującego (*charakterystyki więzi społecznych, bariery i możliwości nawiązywania relacji podczas nauki, w pracy oraz w czasie wolnym, a także to na ile posiadanie więzi z Polakami różnicuje ich doświadczenia na co dzień*)

Źródło (link)	[folder z raportami i dokumentami strategicznymi]
Rok wydania	2022
Autorstwo	M. Kinder, A. Górny, E. Jaźwińska
Instytucja	UW, OBM
Miasto	-
Język publikacji	polski
Liczba stron	32

Tematyka

Spis treści	<p>Wstęp</p> <p>Integracja codzienna i sieci społeczne: dyskusja wokół podstawowych pojęć i przegląd literatury</p> <p>Dane i metody analizy</p> <p>Sieci społeczne migrantów i migrantek</p> <p>Kontakty i więzi z Polakami w pracy i podczas studiów</p> <p>Wielowymiarowość relacji z Polakami na gruncie pozazawodowym</p> <p>Bariery w codziennej integracji a charakter sieci społecznych migrantów i migrantek</p> <p>Wnioski z badania</p>
Kraje migranckie	Ukraina
Charakterystyka osób migranckich	<p>Pracownicy z Ukrainy w Warszawie i okolicach</p> <p>s. 6 – <i>Badaniem objęci zostali dorosli obywatele Ukrainy, którzy przybyli do Polski w celu innym niż wyłącznie turystyczno-wypoczynkowy i przebywali w aglomeracji warszawskiej (z wyłączeniem studentów studiów dziennych i wieczorowych). Wykonywanie pracy zarobkowej nie było kryterium doboru, ale faktycznie ponad 90% badanych było migrantami zarobkowymi.</i></p>

Metodologia

Czas realizacji

2016, 2017

Metody, techniki

- ♦ dane ilościowe z sondażu zrealizowanego w roku 2016
 - ♦ materiał jakościowy z 39 wywiadów pogłębionych z roku 2017
- s. 6 – technika wywiadu osobistego (PAPI) oraz metody doboru próby sterowanego – bądź też kontrolowanego – przez respondentów (Respondent Driven Sampling – RDS) (Heckathorn 1997) na próbie 509 respondentów
- (...) 39 wywiadów pogłębionych z migrantami z Ukrainy, którzy w 2017 roku pracowali i mieszkali w aglomeracji warszawskiej. Spośród nich 22 rozmówców to osoby, które wcześniej brały udział w badaniu ilościowym i zostały celowo wybrane z bazy kontaktów stworzonej podczas przeprowadzania sondażu.

Główne informacje i wnioski

- s. 2 *... koncentrując się na sieciach jako przejawie integracji (Ager, Strang 2008), analizujemy nawiązywanie i podtrzymywanie więzi społecznych z perspektywy przebiegu integracji. Takie podejście jest najbliższe **koncepcji integracji codziennej, rozumianej jako codzienne interakcje migrantów i migrantek z tzw. społeczeństwem przyjmującym w istotnych dla nich obszarach życia społecznego.***
- s. 3-4 ***Migracja z Ukrainy do Polski wciąż ma charakter wyspowy, a województwo mazowieckie, w tym Warszawa, pozostaje ważnym obszarem docelowym Ukraińców i Ukrainek. W porównaniu do innych, nowych obszarów docelowych wyróżnia je dłuższa historia migracji, a co za tym idzie większy udział migrantów i migrantek ze znaczącym doświadczeniem migracyjnym, a także **większe zróżnicowanie w ramach ukraińskiej grupy migranckiej** (Górny i in. 2020). Warto przy tym podkreślić, że imigranci przyjeżdżający do Polski kierują się **głównie do dużych miast** (Górny, Śleszyński 2019), które są obszarami **intensywnych interakcji międzyetnicznych w przestrzeni publicznej, choć ich charakter jest dosyć powierzchowny** (Górny i in. 2018).***
- (...) **Pojęcie „integracja” jest krytykowane przez wielu badaczy za normatywny wydzwięk i łączenie go z założeniami polityki integracyjnej państwa przyjmującego.** Część badaczy odchodzi od tego pojęcia wprowadzając nowe określenia takie jak **„osadzenie”** (Ryan 2018) czy **„zakotwiczenie”** (Grzymała-Kazłowska, Brzozowska 2017). Pojawiają się także propozycje definicji integracji kładące nacisk na rozumienie **integracji jako procesu** (Garcés-Mascareñas, Penninx 2016). Myriam Cherti i Clare McNeil (2012) przyjmują natomiast **perspektywę życia codziennego osób badanych.** (...) W ten sposób można uniknąć posługiwania się uproszczonymi jednolitymi kategoriami, takimi jak np.: migranci z Ukrainy. Badacze migracji, choć na ogół świadomi różnic wewnątrzgrupowych, zbyt często traktują osoby pochodzące z tego samego kraju jako jednolite (Sajjad 2018), tak w analizach, jak i w rekomendacjach co do rozwiązań integracyjnych.*
- s. 5 [Kapitał pomostowy i kapitał wiążący]
- Przykładem **więzi pomostowych** są więzi z przedstawicielami społeczeństwa przyjmującego, które według wcześniejszych badań zwiększają dostęp migrantów do trwałego kapitału społecznego użytecznego w kraju migracji i w procesie integracji (De Vroome 2013; Toruńczyk-Ruiz, Brunarska 2018). Badania pokazują jednak również, że **integracja migrantów i migrantek w społeczeństwie przyjmującym jest możliwa, jeżeli płynące z niej korzyści są większe niż te wynikające z sieci etnicznych** (Danzer, Ulku*

2011), czyli z **kapitału wiążącego** (Putnam 2007). Sieci etniczne mogą przy tym sprzyjać integracji na poziomie lokalnym, ale **potrzebna do tego jest odpowiednia struktura możliwości: przestrzenie do wspólnych spotkań** (Cederberg 2012). **Niejednoznaczny jest natomiast związek wiążącego kapitału społecznego z pomostowym**. Niektóre badania pokazują, że posiadanie pierwszego jest przeszkodą w tworzeniu drugiego (Lancee 2010; Nannestad i in. 2008), natomiast inne, że kapitał wiążący jest potrzebną podstawą do tworzenia kapitału pomostowego (Morales, Ramiro 2011).

s. 5-6

Znaczenie płci społeczno-kulturowej w sposobie nawiązywaniu więzi, w tym więzi pomostowych, odnotowano w kilku badaniach. Na przykład Miller McPherson, Lynn Smith-Lovin i James M. Cook (2001) twierdzą, że **kobiety mają predyspozycje do uczestniczenia w mniejszych, zorientowanych na społeczność stowarzyszeniach, które wymagają większego zaangażowania ich czasu niż te organizacje, które wybierają mężczyźni**. Christine B. Avenarius (2008) podkreśla różnice pomiędzy ilością kontaktów towarzyskich i zawodowych wśród kobiet i mężczyzn, gdzie **kobiety częściej nawiązują znajomości w czasie wolnym, a mężczyźni w pracy**. W sieciach kobiet udział krewnych jest większy niż u mężczyzn (Avenarius 2008). **Kobiety mają mniejszy dostęp do zasobów w ramach swoich sieci niż mężczyźni, natomiast zmiana charakteru sieci kobiet - z dominacji silnych więzi do rodziny i krewnych na słabe - pozwala ten dostęp zwiększyć** (Bagchi 2001).

s. 8

Bardzo nieliczna grupa badanych (poniżej 1%) przyznała, że nie posiada w Polsce ani bliskich ani dalszych więzi. Jednocześnie sieci respondentów i respondentek to **przede wszystkim sieci transnarodowe**. Według wyników sondażu większość osób z ich sieci (średnio 50 osób w sieci) przebywała na Ukrainie, a przeciętnie tylko około 10 osób przebywało w Polsce w momencie badania.

W ujęciu średnim **mężczyźni mieli około dwukrotnie więcej więzi na Ukrainie niż kobiety, co może wiązać się z dłuższym zaangażowaniem kobiet w migracje do Polski (Aneks 1) i osłabianiem się ich relacji w kraju pochodzenia**. Wyniki badania jakościowego pokazują przy tym, że kobiety wskazywały na Polskę, a dokładnie Warszawę, jako miejsce, gdzie łatwiej im nawiązać nowe więzi, w tym z Polakami lub Polkami, twierdząc, że jest tu mniej agresji, większa otwartość i szacunek w przestrzeni publicznej niż na Ukrainie. (...) **Około trzech czwartych, tak kobiet jak i mężczyzn, zadeklarowało, że ponad połowa ich bliskich osób w Polsce to Ukraińcy**. W odniesieniu do dalszych relacji migranci w mniejszym stopniu zamykali się w ukraińskich kręgach znajomych, dotyczy to zwłaszcza mężczyzn. „**Tylko**” **połowa z nich zadeklarowała, że większość ich znajomych w Polsce to Ukraińcy, podczas gdy wśród kobiet było to niemal dwie trzecie**. Jednocześnie prawie jedna czwarta mężczyzn zadeklarowała, że co najmniej połowa ich dalszych więzi to relacje z Polakami.

s. 9

Tabela 1. Migranci posiadający więzi z Polakami oraz posiadający sieci zdominowane przez Ukraińców według płci

Płeć	Posiadający więzi z Polakami (w %)	Posiadający więzi zdominowane przez Ukraińców (w %)	N
Mężczyzna	46	39	130
Kobieta	38	38	375
Ogółem	40	38	505

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych RDS Warszawa 2016.

s. 10

Aż 74% badanych kobiet zadeklarowało, że pracują same (w porównaniu do 2% mężczyzn), a 13%, że ich współpracownikami są Polacy i Ukraińcy. **Posiadanie polsko-ukraińskiego grona współpracowników było natomiast najczęstszą sytuacją w przypadku mężczyzn i dotyczyło prawie połowy respondentów.** (...) aż 80% badanych migrantek pracowało w charakterze opiekunek lub osób sprzątających, wśród których odsetki respondentek twierdzących, że pracują same, wyniosły odpowiednio 97% i 86%. W tych deklaracjach badane kobiety nie uwzględniały jednak swoich polskich pracodawców i klientów. Tymczasem z wyników badania jakościowego wyłania się **specyficzny charakter więzi między migrantkami pracującymi w sektorze prac domowych a zatrudniającymi je Polakami lub Polkami.** Dla wielu kobiet z tej grupy są to jedyne więzi z członkami społeczeństwa przyjmującego. **Choć często pracowały one u kilku osób, jedną lub dwie rodziny postrzegały zazwyczaj jako szczególnie bliskie.**

s. 12

Większość ukraińskich mężczyzn pracowała natomiast w Polsce jako wykwalifikowani robotnicy (69% respondentów). W tej grupie zawodowej mężczyźni deklarowali najczęściej, że pracują razem z Polakami i Ukraińcami (44% robotników wykwalifikowanych), a często, że głównie z Polakami (30%). Również w przypadku innych zajęć środowisko pracy badanych mężczyzn było raczej polsko-ukraińskie, za wyjątkiem pracowników umysłowych oraz handlu i usług, spośród których około połowy pracowało głównie z Polakami. (...) codzienne interakcje z rodakami w środowisku pracy mogą zaspokajać potrzeby kontaktów społecznych, ponieważ **współpracownicy szybko stają się także towarzyszami czasu wolnego.**

s. 13

W przypadku młodych ludzi odpowiednikiem kontaktów w pracy są kontakty w szkole, w tym na uczelni wśród studentów. Jest to środowisko instytucjonalne w sposób naturalny zdominowane przez Polaków. **Intuicyjnie wydawało się nam zatem, że osoby, które studiowały w Polsce, miały szereg możliwości nawiązywania więzi z Polakami podczas studiów.** Przybyli do Polski jako młodzi dorośli, czyli na tym etapie życia, gdy sieci społeczne intensywnie się kształtują. **Mimo to wielu z takich rozmówców praktycznie nie miało więzi z Polakami lub były one bardzo słabe i doraźne.** Z zebranego materiału jakościowego wynika, że ważną tego przyczyną jest łatwy dostęp do rodaków studiujących w Polsce, który pozwala realizować większość potrzeb w ramach własnej grupy narodowościowej.

s. 14-17

... ponad 40% badanych wskazało brak czasu wolnego jako jeden z problemów, jakich doświadczają na co dzień w Polsce por. s. 18, a 7% respondentów na pytanie o najczęstsze sposoby spędzania czasu wolnego w Polsce oświadczyło, że w ogóle nie mają takiego czasu. Było to częstsze w przypadku kobiet – 9% respondentek zadeklarowało taką sytuację (w porównaniu do 4% mężczyzn). Może to wynikać ze specyfiki pracy w sektorze prac domowych, gdzie czas pracy jest często nienormowany (Kindler 2011). Spośród badanych, którzy opisali trzy najczęstsze sposoby spędzania czasu wolnego w Polsce, największa grupa, ponad połowa respondentów, spędzała go **na spacerach w parkach, skwerach i miejscach publicznych.** Kolejnymi co do popularności (około jedna trzecia badanych) **były spotkania ze znajomymi oraz zakupy. W kościele i na spotkaniach religijnych** spędzała czas około jedna piąta badanych. Podobny odsetek osób cieszył się czasem wolnym **oglądając telewizję, serfując po internecie lub grając w gry komputerowe.** Inne rodzaje spędzania czasu były nieco mniej popularne (10–13% badanych), choć w tym względzie znowu unaocznily się różnice pomiędzy migrantami i migrantkami.

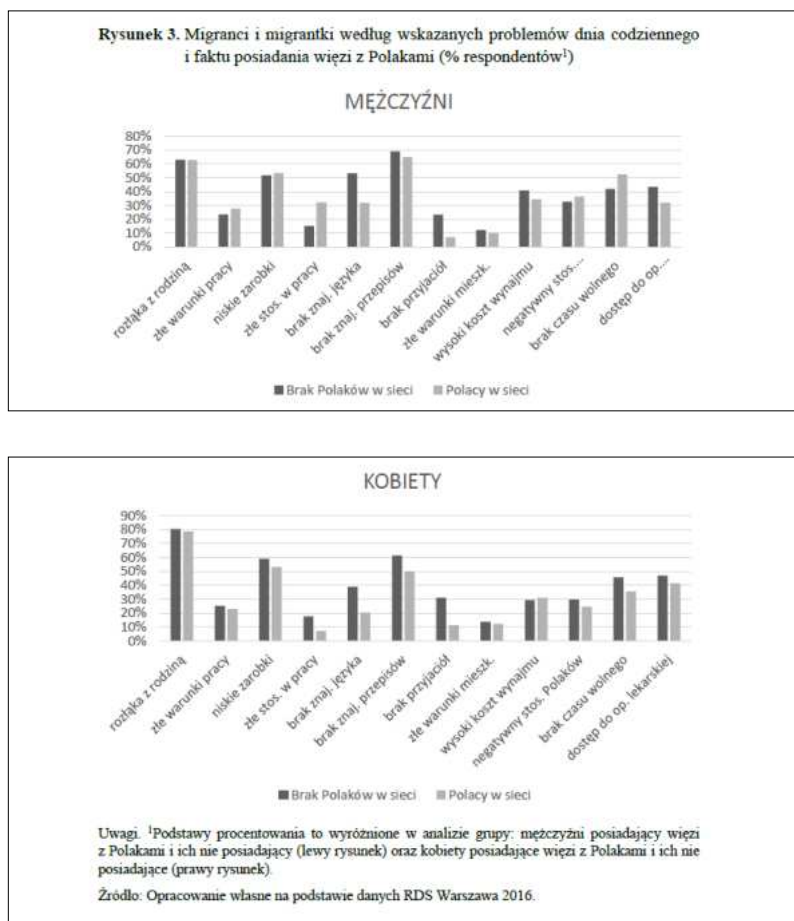
Te najbardziej widoczne (różnica co najmniej 5 p.p. w odsetku wskazań) dotyczyły pięciu obszarów aktywności w czasie wolnym. **Mężczyźni częściej niż kobiety zajmowali się sportem (23% mężczyzn w porównaniu do 8% kobiet), a także spędzali czas na oglądaniu telewizji i przy komputerze (24% w porównaniu do 14%).** Kobiety

zdecydowanie częściej spędzały czas na zakupach (30% kobiet w porównaniu do 19% mężczyzn), a także w kościele lub na spotkaniach religijnych (23% w porównaniu do 7%). Odpoczywając w domu kobiety natomiast częściej poświęcały czas na czytanie niż mężczyźni (14% w porównaniu do 5%). (...) Zwraca przy tym uwagę, że takie osoby [posiadające więzi z Polakami - MS], zwłaszcza kobiety, częściej spędzały także czas w przestrzeni publicznej, w kinach, teatrach, restauracjach, a także klubach i w muzeach oraz podróżując po Polsce. Badania na temat spędzania czasu wolnego wskazują przy tym, że **przebywanie migrantów i migrantek w przestrzeniach publicznych może wiązać się z doświadczaniem wykluczenia i stygmatyzacji** (Horolets i in. 2021). **W towarzystwie Polaków są oni prawdopodobnie mniej narażeni na bycie postrzeganymi jako „inni” lub „obcy”**. Co więcej, migranci posiadający więzi z Polakami częściej oddawali się swoim hobby, w tym uprawianiu sportu (zwłaszcza mężczyźni) i samorozwojowi. Materiał jakościowy ukazuje natomiast, że **podzielane zainteresowania (hobby) stanowiły dla naszych rozmówców zachętę do nawiązywania kontaktów z Polakami, które przygotowywały grunt dla rozwoju silniejszych relacji społecznych**. Dla przykładu, w sieciach wykształconych Ukraińców byli Polacy poznani w grupach hobbyistycznych (np. na warsztatach rękodzieła) i sportowych (np. na siłowni lub w grupie motocyklowej). Czynnikiem sprzyjającym nawiązywaniu takich relacji z Polakami był brak w danym momencie grup zainteresowań skupiających Ukraińców. **Znalezienie osób o podobnych pasjach niejednokrotnie stawało się możliwe tylko dzięki „polskim” grupom hobbyistycznym**. Warto podkreślić, że pierwszym kanałem nawiązywania takich relacji były często portale społecznościowe i fora tematyczne, poprzez które migranci wymieniali informacje i umawiali się na spotkania. Więzi w ramach społeczności „internetowych” były wśród badanych liczne (nawet do kilkudziesięciu osób), ale jednak słabe.

s. 17

Kontakty towarzyskie z Polakami w czasie wolnym (wizyty, wspólne wyjścia na miasto itp.) utrzymywało prawie 60% migrantów i migrantek z Ukrainy przebadanych w sondażu.

s. 20

- s. 21 Dla przykładu, Natasza, która przyjechała do Warszawy w 2015 roku wraz z mężem, zdecydowała się rozpocząć w Polsce kolejne studia. **Dystans i brak zainteresowania, których doświadczyła na uczelni, zniechęciły ją jednak do poszukiwania bliższych relacji z Polakami.** (...) W cytowanej wypowiedzi można odnaleźć **doświadczenie tzw. obcości odzwierciedlonej (por. Nowicka, Majewska 1993), czyli przekonania o odmienności przypisywanej rozmówczyni przez grupę większościową.** Na podstawie relacji Nataszy i innych badanych można wyróżnić jej dwa główne źródła – postrzegany **negatywny stosunek Polaków do Ukraińców oraz akcent**, który sprawia, że migranci są szybko identyfikowani jako cudzoziemcy „ze Wschodu”.
- s. 22 ... wyniki badania jakościowego pokazują, że **postrzeganie swojej znajomości języka polskiego jako „niedostatecznej” nie pozwalało kobietom migrantkom korzystać z różnego rodzaju usług, np.: medycznych czy rekreacyjnych.** Jednocześnie, prawie wszyscy respondenci (ponad 95%) uznali swoją znajomość języka polskiego w zakresie rozumienia za bardzo dobrą lub raczej dobrą, a w odniesieniu do umiejętności mówienia (rozmowy) było to aż 82%. Nieco mniej osób zadeklarowało co najmniej dobrą umiejętność czytania (76%), a zdecydowanie mniej przyznało, że dobrze pisze po polsku (39%).
- s. 23 W przypadku migrantów ukraińskich, pomimo polsko-ukraińskiej bliskości kulturowej, mamy zatem do pewnego stopnia do czynienia z sytuacją, zaobserwowaną we wcześniejszych badaniach (np. Lancee 2010), w której **posiadanie kapitału wiążącego (więzi z Ukraińcami i Ukrainkami) stanowi pewną przeszkodę w budowaniu kapitału pomostowego.**
- s. 24 Spodziewanym, aczkolwiek ważnym z perspektywy codziennej integracji wynikiem jest obserwacja, że **migranci i migrantki posiadający więzi z Polakami wskazywali na mniejszą liczbę codziennych problemów w Polsce.** Jest to przyczynek do tego, że posiadanie więzi z Polakami może być traktowane jako jeden z pozytywnych przejawów procesu integracji ze społeczeństwem polskim. Jednak o ile w przypadku kobiet tendencja ta była dość systematyczna – kobiety posiadające więzi z Polakami rzadziej wskazywały na poszczególne problemy, o tyle w przypadku mężczyzn obraz jest nieco bardziej skomplikowany. Warto się zastanowić, czy większa spójność tego obrazu w odniesieniu do kobiet nie wynika w ich przypadku z większego znaczenia silnych więzi. Co więcej, warto również wziąć pod uwagę obserwacje z wcześniejszych badań (Avenarius 2008), według których **więzi mężczyzn częściej nawiązywane są w miejscu pracy, a kobiet – w czasie wolnym. Jednocześnie na kontakty w czasie wolnym nie nakładają się skomplikowane relacje zależności i władzy, z jakimi mamy do czynienia w pracy.** Niestety nasze dane nie umożliwiają weryfikacji tej ostatniej hipotezy.

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migrantkich

specyfika Warszawy i okolic

- s. 2 koncepcja integracji codziennej – w odniesieniu do obszarów kultury i czasu wolnego
- s. 3-4 ciekawe inspiracje teoretyczne dla modelu współpracy
- s. 5 np. kapitał pomostowy i kapitał wiążący
- s. 5-6 np. znaczenie płci społeczno-kulturowej w sposobie nawiązywaniu więzi
- s. 12 czas wolny spędzany z kolegami z pracy
- s. 14 brak czasu wolnego!!!
- s. 15 Jeśli instytucje kultury, tylko ze znajomymi Polakami – bardzo ważne! Albo od hobby do więzi z Polakami!
- s. 20 Bariery w codziennej integracji a charakter sieci społecznych migrantów i migrantek
- s. 21 obcość odzwierciedlona

17. Polska Szkoła Pomagania.

Przyjęcie osób uchodźczych z Ukrainy w Polsce w 2022 roku

Raport podsumowujący działania recepcyjne i integracyjne prowadzone w kilkunastu polskich miastach

Źródło (link)	[folder z raportami i dokumentami strategicznymi]
Rok wydania	2023
Autorstwo	red. S. Jarosz, W. Klaus
Institucja	Konsorcjum Migracyjne, OBM UW, CeBaM UAM
Miasto	Warszawa
Język publikacji	polski
Liczba stron	120

Tematyka

Spis treści	Wykaz skrótów. Streszczenie raportu i najważniejsze rekomendacje Wstęp i metodologia. Rozdział 1. Uchodźczyńnie i uchodźcy z Ukrainy w Polsce Rozdział 2. Osoby migrujące i uchodźcze: potrzeby oraz plany Ukraińek i Ukraińców w Polsce Rozdział 3. Samorządy lokalne a przyjmowanie uchodźczyń z Ukrainy. Rozdział 4. Odpowiedź mieszkańców i mieszkanki miast na przyjazd uchodźczyń Rozdział 5. Rola społeczności ukraińskiej we wsparciu osób z Ukrainy w Polsce Rozdział 6. Działania organizacji społecznych na rzecz uchodźczyń w polskich miastach Rozdział 7. Biznes a działania recepcyjne i integracyjne Rozdział 8. Rola organizacji międzynarodowych
--------------------	--

Rozdział 9: Rząd i władze wojewódzkie: działania na poziomie samorządowym

Rozdział 10. Relokacje do mniejszych miejscowości

Rekomendacje

Bibliografia

Aneks 1. Miasta objęte badaniem

Aneks 2. Szczegółowy opis metodologii

Kraje migranckie

Ukraina

Charakterystyka osób migranckich

Osoby migrujące, osoby uchodźcze

Metodologia

Czas realizacji

Luty-grudzień 2022

Metody, techniki

badania wybranych miast: **Warszawa, Kraków, Poznań, Rzeszów, Lublin, Łomża, Płock, Świnoujście, Wronki, Bolechówko-Potasze, Hrubieszów**

- zbieranie i analiza danych zastanych i wywołanych prowadzące do opracowania studiów przypadku każdego z miast;
- synteza studiów przypadku i wskazanie ogólnych tendencji i zjawisk oraz sformułowanie dobrych praktyk.

s. 15 We wszystkich miastach były prowadzone **pogłębione wywiady indywidualne częściowo ustrukturyzowane** wśród przedstawicieli trzech grup: władz samorządowych i podległych im instytucji (**kod: administracja publiczna**), organizacji społecznych, związków wyznaniowych, nieformalnych grup sąsiedzkich i lokalnych (**kod: społeczeństwo obywatelskie**) oraz przedsiębiorców zaangażowanych w pomoc dla osób uchodźczych (**kod: biznes**). W niektórych miastach dodatkowo prowadzono obserwacje uczestniczące.

Główne informacje i wnioski

s. 10

Kluczowe rekomendacje

(...) • *Konieczne jest przygotowanie i wprowadzenie spójnych lokalnych polityk integracyjnych na poziomie samorządów różnego szczebla, a także mapowanie zasobów i podmiotów lokalnych w tę pomoc zaangażowaną (organizacji społecznych, lokalnego biznesu etc.). **Priorytetem są działania długoterminowe.***

• *Należy zaplanować i przeprowadzić poprawę dostępu osób uchodźczych do usług: jakościowej opieki medycznej i społecznej, edukacji i rynku pracy, oferty lokalowej i wsparcia w integracji, według standardów międzynarodowych i uwzględniając szczególne potrzeby.*

• *Konieczne jest **wsparcie organizacji społecznych i ich działań skierowanych na pomoc i integrację uchodźczyń.** Powinno ono przebiegać na różnych poziomach, w tym finansowym, i powinny go zaoferować instytucje publiczne oraz organizacje międzynarodowe.*

♦ Niezbędne jest usprawnienie współpracy międzysektorowej w działaniach pomocowych oraz integracyjnych, uspołnienie kanałów komunikacji oraz **wymiana wiedzy i dobrych praktyk**. Współpraca ta musi być oparta na zaufaniu, uproszczonych procedurach oraz włączaniu osób migranckich w procesy decyzyjne. Społeczeństwo obywatelskie musi zostać znacznie odciążone przez władze lokalne i centralne w tych działaniach.

(...) ♦ Osobom pracującym z uchodźcami koniecznie należy zapewnić **wsparcie merytoryczne oraz przede wszystkim psychologiczne**. Jest to szczególnie ważne dla osób z doświadczeniem migracji, w tym tych które uciekły przed wojną w Ukrainie. Wsparcie w postaci pomocy psychologicznej oraz związanej z przeciwdziałaniem wypaleniu zawodowemu powinno być zaoferowane także wszystkim pracującym bezpośrednio z uchodźcami, także w instytucjach publicznych.

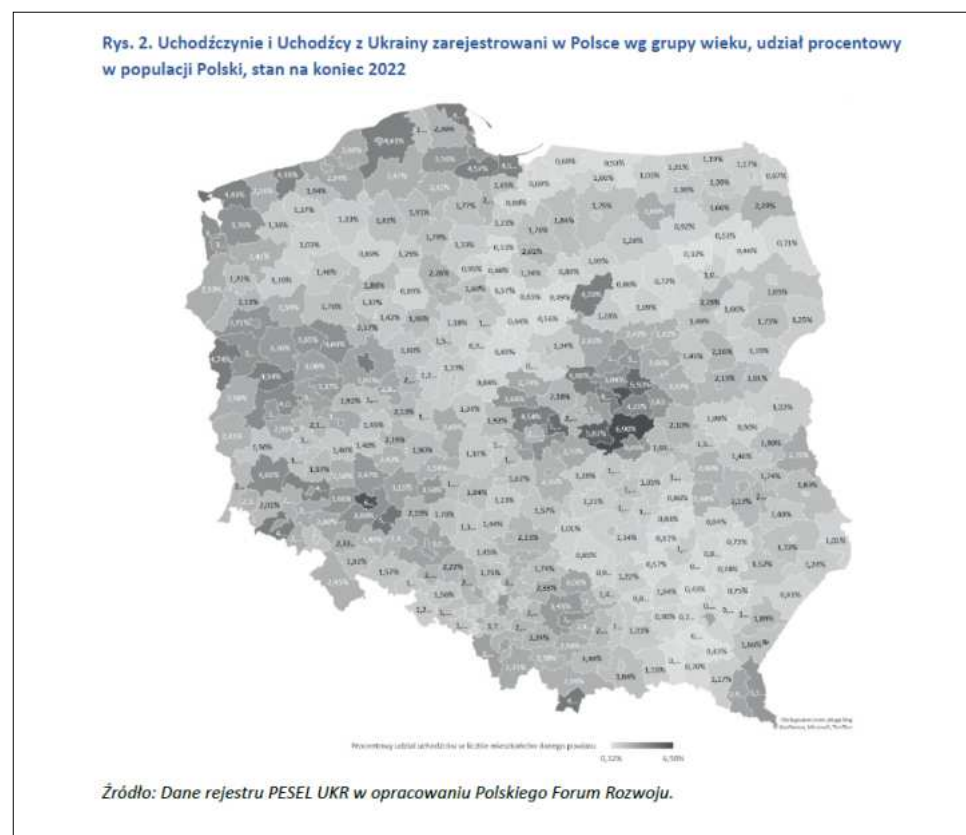
s. 18

Tabela 1. Struktura wiekowa uchodźczyń i uchodźców z Ukrainy zarejestrowanych w Polsce (stan na koniec 2022)

	Liczba osób uchodźczych	Udział procentowy
Wiek przedprodukcyjny (dzieci)	432 621	45,57%
Wiek produkcyjny	455 834	48,01%
Kobiety	361 145	38,04%
Mężczyźni	94 689	9,97%
Wiek poprodukcyjny	60 926	6,42%
Kobiety	52 019	5,48%
Mężczyźni	8 907	0,94%
Ogółem	949 381	100,00%

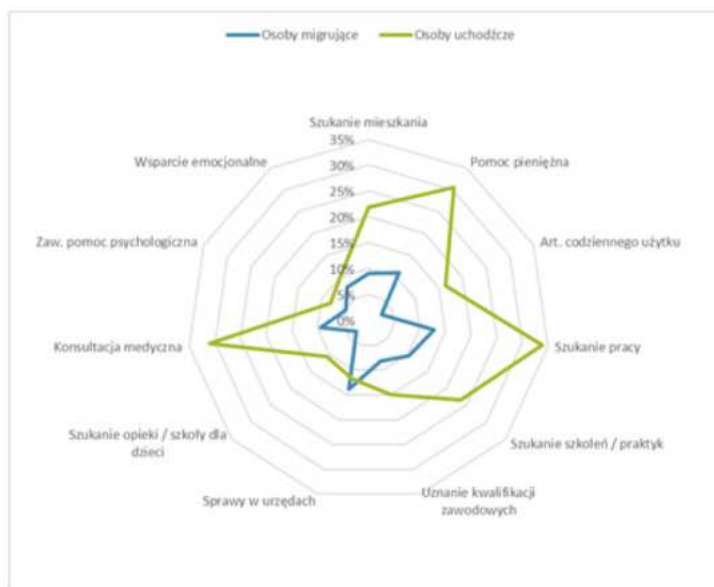
Źródło: Dane rejestru PESEL UKR w opracowaniu PFR.

s. 19

s. 24

Rysunek 4. Osoby uchodźcze i migrujące z Ukrainy według rodzaju potrzebnej im w Polsce pomocy (dane w %)

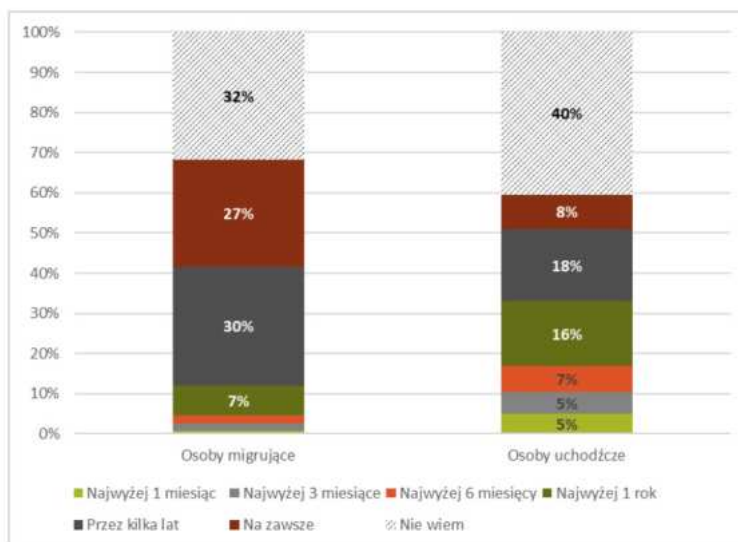

Uwagi: Na rysunku pominięto kwestię pomocy w nauce języka polskiego, w celu lepszej wizualizacji danych. Udziały osób wskazujących na tę potrzebę były bowiem szczególnie wysokie zarówno wśród osób migrujących (23%) jak i uchodźczych (58%); odsetki nie sumują się do 100%, gdyż osoby badane mogły wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Opracowanie własne, sondaż OBM UW/CESS UW lipiec-wrzesień 2022

s. 25

Rys. 5. Osoby uchodźcze i migrujące z Ukrainy według planów co do długości pobytu w Polsce (dane w %)

Źródło: Opracowanie własne, sondaż OBM UW/CESS UW lipiec-wrzesień 2022

s. 33

W niektórych z miast uchodźczynom oferowano dostęp do usług kulturalnych. W Lublinie działania te miały nie tylko charakter pomocowy, ale ich celem było włączenie osób uchodźczych w życie miasta.

Utworzono specjalny portal spilnakultura.pl stanowiący platformę informacji na temat działań kulturowych, działań ośrodek **Spilno Lublin** realizujący działania adresowane do wszystkich młodych mieszkańców i mieszkank Lublina niezależnie od ich narodowości. **Miejska Biblioteka Publiczna udostępniała książki w języku ukraińskim, z inicjatywy osób migrujących powstała także biblioteka wielokulturowa.**

W Rzeszowie organizowano **spektakle w audiodeskrypcji po ukraińsku**, a w Krakowie Nowohuckie Centrum Kultury wraz z UNICEF-em oraz Internationaler Bund Polska i Wydziałem Edukacji organizowali letnie warsztaty i zajęcia dla dzieci uchodźców.

Niektóre z działań projektowanych ad hoc w pierwszych miesiącach kryzysu, przekształciły się w trwałe rozwiązania włączające osoby uchodźcze w życie miast w perspektywie średnio- i długofalowej. Do takich rozwiązań należało zwiększanie wielojęzycznego dostępu do usług miejskich, w tym do systemu edukacji czy rynku pracy. W innych miastach miejskie inicjatywy integracyjne, w tym te związane z kulturą pojawiły się nieco później (np. Rzeszów).

s. 41

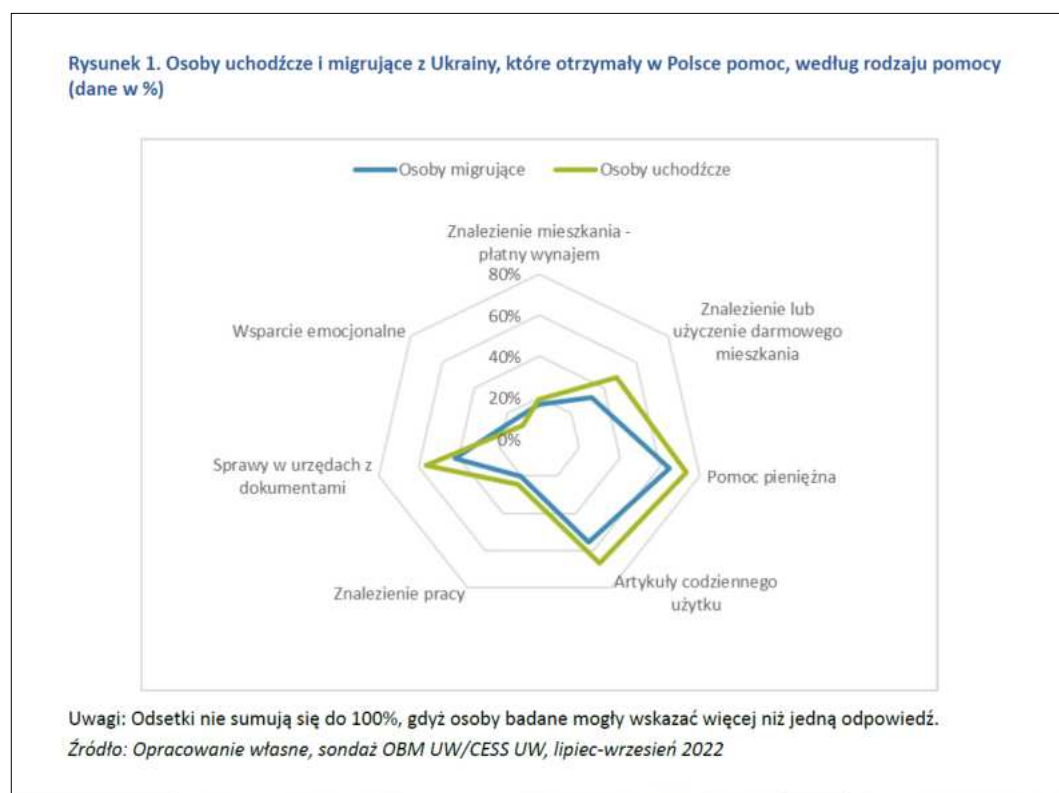
Przygotowanie oferty kulturalnej dla osób uchodźczych.

W Płocku instytucje kultury – Książnica Płocka oraz Płocki Ośrodek Kultury i Sztuki – organizowały zajęcia dla uchodźczyń, naukę języka polskiego, dzień sąsiada oraz animacje dla dzieci. W Łomży oferta kulturalna skierowana była przede wszystkim do dzieci. W Hali Kultury na Starym Rynku organizowano bezpłatne emisje bajek i filmów z tłumaczeniem na język ukraiński. W Świnoujściu aktywności dla dzieci ukraińskich były organizowane głównie przez organizacje społeczne, odbył się także polsko-ukraiński Festyn Integracyjny w Muszli Koncertowej na Promenadzie.

s. 53

Fundacja „Nasz Wybór” prowadzi Ukraiński Dom w Warszawie. (...) Dodatkowo utworzyła **program wydarzeń integracyjnych i kulturalnych w Ukraińskim Domu w Warszawie**, zapewnia krótkoterminowe wsparcie psychologiczne dla podopiecznych oraz superwizję psychologiczną dla osób pracujących. Osoby prowadzące organizację opisują ostatnie 12 miesięcy jak uderzenie cyklonu. Większość pracowników i pracowniczek organizacji to Ukraińcy i Ukrainki, ukraińska mniejszość w Polsce, osoby z doświadczeniem uchodźstwa, migranci i migrantki. Wiele z tych osób początkowo dołączyło jako jedni z 5000 wolontariuszy, którzy po 24 lutego zaoferowali swoją pomoc.

s. 55

Organizacje podejmowały się zadań polegających na **wypełnieniu czasu wolnego uchodźczyń i ich dzieci**, najpierw w punktach zbiorowego noclegu, później w innych przestrzeniach miasta, organizując zajęcia integracyjne i warsztaty, a w niektórych przypadkach przyznając podopiecznym stypendia. Ważnym obszarem działań organizacji społecznych – zazwyczaj wyspecjalizowanych w tych obszarach – było **świadczanie pomocy psychologicznej i prawnej**, a także **oferowanie zajęć nauki języka polskiego, aktywizacja zawodowa czy pomoc w uregulowaniu statusu pobytowego, znalezieniu pracy i stabilnego miejsca zamieszkania**. Niektóre organizacje (jak lubelskie Stowarzyszenie Homo Faber) prowadziły dodatkowo działania interwencyjne oraz monitoring, m.in. na wypadek przemocy (także seksualnej), asystę w przychodniach i urzędach, a także organizowały bezpieczne noclegi dla kobiet, które doświadczyły gwałtów ze strony rosyjskich żołnierzy.

Wśród **problemów zgłaszanych przez organizacje społeczne** najczęściej wskazywano – szczególnie w początkowej fazie pomocy – **brak środków finansowych na działania, brak wiedzy (szczególnie w organizacjach nie specjalizujących się w pomocy osobom migrującym) oraz kompetencji językowych**. Działania opierały się przede wszystkim na wolontariuszach i wolontariuszkach, co rodziło problemy w dobrym zarządzaniu (np. ustalaniu harmonogramów dostępności). Dodatkowo panował ogromny **chaos informacyjny**, zwłaszcza ze strony różnego rodzaju jednostek publicznych i **brak koordynacji ich działań**. Na to nakładało się duże **obciążenie psychiczne i emocjonalne** (w tym wynikające z braku dotychczasowego doświadczenia w pracy z osobami dotkniętymi wojną i PTSD) oraz wypalenie emocjonalne wynikające z przepracowania (por. PISOP, 2022).

[miasta duże]

We wszystkich badanych miastach organizowano miejsca, gdzie dzieci i młodzież z Ukrainy, a także ich matki, mogły spędzać czas wolny, integrować się i brać udział w różnego rodzaju zajęciach. Przykładem takich inicjatyw było **Podkarpackie Stowarzyszenie dla Aktywnych Rodzin w Rzeszowie, które z Fundacją Pomosty w udostępnionym nieodpłatnie dużym holu galerii handlowej prowadziło świetlicę Kraina Beztroski**. Organizacja ta dodatkowo prowadziła Centrum Rozwoju Psychofizycznego TUTU dla uchodźczyń i mieszkańców Rzeszowa. **W Poznaniu Stowarzyszenie Lepszy Świat, wspólnie z Grupą Animacji Społecznej „Rezerwat” (organizacją zrzeszającą pedagożki i pedagogów ulicy) realizowało działania animacyjno-edukacyjne dla dzieci i młodzieży uchodźczej z Ukrainy oraz warsztaty dla dorosłych uchodźczyń (w tym wsparcie i coaching psychologiczny oraz zajęcia relaksacyjne), bazując na wcześniejszych doświadczeniach pracy z uchodźcami z Afganistanu**. W tym samym mieście Migrant Info Point wspierało niechodzących do polskich szkół nastolatków (około 50% młodych uchodźców i uchodźczyń w Wielkopolsce) w formie **półkolonii, klubów spotkań młodzieżowych i doradztwa zawodowego**. W Lublinie również podejmowano działania skoncentrowane na projektowaniu i wdrażaniu długofalowych działań integracyjnych dla osób uchodźczych i włączaniu ich w życie lokalnej społeczności. Przykładem była inicjatywa Fundacji Kultury Duchowej Pogranicza polegająca na utworzeniu **Ukraińskiej Sobotniej Szkoły** (podobna, tylko niedzielna szkoła działała od 2003 roku i była prowadzona przez Towarzystwo Ukraińskie i Parafię Prawosławną pw. św. metropolity Piotra Mohyty, sobotnia szkoła ukraińska od wielu lat działała także w Warszawie i była prowadzona przez Fundację Nasz Wybór). W Warszawie funkcjonowała także **całotygodniowa ukraińska szkoła** pracująca wg programu Ministerstwa Edukacji Ukrainy, którą prowadziła Fundacja Nasz Wybór we współpracy z Klubem Inteligencji Katolickiej oraz Fundacją Ukraińskie Centrum Edukacji.

„Studenti”, czyli obywatelki i obywatele państw trzecich

Do kwietnia 2022 r. w Polsce znalazło się około 40 tysięcy cudzoziemców i cudzoziemek nieukraińskiego pochodzenia, uciekających z terytorium Ukrainy (przede wszystkim,

choć nie wyłącznie, międzynarodowych studentów i studentek). Z racji tego, że ukraińscy mężczyźni byli objęci obowiązkiem wojskowym i nie mogli wyjeżdżać z kraju, to w pierwszej, silnie sfeminizowanej turze uchodźstwa, najczęściej to niebiali międzynarodowi studenci stanowili znaczną większość mężczyzn przekraczających granicę polsko-ukraińską. Podczas podróży spotykali się oni z dyskryminacją, wyzwiskami, a nawet przemocą fizyczną (po obu stronach granicy).

s. 95

[rekomendacje]

INTEGRACJA

Konieczne jest przygotowanie i wprowadzenie lokalnych polityk integracyjnych na poziomie samorządów różnego szczebla. Warto korzystać z modeli już wypracowanych w niektórych polskich miastach oraz propozycji opracowanej przez Konsorcjum Migracyjne.

Poprawa dostępu do usług

W celu poprawy dostępu do usług rekomendujemy zapewnienie odpowiedniego przeszkolenia w zakresie pracy z osobami uchodźczymi (w tym z przedstawicielami i przedstawicielkami różnych grup mniejszościowych) osobom pracującym w placówkach administracji (urzędach pracy, urzędach miejskich, ośrodkach pomocy społecznej itp.). Takie działania szkoleniowe będą m.in. prowadzone przez

Konsorcjum Migracyjne od marca 2023 rok w ramach uruchamianej Akademii Migracyjnej. Należy także zapewnić tłumaczy oraz zrozumiałą dla osób uchodźczych informację na stronach ministerstw i władz samorządowych, co niewątpliwie poprawi komunikację na linii uchodźczynie – instytucje publiczne.

s. 97

[rekomendacje]

Włączanie osób uchodźczych

Działania te muszą zostać wzmocnione przekrojową ofertą integracyjną na szczeblu lokalnym, umożliwiającą wymianę doświadczeń i dziedzictwa kulturowego między polskim społeczeństwem i nowoprzybytymi, we współpracy z lokalnymi społecznościami migranckimi oraz narodowymi, a także aktywne włączenie w życie lokalnej społeczności. Działania te powinny zostać wspierane przez organizację konkursów i grantów na różnych szczeblach dla lokalnych organizacji społecznych działających na rzecz osób migranckich.

Konieczne jest wspieranie procesu samoorganizacji osób z doświadczeniem migracyjnym i uchodźczym oraz wykorzystanie ich potencjału. Należy wspierać różnego rodzaju inkubatory, które pomagają rozwijać się osobom liderским – zarówno jeśli chodzi o działania społeczne, jak i biznesowe. Osoby uchodźcze powinny być także włączane w planowanie programów, które są (lub mają być) im oferowane.

s. 103-112

Aneks nr 1. Przegląd miast objętych badaniem

s. 110-111

... z kolei lokalny Wroniecki Ośrodek Kultury — jeszcze przed inwazją działający na rzecz integracji — we współpracy z Migrant Info Point z Poznania i teatrem ukraińskim zorganizował **wieczór kulturalny i wystawę fotograficzną**.

s. 113-118

Szczegółowa metodologia dla każdego z miast – w tym informacja o źródłach danych zastanych

Np. Warszawa – „**Cudzoziemcy - warszawiacy. Diagnoza i rekomendacje działań integracyjnych**” realizowany we współpracy z Fundacją Konrada Adenauera w Polsce.

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

- ♦ s. 33, 41, 53, 60, 64 przykłady dobrych praktyk kulturalnych
- ♦ s. 60 problemy zgłaszane przez organizacje społeczne – ku przestrodze

18. Raport Mapuj pomoc. Pomoc oferowana i poszukiwana przez organizacje i instytucje działające na rzecz uchodźców

Infografika przedstawiająca dane liczbowe o pomocy oferowanej i potrzebach w podziale na województwa

Źródło (link)	[folder z raportami i dokumentami strategicznymi]
Rok wydania	2023
Autorstwo	-
Instytucja	portal Mapuj Pomoc, Fundacja CultureLab
Miasto	-
Język publikacji	Polski
Liczba stron	3

Tematyka

Spis treści	<ul style="list-style-type: none">♦ Liczba zmapowanych placówek szukających pomocy♦ Jakie potrzeby materialne zgłaszają organizacje?♦ Jakie potrzeby usługowe zgłaszają organizacje?♦ Liczba zmapowanych placówek oferujących pomoc♦ Jakie usługi pomocowe oferują organizacje?
Kraje migranckie	-
Charakterystyka osób migranckich	-

Metodologia

Czas realizacji	2023
Metody, techniki	Brak danych

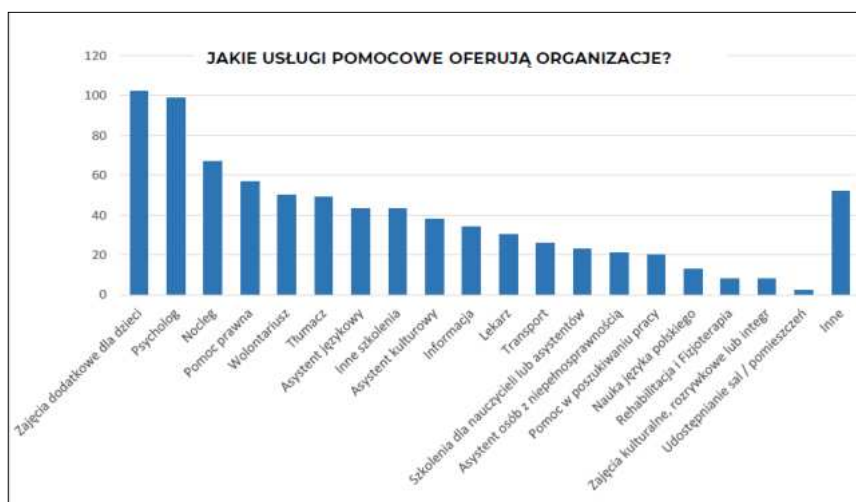
Główne informacje i wnioski

s. 1-2	541 – liczba zmapowanych placówek szukających pomocy 322 – liczba zmapowanych placówek oferujących pomoc
---------------	---

s. 2

s. 3

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

<https://mapujpomoc.pl/> – do zastanowienia się, czy dane z portalu mogą być przydatne (w infografice nie ma potrzeb kulturalnych poza zajęciami dla dzieci; portal umożliwia wyszukanie organizacji zajmujących się kulturą i integracją, ale raczej nie są to instytucje kultury)

19. Postawy i opinie warszawiaków wobec napływu uchodźców

Wyniki badania CATI nt. postaw i opinii mieszkańców Warszawy wobec uchodźców z Ukrainy

Źródło (link)	https://um.warszawa.pl/documents/55043703/0/Postawy+i+opinie+wobec+naplywu+uchodzcow+BS.pdf/915bd178-d081-06e1-6cad-be848b264fdc?t=1678091251508 + [folder z raportami i dokumentami strategicznymi]
Rok wydania	2023
Autorstwo	-
Instytucja	Biuro Strategii i Analiz Urzędu M. St. Warszawy
Miasto	Warszawa
Język publikacji	polski
Liczba stron	12

Tematyka

Spis treści	Metodologia Podsumowanie wyników
Kraje migranckie	Ukraina
Charakterystyka osób migranckich	uchodźcy

Metodologia

Czas realizacji	06.2022, 01-02.2023
Metody, techniki	Wywiad telefoniczny (CATI) Próba mieszkańców Warszawy w wieku 18 lat i więcej reprezentatywna ze względu na płeć, wiek oraz dzielnicę zamieszkania. N=1002 dla pomiaru w lutym 2023 oraz N=503 dla pomiaru w czerwcu 2022

Główne informacje i wnioski

s. 3

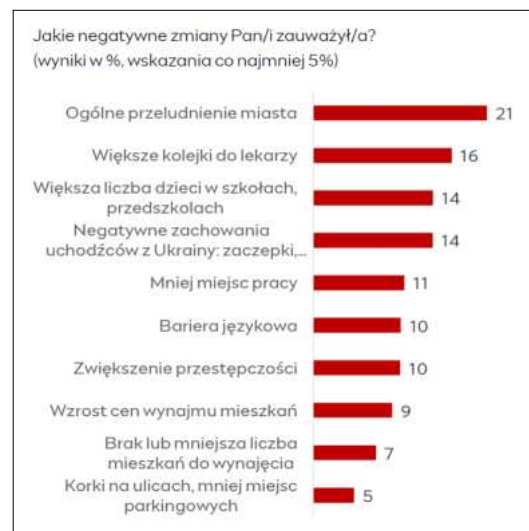
Wśród warszawiaków nie widać negatywnych nastrojów w związku z napływem uchodźców z Ukrainy.

• Mieszkańcy nadal popierają pomoc miasta wobec uchodźców, chociaż poparcie to nie jest aż tak mocne jak było w czerwcu 2022. **Widoczny jest przepływ odpowiedzi z „miasto zdecydowanie powinno się angażować” do „miasto raczej powinno się angażować” na różne formy wsparcia.**

• Większość respondentów uważa, że przy ewentualnej kolejnej fali napływu uchodźców **miasto powinno oferować im pomoc na podobnym poziomie co dotychczas.**

(...) **Mieszkańcy mniej pozytywnie reagują na myśl, że uchodźcy mogą zostać w mieście na stałe. Odpowiedzi pozytywne przesunęły się na neutralne. Nadal bardziej pozytywnie nastawione są starsze grupy wiekowe (45 lat i więcej). Być może młodsze grupy obawiają się konkurencji z uchodźcami z Ukrainy o te same zasoby (mieszkanie, miejsce w przedszkolu lub szkole). 70% mieszkańców widzi zmiany w mieście, które spowodowali uchodźcy, ale nie są jednomyślni czy są to zmiany pozytywne (30%) czy negatywne (również 30% wskazań).**

s. 5

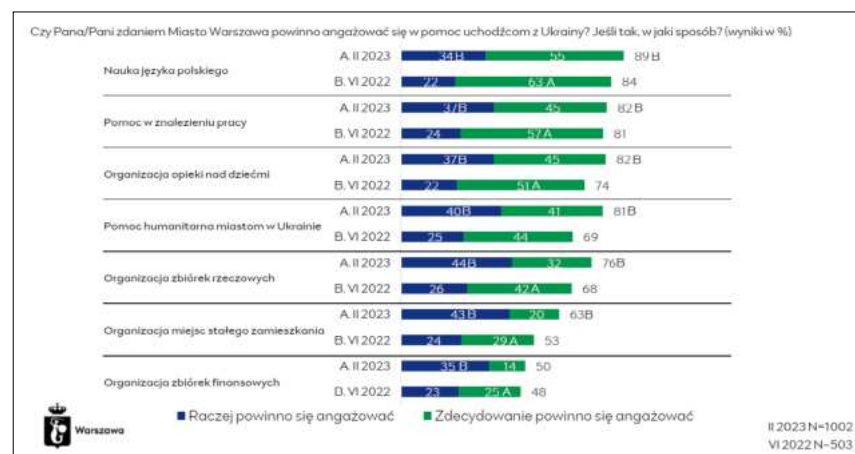

s. 8

Mieszkańców bardziej niepokoi możliwość przybycia kolejnej fali uchodźców niż to, że obecni mogą zostać na stałe.

s. 10

Mieszkańcy nadal zgadzają się, że miasto powinno być zaangażowane w pomoc uchodźcom, chociaż siła tej zgody spada.

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

Nastawienie do uchodźców z Ukrainy – zmiany nastrojów mieszkańców Warszawy – jako bariery w implementacji modelu współpracy.

- Warto zwrócić uwagę na język: „napływ” (prawie jak „zalew”).

20. GOŚCINNA POLSKA 2022+. Jak mądrze wesprzeć Polskę i Polaków w pomocy osobom uciekającym przed wojną w Ukrainie?

Raport diagnostyczno-rekomendacyjny analizujący stan obecny oraz opracowujący scenariusze przyszłości i rekomendacje dla poszczególnych obszarów, np. rynek pracy, mieszkalnictwo, edukacja (por. Spis treści)

Źródło (link)

<https://wise-europa.eu/wp-content/uploads/2022/06/Raport-Goscinna-Polska-2022.pdf>
+ [folder z raportami i dokumentami strategicznymi]

Rok wydania

2022

Autorstwo

M. Bukowski, M. Duszczyk (red.)

Zespół projektowy: Marek Balicki, Maria Baran, Jakub Bińkowski, Olga Bochkar, Michał Boni, Maciej Bukowski, Agnieszka Chłoń-Domińczak, Iwona Ciećwierz, Maciej Duszczyk, Olgierd Roman Dziekoński, Tomasz Gajderowicz, Marta Gorczyńska, Halina Grzymała-Moszczyńska, Maciej Jakubowski, Paweł Kaczmarczyk, Witold Klaus, Adam Koziarkiewicz, Iuliia Lashchuk, Radomir Matczak, Jacek Michałowski, Jakub Michałowski, Ignacy Niemczycki, Robert Pater, Oleksandr Pustovyi, Michał Sęk, Filip Szulik-Szarecki, Rafał Trzeciakowski, Jędrzej Witkowski, Jerzy Wiśniewski, Jan Jakub Wygnański

Instytucja

Wise Europa

Miasto

Warszawa

Język publikacji

polski

Liczba stron

144

Tematyka

Spis treści

WPROWADZENIE

Rozdział 1: IMIGRANCI I UCHODŹCY WOJENNI A SYTUACJA DEMOGRAFICZNA POLSKI 15

Rozdział 2: RYNEK PRACY I GOSPODARKA 29

Rozdział 3: MIESZKANIA I AKOMODACJA 39

Rozdział 4: EDUKACJA 57

Rozdział 5: OCHRONA ZDROWIA I INNE USŁUGI PUBLICZNE 71

Rozdział 6: ADMINISTRACJA I PRAWO 85

Rozdział 7: RZĄD, SAMORZĄD I SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE WOBEC KRYZYSU 95

Rozdział 8: POLITYKA INTEGRACYJNA 105

Rozdział 9: DEZINFORMACJA I CYBERBEZPIECZEŃSTWO

Kraje migranckie

Ukraina

Charakterystyka osób migranckich

Uchodźcy, migranci

Metodologia

Czas realizacji

Dane zastane – najnowsze dostępne w 2020

Metody, techniki

Dane zastane – najnowsze dostępne w 2020

Metody analityczne (np. metoda scenariuszowa, symulacje ekonomiczne)

Główne informacje i wnioski

s. 16

*Niezależnie od rozwoju sytuacji w przyszłości, można z dużym prawdopodobieństwem przyjąć, że wielkość populacji Ukraińców w Polsce będzie dużo większa niż przed 24 lutego br. **Odpowiedzialnością władz publicznych jest odpowiedź na wyzwanie, że Polska staje się krajem imigracji.***

s. 24-26

[3 scenariusze rozwoju sytuacji]

Skalę obecności Ukraińców w Polsce w momencie opracowywania scenariuszy (kwiecień 2022 r.) szacujemy na około 2,9 mln. Co ważne, liczba ta jest sumą dwóch subpopulacji: osób, które przebywały w Polsce przed wojną (ok. 1,35 mln) oraz tych, które przybyły od tego czasu (ok. 1,55 mln). (...) W kolejnym kroku rozważamy trzy główne hipotetyczne scenariusze przy czym są to scenariusze przybliżone, oparte na ogólnych założeniach dotyczących podstawowych grup wieku. We wszystkich przypadkach bierzemy pod uwagę okres krótko-/średnioterminowy – szacujemy wielkość populacji imigrantów z Ukrainy w okresie najbliższych 12-20 miesięcy, czyli do końca 2023 roku.

Tabela 3. Uchodźcy wojenni i imigranci ukraińscy w Polsce – scenariusze rozwoju sytuacji

	Punkt początkowy (kwiecień 2022)		Scenariusz I		Scenariusz II		Scenariusz III	
	Szacunkowe liczby	%	Szacunkowe liczby	%	Szacunkowe liczby	%	Szacunkowe liczby	%
M (18-65)	950 000	33%	1 150 000	37%	850 000	49%	850 000	25%
F (18-65)	1 150 000	39%	1 150 000	37%	650 000	37%	1 350 000	40%
<18	750 000	26%	750 000	24%	200 000	11%	1 100 000	32%
18-65	2 100 000	72%	2 300 000	74%	1 500 000	86%	2 200 000	65%
>65	50 000	2%	70 000	2%	50 000	3%	100 000	3%
Ogółem	2 900 000	-	3 120 000	-	1 750 000	-	3 400 000	-

Źródło: Opracowanie własne Duszczyc, Kóczmarczyk

W pierwszym scenariuszu (długa wyczerpująca wojna) zakładamy kontynuację konfliktu (o różnym nasileniu, zakresie i skali działań) przez najbliższe kilka lat – np. podobnego do wojny o Donbas po rosyjskiej agresji w 2014 roku, choć o większej intensywności i brutalności wojsk rosyjskich. Oznaczałoby to, że pokój nie zostanie podpisany w ciągu najbliższych 18 miesięcy, a (duże) obszary Ukrainy nadal będą zagrożone. Będzie to oznaczać ciągły napływ uchodźców, ale także migrantów zarobkowych do Polski. Z pewnością nastąpią też liczne czasowe i stałe powroty do regionów nieobjętych wojną, głównie zachodniej Ukrainy. Należy przypuszczać, że w wyniku kontynuacji konfliktu, który będzie miał różne fazy wyciszenia i intensyfikacji walk, sytuacja gospodarcza na Ukrainie będzie zła, co powinno stymulować intensywniejszą niż w przeszłości migrację zarobkową. Oznacza to, że **struktura obecnie obserwowanego napływu może ulec zmianie, przy rosnącym udziale mężczyzn i osób starszych**. W tym scenariuszu zakładamy, że zakaz opuszczania Ukrainy przez mężczyzn w wieku 18-60 lat zostanie z czasem znacznie zliberalizowany, a nawet zniesiony. Zakładając opisane powyżej czynniki wpływające na przepływy i wzorce zamieszkiwania poszczególnych grup demograficznych, scenariusz ten zakłada, że **w perspektywie średnioterminowej w Polsce będzie przebywać około 3,1 mln Ukraińców** (migrantów zarobkowych przybyłych do Polski przed wybuchem wojny oraz uchodźców wojennych). Struktura demograficzna będzie wyglądać następująco: **24% dzieci, około 37% kobiety i 37% mężczyźni (w wieku produkcyjnym)**. Około 74% osób będzie w wieku produkcyjnym, co oznacza, że byłaby ona podobna do tej, którą mamy obecnie.

W drugim scenariuszu (szybki i trwały pokój) zakładamy zawarcie pokoju do jesieni 2022, co w krótkim okresie ustabilizuje sytuację, jednocześnie przynosząc stosunkowo korzystne warunki dla Ukrainy (terytorialne, reparacje, możliwość przystąpienia do UE itp.) w długoterminowej perspektywie. Oznaczałoby to stosunkowo duże zmniejszenie (w ciągu 12 miesięcy po podpisaniu porozumienia pokojowego) populacji kobiet i dzieci przebywających w Polsce, pewien odpływ mężczyzn i stabilizację populacji osób starszych. W tym scenariuszu zakładamy, że liczba obywateli Ukrainy na terytorium Polski ustabilizuje się na poziomie około 1,75 mln, z czego 1-1,25 mln stanowiliby „przedwojenni” imigranci (głównie mężczyźni) zaś 0,5-0,75 mln uchodźcy wojenni przekształcający się w imigrantów „powojennych” (głównie kobiety, dzieci i osoby starsze, w dużej mierze członkowie rodzin osób przebywających w Polsce przed wojną). Należy przypuszczać, że w Polsce pozostaną głównie ludzie ze wschodu Ukrainy, gdyż tam zniszczenia infrastruktury są największe, a odbudowa potrwa najdłużej. Struktura demograficzna przedstawiałaby się następująco: **11% dzieci, około 37% kobiety i około 49% mężczyźni**. Dorosła populacja w wieku produkcyjnym stanowiłaby około 86%, co oznaczałoby stopniowy, ale raczej powolny powrót do struktury ludności zamieszkującej Polskę przed wybuchem wojny (udział osób aktywnych zawodowo: ponad 95%).

Scenariusz trzeci (wyniszczająca wojna, ale z perspektywą zawarcia pokoju) jest – na poziomie założeń – podobny do poprzedniego, ale zakładamy, że wojna doprowadzi do znacznie większych zniszczeń także na zachodzie Ukrainy, lecz porozumienie pokojowe zostanie podpisane wcześniej niż zakładano w scenariuszu pierwszym (np. w 2023 roku). W tym scenariuszu niezależnie od warunków zakładanego pokoju należy spodziewać się **dodatkowego napływu dzieci, osób starszych i kobiet, a także ewentualnego odpływu mężczyzn** (trwające walki, odbudowa kraju po podpisaniu porozumienia pokojowego). Scenariusz przewiduje wzrost liczby Ukraińców w Polsce do około 3,4 mln (koniec 2023 r.). Wynika to z potencjalnych zniszczeń spowodowanych wojną i częściową integracją uchodźców wojennych w miejscu ich pobytu, z których wielu decyduje się na pozostanie w Polsce na dłużej. Struktura demograficzna przedstawiałaby się następująco: **32% dzieci, 40% kobiet i około 25% mężczyzn**. Dorosła populacja w wieku produkcyjnym stanowiłaby około 65%, ze względu na zwiększony odsetek nieletnich w porównaniu z okresem przedwojennym (a nawet wyjściowym).

[Scenariusze rozwoju sytuacji na rynku pracy]

- Scenariusz **braku wykorzystania dodatkowych zasobów na rynku pracy** – po początkowym wzroście zatrudnienia migrantów, nastąpi stagnacja lub spadek zatrudnienia np. w związku z recesją wywołaną restrykcyjną polityką pieniężną i wysokimi cenami energii i materiałów. Część osób znajdzie zatrudnienie w szarej strefie (szczególnie w obszarze usług domowych), osiągając relatywnie niskie dochody, w efekcie z trudnością wiążąc koniec z końcem;
- Scenariusz **utrzymującej się segmentacji na rynku pracy** – migranci będą poszukiwać pracy, jednak głównie w swoich zawodach – w efekcie będą narażeni na wyższe ryzyko bezrobocia, przy jednoczesnym utrzymywaniu się wakatów w sektorach szczególnie „zmaskulinizowanych” – transport, logistyka, budowlanka, pracodawcy będą jednak poszukiwać pracowników i w dłuższym okresie (szczególnie w przypadku scenariuszy utrzymującego się konfliktu), nastąpi częściowe dostosowanie i wzrost zatrudnienia;
- Scenariusz **dostosowania na rynku pracy** – migranci będą poszukiwać pracy i będą się przekwalifikowywać, w efekcie nastąpi relatywnie szybki wzrost zatrudnienia, kompensując obserwowane ubytki ludności. W scenariuszu tym w perspektywie kilkuletniej struktura zatrudnienia oraz warunki pracy i płacy imigrantów nie będą znacząco odbiegać od populacji rodzimej.

Odpowiednie wykorzystanie ich potencjału wymagać będzie jednak ograniczenia szeregu barier, do których należą:

- **Bariera językowa** – większość migrantów nie zna języka polskiego, a podjęcie pracy w wielu zawodach wymaga umiejętności komunikowania po polsku;
- **Bariera informacyjna** – informacja o dostępnych miejscach pracy i wakatach jest obecnie rozproszona. (...);
- **Bariera związana z obowiązkami opiekuńczymi** – większość migrantów, którzy przyjechali do Polski po wybuchu wojny to **matki z dziećmi**. Możliwości ich aktywizacji zawodowej są ograniczone przez konieczność zapewnienia opieki nad dziećmi;
- **Bariera kompetencji/kwalifikacji** – dostępne oferty pracy często odbiegają zapotrzebowaniem na kompetencje i kwalifikacje od tego, jakie kompetencje i kwalifikacje posiadają migranci, co utrudnia dopasowanie popytu i podaży pracy;
- **Bariera asymetrii informacji** – migranci często nie znają realiów rynku pracy w Polsce, w efekcie godzą się na warunki pracy i wynagrodzenie poniżej poziomu, który jest adekwatny do danego stanowiska i kompetencji;
- **Bariera uznawania dyplomów** – w przypadku zawodów regulowanych barierą jest uznawanie dyplomów (zawody medyczne, nauczyciele), a także nabycie umiejętności i wiedzy pozwalających na wykonywanie zawodu w Polsce (np. nauczycielki muszą zapoznać się z podstawą programową);
- **Bariera wielokulturowości** – w związku z obecną falą uchodźców, ale i z imigracją z lat poprzednich, nowym wyzwaniem dla wielu polskich firm będzie rosnąca wielokulturowość zespołów pracowniczych.

Może to rodzić sytuacje konfliktowe sprzyjające stereotypizacji i rzutować na wydajność firm.

[EDUKACJA]

Wdrażanie rozwiązań w zakresie edukacji rozwiązań powinno być zdecentralizowane i dopuszczać wiele form. **Koncentrowanie się jedynie na włączaniu dzieci ukraińskich do polskiego systemu kształcenia jest zarówno niemożliwe, jak i niezasadne.**

s. 59 **Przegląd badań z innych krajów pokazujących znaczenie barier językowych i innych w akomodacji uchodźców**

Uczniowie imigranci w większości krajów uzyskują niższe rezultaty niż uczniowie urodzeni w danym kraju. (...) Niższe wyniki uczniów z rodzin imigranckich są więc powiązane z zazwyczaj niższym statusem społeczno--ekonomicznym, kwestiami językowymi, słabszym wykształceniem rodziców, a także z segregacją uczniów imigranckich w określonych szkołach lub rejonach. (...) Podsumowując, dostęp do edukacji na odpowiednim poziomie, dodatkowe wsparcie językowe i ograniczenie segregacji to najważniejsze działania sprzyjające wyrównaniu szans edukacyjnych uczniów imigranckich.

s. 60-61 **Opis rozwiązań w przyjmowaniu uczniów do szkół i finansowaniu**

Polskie szkoły mają często wcześniejsze doświadczenia w przyjmowaniu uczniów z Ukrainy. Praktyka jednak często odbiega od ideału wyrażającego się w przyjaźnie brzmiących przepisów. (...) Te ramy prawne i finansowe, mimo ograniczeń, dobrze się sprawdzały w czasach niewielkiej liczby uczniów-

-imigrantów uczęszczających do szkół przez dłuższy czas, co umożliwiało planowanie odpowiednich działań. (...) Przy tym funkcjonujące rozwiązania prawne zakładają zintegrowanie i włączenie uczniów-uchodźców wojennych w polski system edukacji. Kwestie dobrostanu, wsparcia psychologicznego (jeśli potrzebne), opieki nie są dostatecznie uwzględnione.

s. 61 **Nauka języka ukraińskiego, historii i kultury, geografii Ukrainy dla ukraińskiej mniejszości narodowej w Polsce oraz obywateli Ukrainy**

s. 68 **POTRZEBY EMOCJONALNE**

- odbudowa poczucia bezpieczeństwa (w tym stabilnych ram funkcjonowania w nowej sytuacji),
- poradzenie sobie z separacją i/lub stratą (w tym zarządzanie stresem i kompetencje społeczno-emocjonalne).

POTRZEBY SPOŁECZNE

- podtrzymanie własnej tożsamości kulturowej,
- nawiązanie relacji z polskimi rówieśnikami (w szkole i społeczności lokalnej),
- poczucie przynależności do wspólnoty klasowej i szkolnej,
- **poznanie kultury i kontekstu kulturowego Polski, umożliwiające skuteczne funkcjonowania w nowym środowisku.**

POTRZEBY W ZAKRESIE UCZENIA SIĘ

- zdobycie kompetencji językowych pozwalających kontynuować naukę w j. polskim lub wejść na rynek pracy,
- uzupełnienie różnic programowych pomiędzy polską a ukraińską podstawą programową,
- zrozumienie polskiego możliwości oferowanych przez polski system edukacji w zakresie dalszego kształcenia, jak i praktyki zawodowej.

s. 70 **Wykorzystanie okresu letniego wycieczek dzieci i młodzieży na wsparcie uczniów ukraińskich w nauce języka polskiego, nadrobienie różnic programowych oraz nawiązywanie relacji z polskimi rówieśnikami.**

s. 92 **Niezwykle ważnym elementem wsparcia jest zatrudnianie w urzędach osób z doświadczeniem migracyjnym (więcej na ten temat w rozdziale 8). Chodzi o urzędy różnych szczebli i oferujących różne usługi. Jest to szczególnie istotne w placówkach zapewniających wsparcie, np. w pomocy społecznej, szkołach (czy innych placówkach edukacyjnych), instytucjach rynku pracy, ochrony zdrowia oraz kultury, ale też Policji czy strażach miejskich/gminnych.**

9. Administracja centralna i samorzędy powinny wprowadzić działania edukacyjne sprzyjające integracji osób z Ukrainy. Pożądane byłyby zarówno zajęcia dotyczące wielokulturowości, co jednak może być kontrowersyjne dla części środowisk politycznych, jak i powszechna edukacja dot. dezinformacji, zwłaszcza w zakresie mediów społecznościowych, która nie powinna wzbudzać kontrowersji. **Takie zajęcia, prowadzone obecnie przez organizacje pozarządowe, nie tylko edukują i uodporniają na dezinformację ale również w dłuższym okresie zapobiegają radykalizacji postaw i pozwalają na zrozumienie innych perspektyw** (więcej na ten temat w rozdziałach 8 i 9).

10. Zabezpieczenie potrzeb kulturowych diaspory ukraińskiej w samorządach. Niezbędne jest przygotowanie lokalnych partnerów na ewentualność, że polskie gminy mogą stać się wieloetniczne. Wyzwaniem staje się „zarządzanie wieloetnicznością” w taki sposób, aby niwelować potencjalne konflikty społeczne (dobre przykłady – np. Sejny i Wisła).

Wizja działań w odniesieniu do trzech scenariuszy:

I SCENARIUSZ

Kontynuacja wojny (ze zmienną intensywnością, zakresem i skalą działań)

II SCENARIUSZ

Zawarcie pokoju do jesieni 2022, stabilizującego sytuację, przynoszącego zarazem relatywnie korzystne warunki dla Ukrainy

III SCENARIUSZ

Wojna będzie trwać dłużej i będzie prowadzić do większych zniszczeń

[POLITYKA INTEGRACYJNA]

Polityka integracji cudzoziemców staje się najbardziej pilną do uzgodnienia i przyjęcia polityką publiczną. **Zgodnie z ideą integracji, polityka powinna zostać wypracowana w porozumieniu z przedstawicielami mniejszości tak, aby uwzględniała nie tylko perspektywę polskiego społeczeństwa, ale również potrzeby grup imigranckich, a w szczególności uchodźców wojennych z Ukrainy.**

Dzięki badaniom przeprowadzonym w środowisku pracy Polaków i Ukraińców (Małota, 2017), możliwe jest zidentyfikowanie różnic i potencjalnych trudności w tym obszarze. Na przykład, choć w przypadku instytucji obu krajów dominują hierarchiczne struktury organizacyjne, to **ukraińscy respondenci częściej niż polscy, wskazywali na hierarchiczny sposób zarządzania.** Na istnienie bardziej równościowych i partnerskich struktur organizacyjnych wskazało 29% Polaków i tylko 16% Ukraińców, a partnerskiego stylu zarządzania: 43% Polaków i 12% Ukraińców. **Zarówno polscy, jak i ukraińscy pracownicy charakteryzują się kolektywizmem, np. wolą pracować w zespole niż indywidualnie** i często pomagają sobie wzajemnie, jednak w przypadku Ukraińców, dzieje się to w większym stopniu. **Ukraińcy też, częściej niż Polacy, przenoszą relacje z pracy do sfery prywatnej.** Inne są też wzorce komunikacji. **Polska jest też w porównaniu z Ukrainą bardziej monochroniczna, co oznacza większą punktualność i dokładniejsze trzymanie się harmonogramów. Wszystkie te różnice mogą stanowić wyzwanie w przypadku delegowania obowiązków, udzielania korekcyjnej informacji zwrotnej i generalnie satysfakcji ze współpracy polsko-ukraińskiej.** Ważne są zatem edukacja i szkolenia, które uwrażliwiłyby obie strony na możliwe obszary różnic..

Edukacja medialna osób z Polski i z Ukrainy

Powszechna edukacja medialna w szkołach, zwłaszcza dotycząca mediów społecznościowych, nie powinna wzbudzać politycznych kontrowersji. Takie zajęcia,

prowadzone obecnie przez organizacje pozarządowe, nie tylko uczą i uodporniają na dezinformację, ale również – w długim okresie – zapobiegają radykalizacji i pozwalają na zrozumienie innych perspektyw. Konieczne jest wzmocnienie organizacji prowadzących takie zajęcia i zwiększenie skali ich działalności. Możliwa jest też odpowiednia zmiana podstawy programowej.

(...) Zniuansowanie wizerunku uchodźców wojennych i ugruntowanie dobrych skojarzeń

*Przedstawianie osób z Ukrainy jedynie jako osób o doświadczeniu uchodźczym wzmocnia relację dawca pomocy – biorca pomocy i prowadzi do stereotypizacji wszystkich osób z Ukrainy. Przedstawianie osób z Ukrainy w całości ich doświadczeń i osiągnięć może pomóc w przełamaniu takiej dychotomicznej relacji. Mowa nienawiści i dezinformacja bazują na stereotypach, więc osłabienie tych ostatnich będzie z korzyścią dla procesów integracyjnych. **Pozytywną rolę mogą odegrać media, organizacje społeczne, działy administracji rządowej i lokalnej zajmujące się komunikacją (np. prowadząc kampanie społeczne poszerzające wizerunek osób z Ukrainy) i kulturą (np. organizując festiwale kultury ukraińskiej, promując udział artystów z Ukrainy w festiwalach kultury polskiej, czy wprowadzając postacie uchodźców w serialach TV).***

(...) Edukacja i działania na rzecz wielokulturowości

*Doświadczenie wielokulturowości jest istotną częścią historii Polski, a także codziennością osób żyjących na pograniczu. **Akceptacja wielokulturowości nie musi oznaczać jednocześnie rezygnacji z własnej kultury.** O ile działania obecnego rządu na rzecz edukacji wielokulturowej wydają się nierealne, to takie działania mogą podjąć samorządy, we współpracy z organizacjami społecznymi np. organizując zajęcia szkolne, zajęcia sportowe itp.*

Z drugiej strony ważne w przeciwdziałaniu dezinformacji będzie także wzmocnienie procesów integracyjnych osób z Ukrainy, co może się przełożyć na zmniejszenie napięć międzykulturowych, a przez to na ograniczenie potencjału dezinformacji. Ważne będzie szybkie nabycie umiejętności językowych i kulturowych przez osoby z Ukrainy (więcej na ten temat w rozdziałach 4 i 8).

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

Warto zwrócić uwagę na język: „osoby uciekające przed wojną”

s. 24-26 Bardzo ciekawe scenariusze rozwoju sytuacji (symulacje) – ujęte liczbowo oraz opisowo.

s. 37-38 Bariery inkluzji na rynku pracy – na ile dotyczą także działań kulturalnych?

s. 59 Bariery inkluzji w edukacji

s. 61, s. 70 (*Nauka języka ukraińskiego, historii i kultury, geografii Ukrainy dla ukraińskiej mniejszości narodowej w Polsce oraz obywateli Ukrainy; Wykorzystanie okresu letniego wypoczynku dzieci i młodzieży na wsparcie uczniów ukraińskich w nauce języka polskiego, nadrobienie różnic programowych oraz nawiązywanie relacji z polskimi rówieśnikami*) – na ile te cele mogłyby być realizowane przez instytucje kultury, np. biblioteki?

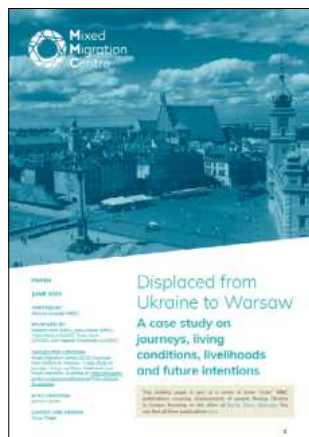
s. 101-102, s. 110 wskazówki dotyczące praktyki integracji – do rozważenia, czy mogą być przydatne.

s. 130-131 edukacja medialna, edukacja wielokulturowa jako potencjalne działania prowadzone przez IK?

Inne ważne info

Współfinansowano przy wsparciu Fundacji im. Stefana Batorego, Fundacji Liderzy Przemian ze środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności w ramach Programu Stypendialnego im. L. Kirklanda oraz Fundacji Konrada Adenauera, Przedstawicielstwa w Ukrainie (Charków) i w Polsce.

21. Displaced from Ukraine to Warsaw. A case study on journeys, living conditions, livelihoods and future intentions

A case study on journeys, living conditions, livelihoods and future intentions of people who left Ukraine after February 2022.

Źródło (link)	https://mixedmigration.org/resource/displaced-from-ukraine-to-warsaw/ [folder z raportami i dokumentami strategicznymi]
Rok wydania	2023
Autorstwo	M. Giraudet
Instytucja	Mixed Migration Centre
Miasto	-
Język publikacji	angielski
Liczba stron	25

Tematyka

Spis treści	Introduction Methodology Key findings Journey Drivers and aspirations Discrimination, relationships with the hosting population and accommodation Assistance and needs Livelihood and income Returns and future intentions
Kraje migrancie	Ukraine, third-country nationals (TCNs)
Charakterystyka osób migranckich	people who left Ukraine after February 2022

Metodologia

Czas realizacji

02-03.2023, 02.2022, 12.2022-05.2023

Metody, techniki

- 609 surveys conducted in Warsaw, carried out face-to-face with people who left Ukraine after February 2022 (a non-randomized, purposive sampling approach for quantitative data collection, with a minimum quota of non-Ukrainian nationals who fled Ukraine, and monitoring for gender and age)
- 9 semi-structured interviews with key informants, conducted face-to-face in Warsaw and remotely

Główne informacje i wnioski

s. 4

Returns and future intentions

- **Most respondents had not been back to Ukraine (77%).** Those who had were almost exclusively women who had been once or a few times, and stayed for short periods of time (almost never more than a month), to visit friends and family.
- Almost half of respondents in Warsaw planned to return to Ukraine permanently, which is more than was found in Bern and Berlin (approx. a third). Results differ according to nationality: **TCNs plan to stay permanently in Warsaw (41%) or move somewhere else (33%), with only 7% planning to return to Ukraine.**

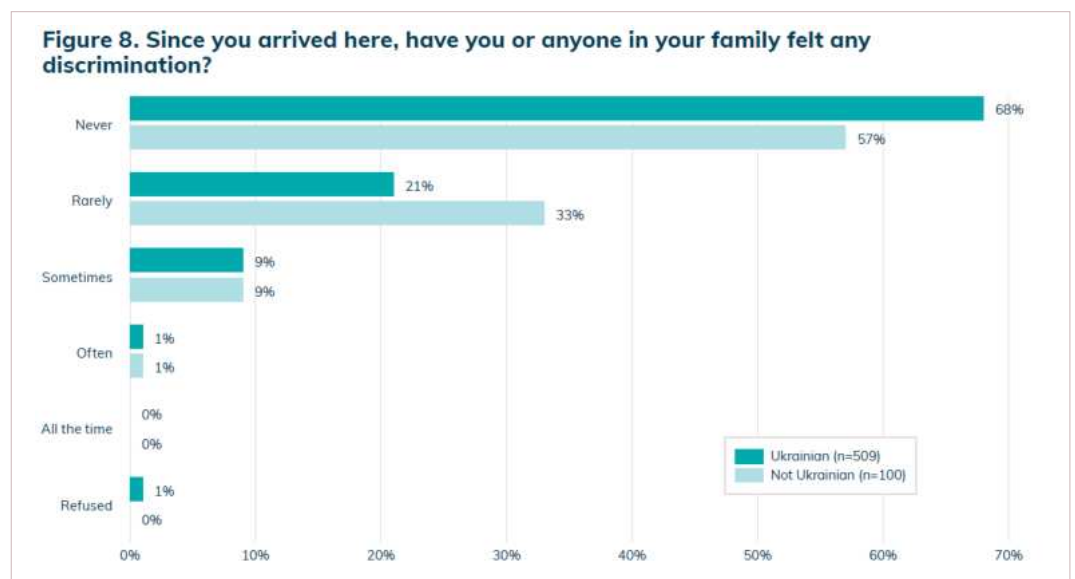
Profiles and legal status of respondents 84% of respondents were Ukrainians.

16% of respondents (amounting to 100 individuals) did not have Ukrainian nationality and were third-country nationals (TCNs). A large majority of them are Belarusians (91 respondents), alongside two Georgians, two Israelis, one Latvian, one Nigerian and one Russian citizen. The gender ratio for TCNs is more balanced than for Ukrainians: 45% are women and, 55% are men.

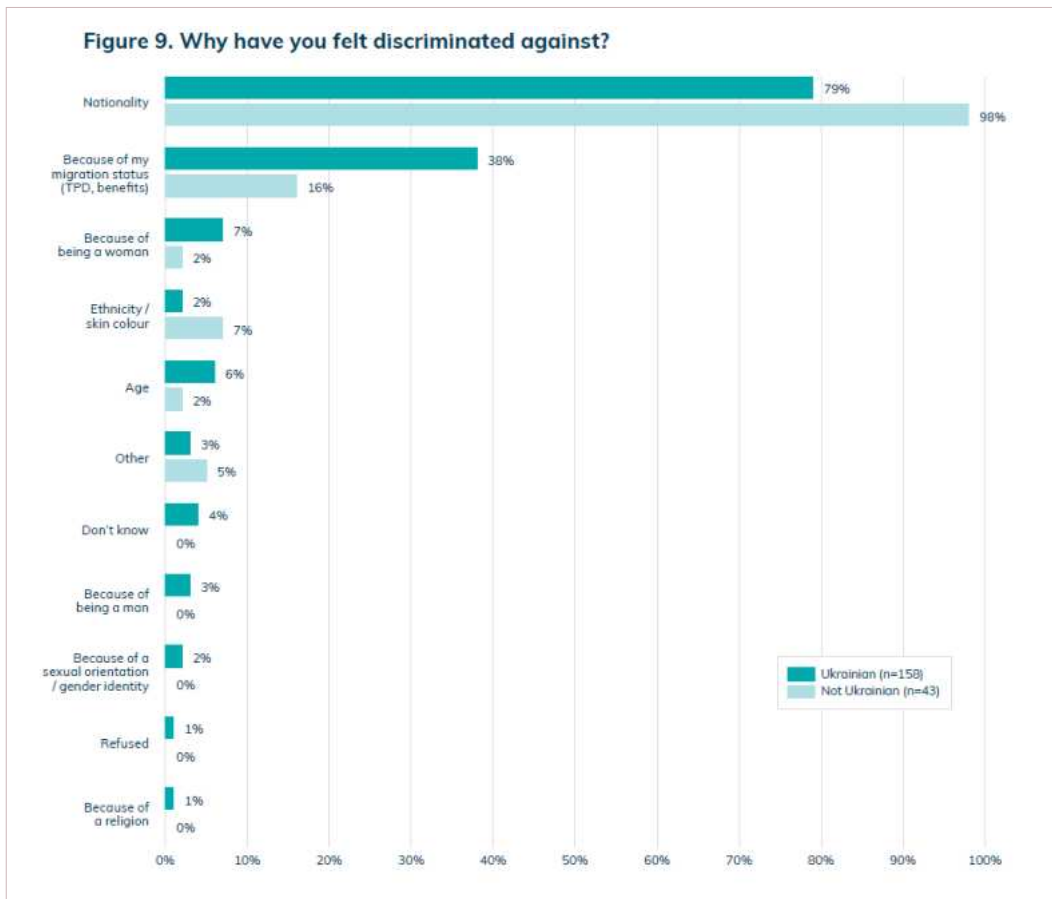
Russian is the language most spoken by all respondents (93% overall), followed by Ukrainian, at 86%.

Half of all respondents were living alone in Poland (51%), while 35% were living with another adult (19% with their partner, 8% with other adult family or relatives, and 6% were with friends).

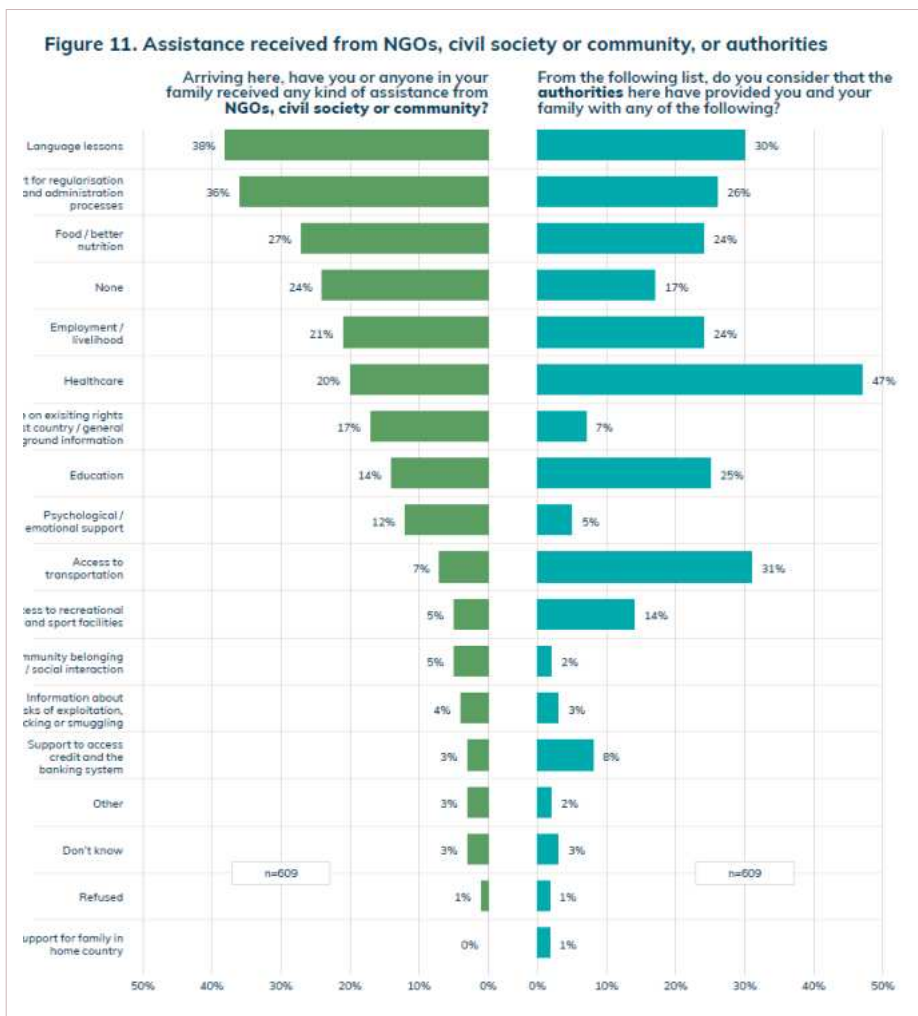
s. 10

s. 11

s. 13

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

Informacje o potrzebach osób, które uciekły do Polski z powodu wojny w Ukrainie, otrzymanej pomocy, barierach – jako źródło inspiracji przy rozpoznawaniu potrzeb grupy docelowej i projektowaniu działań.

Inne ważne info

This briefing paper is part of a series of three “sister” MMC publications covering displacement of people fleeing Ukraine in Europe, focusing on the cities of Berlin, Bern, Warsaw. You can find all three publications [here](#).

s. 2 *The data used in this paper stems from a research project conducted in partnership with the UN Office on Drugs and Crime (UNODC) Observatory on Smuggling of Migrants, funded by the British Foreign, Commonwealth and Development Office (FCDO) and the Swiss Federal Department of Foreign Affairs (FDFA).*

22. Seeking Refuge in Poland: a Fact-Finding Report on Access to Asylum and Reception Conditions for Asylum Seekers

A fact-finding report on (1) the situation of access to Polish territory, especially as regards the border with Belarus, (2) the situation asylum seekers face in reception and detention facilities in the country.

Źródło (link)	https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2023/04/Seeking-refuge-in-Poland.pdf [folder z raportami i dokumentami strategicznymi]
Rok wydania	2023
Autorstwo	E. Testi, E. Ostaszewska-Żuk, M. Łysienia
Instytucja	ECRE (European Council for Refugees and Exiles)
Miasto	
Język publikacji	Angielski
Liczba stron	35

Tematyka

Spis treści	GLOSSARY 4
	LIST OF ABBREVIATIONS 5
	THE ASYLUM INFORMATION DATABASE (AIDA) 6
	INTRODUCTION 7
	CHAPTER I: ACCESS TO ASYLUM 8
	CHAPTER II: RECEPTION CONDITIONS AND DETENTION OF ASYLUM SEEKERS 22
	CONCLUSIONS & RECOMMENDATIONS 30
	ANNEX I – LIST OF INTERLOCUTORS 32
	ANNEX II – DECISION OF REMOVAL FROM THE TERRITORY 33

Kraje migranckie Syria, Belarus, Afghanistan etc.

Charakterystyka osób migranckich Asylum seekers

Metodologia

Czas realizacji 11.2022

Metody, techniki *a fact-finding visit to Poland* conducted between 7 November and 10 November 2022. During this period, the ECRE delegation visited:

» Warsaw, where it met with the Supreme Administrative Court; the Polish Border Guard; the Ministry of the Interior; the Office for Foreigners; UNHCR, *Frontex's Fundamental Rights Officer*; the Polish Commissioner for Human Rights, and the following civil society organisations: the Helsinki Foundation for Human Rights; the Association for Legal Intervention, the Ocalenie Foundation and the Club of Catholic Intelligentsia (KIK);

» Białystok and the surrounding area, where it met with the Regional Office of the Border Guard, as well as the organisations KIK and Egala;

» The First Reception Centre of Dębak, temporarily undergoing renovation but which usually functions as a first reception centre where applicants register their asylum applications;

» Białystok Reception Centre.

Główne informacje i wnioski

s. 23

Reception conditions

The lack of comprehensive and effective programmes aimed at social inclusion for asylum seekers and beneficiaries of protection is another issue connected to the reception system. Asylum seekers usually spend between six and seven months at reception centres. After receiving international protection, beneficiaries are granted two additional months' stay at reception centres before they have to find their own accommodation.

Asylum seekers report experiencing a number of difficulties integrating with local communities and finding employment opportunities. They do not have the right to work during the first six months after they arrive and many spend long periods in detention before accessing the reception system. This delays their path to inclusion. During the visits to **the Dębak and Białystok reception centres, local staff said that both centres offer language classes and work with civil society organisations providing specific activities such as legal assistance, integration support, training courses specifically directed at women, and language lessons.** As a result of evacuation operations, Afghan evacuees were hosted at various reception centres in the country. In Białystok, four Afghan cultural mediators were employed between September 2021 and May 2022 to provide targeted assistance and interpretation services for the hosts once or twice a week. However, according to various NGOs these programmes should be enhanced.

s. 30-31

Recommendations:

Reception conditions

- ♦ ECRE urges the Polish authorities to refrain from detaining asylum seekers and vulnerable persons, and to prioritise administrative and financial resources to raise the financial allowance provided to asylum seekers entitled to reception conditions and to provide more support to the Office for Foreigners by increasing its staff numbers.

- ♦ More broadly, ECRE recommends that **additional support is offered to asylum seekers in terms of finding private accommodation and their inclusion process within local communities.**

Detention conditions

(...) Given the devastating impact of detention on the mental and physical health of migrants and asylum seekers, ECRE recommends that **suitable access to medical and mental health services are provided in detention.** Staff employed at detention centres should receive proper training to identify and be aware of specific vulnerabilities. Specialised organisations should also be able to provide detainees with psychosocial support.

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

Informacje o warunkach pobytu w specjalnych ośrodkach i rekomendacje mogą być potencjalnie inspirujące, jeśli model współpracy ma obejmować tego typu ośrodki.

Inne ważne info

Potencjalne źródło: *The visit to Poland was conducted as part of the Asylum Information Database (AIDA) managed by ECRE, which provides up-to-date information and analysis of the legal framework and practice with regard to asylum procedures, reception conditions, detention and content of international protection in 23 European countries. This report complements and should be read together with the AIDA Country Report on Poland.*

s. 6 The Asylum Information Database (AIDA) is a database containing information on asylum procedures, reception conditions and detention and content of international protection across 23 European countries. This includes 19 European Union (EU) Member States (Austria, Belgium, Bulgaria, Cyprus, Germany, Spain, France, Greece, Croatia, Hungary, Ireland, Italy, Malta, Netherlands, Poland, Portugal, Romania, Sweden and Slovenia) and four non-EU countries (Switzerland, Serbia, Turkey and the United Kingdom).

23. Raport specjalny. Uchodźcy z Ukrainy. Wielkanoc w Polsce. Badanie sondażowe

Wyniki sondażu dotyczącego planów wielkanocnych uchodźców z Ukrainy w roku 2023.

Źródło (link)

https://studium.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2023/04/RAPORT_UCHODZCY_WIELKANOC_W_POLSCE_POL_WWW_OK.pdf
[folder z raportami i dokumentami strategicznymi]

Rok wydania

2023

Autorstwo

A. Zymnin, M. Kowalski, S. Bryzek, S. Kowcuń, E. Dąbrowska, M. Sytnik, Y. Yanovsky

Instytucja

EWL, Studium Europy Wschodniej UW

Miasto

Warszawa

Język publikacji

polski

Liczba stron

4

Tematyka

Spis treści

-

Kraje migranckie

Ukraina

Charakterystyka osób migranckich

uchodźcy 18+

Metodologia

Czas realizacji

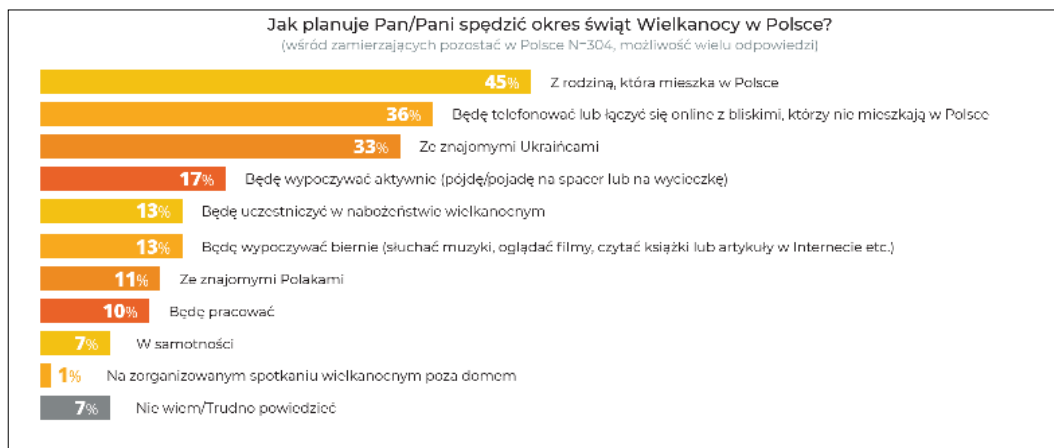
03.2023

Metody, techniki

- mix mode: ankiety online (CAWI) i wywiady telefoniczne (CATI) na próbie n=400 uchodźców 18+; wywiady przeprowadzono w Warszawie, Krakowie, Wrocławiu, Gdańsku, Zielonej Górze, Sieradzu, Tarnowie, Przemyślu, Szydłowcu, Wadowicach, Krynicy Górskiej (*badanie sondażowe „Uchodźcy wojenni z Ukrainy. Wielkanoc w Polsce”, przeprowadzone przez Platformę Migracyjną EWL, Fundację Na Rzecz Wspierania Migrantów Na Rynku Pracy „EWL” i Studium Europy Wschodniej UW*)

Główne informacje i wnioski

s. 2

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

- A propos spędzania czasu wolnego.

24. Wielogłos. Integracja uchodźców w polskich gminach

Publikacja wielowymiarowo prezentuje temat integracji – od aktów prawnych, przez badania własne (uchodźców oraz społeczności lokalnych) po dobre praktyki polskie i zagraniczne.

Źródło (link)	https://www.pzr.org.pl/wp-content/uploads/2016/06/wieloglos-raport.pdf [folder z raportami i dokumentami strategicznymi]
Rok wydania	2016
Autorstwo	P. Wyciechowski, W. Goszczyński, R. Baczyński-Sielaczek, J. Suchomska, K. Ślebioda, D. Rypa, Ł. Bartosik, J. Stankowska, M. Wróblewski, A. Paluszek, Ż. Kopczyńska
Instytucja	Fundacja Emic, Pracownia Zrównoważonego Rozwoju
Miasto	Toruń
Język publikacji	polski
Liczba stron	477

Tematyka

Spis treści	Słowo wstępne 9
	Historie uchodźców
	Lokalne systemy integracji uchodźców – badania
	1. Wizja lokalnych systemów integracji uchodźców 19
	2. Wstęp 25
	3. Uchodźcy mają głos! – o badaniu 35
	4. Polityka państwa w obszarze integracji migrantów przymusowych 41
	5. Preintegracja cudzoziemców wnioskujących o ochronę międzynarodową 49
	6. Integracja cudzoziemców z uzyskaną ochroną międzynarodową 83
	7. Społeczności lokalne o uchodźcach 129
	8. Razem czy osobno? Diagnoza relacji mieszkańców badanych miejscowości z cudzoziemcami z ośrodka 135
	9. Uchodźcy w zwierciadle: ideologia a postrzeganie uchodźców 183
	10. Mapowanie społeczności lokalnych 217

Lokalne systemy integracji uchodźców w praktyce

1. Wstęp 231
 2. Słowniczek 233
 3. Przyczyny powstawania LSICU 237
 4. Metodologia pracy nad LSICU 241
 5. Lokalne uwarunkowania dla LSICU w Słupsku 247
 6. LSICU dla miasta Słupska. Ogólny zarys systemu 251
 7. Instytucje LSICU dla miasta Słupska 259
 8. Harmonogram pracy LSICU miasta Słupska na pierwszy rok działania 275
 9. Procedury 281
 10. Nieformalna (wewnętrzna) procedura doraźna w pierwszym kontakcie z cudzoziemcem 293
 11. LSICU dla gminy Dragacz 301
 12. Harmonogram prac koordynatora LSICU 309
 13. Harmonogram prac LSICU Dragacz na pierwszy rok działania 311
 14. Podmioty LSICU Dragacz 317
 15. Procedury 327
- Szkolny System Integracji
- Lokalne systemy integracji uchodźców w Niemczech i Szwecji

Kraje migranckie

Niesprecyzowane

Charakterystyka osób migranckich

uchodźcy

Metodologia

Czas realizacji

2015 (?)

Metody, techniki

(s. 35) **Faza 1 – lokalne systemy integracji: perspektywa ekspercka**

- ♦ wywiady kwestionariuszowe z losowo wybranymi mieszkańcami ośrodka dla cudzoziemców w Grupie (45 osób).
- ♦ wywiady indywidualne: 18 osób (urzędników, nauczycieli, działaczy organizacji pozarządowych, lokalnych liderów) głównie z województwa kujawsko-pomorskiego oraz z poziomu instytucji krajowych
- ♦ 2 grupowe wywiady scenariuszowe z dwiema grupami osób ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy (kobiety i mężczyźni)

(s. 37-38) **Faza 2 – lokalne systemy integracji: perspektywa społeczności lokalnych**

*Badania przeprowadzono na terenie trzech miejscowości: Grupa, Podkowa Leśna oraz Słupsk Wybór nie był przypadkowy – wybrano trzy jakościowo różne sytuacje, ukazujące nastawienie wobec uchodźców. **W Grupie** ośrodek dla cudzoziemców istnieje od dłuższego czasu i jest usytuowany wewnątrz miejscowości, założono więc, że będzie to sytuacja, w której mieszkańcy zdążyli już oswoić się z obecnością mieszkańców placówki. (...) Ośrodek w **Dębaku – Podkowie Leśnej** również nie jest ośrodkiem nowym, ponieważ*

funkcjonuje od 1992 roku. (...). Podkowa Leśna znalazła się jednakże w centrum zainteresowania, gdy Polska podjęła decyzję o przyjęciu uchodźców z Syrii. Ośrodek został wskazany jako potencjalne miejsce ulokowania Syryjczyków. (...) Bardzo ważny jest również sposób ulokowania ośrodka — w odróżnieniu od Grupy znajduje się on poza miejscowością. **Słupsk** jest przykładem sytuacji „przed” — nie ma tu jeszcze ośrodka, władze dopiero wyraziły chęć uczestniczenia w procesie relokacji. W tym przypadku chodziło o zbadanie nastawienia wobec uchodźców w kontekście, w którym nie ma długotrwałych doświadczeń społecznych z cudzoziemcami i uchodźcami.

- 200 wywiadów kwestionariuszowych (65 w Grupie, 61 w Podkowie Leśnej oraz 76 w Słupsku). Próbę dobrano metodą ustalonej ścieżki (random route-sampling), polegającej na wybieraniu co n-tego gospodarstwa domowego, zaczynając od centralnego punktu miejscowości.

Główne informacje i wnioski

s. 10

Integracja „sama się nie robi” i niezmiernie ważna jest rola państwa w tym procesie. Organizacje pozarządowe, ze względu na ograniczony potencjał finansowy, mogą pełnić tylko funkcję pomocniczą.

*Kluczowym wnioskiem wynikającym z pracy zespołu projektowego jest fakt, iż **integracja uchodźców i preintegracja osób ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy odbywa się LOKALNIE. To nie UdSC czy urzędy wojewódzkie dysponują narzędziami do skutecznych działań w tym zakresie. Mają je instytucje, z którymi cudzoziemcy i uchodźcy codziennie współpracują, takie jak szkoły czy ośrodki pomocy społecznej. A zatem to instytucje lokalne, naszym zdaniem, odgrywają kluczową rolę w całym systemie.***

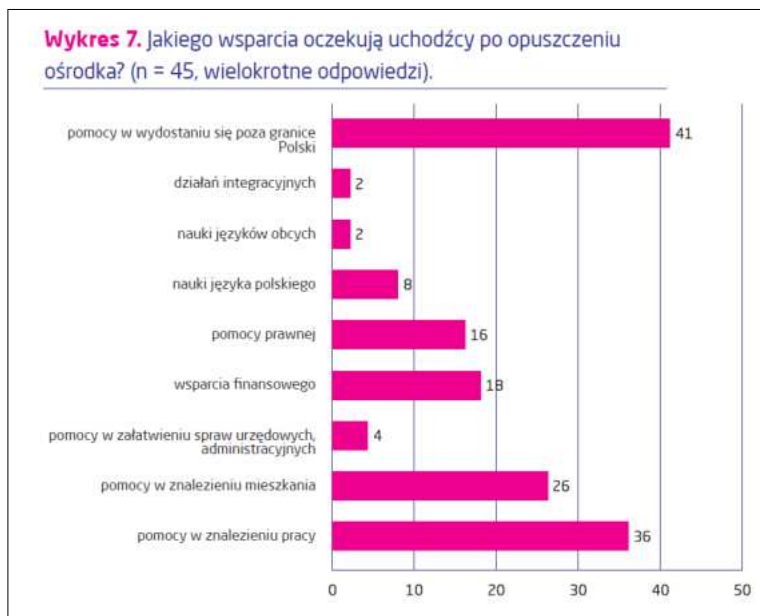
s. 20-21

*Kolejną kluczową kwestią w integracji uchodźców i cudzoziemców jest skierowanie działań integracyjnych **na poziom lokalnej społeczności, tam gdzie codziennie stykają się cudzoziemcy z mieszkańcami lub urzędnikami lokalnych instytucji i przedstawicielkami/ przedstawicielami różnych organizacji.** Efektywność tych działań zależy jednak **od przygotowania podmiotów i osób, które w pewien sposób kreują i kierują integracją na poziomie lokalnym, ale także tych, którzy bezpośrednio w niej uczestniczą.** Konieczne jest wyposażenie przedstawicieli instytucji kontaktujących się z cudzoziemcami w **wiedzę dotyczącą zarówno przepisów i formalnych kwestii związanych z integracją, ale także z zakresu różnic kulturowych i realizacji działań integracyjnych.** Bardzo ważną kwestią w tym zakresie jest współpraca i wymiana informacji między instytucjami a podmiotami zaangażowanymi w działania związane z przyjmowaniem i integracją cudzoziemców. **Wymiana informacji, podejmowanie wspólnych działań i tworzenie zespołów roboczych** powinno mieć miejsce nie tylko wśród instytucji najniższego szczebla, ale również tych, które odpowiadają za tworzenie ram systemowych integracji.*

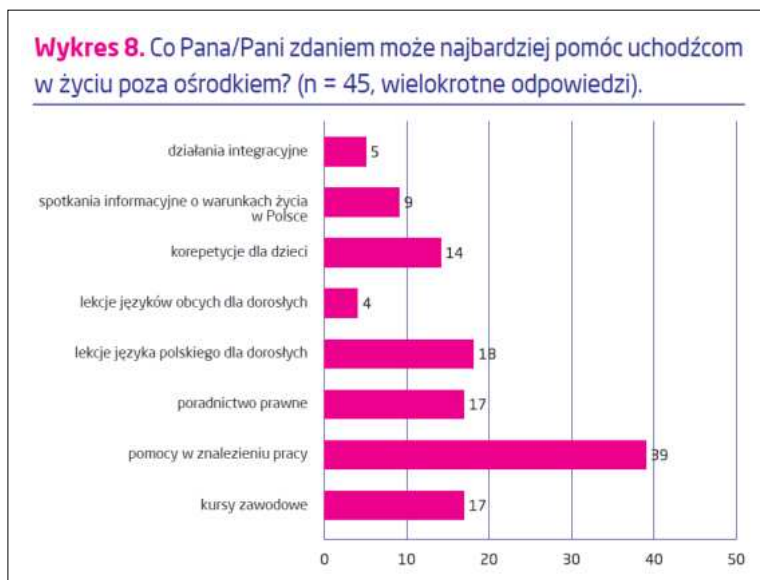
s. 45

***Obecnie nieliczne działania podejmowane przez samorządy w zakresie działań integracyjnych mają charakter doraźny i są co najwyżej odpowiedzią na realne problemy dostrzegane na poziomie lokalnym. Wynikają z „dobrej woli” władz samorządowych oraz postrzegania kwestii związanych z integracją uchodźców jako problemów własnych/lokalnych i wzięcia za nie odpowiedzialności.** Jednak bez systemowych rozwiązań w tym zakresie, precyzyjnego określenia zakresu obowiązków i narzędzi do realizacji postawionych celów, a szczególnie bez zapewnienia wsparcia finansowego i merytorycznego ze strony władz centralnych, takie inicjatywy będą nadal jednostkowymi przykładami dobrych praktyk w tym zakresie.*

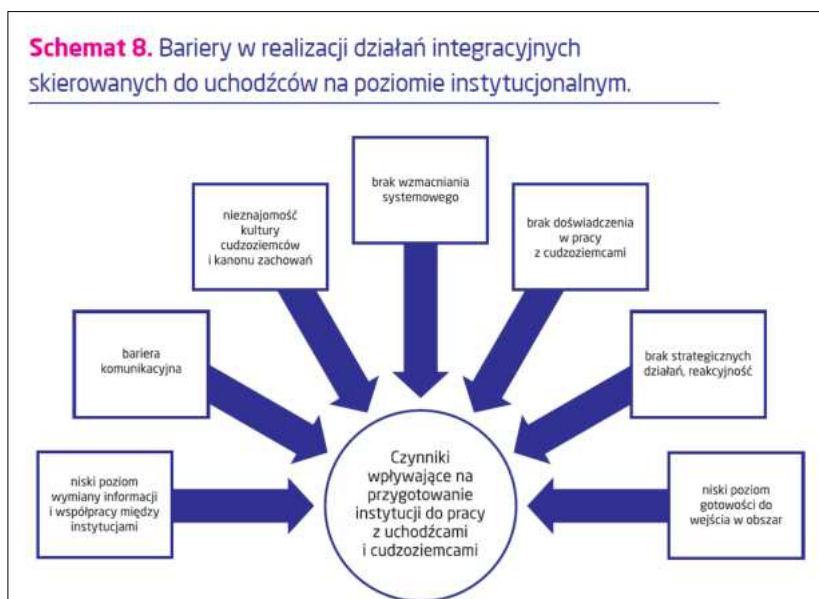
s. 77

s. 78

s. 95

Nie da się ukryć, że **badane miejscowości reprezentują dwa różne sposoby współegzystowania mieszkańców z cudzoziemcami. W Podkowie Leśnej osoby z ośrodka dla uchodźców są praktycznie niewidoczne** — zarówno w wymiarze fizycznym (przestrzennym) jak i społecznym, a integracja staje się fikcją. W Grupie częstotliwość interakcji pozwala przypuszczać, że **społeczność konstytuuje się na styku relacji mieszkańców z cudzoziemcami, że tworzą oni nową jakość.** (...) Na najbardziej podstawowym poziomie — poczucia swobody i braku skrępowania wynikających z wzajemnego towarzystwa — badani z Podkowy Leśnej i Grupy na ogół swobodnie czują się w kontaktach z cudzoziemcami. (...) **Pewność siebie, jaką przejawiają respondenci, może wynikać z ich uprzywilejowanej sytuacji — to oni są u siebie i co najwyżej walczą o zachowanie status quo, w przeciwieństwie do osób z ośrodka, nie definiują swojego życia na nowo.** (...) Prawdziwie trudną do przełamania barierą jest **niechęć mieszkańców do integracji, rozumianej jako włączenie do swojej społeczności innej mniejszej grupy, w tym przypadku cudzoziemców.** Niechęć ta jest szczególnie silna wśród mieszkańców Podkowy Leśnej. **70% badanych nie postrzega mieszkańców ośrodka jako członków swojej społeczności** — odmiennego zdania jest 25% badanych. Wynik ten szokuje nie tylko na tle Grupy (74% włącza cudzoziemców w grono mieszkańców), ale również na tle Słupska (44%). W świetle tych wyników sytuacja Podkowy Leśnej staje się pewnym ewenementem. Relatywnie najwyższe wyniki w zakresie nastawienia do cudzoziemców i opinii o nich okazują się kurtuazyjną fasadą, pod którą kryje się **niemożliwa do przełamania, być może nieświadomiona, niechęć do asymilacji** — niemożliwa w kontekście ponad dwudziestoletniej historii ośrodka dla uchodźców w Podkowie Leśnej i prognozy na przyszłość jaką sami przewidują mieszkańcy. Tylko 6% uważa, że obecne relacje poprawią się, 58% szacuje, że sytuacja nie ulegnie zmianie, a 36% spodziewa się pogorszenia relacji. (...) **Na tle Podkowy Leśnej proces integracji przeprowadzony w Grupie wydaje się bardziej autentyczny. Problemy w relacjach z uchodźcami, na jakie napotykają obie strony, jawne niechęci, antagonizmy — wszystko to dzieje się w codzienności życia społecznego, na oczach mieszkańców i uchodźców, dając w rezultacie nową jakość.** Nie jest to jeszcze społeczność silna i zgodna, ale już widać pewne wspólne płaszczyzny (m.in. częste kontakty, uczestnictwo w wydarzeniach) i bardziej optymistyczną wizję przyszłości wyrażaną przez badanych. **Proces integracyjny w Grupie, mimo że przypomina wyboistą drogę, rzeczywiście istnieje.**

Negatywne podejście umacniane jest przez media, sąsiadów, rodzinę, instytucje. Uchodźcy stają się „wyobrażonym niebezpieczeństwem”, przerażającym, ale w końcu jednak niezbyt realnym. Bardzo ryzykownym momentem w procesie lokalizacji ośrodków lub rodzin uchodźców będzie chwila ogłoszenia decyzji. Będzie to czas, w którym uruchamiane będą wszystkie negatywne, ideologicznie warunkowane skojarzenia związane z uchodźcami. Obserwowaliśmy takie reakcje często przy okazji ośrodków dla byłych więźniów, osób

chorych na HIV, niektórych ośrodków dla uchodźców. Pomimo braku doświadczeń mieszkańcy przerażeni fantazjami, automatycznie wiążący obcego z zestawem negatywnych cech, będą gwałtownie reagować. **Dlatego negatywnie należy ocenić tradycję lokowania ośrodków bez wcześniejszego, porządnego przygotowania, oswojenia społeczności z nową sytuacją.**

s. 186

Wyniki naszego badania pokazują, że istnieje **wyraźny związek między osłabieniem ideologicznie motywowanych lęków przed uchodźcami, lub przynajmniej niechęci do przyznawania się do nich, a kapitałem kulturowym osoby.** Nasi rozmówcy wyraźnie dzielą się w zależności od wykształcenia. Osoby z wykształceniem zawodowym oraz średnim wyraźnie gorzej, w porównaniu do najlepiej wykształconych, oceniają potencjał uchodźców. W przypadku lęków uchodźczych wspólną grupę stanowią najlepiej i średnio wykształceni, w mniejszym stopniu przejmując się zagrożeniami związanymi z uchodźcami niż osoby najgorzej wykształcone. W przypadku oceny praktycznego potencjału wydaje się, że można mówić o swoistej konkurencji. Uchodźcy najczęściej zabiegają o zawody wymagające niższych kwalifikacji i w tym sensie mogą stanowić konkurencję dla pracujących osób. Jednocześnie **wraz z wykształceniem zmniejsza się siła ideologii, stajemy się nieco bardziej otwarci, mniej podatni na sugestię, bardziej krytyczni.** Powracając do różnic między miejscowościami — to **elitarny charakter Podkowy i jej mieszkańców: dobrze sytuowanej klasy średniej i inteligencji, powoduje, że na poziomie deklaracji wydaje się być ona miejscem bardziej otwartym. Jednocześnie ta „deklaratywna otwartość” wcale nie musi przekładać się na mniejszą liczbę realnych konfliktów pomiędzy społecznością a mieszkańcami ośrodków.** Nieco inaczej wygląda to w przypadku Grupy i Słupska. Pomimo obecności obcokrajowców i braku problemów w pierwszej miejscowości oraz praktycznej nieobecności w przypadku Słupska, wartości pytań dotyczących oceny potencjału oraz lęku wskazują na poważne problemy w postrzeganiu uchodźców. **Brak istotnych różnic pokazuje też, że ideologiczne tło postaw, poza elitarnymi wyjątkami, może mieć w Polsce ujednolicony charakter. Pokazuje też na rozmijanie się ideologii i codziennych doświadczeń. Możemy na co dzień mieć kontakt z uchodźcami, mijać ich na ulicy, przyjaźnić się z nimi, robić interesy i pomimo braku większych napięć wciąż nisko oceniać ich obecność w Polsce.**

s. 187

Osoby najmłodsze (do 25. roku życia) są jednocześnie najmniej tolerancyjne, najniżej oceniają potencjał uchodźców i wyrażają najwięcej obaw w związku z ich obecnością. Im rozmówca jest starszy, tym ma lepszy stosunek do badanego zjawiska.

s. 188

Osoby gorzej oceniające swoją sytuację ekonomiczną cechuje zamknięta postawa. W większym stopniu boją się one uchodźców i nie potrafią wskazać na ich racjonalny potencjał. Może to być przejaw lęku o ograniczone zasoby i konkurencję o nie. (...) Wraz ze wzrostem oceny domowych finansów, liniowo rośnie poziom tolerancji. Należy więc rozważyć jaki jest sens lokowania ośrodków dla uchodźców w miejscowościach peryferyjnych, z własnymi problemami ekonomicznymi, po prostu biednych.

Ostatni, nieco kontrowersyjny element dzielący badanych dotyczył postaw. Seria pytań sprawdzających religijność, stosunek do opiekuńczej roli państwa i do legalności związków homoseksualnych posłużyła nam do wyodrębnienia następujących typów respondentów.

1. Religijny, socjalny, konserwatysta — typ osoby, dla której religia jest istotną wartością, oczekująca wsparcia od państwa i sprzeciwiająca się liberalizmowi obyczajowemu.
2. Niereligijny, socjalny, konserwatysta — postawa charakteryzująca się społecznym konserwatyzmem, oczekiwaniem wsparcia ze strony państwa, ale jednocześnie brakiem religijności.
3. Religijny, socjalny, liberał — osoba wierząca i jednocześnie opowiadająca się za obyczajową swobodą.

s. 189-190

4. Niereligijny, socjalny, liberał — niewierzący, ceniący państwo opiekuńcze, światopoglądowy liberał.

Typ postawy bardzo wyraźnie zróżnicował podejście respondentów do kwestii uchodźców. **Zdecydowanie najgorzej oceniali ich osoby, które można zakwalifikować do grupy niereligijnych, socjalnych konserwatystów.** Nieco (choć nie była to wyraźna różnica) bardziej otwarci byli religijni, socjalni konserwatyści. Trzeba jednak zaznaczyć, że grupa ta naprawdę niedużo różniła się od pierwszej kategorii. Wyraźne różnice zauważyliśmy dopiero w przypadku osób o liberalnym podejściu do obyczajowości. W tym wypadku religijni liberałowie byli nieco mniej tolerancyjni od liberałów niereligijnych. Z pewnym prawdopodobieństwem można przyjąć, że to właśnie **liberalizm światopoglądowy jest czynnikiem osłabiającym oddziaływanie ideologii antyuchodźczych.** Im bardziej otwarci jesteśmy w codziennym życiu, tym większe prawdopodobieństwo, że na poziomie deklaracji nie będziemy mieli problemów z przyjęciem tej grupy ludzi.

s. 200

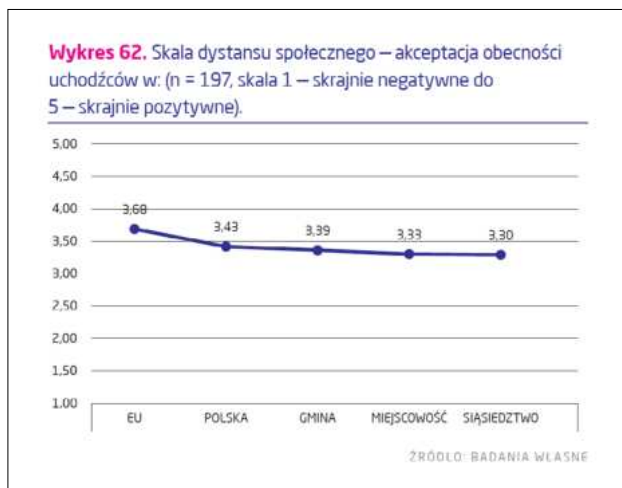
Kultura: respondenci uznali, że uchodźcy nie będą mieli pozytywnego wpływu na kulturę. W przypadku tych dwóch pytań było widać segmentację badanych. Przeważały odpowiedzi negatywne, natomiast niewielka grupa pozytywnie nastawionych osób podniosła nieco średnie oceny.

s. 201

s. 208-209

Pytania wchodzące w skład skali dystansu społecznego wskazały na znaczącą separację pomiędzy członkami społeczności lokalnych a uchodźcami. Chcemy podkreślić jeszcze raz: w większości zjawisko to dotyczy osób, które z uchodźcami mają do czynienia, choćby przez bezpośrednie kontakty na ulicach swoich miejscowości. Tymczasem **brakuje społecznych pomostów, sieci, więzi łączących te dwie kategorie ludzi.** Dryfują oni obok siebie, niespecjalnie zwracając na siebie uwagę. Brakuje funkcjonalnych, istotnych więzi, emocji, które pozwoliłyby im się zbliżyć. Istnieje wiele barier: mentalnych, ideologicznych, kulturowych, językowych, społecznych separujących od siebie ludzi. Jeszcze raz podkreślimy — uchodźca dla badanych jest tylko negatywną bądź rzadziej neutralną fantazją. Jego obraz nie jest budowany w codziennych relacjach, kontaktach, ale na bazie motywowanych ideologicznie lęków i pragnień, wizji, schematów i stereotypów. Dlatego właśnie musimy uznać dystans społeczny dzielący mieszkańców tych trzech miejscowości i uchodźców za naprawdę znaczny. Społeczna separacja i brak bliższych relacji muszą znacznie utrudniać relacje pomiędzy uchodźcami a społecznością lokalną. Jednocześnie dryfowanie tych dwóch grup będzie ogromnym wyzwaniem dla instytucji i organizacji zajmujących się integracją imigrantów. **Tutaj nie wystarczą szkolenia, przedstawienia, wieczorki filmowe i strony internetowe.** Potrzebne są organiczne, oddolne i intensywne działania więziotwórcze, nakierowane na budowanie relacji pomiędzy poszczególnymi osobami, rodzinami, grupami. **Nawet najlepiej skonstruowane, odgórne polityki integracji skazane są na niepowodzenie, jeśli będą funkcjonować w społecznej i kulturowej próżni wywołanej brakiem więzi.**

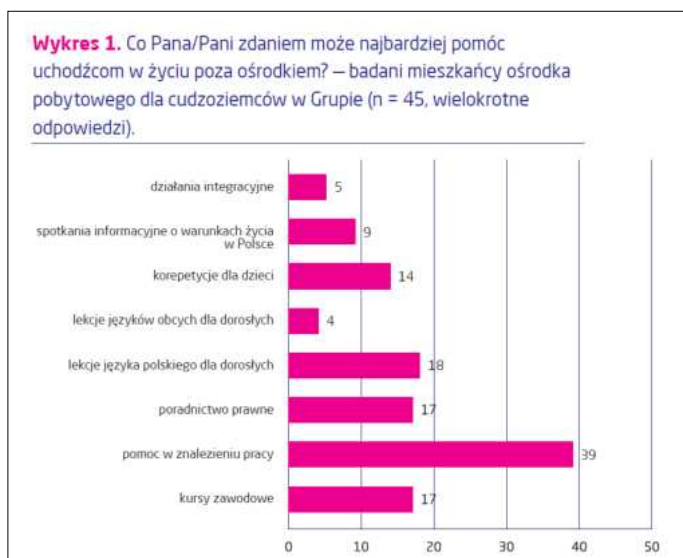

Mapowanie społeczności lokalnych

Na zakończenie proponujemy czytelnikowi **proste narzędzie, które można wykorzystać do próby przewidywania reakcji społeczności na uchodźców.** (...) Proponowane poniżej narzędzie ma więc tylko pomóc uwrażliwić na aspekty, które trzeba „kontrolować”, projektując i prowadząc projekty mające na celu integrację uchodźców w społecznościach lokalnych. **Jak korzystać z mapy:**

- 1. Podstawą mapy są punkty ryzyka.** Należy ocenić, który z opisów w danej kategorii w największym stopniu pasuje do danej miejscowości i w komórce z punktami dopisać odpowiednią liczbę punktów ryzyka.
- 2. Łącznie oceniamy społeczność w 17 kategoriach:** każdą kategorię oceniamy tylko raz, przypisujemy jej punkt tylko dla odpowiedzi, która najlepiej odpowiada społeczności.
- 3. Punkty ryzyka sumujemy:** społeczności mogą uzyskać od 0 (sytuacja idealna – duże prawdopodobieństwo udanej integracji) do -52 (sytuacja skrajnie negatywna – duże prawdopodobieństwo niepowodzenia integracji).
- 4. Oceny dokonujemy w przybliżeniu: po dłuższym okresie obserwacji** życia społeczności i jej mieszkańców.
- 5. Mapa pokazuje obszary problemowe: otrzymujemy dzięki niej podstawowe informacje o obszarach wymagających szczególnej uwagi.**

Należy pamiętać, że mapa ma nam pomóc w diagnozie sytuacji i wyzwaniach. Nie może być traktowana mechanicznie; narzędzie tylko wskazuje na prawdopodobieństwo wystąpienia problemów z integracją uchodźców.

Jednym z wyników diagnozy jest **opracowanie mapy interesariuszy (podmiotów i grup, których dotyczy podejmowana kwestia) i ich interesów, czyli zebranie potrzeb, oczekiwań i problemów** związanych z funkcjonowaniem uchodźców i cudzoziemców w lokalnych społecznościach. (...) Kolejnym krokiem było **zaangażowanie do pracy potencjalnie wszystkich instytucji i organizacji, które odgrywają, bądź mogą odgrywać, jakąś rolę w działaniach pomocowych i integracyjnych** skierowanych do uchodźców i cudzoziemców. Zapraszając poszczególne podmioty do pracy kierowaliśmy się **zapisami ustawowymi**, które określają jakie instytucje są zaangażowane w procedurę przyjęcia i integracji uchodźców, a także **wynikami przeprowadzonej diagnozy**. Kluczowe w doborze instytucji było zebranie **przedstawicieli możliwie każdego obszaru, w którym cudzoziemiec lub uchodźca może się poruszać albo potrzebować wsparcia, tj. zabezpieczenie socjalne, bezpieczeństwo, praca, edukacja, zdrowie, kultura**.

(...) Kolejnym etapem było **opracowanie systemu zarządzania LSICU, określenie instytucji koordynującej oraz zależności i relacji między nimi**. Kluczowe w funkcjonowaniu tego i podobnych systemów jest wyznaczenie podmiotu, bądź osoby, koordynującej pracę systemu jako całości i zaangażowanych w niego instytucji. **Jednostki, która będzie czuwać nad realizacją założonych celów i działań, koordynować bieżącą pracę.** (...) Ponadto wyznaczaliśmy kilka obszarów integracji, w których działać będzie system: **kultura, edukacja, bezpieczeństwo, polityka społeczna, praca, komunikacja** oraz dodatkowo: organizacje pozarządowe i inne podmioty, które nie są zaangażowane w bezpośrednie działania. W każdym z obszarów wyznaczona została **instytucja Lidera Obszaru** koordynująca prace podmiotów zaangażowanych w LSICU wewnątrz obszaru. (...) Ostatnim zadaniem instytucji i organizacji było **wypracowanie harmonogramu działań na najbliższy rok w poszczególnych obszarach LSICU**. (...) Dodatkowo w Słupsku ustalono wewnętrzne procedury związane z udzielaniem pomocy uchodźcom i cudzoziemcom i ich integracją, mające ułatwić pracę przedstawicielom instytucji i organizacji w nowej dla nich sytuacji. Powstała swego rodzaju instrukcja dotycząca postępowania z cudzoziemcami i z osobami o odmiennym statusie pobytu w Polsce.

[Słupsk]

Wyższe uczelnie

Cel: kształcenie na poziomie wyższym cudzoziemców i uchodźców.

Zadania:

- ♦ **Organizacja praktyk/wolontariatu studentom cudzoziemcom w szkołach, domach kultury np. poprzez naukę języka polskiego jako obcego dla dzieci i dorosłych, organizacja czasu wolnego dzieci itp.**
- ♦ *Współpraca z biurami karier działającymi przy uczelniach w zakresie organizacji szkoleń i poszukiwania miejsc pracy dla cudzoziemców/ uchodźców.*
- ♦ *Realizacja zadań statutowych instytucji.*

[Słupsk]

Kultura**Wydział Kultury (lider obszaru)**

Cel: nadzór i wsparcie jednostek kultury w skutecznej integracji międzykulturowej.

Zadania:

- ♦ **Zapewnienie dostępu do kultury cudzoziemcom/uchodźcom, a także społeczności polskiej do kultury cudzoziemców.**
- ♦ **Rozwój kadr instytucji kultury w zakresie pracy z cudzoziemcami/uchodźcami poprzez kursy, szkolenia i wizyty studyjne.**
- ♦ *Poszukiwanie i pozyskiwanie funduszy zewnętrznych na działania integracyjne w obszarze kultury.*
- ♦ *Działania na rzecz uruchomienia wsparcia UM w Słupsku w postaci pomocy finansowej (poprzez zlecenie zadań publicznych) i pozafinansowej dla organizacji pozarządowych działających w obszarze integracji cudzoziemców poprzez kulturę.*
- ♦ **Współpraca z innymi jednostkami kultury (lokalnymi i krajowymi) zajmującymi się integracją międzykulturową.**
- ♦ **Organizacja wydarzeń kulturalnych (np. wystaw, przedstawień, pikników) integrujących społeczność cudzoziemców i społeczność przyjmującą.**
- ♦ *Inne działania wynikające z realizacji zadań własnych jednostki.*

Domy kultury

Cel: zapewnienie dostępu do bezpłatnych zajęć kulturalnych; integracja cudzoziemców z lokalną społecznością przez kulturę.

Zadania:

- ♦ **Diagnoza potrzeb i oczekiwań cudzoziemców w zakresie oferty domów kultury.**
- ♦ **Organizacja czasu wolnego, imprez kulturalnych, prelekcji tematycznych oraz integracyjnych zajęć i wydarzeń związanych z prezentacją różnorodności kulturowej.**
- ♦ **Zapoznanie cudzoziemców i uchodźców z najbliższą okolicą i regionem.**
- ♦ **Zadbanie o czynny udział cudzoziemców/uchodźców w zajęciach.**
- ♦ **Współdziałanie z cudzoziemcami/uchodźcami przy planowaniu programu domów kultury.**
- ♦ **Udostępnianie sal do nauki języka polskiego dla cudzoziemców.**
- ♦ *Działania informacyjne dotyczące oferty organizacji i instytucji kultury, np. broszury informacyjne.*
- ♦ *Pozyskiwanie środków zewnętrznych na projekty kulturalne.*
- ♦ *Organizacja wzajemnej pomocy cudzoziemcy–mieszkańcy w formie banków czasu, np. w nauce języków.*
- ♦ *Inne działania wynikające z realizacji zadań własnych jednostki.*

Biblioteki

Cel: zapewnienie cudzoziemcom i uchodźcom możliwości korzystania z zasobów biblioteki i źródeł informacji oraz propagowanie czytelnictwa i wsparcie nauki języka polskiego.

Zadania:

- ♦ *Diagnozowanie potrzeb w zakresie potrzebnej literatury, prasy i usług świadczonych przez biblioteki.*
- ♦ *Działania informacyjne dotyczące oferty różnych organizacji i instytucji, tworzenie i udostępnianie wielojęzycznych broszur informacyjnych.*
- ♦ *Zapewnienie korzystania z zasobów biblioteki i źródeł informacji, m.in. dostęp do obcojęzycznych przeglądarek internetowych.*
- ♦ **Gromadzenie literatury w obcych językach.**
- ♦ **Podejmowanie działań integracyjnych.**
- ♦ **Organizacja spotkań z osobami z różnych kultur.**
- ♦ *Organizacja zajęć edukacyjnych dotyczących stereotypów wielokulturowości.*
- ♦ **Organizacja akcji „Narodowe czytanie” w kilku językach, w tym m.in. inicjatywa czytania bajek dzieciom w obcych językach.**
- ♦ *Zakup prasy obcojęzycznej.*
- ♦ *Przeszkolenie pracownika „Informatorium” i stworzenie ulotki informacyjnej w wielu językach*
- ♦ *Organizacja wspólnych działań z Centrum Kultury i Języka Rosyjskiego (CKiJR) (np. Festiwal Piosenki Rosyjskiej).*
- ♦ *Realizacja projektów wielokulturowych.*
- ♦ *Inne działania wynikające z realizacji zadań własnych jednostek.*

s. 278

[Słupsk – harmonogram]

Obszar integracji „Kultura”

- 1. Szkolenie dla pracowników najbardziej zaangażowanych (wyznaczonych do kontaktów, pierwszych działań).**
- 2. Przygotowanie danych i informacji do materiałów informacyjnych w zakresie działania instytucji kultury w Słupsku.**
3. Monitorowanie działań instytucji kultury pod kątem pracy z cudzoziemcami.
- 4. Nawiązanie współpracy ze stowarzyszeniami zrzeszającymi cudzoziemców.**
5. Zaangażowanie rodzin w organizację „Dnia cudzoziemców/uchodźców”.

s. 301

LSICU dla gminy Dragacz

s. 384-385

Zajęcia integracyjne dla kobiet polskich i cudzoziemskich w Grupie koło Grudziądza

PAH pełniła także funkcję pośrednika pomiędzy instytucjami gminy a mieszkańcami ośrodka. Pośród działań skierowanych bezpośrednio do cudzoziemców znalazły się także działania mające na celu wspieranie procesu integracji mieszkańców ośrodka z mieszkańcami gminy. **Spotkania filmowe, pikniki, warsztaty dla kobiet spotkały się z różnym zainteresowaniem. Najlepiej (głównie przez cudzoziemki z ośrodka) ocenionymi działaniami okazały się warsztaty dla kobiet polskich i cudzoziemskich.** Warsztaty organizowane były regularnie, a ich celem było wspólne **wykonywanie prac manualnych lub kulinarnych** — przygotowywanie ozdób wielkanocnych, bożonarodzeniowych, wymiana przepisów kulinarnych i wiele innych. Co sprawiło, że właśnie ta forma aktywności przypadła paniom do gustu i przyczyniła się do zawiązania znajomości? (...)

- ♦ jasno określony cel spotkań;
- ♦ regularność;
- ♦ kameralna, ale stała grupa;
- ♦ wspólne ustalanie kolejnych tematów zajęć;
- ♦ możliwość zaprezentowania wyrobów na festynach gminy.

Obecnie (2016) w Ośrodku dla Cudzoziemców działa Fundacja Emic, która przejęła od PAH działania na rzecz cudzoziemców i uchodźców w województwie kujawsko-pomorskim. Spotkania dla kobiet były pierwszym reaktywowanym działaniem integracyjnym, które od razu zgromadziło grupę zainteresowanych kobiet zarówno z ośrodka, jak i z Grupy. Panie spotykają się raz w tygodniu w sali warsztatowej w ośrodku i przygotowują **filcowe broszki, korale z papieru**. Na kolejnym spotkaniu uczestniczki warsztatów pracować będą metodą **scrapbookingu**.

s. 464-465

[Szwecja] Program integracyjny

Program integracyjny koordynowany jest przez Szwedzkie Publiczne Biuro do spraw Zatrudnienia (PES) oraz władze gminy, w której przebywa cudzoziemiec. Kurs trwa 2 lata i składa się z 3 elementów:

- ♦ nauki języka szwedzkiego;
- ♦ przygotowania zawodowego;
- ♦ **kursów z zakresu kultury i życia społecznego w Szwecji.**

Podczas trwania programu osoba spędza ok. 40 godzin tygodniowo na uczestnictwie w kursach. Może zmniejszyć liczbę godzin jedynie w przypadku wykonywania pracy

zawodowej lub nauki. W takim przypadku ilość środków finansowych przekazywanych w ramach programu, zmniejszana jest odpowiednio o czas spędzony na pracy.

(...) **Nauka języka oraz kultury Szwecji**

W ramach programu integracyjnego osoba kierowana jest do władz gminy lub miasta, w którym mieszka. Tam otrzymuje listę zatwierdzonych organizacji i instytucji, które prowadzą kursy językowe oraz przygotowujące do życia w Szwecji w zakresie kultury, prawa oraz zasad życia społecznego.

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

Badania dotyczą specyficznego kontekstu – ośrodków pobytowych, uchodźców i społeczności lokalnych, dlatego wnioski dotyczą tego kontekstu, ale warto zwrócić uwagę na:

s. 10 znaczenie lokalnych działań (**przy założeniu, że model współpracy miałby punkty wspólne z integracją**)

oczekiwania uchodźców po wyjściu z ośrodka

bariery w integracji na poziomie instytucjonalnym i lokalnym

s. 185 odgórne decyzje o lokalizacji ośrodków

s. 186-190 nastawienie mieszkańców a ich kapitał kulturowy, wiek, sytuacja materialna, religijność

s. 218-221 narzędzie do mapowania społeczności

metodologia tworzenia LSICU (Lokalny System Integracji Cudzoziemców i Uchodźców)

Inne ważne info

Publikacja została wydana w ramach projektu „Uchodźcy mają głos! — partycypator” realizowanego w ramach programu Obywatele dla Demokracji, finansowanego z Funduszy EOG.

25. Projekt „Równy dostęp cudzoziemców do usług publicznych: Warszawa”. Raport z diagnozy

Raport z I etapu projektu „Równy dostęp cudzoziemców..” obejmuje diagnozę barier w dostępie cudzoziemców do lokalnych usług publicznych i oferty miasta Warszawy w obszarach: administracja, edukacja, ochrona zdrowia, pomoc społeczna, kultura i sport

Źródło (link)	[folder z raportami i dokumentami strategicznymi]
Rok wydania	2023
Autorstwo	[A. Winiarska, K. Homel, M. Pachocka, D. Wach, M. Nowosielski, K. Porwit, K. Stubik, K. Podgórska] (s. 66)
Instytucja	OBMF (Ośrodek Badania nad Migracjami Fundacja)
Miasto	Warszawa
Język publikacji	polski
Liczba stron	66

Tematyka

Spis treści	Wprowadzenie 4
	I. ANALIZA DANYCH ZASTANYCH – DOKUMENTÓW KIERUNKOWYCH I ZASOBÓW INFORMACYJNYCH M. ST. WARSZAWY 5
	Wprowadzenie .5
	Struktura organizacyjna miasta a świadczenie usług publicznych 5
	Dokumenty strategiczne, polityki kierunkowe i programy wykonawcze miasta Warszawy 8
	Zasoby informacyjne m.st. Warszawy 10
	Równy dostęp cudzoziemców do usług w obszarze edukacji. 13
	Równy dostęp cudzoziemców do usług w obszarze pomocy społecznej 17
	Równy dostęp cudzoziemców do usług w obszarze ochrony zdrowia 19
	Równy dostęp dla cudzoziemców w obszarach kultury i sportu 21
	Podsumowanie 24
	II. BADANIE KWESTIONARIUSZOWE 26
	1. Nota metodologiczna 26

2. Charakterystyka społeczno-demograficzna badanych	31
3.1 Dostęp do usług publicznych: administracja miejska	33
3.2 Dostęp do usług publicznych: ochrona zdrowia	38
3.3. DOSTĘP DO USŁUG PUBLICZNYCH: EDUKACJA	41
Ocena informacji na temat publicznej edukacji w Warszawie	42
Ocena dostępu do publicznej edukacji w Warszawie	42
Ocena jakości edukacji publicznej w Warszawie	43
Korzystanie z dodatkowych zajęć z języka polskiego i kultury	43
Korzystanie z opieki psychologiczno-pedagogicznej	44
3.4 DOSTĘP DO USŁUG PUBLICZNYCH: KULTURA I SPORT	44
Korzystanie z oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej	44
Ocena dostępu do informacji na temat oferty zajęć kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych	46
Ocena dostępu do oferty zajęć kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych oraz ich jakości	46
Ocena centrum wielokulturowego w Warszawie	48
4. TRUDNOŚCI DLA CUDZOZIEMCÓW W WARSZAWIE I MOŻLIWE ROZWIĄZANIA – W OPINII RESPONDENTÓW	48
III. WNIOSKI Z WYWIADÓW	50
Wnioski końcowe i rekomendacje	58

Kraje migranckie

s. 31 ... *obywatele w sumie 44 krajów, w tym Ukrainy, Białorusi, Rosji, Wietnamu, Uzbekistanu, Tadżykistanu, Kazachstanu, Kirgistanu, Azerbejdżanu, Gruzji, Turcji, Syrii, Chin, Afganistanu, Iranu, Iraku, Indii, Egiptu, Libanu, Indonezji, Filipin, Pakistanu, Nigerii, Bangladeszu, Tajlandii, Libanu, Nepalu, Jordanii, Etiopii, Ghany, Zimbabwe, Maroka, Somalii, Kataru, Jemenu, Omanu oraz Chorwacji, Niemiec, Grecji, Wielkiej Brytanii, Hiszpanii, Włoch, USA, Kanady.*

Na potrzeby części analiz, przyporządkowaliśmy respondentów do dwóch dużych kategorii ze względu na narodowość:

- *obywateli krajów Europy Wschodniej (tu zaliczamy przede wszystkim Ukrainę, Białoruś, Rosję) oraz*
- *obywateli pozostałych państw trzecich (tu zaliczamy m.in. kraje Bliskiego Wschodu, Azji Centralnej, czy Azji Południowo-Wschodniej).*

Charakterystyka osób migranckich

mieszkańcy Warszawy

Metodologia

Czas realizacji

10.2021 – 05.2023

- analiza desk research (analiza danych zastanych)
- badanie ilościowe kwestionariuszowe wśród cudzoziemców (*wersje papierowe kwestionariusza w 5 językach: **polskim, angielskim, ukraińskim, rosyjskim i wietnamskim** oraz dwie wersje ankiety online na platformie **webankieta.pl** (w języku **polskim i angielskim**), 409 wywiadów (do analizy 401)*)

- wywiady z przedstawicielami urzędu i instytucji samorządowych, organizacji pozarządowych działających na rzecz migrantów oraz przedstawicieli środowisk migranckich

Wśród ankierów znaleźli się zatem m.in. obywatele / obywatelki Ukrainy, Afganistanu, Turcji, Gruzji czy Wietnamu.

Por. s. 27 – **TABELA 1. CECHY I KOMPETENCJE ANKIETERÓW I ANKIETEREK**

Główne informacje i wnioski

s. 21-25

ANALIZA DANYCH ZASTANYCH – DOKUMENTÓW KIERUNKOWYCH I ZASOBÓW INFORMACYJNYCH M. ST. WARSZAWY]

Równy dostęp dla cudzoziemców w obszarach kultury i sportu

*Dokumentem strategicznym, który określa cele miasta w obszarze kultury jest **Polityka kulturalna m.st. Warszawy przyjęta 5 sierpnia 2020 roku**. W założeniu dokument odwołuje się do wszystkich mieszkank i mieszkańców, w tym także osób z doświadczeniem migracji i uchodźstwa, poprzez włączanie ich do aktywnego tworzenia kultury przez integrację społeczną i budowanie postaw obywatelskich. **Polityka kulturalna ma sprzyjać upowszechnieniu idei różnorodności, otwartości i szacunku wobec innych. Warto podkreślić, iż w przedstawionym dokumencie, wymieniono wprost cudzoziemców jako jedną z grup beneficjentów kultury oraz konieczność zapewnienia dostępności kultury poprzez eliminowanie możliwych barier, w tym np. barier językowych. Warto w tym miejscu nadmienić, że w latach 2016-2020 w niektórych konkursach dotacyjnych Biura Kultury dla organizacji pozarządowych prowadzących zinstytucjonalizowaną działalność kulturalną wprowadzono wymóg realizacji części działań w językach obcych. W listopadzie 2022 roku został opublikowany dokument **Edukacja kulturalna w Warszawie**. Stanowi on rozwinięcie polityki kulturalnej w zakresie edukacji kulturalnej i przedstawia rekomendacje w tym obszarze. Jest w nim mowa o zadaniach edukacji kulturalnej, jakie będą wspierane przez Miasto. Są to m.in. tożsamość lokalna i narodowa, docenianie różnych sposobów uczestnictwa w kulturze, podejmowanie aktualnych tematów społecznych. **Dokument został przetłumaczony na ukraiński i angielski i jest dostępny na stronie internetowej Miasta**. W obszarze kultury, podobnie jak w innych obszarach, zostały opracowane i są wdrażane programy mające na celu poprawę dostępności kultury oraz włączenie mieszkańców i mieszkank do jej tworzenia. **Większość przeanalizowanych programów i projektów ma charakter ogólny, czyli włącza osoby z doświadczeniem migracji i uchodźstwa z racji faktu zamieszkania w Warszawie, nie kieruje zaś oferty dedykowanej lub dostosowanej stricte do potrzeb tej grupy.*****

Program Kultura blisko domu na lata 2021-2025

*Jednym z celów strategicznych dokumentu jest polepszenie dostępności kultury przez zapewnienie różnorodnej i dopasowanej oferty (cel 2), w tym, w szczególności, dokument podkreśla konieczność skierowania działań "do osób z grup w trudnej sytuacji życiowej lub zagrożonych znalezieniem się w takiej sytuacji". Warto podkreślić, iż **definicja osób w trudnej sytuacji życiowej uwzględnia także "cudzoziemców doświadczających trudności w integracji"**. Można zatem uznać, iż Program Kultura blisko domu stanowi jeden z przykładów dokumentów tworzących ramy polityki kulturalnej miasta, w którym pojawia się założenie uwzględnienia szczególnych potrzeb oraz barier doświadczanych przez cudzoziemców.*

dostępności kultury ze względu na język. W dokumencie działania zaradcze w tym zakresie zostały określone jako działania na rzecz przewyższania barier uczestnictwa (1.2) oraz rozwijanie kompetencji umożliwiających korzystanie z edukacji i kultury (1.3). Cele te powinny być osiągnięte poprzez **„stosowanie form komunikacji ułatwiających angażowanie się w edukację i aktywność kulturalną osobom nieznającym języka polskiego” (co może uwzględniać m.in. tłumaczenia materiałów informacyjnych) oraz zapewnienie nauki języka polskiego jako obcego.**

Ważnym dokumentem odnoszącym się bezpośrednio do osób z doświadczeniem migracji jest **Program przyciągamy talenty i liderów na lata 2021-2025**. Jest to dokument, który przedstawia pozytywną rolę umiędzynarodowienia miasta: „obecność osób pochodzących z różnych miast, regionów i krajów, reprezentujących różne poglądy i kultury oraz posiadających odmienne doświadczenia pozwoli na stworzenie w stolicy środowiska sprzyjającego powstawaniu pomysłów i idei”. Zadaniem instytucji publicznych miasta jest – zgodnie z tym programem – zapewnienie kompleksowego wsparcia osób z zagranicy w procesie ich adaptacji w Warszawie. (...) Jeśli chodzi o dobre praktyki działań na rzecz zapewniania cudzoziemcom równego dostępu do kultury to warto wskazać na **konkurs realizowany przez Biuro Kultury Urzędu m.st. Warszawy – Różnorodna Warszawa**. Jest to konkurs na realizację zadania publicznego na rzecz włączania społecznego poprzez kulturę i sztukę. (...) wśród podmiotów, które uzyskały wsparcie jest organizacja diaspory białoruskiej Centrum Solidarności Białoruskiej. W listopadzie 2022 roku ogłoszono kolejną edycję konkursu Różnorodna Warszawa, na rok 2023, którego celem jest „wspieranie realizacji zadań z zakresu kultury i edukacji kulturowej przyczyniających się do budowania różnorodnej, otwartej i inkluzywnej społeczności Warszawy”. **Priorytety konkursu na ten rok wprost odwołują się do działań na rzecz cudzoziemców / migrantów i są to:**

- a) „Współczesna tożsamość warszawska – wspieranie różnorodności społecznej i kulturowej, ze szczególnym uwzględnieniem historii lokalnych, jak również wyzwań i tematów istotnych współcześnie;
- b) Aktywne włączanie społeczne poprzez kulturę osób z grup mniej uprzywilejowanych, w tym cudzoziemców o różnym statusie mieszkających w Warszawie oraz osób zagrożonych wykluczeniem z udziału w kulturze;
- c) Włączanie w obiegi kultury twórców i twórczyń ze środowisk migranckich.”

Warto też zwrócić uwagę na powołanie przez warszawski samorząd w 2022 roku **nowej, interdyscyplinarnej instytucji kultury**, która ma prowadzić działalność artystyczną, społeczną, edukacyjną i badawczo-naukową pod nazwą **Warszawskie Obserwatorium Kultury**. Jednym z zadań tej instytucji będzie „badanie służące rozumieniu zmian, jakie zachodzą współcześnie i oddziałują na sektor kultury i praktyki kulturalno-artystyczne, a w konsekwencji wpływają na życie mieszkanki i mieszkańców Warszawy”, w tym chodzi również o zmiany wynikające z procesów migracji.

Program sportowo blisko domu do 2025 roku

Wśród założeń programu także zostały wymienione działania na rzecz współpracy i integracji sąsiedzkiej oraz włączania nowych mieszkańców w lokalną społeczność.

(...) **W Warszawie nie ma celowanej polityki, która by określiła strategiczne kierunki działań miasta w odpowiedzi na rosnącą skalę migracji i coraz większe zróżnicowanie językowe czy kulturowe mieszkanki i mieszkańców stolicy, a także wprowadziła mechanizm monitorowania specyficznych potrzeb osób z doświadczeniem migracji i uchodźstwa, czy dedykowane dla tej grupy odbiorców programy operacyjne**. Wynika to z jednej strony z braku adekwatnej strategii na poziomie centralnym, z drugiej zaś strony z podejścia tzw. mainstreamowego – tzn. włączającego kwestie migranckie do głównego nurtu działań na rzecz wszystkich mieszkańców miasta jako całości.

(...) Wśród wyzwań, które dotyczą działań na rzecz zapewnienia równego dostępu cudzoziemców do usług publicznych miasta, można wyodrębnić kilka kategorii. Przede wszystkim, **brak lub ograniczony zakres komunikacji włączającej, tzn. komunikatów skierowanych bezpośrednio do osób z doświadczeniem migracji jako mieszkanki i mieszkańców Warszawy.** Warto zwrócić też uwagę na specyfikę m.in. dotychczasowej kultury partycypacji obywatelskiej oraz potencjalnego braku zaufania osób z doświadczeniem migracji do administracji publicznej. **Podstawową barierą dla migrantów i migrantek – w szczególności osób, które nie posługują się językiem polskim czy ukraińskim – pozostaje dostępność językowa informacji na stronach internetowych (m.in. portal 19115, oficjalny portal m.st. Warszawy i inne), ich rozproszenie (przekierowywanie na inne strony) oraz różny zakres treści w różnych wersjach językowych.** Trudno dostępną jest także informacja wyjaśniająca jakiego typu sprawy mogą być załatwiane przez administrację miasta oraz w jaki sposób z tych usług skorzystać (np. brakuje ogólnej mapy / schematu struktury administracyjnej miasta i zbiorczego informatora z interaktywnymi mapami, czy instrukcjami składania wniosków).

s. 32

Jeśli chodzi o znajomość języka polskiego wśród respondentów to ponad połowa (54%) zadeklarowała co najmniej poziom średniozaawansowany. Zupełny brak znajomości języka polskiego zadeklarowało tylko 5,5% badanych.

s. 44-45

DOSTĘP DO USŁUG PUBLICZNYCH: KULTURA I SPORT

W części kwestionariusza dotyczącej **oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej** pytaliśmy o kwestie związane z osobistym doświadczeniem korzystania z tego typu usług miejskich (m.in. zajęć, wydarzeń lub innej oferty teatrów, muzeów, domów kultury, dzielnicowych ośrodków kultury, bibliotek, Miejsc Aktywności Lokalnej, domów sąsiedzkich, oferty ośrodków sportu i rekreacji, siłowni plenerowych, boisk, placów zabaw w Warszawie), a także o ocenę dostępności i jakości informacji na temat tych ofert, a także samych usług.

Korzystanie z oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej

Większość respondentów w naszej próbie (71%) zadeklarowała, że **interesuje się ofertą zajęć lub wydarzeń kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych** organizowanych w Warszawie (N=401), 12% respondentów nie miało zdania na ten temat. Co ciekawe, mimo ogólnie wysokiego zainteresowania, wśród obywateli krajów Europy Wschodniej nieco częściej (23%) pojawiały się odpowiedzi negatywne (nie / zdecydowanie nie), niż wśród obywateli innych państw trzecich (14%). **Nieco większe zainteresowanie wskazywali również respondenci przebywający w Warszawie krócej. Wśród osób mieszkających w Warszawie do roku zainteresowanie zadeklarowało 77% respondentów, natomiast wśród respondentów, którzy mieszkają w stolicy ponad 3 lata zainteresowanie wskazało 68%.** Można zaryzykować hipotezę, że **dla nowo przybyłych osób udział w wydarzeniach kulturowych i sportowych może być postrzegany jako jedno z narzędzi socjalizacji i adaptacji w nowym mieście.**

Oferta kulturalna

Mimo deklaratywnie wysokiego zainteresowania ofertą kulturalną i sportową w Warszawie, tylko połowa wszystkich respondentów zadeklarowała, iż w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie skorzystała z kulturalnej oferty miasta (jako przykłady podano tu zajęcia, wydarzenia lub inną ofertę teatrów, muzeów, domów kultury, dzielnicowych ośrodków kultury, bibliotek, Miejsc Aktywności Lokalnej, domów sąsiedzkich). Taka sama grupa respondentów wskazała odpowiedź negatywną. Badania pokazują, iż pewną barierą w korzystaniu z oferty kulturalnej mogą stanowić język oraz różnice kulturowe. **Wśród osób deklarujących słabą znajomość języka polskiego 45% wskazało, że korzystało z miejskiej oferty kulturalnej, natomiast wśród osób deklarujących znajomość języka powyżej poziomu średniozaawansowanego nieco więcej, bo ponad**

połowa (52,5%) zadeklarowała uczestnictwo w takich wydarzeniach. Wśród obywateli krajów Europy Wschodniej w naszej próbie ponad połowa (54%) zadeklarowała korzystanie z miejskiej oferty kulturalnej, natomiast wśród obywateli innych państw trzecich było to 44%.

Oferta sportowa

Zdecydowana większość wszystkich respondentów (75%) zadeklarowała, że w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie nie korzystała z zajęć, wydarzeń lub innej oferty ośrodków sportu i rekreacji (N=401). Wynika z tego, że w naszej próbie mniej osób skorzystało z oferty sportowej niż kulturalnej co jest wynikiem zastanawiającym, biorąc pod uwagę, że sport jest ważnym czynnikiem wpływającym na dobrostan psychofizyczny, również w sytuacji migracji. (...) Co jest interesujące, przeciwnie niż w przypadku oferty kulturalnej, **język wydaje się być mniej istotnym czynnikiem ograniczającym uczestnictwo osób z doświadczeniem migracji w ofercie miasta w zakresie sportu i rekreacji.**

s. 47

W kwestionariuszu poprosiliśmy respondentów również o wskazanie powodów, dlaczego nie korzystają z oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej w Warszawie. Pytanie było kierowane w szczególności do osób, które nie zadeklarowały korzystania z żadnej wymienionej formy aktywności. W grupie respondentów, którzy udzielili odpowiedzi na to pytanie (N=204), najwięcej osób (60%) wskazało **brak czasu oraz możliwości organizacyjnych, 28% brak zainteresowania, 17% wskazało na brak informacji w zrozumiałym dla nich języku, a 15% że oferta jest niedostosowana do ich potrzeb** (w pytaniu były wskazane odpowiedzi do wyboru i można było wybrać kilka). (...) Wśród trudności i nieprzyjemnych zdarzeń, których doświadczali respondenci przy korzystaniu z oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej w Warszawie, wskazywano (w pytaniu otwartym) przede wszystkim trudności językowe oraz trudności z porozumiewaniem się w języku angielskim, zwracanie nadmiernej uwagi na wygląd, w tym nieprzyjazne traktowanie ze względu na kolor skóry, noszenie hijabu albo chusty (co szczególnie wpływało to na możliwości korzystania z pływalni).

s. 48

Ocena Centrum Wielokulturowego w Warszawie

Większość respondentów w naszej próbie (66%) zadeklarowała, że nie słyszała o nim. Odpowiedzi różniły się natomiast w zależności od czasu zamieszkania w Warszawie, co wydaje się dość naturalną tendencją, tzn. **wśród osób mieszkających w Warszawie niecały rok aż 92% wybrało odpowiedź negatywną, natomiast wśród osób mieszkających w Warszawie powyżej 3 lat odpowiedzi negatywnej udzieliło 56% respondentów.** Może to jednak wskazywać na konieczność docierania z informacją właśnie do nowych mieszkańców Warszawy, aby móc zaoferować im wsparcie i nawiązanie sieci kontaktów w pierwszym – często najbardziej wymagającym pod różnymi względami – okresie pobytu. (...) **Wśród osób, które słyszały o Centrum Wielokulturowym w Warszawie, zdecydowana większość (82%) zadeklarowała, że nigdy faktycznie nie**

korzystała z jego oferty. (...) Nieliczne osoby, które skorzystały z oferty CWW, wskazały (w pytaniu otwartym) w jakich sytuacjach zwracały się do tej instytucji. Przede wszystkim był to udział aktywny i współorganizowanie spotkań społeczno-kulturalnych, warsztatów, wydarzeń międzykulturowych i religijnych (np. współorganizowanie spotkań na rzecz świętowania Ramadanu, święta Iftar), wolontariat. Ponadto osoby zadeklarowały korzystanie z konsultacji prawnych w zakresie legalizacji pobytu, lekcji języka polskiego i konwersacji z języka angielskiego. Jako trudności przy korzystaniu z oferty CWW respondenci wymienili (w pytaniu otwartym) **trudności językowe oraz ograniczoną możliwość korzystania z usług w języku angielskim.**

s. 60

W Warszawie w ostatnich latach wprowadzono szereg działań, które były postulowane jako dobre praktyki w zakresie integracji i zapewniania cudzoziemcom udziału w życiu miasta. Można do nich zaliczyć:

- Od 2012 roku w Warszawie działa **Komisja Dialogu Społecznego ds. Cudzoziemców.**
- W 2020 roku powołano **Zespół Koordynacji Działań na rzecz Cudzoziemców** w ramach Biura Współpracy Międzynarodowej Urzędu m.st. Warszawy, którego rolą jest m.in. zbieranie danych i koordynacja działań na rzecz osób z doświadczeniem migracji.
- W 2021 roku w Urzędzie m.st. Warszawy powołano **Biuro Strategii i Analiz oraz korpus analityków** – interdyscyplinarny zespół urzędników specjalizujących się w analizie danych, we współpracy z Uniwersytetem Warszawskim oraz Głównym Urzędem Statystycznym, które stanowią istotny zasób w projektowaniu tzw. evidence-based policies.
- Prowadzone są coraz liczniejsze badania społeczne w temacie migracji na zlecenie lub we współpracy z Urzędem m.st. Warszawy, podejmowana jest współpraca strategiczna pomiędzy administracją samorządową a sektorem nauki oraz organizacjami społecznymi, realizowane są również wspólne projekty.

s. 61

Rekomendacje:

- **Włączanie cudzoziemców do procesów partycypacyjnych, planowania polityk i usług publicznych miasta, a także ich implementacji i ewaluacji.** Przykładem konkretnych działań może tu być systemowe kierowanie zaproszeń do środowisk migranckich do udziału w konsultacjach społecznych i innych procesach partycypacyjnych, kierowanie komunikatów w sposób aktywny bezpośrednio do cudzoziemców i cudzoziemek, w szczególności poprzez media społecznościowe oraz grupy wirtualne, zapraszanie do udziału w działaniach i rozmowach. Tłumaczenie na języki najczęściej używane przez migrantów w mieście informacji na temat możliwych form zaangażowania i wyrażania opinii. Chodzi przy tym o jeszcze bardziej aktywne wyjście bezpośrednio do środowisk migranckich, nie tylko za pośrednictwem organizacji skupionych w Branżowej Komisji Dialogu Społecznego ds. Cudzoziemców.
- **Dalsze rozwijanie systemu wymiany danych i wiedzy w ramach urzędu oraz we współpracy z organizacjami pozarządowymi, w tym organizacjami migranckimi.** Stworzenie międzysektorowej mapy potrzeb migrantów oraz istniejących zasobów zarówno materialnych, jak i osobowych oraz wiedzy eksperckiej.

s. 62

Trzeba jeszcze raz podkreślić, że **możliwe działania na poziomie samorządu**, nakierowane na wsparcie cudzoziemców i cudzoziemek oraz zapewnienie im równego dostępu do usług publicznych, są w dużej mierze **zależne od kontekstu i uwarunkowań prawnych na poziomie centralnym, gdzie brakuje zarówno jasnej polityki migracyjnej, jak i integracyjnej** (wyjątkiem są działania wobec osób, które przyjechały do Polski po 24 lutego 2022, których sytuacja jest regulowana na mocy ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy z związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz osób

uprawnionych do udziału w indywidualnych programach integracji (IPI)). Brak regulacji, wytycznych czy kierunków działań na poziomie centralnym nie wyklucza jednak w wielu przypadkach konkretnych działań miast w odpowiedzi na szczególne potrzeby swoich mieszkańców – migrantów, choć nakłada to na poziom lokalny niewspółmierne obciążenia bez adekwatnych zasobów, w szczególności finansowych. **Formułując możliwe rekomendacje, trzeba zatem mieć na względzie, co należy do kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, a co leży poza tymi kompetencjami. Trzeba również brać pod uwagę co jest realne do osiągnięcia w ramach istniejących zasobów finansowych i kadrowych, a także istniejących uwarunkowań prawno-instytucjonalnych, zarówno w krótkim, jak i długim okresie.**

s. 65

Kultura i sport. Samorządy miejskie podejmują wysiłki, by uczynić ofertę kulturalną jak najpowszechniej dostępną i odpowiadającą na potrzeby odbiorców. Biorąc pod uwagę, że w badaniu kwestionariuszowym wskazano, że podstawową barierą udziału w kulturze jest przede wszystkim brak czasu i możliwości organizacyjnych, a w dalszej kolejności brak zainteresowania, wydaje się, że **samorząd może myśleć o rozwijaniu oferty w kierunku mniej angażujących czasowo form udziału w kulturze. Może również rozwijać działania informacyjne, aby docierać z ofertą kulturalną do cudzoziemców z użyciem kanałów komunikacji, z których ci ostatni najczęściej korzystają** (aby wzbudzić zainteresowanie) – wymaga to oczywiście odpowiedniej diagnozy i przygotowania. Równość w dostępie do kultury oznacza też **równe szanse w tworzeniu kultury**; wspierając ze środków publicznych realizację zadań polegających na promowaniu i organizowaniu wydarzeń kulturalnych, warto ułatwić dostęp do finansowania również inicjatywom mniej formalnym, kolektywom i grupom aktywistycznym czy artystycznym – mając na uwadze, iż dla cudzoziemców ścieżka prowadząca do rejestracji ich własnych organizacji jest często trudniejsza i bardziej skomplikowana niż dla obywateli polskich.

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

- s. 23 Warszawskie Obserwatorium Kultury – warto się przyjrzeć tej instytucji (<https://wok.art.pl/>)
- s. 47 powody niekorzystania z warszawskiej oferty kulturalnej i sportowej
- rekomendacje

Inne ważne info

Projekt realizowany z dotacji programu Aktywni Obywatele – Fundusz Krajowy finansowanego przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię w ramach Funduszy EOG

Potencjalne źródło: Kultura Warszawy 2040 – scenariusze młodych

<https://wok.art.pl/wiedza/baza-wiedzy/projekt-foresightowy-kultura-warszawy-2040-scenariusze-mlodych/>

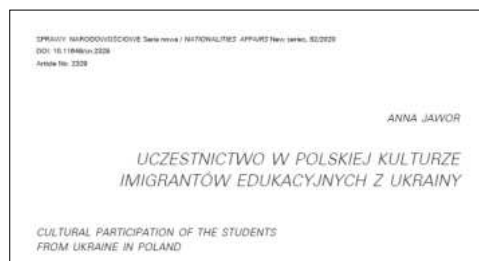
Potencjalne źródło: Kubicki P., Czerska-Shaw K., Stosunek migrantów do usług publicznych oraz tworzenie więzi sąsiedzkich w mieście „globalizującym się”. Studium przypadku miasta Krakowa. Raport Obserwatorium Wielokulturowości i Migracji, grudzień 2020.

Potencjalne źródło: <https://www.migracje.uw.edu.pl/publikacje/przewodnik-tworzenia-polityk-wlaczajacych-osoby-z-doswiadczeniem-migracji-w-zycie-miast/> oraz <https://www.migracje.uw.edu.pl/publikacje/cudzoziemcy-warszawiacy-przeglad-aktorow-dzialan-i-wyzwan-w-krajobrazie-integracyjnym-warszawy/>

Potencjalne źródło – OBM UW: Cudzoziemcy – warszawiacy. Diagnoza i rekomendacje działań integracyjnych

Potencjalne źródło – OBM UW: Migrant integration governance in CEE cities post 2015 – MiglIntegrEast.

26. Uczestnictwo w polskiej kulturze imigrantów edukacyjnych z Ukrainy

Artykuł poświęcony postrzeganiu kultury przez Ukraińców. Jakie znaczenie przypisują kulturze i sztuce, co w niej cenią, a co odrzucają. Czy uczestniczą w kulturze wysokiej, czy popularnej. Co jest zachętą do uczestnictwa, a co stanowi bariery. W końcu, jaka jest różnica między uczestnictwem w kulturze w Polsce i na Ukrainie.

Źródło (link)	https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.ojs-doi-10_11649_sn_2329 [folder z raportami i dokumentami strategicznymi]
Rok wydania	2020
Autorstwo	A. Jawor
Instytucja	UW
Miasto	Warszawa
Język publikacji	polski
Liczba stron	15

Tematyka

Spis treści	Streszczenie KWESTIA SMAKU UCZESTNICTWO W KULTURZE KONKULTURA WSCHÓD VS. ZACHÓD ZAKOŃCZENIE
--------------------	--

Kraje migranckie Ukraina

Charakterystyka osób migranckich osoby studiujące w Warszawie

Metodologia

Czas realizacji	2019
Metody, techniki	50 wywiadów jakościowych

Główne informacje i wnioski

- s. 2 *Jest wiele definicji uczestnictwa w kulturze, na potrzeby tego badania przyjmujemy wąskie rozumienie jako kontakt ze sztuką, udział w wydarzeniach artystycznych (koncertach, spektaklach, wystawach...), odwiedzanie instytucji kultury. Instytucje kultury to są miejsca upowszechniania kultury, w których odbywają się wydarzenia artystyczne; takie miejsca, jak teatry, kina, galerie sztuki, muzea, filharmonia, orkiestry, biblioteki, domy kultury – to fragment scenariusza wywiadu, w którym informujemy rozmówców jak na potrzeby badania pojmujemy uczestnictwo w kulturze. **Badani wychodzili jednak poza nakreślone ramy, poszerzając aktywności, miejsca i zdarzenia artystyczne o sfery rozrywki, rozwoju i rekreacji. Pytani o kulturę, rozmówcy niejednokrotnie wymieniali takie czynności, jak spotkania w kawiarniach, spacer w parku, imprezy w klubach tanecznych, wydarzenia naukowe (wykłady otwarte), i sportowe (np. mecze piłki nożnej). Kulturę rozumieją zatem szeroko. Nie jest to najszerze ujęcie kultury, do którego należą prawie wszystkie aktywności ludzkie, które zawsze są warunkowane kulturowo (zob. Burszta, 1998). Jest to jednak coś więcej niż uczestnictwo w kulturze instytucjonalnej, które było de facto przedmiotem naszego zainteresowania w tym badaniu.***
- s. 5-6 *Co ciekawe, **teatr dramatyczny utożsamiany jest z kulturą, ale już komedie, choćby grane w tych samych teatrach, przez tych samych aktorów, jawią się jako rozrywka** (nie kultura), gdyż – jak mówi jeden z rozmówców – „nie mają sensu”. Żeby dzieło zakwalifikować do kultury, żeby zasłużyło na nobilitację, jaką jest wystawianie go na scenie, musi mieć ono głębszy sens. Kultura to nie jest więc dziedzina przeżyć lekkich i przyjemnych, ma poruszać, ale te najgłębsze pokłady tych mroczniejszych zakamarków duszy. (...) Studenci i studentki z Ukrainy są dosyć konserwatywni, jeśli chodzi o gust estetyczny. Cenią klasykę, akademizm, weryzm w sztuce. Sztuka współczesna jest przez wielu z nich niedoceniana, niezrozumiana, postrzegana wręcz w kategoriach kiczu.*
- s. 8-9 ***Uczestnictwo w kulturze jest formą atrakcyjnego spędzenia wolnego czasu, pielęgnowania kontaktów towarzyskich, jak również radzenia sobie z samotnością i poczuciem odosobnienia w nowym kraju. Bywa też obowiązkiem studenckim. Młodzi imigranci muszą brać udział w różnych wydarzeniach w ramach studiów, są z tej aktywności rozliczani, czasem mają poczucie, że ich wybrany, humanistyczny czy artystyczny, kierunek studiów zwyczajnie zobowiązuje do bycia na bieżąco z kulturą. Zdarza się i tak, że pierwotny obowiązek owocuje fascynacją i ujawnieniem się potrzeby i potencjału dalszej partycypacji kulturalnej. (...) Zachęca też bezpłatny dostęp do danej atrakcji kulturalnej. Łączy się to z naturalną motywacją, jaką jest ciekawość. Efekty są jednak różne. Jak pokazują doświadczenia badanych, u jednych ciekawość ta zostaje zaspokojona i przechodzi w rozczerwanie, u innych staje się oczarowaniem i zostaje dopiero rozbudzona. (...)** Cena biletu to jedna z barier uczestnictwa w kulturze młodych imigrantów z Ukrainy. Mimo że instytucje kultury oferują różnego rodzaju zniżki dla studentów, wciąż jest tu relatywnie drożej niż za wschodnią granicą. (...) W kijowskiej Operze Narodowej Ukrainy bilety na „Jezioro Łabędzie” zaczynają się od 50 hrywien, to jest 7,50 zł, a kilkanaście najbardziej ekskluzywnych miejsc kosztuje 1000 hrywien (niecałe 150 zł). Dla porównania w warszawskim Teatrze Wielkim – Operze Narodowej bilety kosztują od 30 do 350 zł. (...) Obok bariery finansowej, która łączy się też z nawykiem przeliczania złotych na rodzimą walutę, bo zawsze wychodzi niekorzystnie, oraz z chęcią zaoszczędzenia części zarobionych w Polsce pieniędzy, **najpoważniejszym problemem jest brak czasu. Łączenie studiów z pracą**, a to dotyczy znakomitej większości studiujących w Polsce Ukrainek i Ukraińców, skutecznie uniemożliwia pełne korzystanie z oferty kulturalnej. **Zwłaszcza sztywne godziny pracy czy praca w godzinach popołudniowych i wieczornych, kiedy odbywa się większość wydarzeń kulturalnych, blokują do nich dostęp. Z kategorią czasu związane są też konkurencyjne aktywności, takie jak zobowiązania rodzinne i przyjacielskie czy***

prace domowe. Również zmęczenie i brak sił, a więc potrzeba wygospodarowania czasu na odpoczynek bierny, są poważnymi czynnikami związanymi z barierą czasową.

s. 10

Zdaniem badanych **język stanowi blokadę dla ich rodaków, chociaż jest to raczej blokada psychologiczna.** Niektórzy wstydzą się akcentu czy też obawiają, że mówią niepoprawnie pod względem gramatycznym czy stylistycznym. Im dłużej badani mieszkają w Polsce, tym znaczenie blokady językowej słabnie, jednak **pełna percepcja spektaklu teatralnego czy spotkania autorskiego z poetą, nie jest tu dla wszystkich możliwa. Najtrudniejsze do pokonania jest bowiem nierozumienie polskiego kontekstu kulturowego, dziedzictwa, toposów, symboli właściwych kulturze polskiej, które ciągle powracają również w sztuce współczesnej.** (...) Uczestnictwo w kulturze utrudnia również **brak towarzystwa**, część badanych żali się, że nie ma z kim wyjść. Poza tym **domatorstwo, brak nawyku uczestnictwa w kulturze, brak świadomości wagi tego rodzaju praktyk czy też zwykłe lenistwo** jest tu przeszkodą. Lenistwo to określenie wartościujące, formułowane jednak przez samych badanych. **Ale brak partycypacji kulturalnej w mieście to może być też kwestia introwertycznej natury i preferencji bardziej kameralnych i/lub zapośredniczonych medialnie form uczestnictwa, jak czytanie książek czy oglądanie filmów na komputerze.**

Niejednoznaczne jest odczucie dotyczące dyskryminacji. W większości dominuje poczucie braku bariery kulturowej, łatwej asymilacji do polskich warunków, badani nie dostrzegają segregacji w sferze kultury, widoczne są natomiast silne **oznaki wykluczania, wręcz poczucia zagrożenia, braku bezpieczeństwa, podczas niektórych wydarzeń sportowych i niestety świąt państwowych.**

KONKULTURA

... **uczestnictwo w kulturze polskiej wśród badanych opiera się przede wszystkim na uczestnictwie w kulturze wysokiej**, czyli chodzeniu do muzeów, teatrów, na zwiedzaniu zabytków. Z kolei **kultura ukraińska w Warszawie**, o której wspominali nasi rozmówcy, **to przede wszystkim kultura popularna**: spotkania ze znanymi ukraińskimi pisarzami, koncerty zespołów ukraińskich, imprezy klubowe, filmy czy stand-upy. Ta obserwacja i jej dalsze zgłębianie doprowadziły nas do skonceptualizowania i zoperacjonalizowania zjawiska **konkultury** (Jawor i in., 2020). Z konkulturą mamy do czynienia wówczas, gdy grupa mniejszościowa, jak imigranci z Ukrainy w Polsce, **adaptuje się do życia w nowym kraju, uczestnicząc w kulturze wysokiej, poznając kanon polskiej kultury narodowej (Kurczewska, 2000), ale nie integrując się z Polkami i Polakami.** Poznanie kultury wysokiej nie służy współuczestnictwu, gdyż imigranci nie mają (jeszcze) kompetencji, nie czują kontekstu, żeby jej doświadczać tak jak Polacy albo tak jak kulturę popularną. Dlatego nie przeżywają jej, nie angażują się emocjonalnie, tak jak w przypadku swojej rodzimej kultury. **Jednocześnie ci sami Ukraińcy integrują się z innym Ukraińcami (a separują od Polaków), uczestnicząc we własnym gronie w kulturze popularnej, rozrywkowej.** Pielęgnują wspólnotowość i wzajemne relacje w ramach kultury popularnej, gdzie mogą przeżywać i uczestniczyć jak Ukraińcy, zgodnie ze swoim skrypsem kulturowym. (...) Przeżywanie kultury integruje imigrantów, a separuje ich od Polek i Polaków. Innymi słowy, jeśli uczestnictwo w kulturze polskiej w naszym kraju obejmuje kulturę wysoką, to Ukraińcy w ten sposób adaptują się do nowych warunków, do pełnoprawnego bycia w naszej kulturze, ale nie integrują z Polakami, gdyż ten poziom recepcji jest zbyt „wysoki” na współuczestnictwo. Kiedy z kolei Ukraińcy uczestniczą w kulturze niższej, popularnej, czynią to w swoim własnym gronie. (...) Konkultura zatem to jest zespół praktyk kulturowych inicjowanych przez grupę mniejszościową migrantów w nowym miejscu ich przebywania, które wynikają z narodowego skryptu kulturowego tej grupy. Grupa ta pielęgnuje w ten sposób wspólnotowość bez powiązania z kulturą dominującą (kulturą narodową) szerszego społeczeństwa, w skład którego wchodzi lub w przestrzeni którego żyją jej członkowie. **Konkultura nie służy kultywowaniu tożsamości i cech dystyngtywnych ani**

- s. 11 *manifestowaniu odrębnego stylu życia, nie jest też przestrzenią emancypacji. Służy jedynie pielęgnowaniu wzajemnych relacji. Jednakże specyficzna dla niej separacja może w dłuższej perspektywie prowadzić do wrogości i antagonizmu.*
- s. 12 *Istnieje wiele różnic pomiędzy uczestnictwem w kulturze w Polsce i na Ukrainie. Nasi rozmówcy i rozmówczynie zwracają uwagę, że **na Ukrainie uczestniczy się bardziej kolektywnie, biesiaduje się, rozmawia ze sobą.** (...) **Kolorytu miastom ukraińskim nadają sami twórcy Ukraińcy. Oni sami chcą tworzyć kulturę, nie tylko uczestniczyć w czymś, ale coś stwarzać.** Badani opowiadają o tym, jak ulice Lwowa pełne są ulicznych artystów i na każdym kroku słychać muzykę. Młodzież chętnie angażuje się w różne twórcze przedsięwzięcia, zakładając zespoły, grając na instrumentach, śpiewając. Jedna z badanych bardzo ubolewa nad tym, że nie może się realizować w Warszawie, bo **właśnie nie ma gdzie śpiewać.***
- s. 14 *Polska jawi się wręcz jako miejsce, w którym **przybysze otwierają się na to, co nowoczesne, awangardowe, nabierają większej śmiałości.** Młodzi Ukraińcy mają tu duże możliwości poznawania różnorodnych form artystycznych, szeroki wachlarz, jeśli chodzi o tematykę, ogromne spektrum możliwości poszerzania zainteresowań kulturalnych. To sprzyja otwieraniu się i lepszemu poznawaniu samego siebie i swoich potrzeb.*

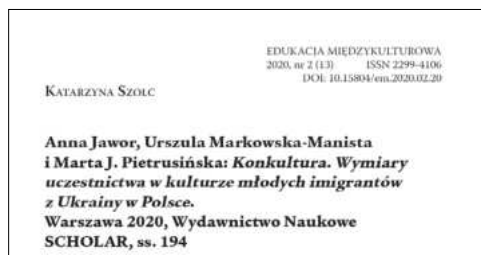
Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

- s. 2 Por. definicja uczestnictwa w kulturze (instytucjonalnej) – to warto doprecyzować też w odniesieniu do modelu współpracy.
- s. 11 nowe pojęcie: konkultura! (uczestnictwo w polskiej kulturze wysokiej i popularnej ukraińskiej)

Inne ważne info

Potencjalne źródło: s. 2: *Wyniki tego badania oraz rekomendacje dla miasta są dostępne w raporcie pt. „**Bariery w korzystaniu z oferty warszawskich instytucji kultury przez młodych imigrantów z Ukrainy. Diagnoza – przyczyny – rekomendacje**” (Jawor i in., 2019). Rozwinięcie badań znajdują Czytelnicy w książce **Konkultura. Wymiary uczestnictwa w kulturze młodych imigrantów z Ukrainy** (Jawor i in., 2020). Niniejszy tekst powstał na bazie danych uzyskanych w toku tego przedsięwzięcia.*

27. Recenzja książki: Anna Jawor, Urszula Markowska-Manista i Marta J. Pietrusińska: Konkultura. Wymiary uczestnictwa w kulturze młodych imigrantów z Ukrainy w Polsce.

Recenzja książki

Źródło (link)	[folder z raportami i dokumentami strategicznymi]
Rok wydania	2020
Autorstwo	Szolc, K.
Institucja	-
Miasto	-
Język publikacji	polski
Liczba stron	5

Tematyka

Spis treści	-
Kraje migranckie	Ukraina
Charakterystyka osób migranckich	migranci

Metodologia

Czas realizacji	2019
Metody, techniki	50 wywiadów jakościowych

Główne informacje i wnioski

- s. 2 *Autorki podkreślają, że najważniejszym z wymienionych pojęć jest dla nich integracja i ujmują ją w trzech wymiarach: indywidualnych i grupowych strategiach akulturacyjnych, interakcji społecznych między migrantami a grupą dominującą oraz barier strukturalnych. Autorki podkreślają, że do integracji niezbędne jest zaangażowanie obu stron: migrantów i obywateli kraju, do którego migranci przybywają. Przyjęta terminologia ma pewne ograniczenia. Jak same autorki zauważyły, rozpatrują one grupę większościową, jak i mniejszościową jako dwa stabilne byty, bez uwzględnienia różnorodności obu grup pod względem kulturowym, religijnym czy społeczno-ekonomicznym. Problem ten został w książce zaznaczony. **Autorki przyjęły, że każda z omawianych kultur ma w sobie dominujące cechy, które są uznawane przez większość osób w danej grupie.** W badaniach nad uczestnictwem uwzględniły jedynie społeczno-ekonomiczną różnorodność. Takie rozwiązanie wydaje się słuszną drogą, gdyż różnicowanie w obrębie obu grup kultury czy religii nie przyczyniłoby się do odpowiedzi na założone pytania badawcze. Natomiast **uwzględnienie przyczyn społeczno-ekonomicznych może mieć kluczowe znaczenie w uczestnictwie w kulturze.***
- s. 3 *Poruszony zostaje tutaj wątek (nie)znajomości kanonu kulturowego przez Polaków przy jednoczesnym zapoznawaniu z nim migrantów. Kulturę danego kraju poznaje się właśnie przez jej kanon, kulturę wysoką i robią to również migranci, którzy chcą zrozumieć kontekst kulturowy Polski, co autorki podkreślają w tym rozdziale. (...) **Konkultura powiązana jest z separacją grupy mniejszościowej – następuje integracja wśród migrantów przy jednoczesnej separacji od grupy większościowej.** Autorki dokonują w tym miejscu trójpodziału rzeczywistości i decydują się na bliższe poznanie jej wycinka. Na ten trójpodział składa się kultura wysoka (kanon kultury), z którym zapoznają się migranci, aby poznać kulturę kraju, do którego przyjeżdżają. **Poznanie kultury wysokiej nie pozwala migrantom na integrację ze społeczeństwem, ponieważ w nim dominuje kultura popularna.** Trzecim elementem tej kulturowej układanki jest właśnie **konkultura, czyli kultura grupy mniejszościowej, która powstaje równolegle z kulturą grupy większościowej, przy jednoczesnym wzmacnianiu separacji migrantów.***
- s. 4 *Rozdziały czwarty i piąty przedstawiają wyniki pracy badawczej. Każdy z tych rozdziałów został podzielony na podrozdziały (Rozumienie i wartościowanie kultury, Uczestnictwo w kulturze w domu rodzinnym w Ukrainie, Ukraińska kultura w Warszawie, **Motywacja do uczestnictwa w kulturze i inne**). Zabieg ten pozwala czytelnikowi na znalezienie interesującego go fragmentu badań.*

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

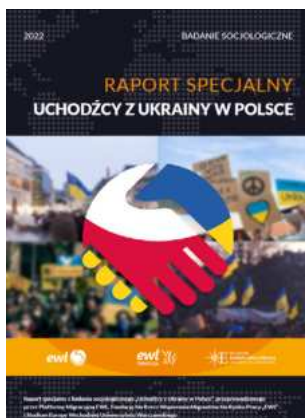
- s. 2 ciekawy wątek dot. konieczności zaangażowania obu stron: migrantów i obywateli kraju, do którego migranci przybywają
- s. 4 być może w recenzowanej książce interesujący może być rozdział dot. motywacji do uczestnictwa w kulturze

Inne ważne info

Książkę można kupić tutaj:

<https://scholar.com.pl/pl/glowna/3998-konkulturarbr-wymiary-uczestnictwa-w-kulturze-mlodych-imigrantow-z-ukrainy-w-polsce.html>

28. Raport specjalny. Uchodźcy z Ukrainy w Polsce

Badanie ilościowe z uchodźcami z Ukrainy prezentuje dane demograficzne, wykształcenie, zatrudnienie w Polsce oraz plany na przyszłość

Źródło (link)	[folder z raportami i dokumentami strategicznymi]
Rok wydania	2022
Autorstwo	A. Zymnin, M. Kowalski, A. Karasińska, O. Lytvynenko, E. Dąbrowska, S. Bryzek, P. Gliński, D. Koszykowska
Instytucja	EWL, Studium Europy Wschodniej UW
Miasto	Warszawa
Język publikacji	polski
Liczba stron	16

Tematyka

Spis treści	WPROWADZENIE 3
	PROFIL RESPONDENTA: PŁEĆ, WIEK ORAZ REGION ZAMIESZKANIA W UKRAINIE 4
	RODZINA I POCHODZENIE 5
	WYKSZTAŁCENIE I ZNAJOMOŚĆ JĘZYKÓW 6
	KRAJ DOCELOWY 7
	POBYT W POLSCE I ZA GRANICĄ 8
	ZATRUDNIENIE W POLSCE 9
	OBAWY I PLANY 10
	METODOLOGIA 11
	WNIOSKI 12
	BADANIE W LICZBACH 13
	O AUTORACH BADANIA 14
	RAPORTY EWL 2018-2022 15

Kraje migranckie	Ukraina
Charakterystyka osób migranckich	uchodźcy

Metodologia

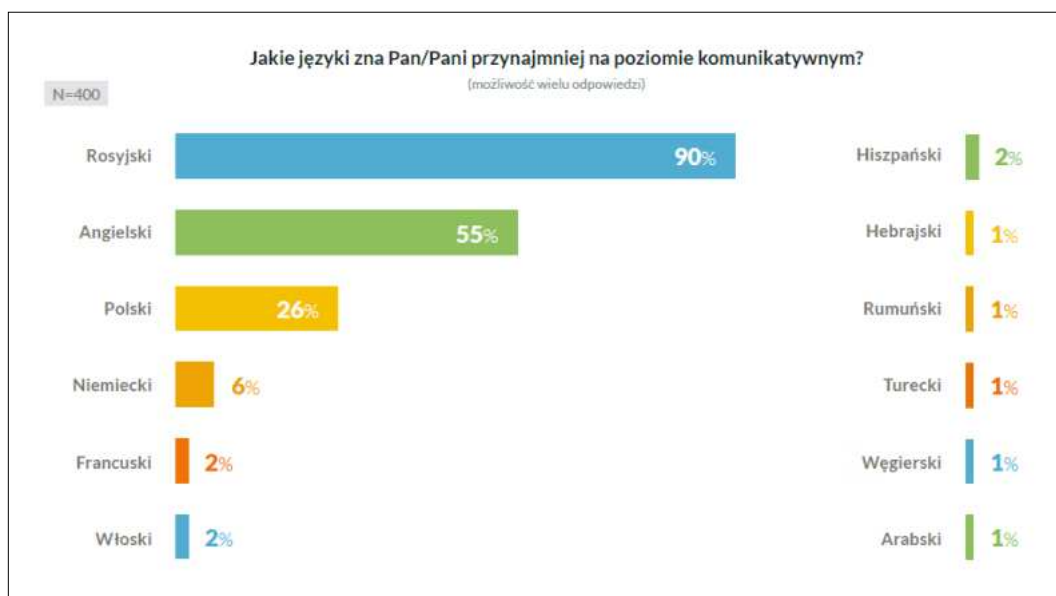
Czas realizacji 03-04.2022

Metody, techniki • bezpośrednie wywiady indywidualne z wykorzystaniem tabletów (CAPI F2F). Wywiady zostały przeprowadzone w języku ukraińskim ... na próbie liczącej n=400 dorosłych (18+) uchodźców z Ukrainy. Badanie zrealizowano w Warszawie oraz Krakowie. ... w pobliżu miejsc odbierania numeru PESEL, w okolicach dworców kolejowych oraz punktów recepcyjnych dla uchodźców.

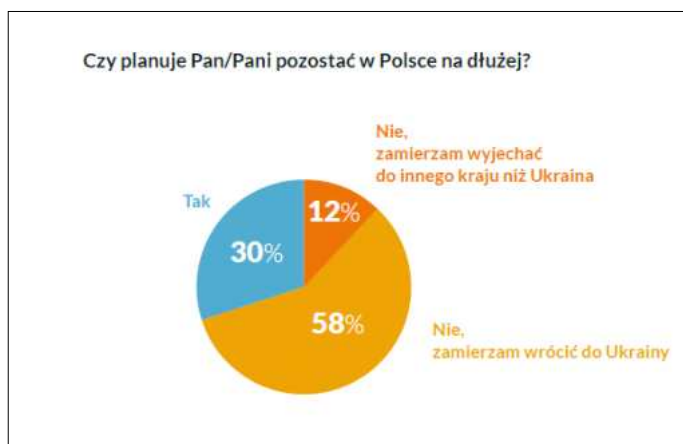
Do porównań użyto wyników wcześniejszego badania pracowników zagranicznych z Ukrainy w Polsce, zrealizowanego w grudniu 2021 roku (CAWI, n=600).

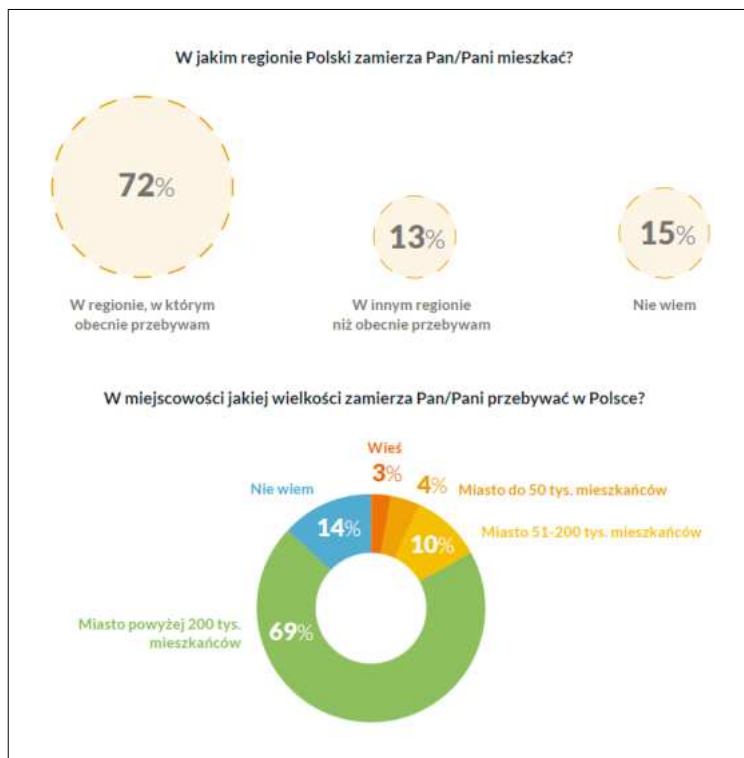
Główne informacje i wnioski

s. 6

s. 7

WOJNA PRZYNIOSŁA ZMIANĘ W MIGRACYJNEJ STRUKTURZE PŁCI

... **zdecydowaną większość wśród uchodźców stanowią kobiety (94%)**. Analizując strukturę płci migrantów z Ukrainy ze wcześniejszych badań możemy dostrzec zasadniczą różnicę. Dotychczas, to mężczyźni stanowili trzon migracyjny wśród Ukraińców. W wyniku działań wojennych tendencja ta uległa nagłemu i silnemu odwróceniu. Niewiele zmieniła się natomiast struktura wieku. W dalszym ciągu najbardziej mobilną grupę stanowią osoby w wieku między 26 a 45 rokiem życia. (...) Prawie 2/3 uchodźców z Ukrainy przyjechało bowiem do Polski z dziećmi poniżej 18 roku życia (63%). Matki z dziećmi to grupa, która wymaga szczególnej troski, zarówno pod kątem opieki psychologicznej – wiele dzieci może być traumatyzowanych przeżyciami wojennymi, jak i pod kątem dostosowania procesów pracy do możliwości opieki nad rodziną.

DO POLSKI PRZYJECHAŁY OSOBY WYKSZTAŁCONE, O ZRÓŻNICOWANYCH ZAWODACH, ALE NIEWŁADAJĄCE JĘZYKIEM POLSKIM

... Uchodźcy wśród powodów warunkujących wybór Polski jako kraju migracji wskazują bliskość kulturową (36%), posiadanie przyjaciół (27%) lub/i rodziny w naszym kraju (24%), a także przyjazne nastawienie Polaków do obywateli Ukrainy (19%).

NIEMAL 1/3 RESPONDENTÓW PLANUJE POZOSTAĆ W POLSCE NA DŁUŻEJ

Część badanych nie zamierza jednak pozostać w Polsce i nie chce także wracać do ojczyzny (12%). (...) większość uchodźców zamierza wrócić do Ukrainy zaraz po zakończeniu działań wojennych (56%).

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

- potencjalne informacje o uchodźcach z Ukrainy jako grupie docelowej działań

29. Cudzoziemcy w Warszawie, czyli jak zmierzyć się z nieuniknionym. Raport

Raport wieloaspektowo podsumowuje sytuację cudzoziemców w Warszawie pod kątem tworzenia miejskiej polityki integracyjnej

Źródło (link)	https://um.warszawa.pl/documents/39703/7003459/raport_cudzoziemcy_w_warszawie_.pdf/2649dafc-8899-6444-9f71-8cce02d5f0ad?t=1634498868917 + [folder z raportami i dokumentami strategicznymi]
Rok wydania	2016
Autorstwo	M. Dudkiewicz (red.), M. Bargielski, M. Dudkiewicz, P. Majewski, M. Szostakowska, A. Winiarska, K. Wittels
Instytucja	Fundacja Obserwatorium, Urząd m.st. Warszawy, Ośrodek Ewaluacji, Fundacja Vox Humana
Miasto	Warszawa
Język publikacji	polski
Liczba stron	150

Tematyka

Spis treści	WSTĘP 6
	1. Cele i efekty projektu 6
	2. Realizatorzy 7
	MIASTO JAKO WAŻNE OGNIWO W KSZTAŁTOWANIU POLITYKI INTEGRACJI MIGRANTÓW 8
	1. Wielopoziomowość i złożoność w kształtowaniu polityki integracyjnej 12
	2. Zarządzanie integracją migrantów na poziomie miast 14
	3. Lokalnie-centralnie-europejsko 17
	ROZDZIAŁ I: ZAŁOŻENIA METODOLOGICZNE I PRZEBIEG BADAŃ 21

ROZDZIAŁ II: CZY WARSZAWA JEST MIASTEM WIELOKULTUROWYM? 35

1. Nieuchronność: konieczność przygotowania 35
2. Wielokulturowość – event czy proces? 36
 - 2.1. Tożsamość niezmienna i uniwersalna 36
 - 2.2. Tożsamość płynna i „międzykulturowość” 38
3. Wielokulturowość – zagrożenie czy szansa? 39
4. Relacje międzykulturowe w opiniach cudzoziemców i Polaków 43

ROZDZIAŁ III: CUDZOZIEMCY W WARSZAWIE: MAPA OBECNOŚCI 47

1. Próba mapowania 47
2. Próba szacowania 49
3. Zameldowanie cudzoziemców w Warszawie 50
4. Praca cudzoziemców w Warszawie 55
5. Cudzoziemcy zgłoszeni do ubezpieczenia zdrowotnego na terenie Warszawy 56
6. Koncentracja przestrzenna cudzoziemców w Warszawie 58
7. Wybrane grupy mieszkających w Warszawie migrantów 60
 - 7.1. Migranci zza wschodniej granicy: Ukraińcy, Rosjanie, Białorusini 60
 - 7.2. Wietnamczycy 64
 - 7.3. Chińczycy 67
 - 7.4. Obywatele krajów Europy Zachodniej i Stanów Zjednoczonych 70
 - 7.5. Obywatele Indii 72
 - 7.6. Turcy 73
 - 7.7. Pozostałe grupy cudzoziemców 75
8. Inne dane o cudzoziemcach w Warszawie 75
9. Miejsca modlitwy i spotkań cudzoziemców w Warszawie 84

ROZDZIAŁ IV: CUDZOZIEMCY W OCZACH URZĘDNIKÓW I DZIAŁACZY POZARZĄDOWYCH 86

1. Miejsce cudzoziemców: kto ich widzi? 86
 - 1.1. Czy w ogóle Cię widzę? 86
 - 1.2. Kim dla mnie jesteś? 87
2. Cudzoziemiec jako ofiara i źródło problemów 89
 - 2.1. Adresaci pomocy 89
 - 2.2. Cudzoziemiec w nieprzyjaznym otoczeniu 90
 - 2.3. Cudzoziemiec jako realne i potencjalne źródło problemów 91
3. Cudzoziemiec jako źródło korzyści 92
 - 3.1. Korzyści ekonomiczne 93
 - 3.2. Korzyści społeczno-kulturowe 93
4. Człowiek taki jak my vs ktoś zupełnie inny 94

ROZDZIAŁ V: CUDZOZIEMCY W WARSZAWIE: BILANS STRAT I ZYSKÓW 97

1. Głos urzędników 97

2. Głos pracowników organizacji pozarządowych 102

3. Głos cudzoziemców 106

ROZDZIAŁ VI: PROJEKTY I DZIAŁANIA WŁADZ WARSZAWY NA RZECZ CUDZOZIEMCÓW 109

1. Działania: charakter, adresaci, finansowanie 109

2. Projekty wyłonione w konkursach – dotacje miejskie 114

3. Realizatorzy projektów 119

ROZDZIAŁ VII: BIURA I ICH URZĘDNICY W RELACJACH Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI 122

1. Urzędnicy o organizacjach: są ważne, ale... 122

2. Organizacje o urzędnikach: spychanie, biurokracja, brak spójnej wizji 123

3. Kluczowe konsekwencje 124

4. Obiektywne trudności we współpracy 125

I co dalej ze współpracą? 126

ROZDZIAŁ VIII: CUDZOZIEMCY „NIEWIDZIALNI” 128

1. Kto kogo „nie widzi”? 128

2. Kategorie niewidzialnych 130

2.1. „Bezproblemowi” 130

2.2. Przebywający w Polsce nielegalnie 130

2.3. Uchodźcy 131

2.4. Repatrianci i osoby posiadające Kartę Polaka 132

3. Od niewidzialności do integracji 134

ROZDZIAŁ IX (ZAMIAST ZAKOŃCZENIA): SYSTEMOWO CZY DORAŹNIE? ADMINISTRACJA SAMORZĄDOWA WOBEC CUDZOZIEMCÓW W WARSZAWIE 136

1. Różne administracje i to samo państwo 137

2. Rozwiązywanie kryzysu niestandardowej sytuacji 138

3. Utrwalana elastyczność 140

4. Kreowanie oddolnego systemu 141

5. Człowiek czy procedura? Co faktycznie pozwala rozwiązywać cudzoziemcom ich problemy? 143

6. W miejsce branżowego zaradzania kryzysowi całościowe spojrzenie na sprawę 143

ANEKS 145

NOTY O AUTORACH 145

Kraje migranckie

Różne (Europa Zachodnia, Afryka, Kanada, Indie, Gruzja, Czeczenia, Wietnam, Ukraina, Białoruś, Tybet)

Charakterystyka osób migranckich

Cudzoziemcy mieszkający w Warszawie

Metodologia

Czas realizacji

05.2014-06.2015

Metody, techniki

- analiza danych statystycznych dotyczących rozmieszczenia migrantów na terenie Warszawy w celu zastosowania metody mapowania
- analiza danych zastanych (dokumentów strategicznych Warszawy, dokumentacji konkursowej i projektowej)
- indywidualne wywiady pogłębione (z przedstawicielami urzędów samorządowych oraz innych instytucji funkcjonujących w Warszawie i zajmujących się problematyką cudzoziemców oraz z przedstawicielami różnych grup cudzoziemskich obecnych w Warszawie)
- studia przypadku (case studies), obejmujące analizę działań wybranych instytucji i organizacji pozarządowych, w tym przebiegu wybranych projektów realizowanych na rzecz cudzoziemców
- wywiady grupowe oraz debaty z przedstawicielami różnych, obecnych w Warszawie, grup cudzoziemskich. W ramach studiów przypadku realizowane były dyskusje fokusowe (ze scenariuszem), natomiast spotkania i debaty zostały wykorzystane w kontaktach z grupami cudzoziemców
- obserwacja uczestnicząca cudzoziemców, prowadzona w dwuosobowych zespołach w ramach ewaluacji trwających wydarzeń oraz podczas wywiadów grupowych i debat

Główne informacje i wnioski

s. 19

*Należy podkreślić, że nasila się – wspomniany wcześniej – **trend postrzegania migrantów jako mieszkańców miasta**. Coraz częściej nie traktuje się ich jako osobnej kategorii miejskich polityk w różnych obszarach, ale – w ramach strategii rozwoju miast – **definiowani są jako mieszkańcy, którym miasto stara się zagwarantować równe prawa i równy dostęp do usług społecznych**. Wyraźnie widać to w strategiach Amsterdamu (*We Amsterdammers*), Stuttgartu (*Stuttgart for all*), Kopenhagi (*We Copenhageners*), w których odchodzi się od definiowania migrantów jako specjalnej grupy docelowej prowadzonych przez miasto działań. Coraz częściej **różnorodność nie jest już więc definiowana jako wyzwanie czy problem, ale jako źródło innowacji i potencjału ekonomicznego miasta**.*

s. 21

Przedmiotem zainteresowania zespołu badawczego byli przebywający w Warszawie migranci, w raporcie zamiennie stosowany jest termin „cudzoziemcy”. Użycie terminu „migranci” (nie „imigranci”) odzwierciedla tendencję obecną w opracowaniach akademickich, kładącą nacisk na migrację jako proces (a nie stan) i ujmującą migrantów jako osoby mobilne.

s. 43-44

Zarówno polscy, jak i cudzoziemscy respondenci podkreślają, że relacje cudzoziemców z polskim społeczeństwem w znacznym stopniu zależą od statusu tych pierwszych.

- **Pomiędzy jednostkami i grupami o niskim statusie społecznym i ekonomicznym, mającymi doświadczenie pobytu w ośrodkach dla uchodźców zarówno relacje wewnątrzgrupowe, jak i relacje pomiędzy jednostkami są raczej napięte i często cechują się wrogością, agresją oraz postawami rasistowskimi, zwłaszcza dopóki ich członkowie mieszkają w ośrodkach dla cudzoziemców. (...)**
- **Pomiędzy osobami i grupami, które przybyły do Warszawy z własnej woli i posiadają wysoki kapitał ekonomiczny i społeczny (zagraniczni studenci, pracownicy międzynarodowych korporacji czy tzw. freelancerzy, w tym lektorzy języków obcych,**

przedsiębiorcy, naukowcy) relacje nie są naznaczone w tak wysokim stopniu konfliktami (podobnie jak relacje pomiędzy różnymi grupami obcokrajowców, którzy przynależą do tej kategorii). Co więcej, ta cudzoziemska klasa średnia jest nie tylko coraz bardziej akceptowana przez społeczeństwo większościowe, ale znajomości czy relacje z jej przedstawicielami są często wśród mieszkańców Warszawy **elementem budowania jednostkowego i grupowego prestiżu**.

(...) W opinii polskich respondentów należy też zdecydowanie **odróżnić cudzoziemców pochodzących z państw Europy Zachodniej i szeroko pojętego Wschodu. Obie te grupy różni mentalność, samoocena, stosunek do polskiej kultury i języka większości**.

- ♦ **Cudzoziemcy pochodzący z Europy Zachodniej bądź Stanów Zjednoczonych nie mają kompleksów, są pewni siebie, spokojni, przekonani o swej wartości, ale bywają też zadufani w sobie i nie widzą potrzeby poznania kultury gospodarzy i uczenia się języka polskiego.**
- ♦ **Przybysze ze Wschodu są niepewni siebie, wycofani, zakompleksieni, wystraszeni. Jednocześnie, to właśnie oni starają się mówić w języku polskim oraz dostosować do reguł i wzorów kulturowych większości.** Wynika to nie tylko z bliskości kulturowej, ale także z motywacji ich większe zainteresowanie kulturą polską wynika z planów na przyszłość, to oni znacznie częściej niż cudzoziemcy z Zachodu chcą osiąść w Warszawie na stałe i zbudować tutaj swoje nowe życie.

s. 46

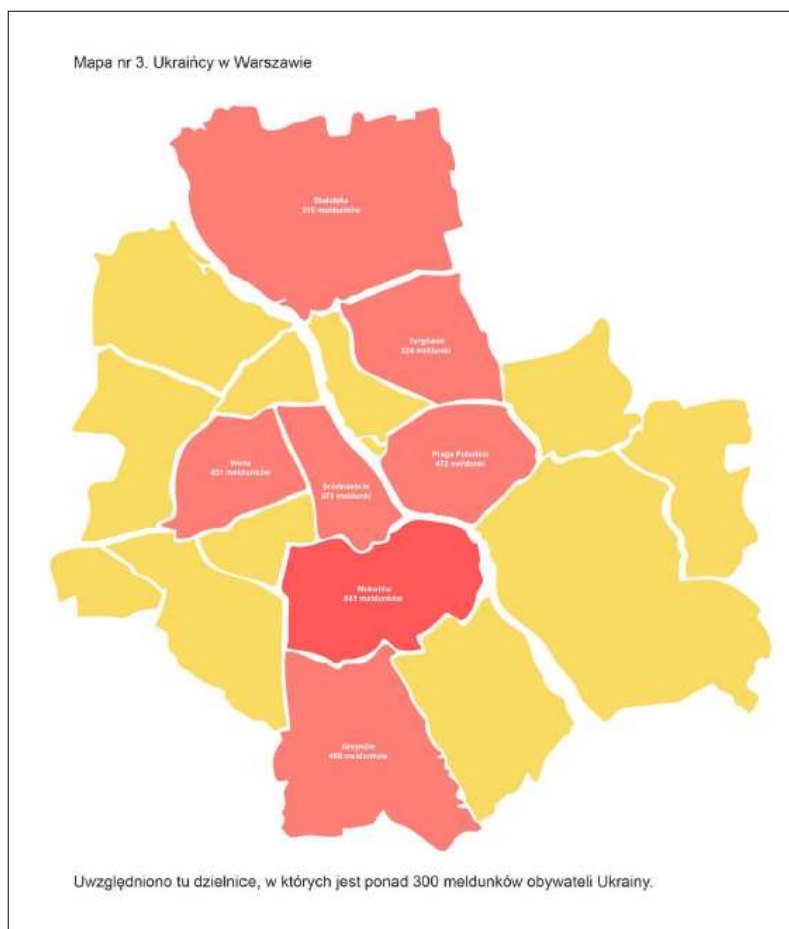
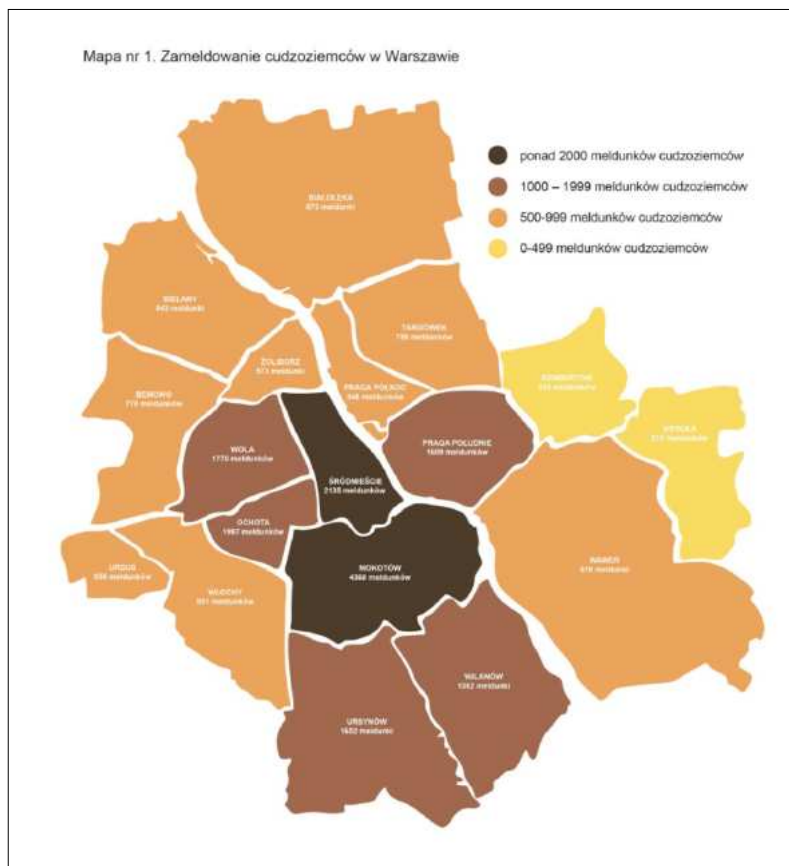
... w opinii części respondentów obcokrajowców (jest to jedna z pierwszych refleksji, jakie cudzoziemcy mają na nasz temat) **stałym elementem natury Polaków jest niski stopień zaufania społecznego i brak otwartości na inność**, co przejawia się w tym, że są oni nieufni, zamknięci w sobie oraz niezwykle poważni i nie chcą wchodzić w relacje z obcokrajowcami, a tym bardziej poznawać zwyczajów, tradycji i wzorów kulturowych przedstawicieli grup cudzoziemskich.

s. 47

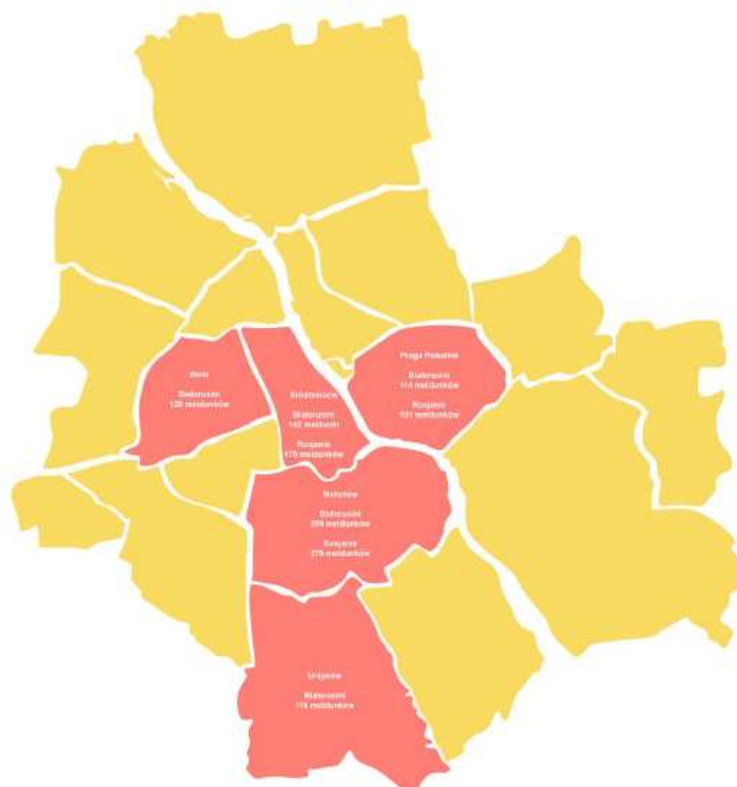
[Mapowanie]

Biorąc pod uwagę czas i charakter pobytu cudzoziemców należy wyróżnić kilka kategorii:

- ♦ **migranci krótkoterminowi** – w tym studenci, tzw. ekspaci (pracownicy firm zagranicznych przyjeżdżający na kontrakty terminowe, często obywatele UE rejestrujący swój pobyt w Polsce) oraz migranci ekonomiczni przebywający na podstawie zezwoleń na pobyt czasowy lub dokumentów wizowych;
- ♦ **cudzoziemcy mieszkający w Warszawie na stałe** – na podstawie zezwolenia na pobyt stały lub zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego UE, przebywający w Polsce zarówno w celach ekonomicznych, jak i rodzinnych;
- ♦ **osoby, które nabyły polskie obywatelstwo** (często w wyniku małżeństwa z Polką/Polakiem), **formalnie niebędący zatem cudzoziemcami, ale często zachowujący pewien stopień odmienności kulturowej w stosunku do społeczeństwa przyjmującego**.

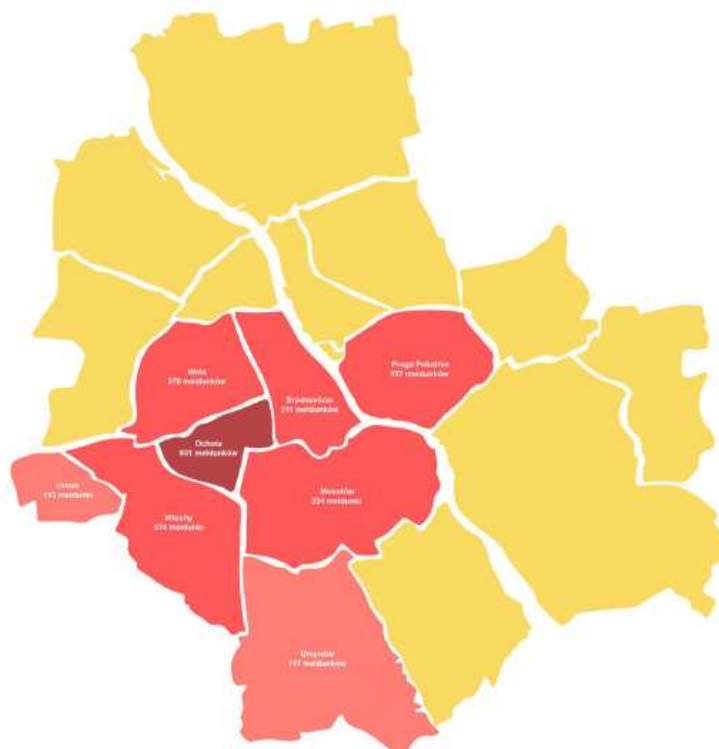

Mapa nr 4. Białorusini i Rosjanie w Warszawie

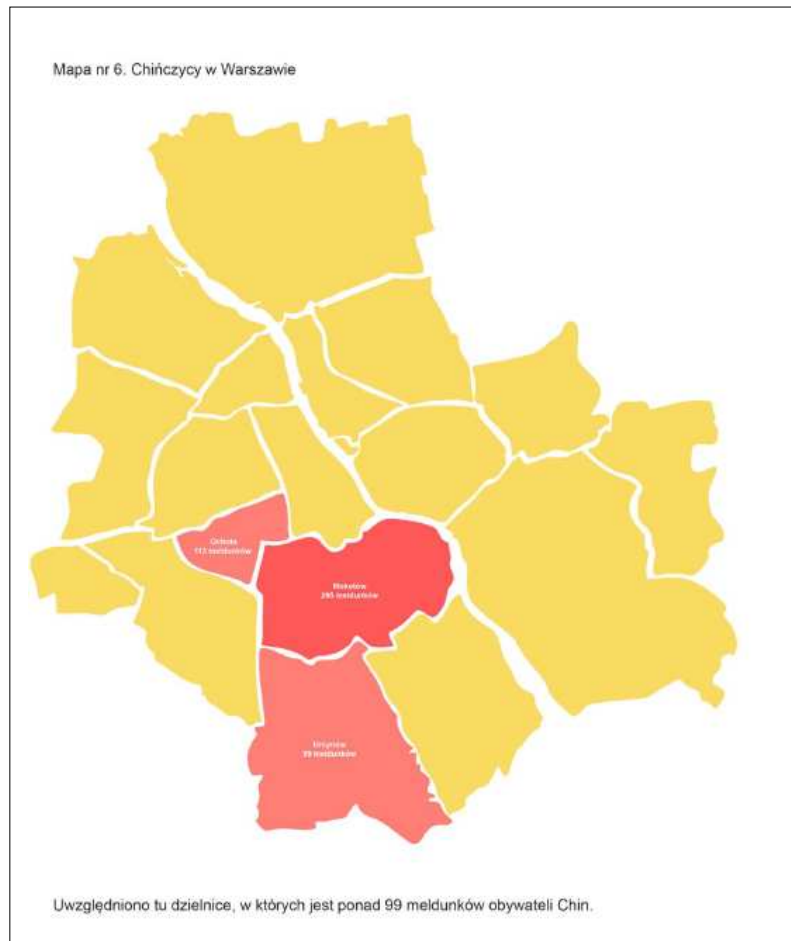

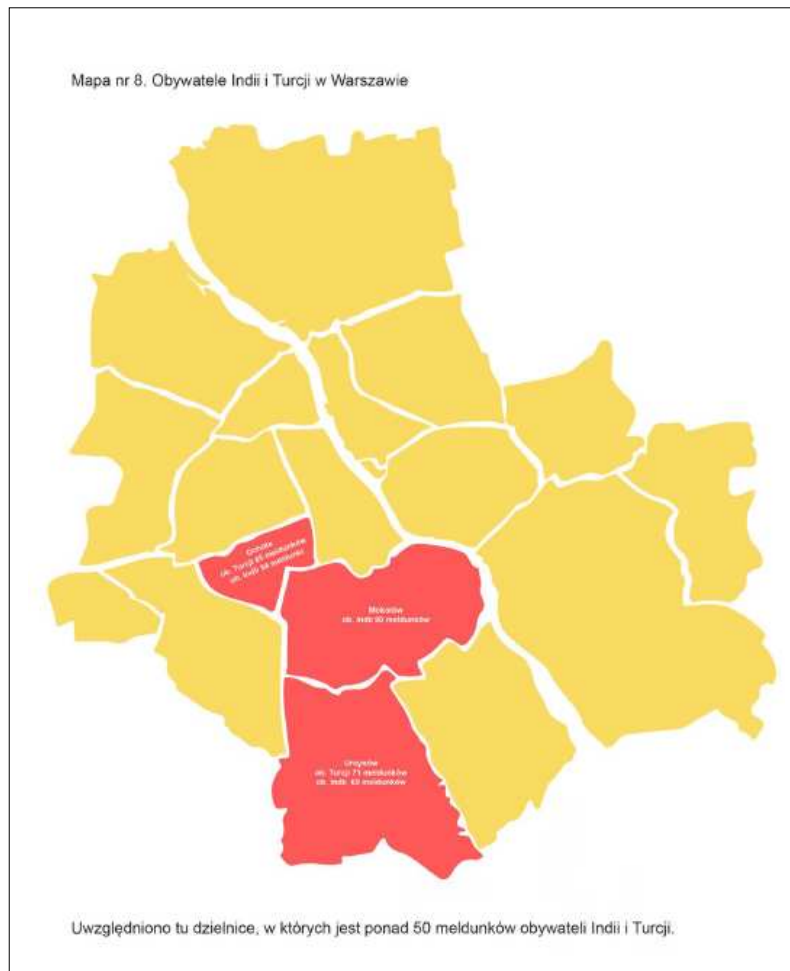
Uwzględniono tu dzielnice, w których jest ponad 100 meldunków obywateli Białorusi i Rosji.

Mapa nr 5. Wietnamczycy w Warszawie

Uwzględniono tu dzielnice, w których jest ponad 100 meldunków obywateli Wietnamu.

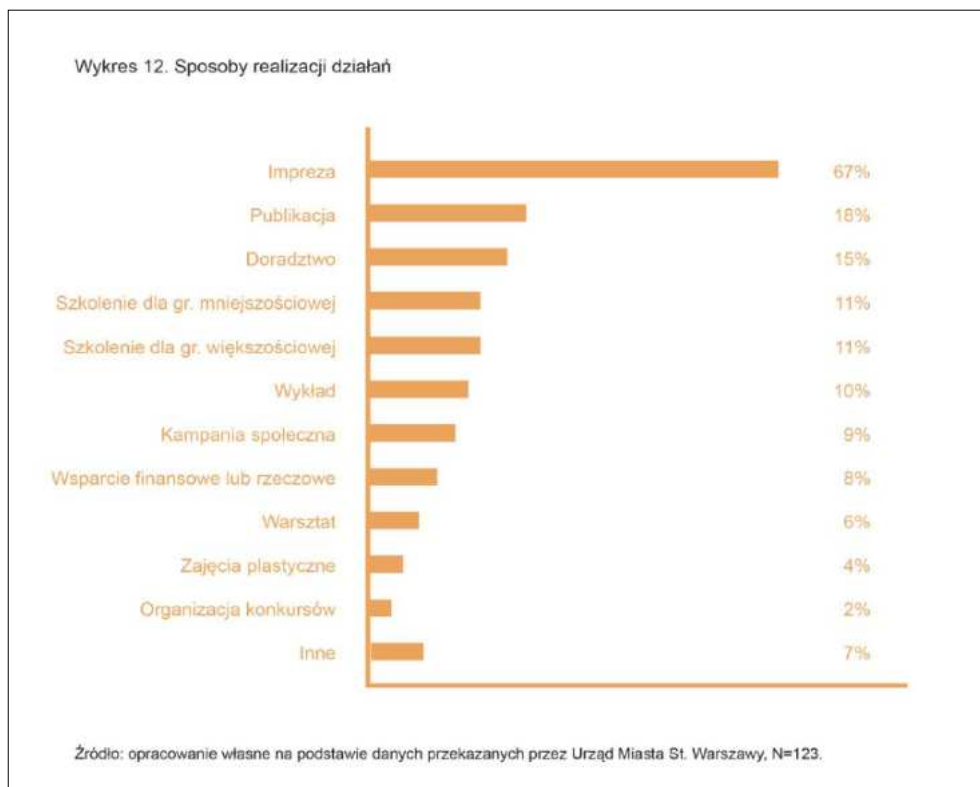

Z faktu, że działania na rzecz cudzoziemców nie stanowią zadań własnych gminy wynika, że poszczególne programy pomocowe, jak też konkursy dla organizacji pozarządowych są zwykle formułowane w taki sposób, aby migranci nie byli jedyną grupą, do których są kierowane.

Problemem z punktu widzenia integracji cudzoziemców jest więc ograniczone myślenie o działaniach długofalowych, nakierowanych na indywidualną pracę z migrantami. **Pracownicy organizacji podkreślają także, że miasto w bardzo ograniczony sposób wykorzystuje potencjał instytucji miejskich (domów kultury, bibliotek itp.), które w naturalny sposób mogłyby być miejscami integracji lub choćby udostępniać przestrzeń dla inicjatyw skierowanych do cudzoziemców.** Skutkiem tego jest potrzeba wynajmowania przestrzeni przez NGO-sy, co często znacznie podnosi koszty realizacji projektów.

Przedstawiciele NGO-sów podkreślają, że nastawienie cudzoziemców do Polaków w dużej mierze zależy od tego, jakie mają oni plany dotyczące osiedlenia się w Polsce: **jeśli dla danej osoby, czy grupy stanowi ona kraj docelowy, to stosunek do Polski i Polaków jest zazwyczaj pozytywny i to pomimo trudności administracyjnych czy kłopotów materialnych. Jeśli jednak Polska jest traktowana jako kraj tranzytowy ocena wypada najczęściej negatywnie, zwłaszcza, że tworzy się wtedy sytuacja błędnego koła, bowiem osoby te najczęściej niechętnie uczą się języka polskiego i nie próbują się integrować.**

Wyraźnie rysuje się obraz wsparcia, które jest akcyjne, oparte o masowe zadania i siłą rzeczy mniej wymagające zarówno w stosunku do odbiorców, jaki i organizatorów. Potencjalnie takie działania mogłyby stanowić wstęp do rzeczywistych działań integracyjnych, polegających na budowaniu trwałych więzi pomiędzy różnymi grupami, jednak najczęściej nie zapewniają tego rodzaju efektów.

... działania, które są wspierane przez władze w Warszawie, oprócz zróżnicowania ze względu na wiek odbiorców, mają dość jednolity charakter. **Są aktywne, fragmentaryczne i można je uznać za wstęp do integracji grupy mniejszościowej z większością.** Aż 71 z badanych inicjatyw trwała nie dłużej niż miesiąc. Podobnie wygląda wdrażanie działań, przeważająca większość z nich realizowana była w okresie rocznym (86% ze 123). Działania wieloletnie to zaledwie 11%.

Osoby „niewidzialne” można podzielić na kilka kategorii:

- ♦ „cudzoziemcy bezproblemowi” (np. pracownicy korporacji, studenci, pracownicy umysłowi, tacy jak lekarze, czy native speakerzy);

- ♦ *cudzoziemcy przebywający w Polsce nielegalnie;*
- ♦ *osoby, które formalnie posiadają obywatelstwo polskie lub inny status prawny umożliwiający im oficjalny pobyt w Polsce, ale nie są zintegrowane ze społeczeństwem większościowym (np. uchodźcy przebywający w ośrodkach dla uchodźców, repatrianci, osoby posiadające Kartę Polaka, osoby pozostające w związkach z obywatelami polskimi).*

s. 141-142

*Taka wielość form i tematów w urzędzie miejskim spotyka się z przychylnym podejściem, co w pewnym stopniu wynika z podzielenia pewnych **mitów, które przez przedstawicieli administracji samorządowej traktowane są jako uzasadnienie indywidualnej przychylności i chęci aktywnego wspierania cudzoziemców**, nawet w sposób wychodzący poza podstawowe obowiązki przypisane do zajmowanego stanowiska. Do mitów tych należą:*

- ♦ **Warszawa wielokulturowa** – zakorzeniony w historii, funkcjonujący w narracji w sposób niemal sielankowy mit wielokulturowego miasta bywa punktem odniesienia przy podejmowaniu decyzji o zaangażowaniu. Zakorzeniona w nim sympatia nie musi mieć (i najczęściej nie ma) bezpośredniego związku z konkretnymi doświadczeniami, nie jest też przedmiotem refleksji. Istotne jest tu ogólne zjawisko, pewien funkcjonujący w świadomości urzędników duch wielokulturowej Warszawy.
- ♦ **Warszawa europejska** – urzędnicy, którzy mają doświadczenie podróżowania po Europie, często z perspektywy własnego doświadczenia wielokulturowego, starają się o to, by Warszawa odpowiadała ich własnym oczekiwaniom wobec miasta o odpowiednim poziomie rozwoju cywilizacyjnego, była pod tym względem miastem podobnym do odwiedzanych w zachodniej Europie. Dla realizacji tego wyobrażenia są skłonni poświęcić więcej zaangażowania i przez to umożliwiają sprawne rozwiązanie sprawy.
- ♦ **Warszawa jako stołeczna metropolia** – przekonanie, że miasto, w którym sprawuje się urząd bądź pracuje na rzecz jego administracji jest miastem metropolitalnym i z racji tego konieczne jest pełne otwartości nastawienie na pomaganie osobom z zewnątrz. Nie ma tu specjalnego znaczenia, czy te osoby są cudzoziemcami, czy przybyszami z innych miast. Istotą tego mitu jest otwartość stołecznego miasta, które (podobnie jak w pierwszym wskazanym micie) warunkowana jest historycznie, ale przede wszystkim decyduje o tym pełniona przez miasto funkcja.

Te trzy mity można zidentyfikować jako przyczyny, dla których część przekonanych do nich urzędników, wykracza poza swoje obowiązki lub po prostu wykonuje je z ponadprzeciętną starannością, by pomóc cudzoziemcom, którzy próbują skorzystać z usług publicznych lub dopełnić koniecznych powinności administracyjnych. (...)

*W rezultacie wewnątrz urzędu wytwarzany jest osobny system działania na rzecz cudzoziemców – oddolnie kreowany i motywowany indywidualnymi potrzebami pracowników. Napotkanie na urzędowej drodze konkretnego człowieka w efekcie potrafi uruchomić cały szereg działań, które prowadzą do indywidualnego traktowania i rozwiązania problemu. (...) Te liczne uwarunkowania powodują, że taki wytworzony niemal na zasadzie crowd-sourcingu sposób postępowania tworzy system bardzo kruchy i mało przewidywalny. **Dodatkowo uzależnienie sposobu postępowania od osobistych cech osoby, która zajmuje dane stanowisko powoduje zanik systemu. Tak samo jak oddolnie się on pojawił, tak samo może oddolnie zniknąć.***

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

- s. 21 ciekawe rozróżnienie na „migrantów” (proces) i „cudzoziemców” (stan)
- s. 47 kategorie cudzoziemców (mogą się przydać do segmentacji grup docelowych)
mapowanie cudzoziemców w dzielnicach
- s. 112 analiza miejskich działań na rzecz cudzoziemców
- s. 128-129 kategorie „niewidzialnych” cudzoziemców
- s. 141-142 mity, jakimi kierują się urzędnicy

30. Mapowanie działań na rzecz uchodźczyń i uchodźców z Ukrainy. Wsparcie techniczne ułatwiające integrację społeczną i włączanie poprzez rynek pracy obywateli państw trzecich w Polsce, w tym osób uciekających z Ukrainy

Prezentacja zawierająca mapy działań na rzecz uchodźców i uchodźczyń z Ukrainy dla poszczególnych województw, obejmujące (1) koszt realizowanych działań oraz (2) obszar działań. Dodatkowo w każdym województwie wskazano CIC (Centra Integracji Cudzoziemców) lub inne instytucje zaangażowane w pomoc uchodźcom

Źródło (link)	[folder z raportami i dokumentami strategicznymi]
Rok wydania	2023
Autorstwo	M. Wojno
Instytucja	IOM Poland
Miasto	-
Język publikacji	polski
Liczba stron	47

Tematyka

Spis treści	[informacje wstępne] Metodologia Mapowanie: <ul style="list-style-type: none">woj. dolnośląskie i kolejne województwa
Kraje migranckie	Ukraina
Charakterystyka osób migranckich	Uchodźcy

Metodologia

Czas realizacji	02.2022-01.2023
-----------------	-----------------

Metody, techniki

Mapowanie działań na rzecz uchodźców z Ukrainy:

- ankieta on line (25 pytań: dane respondenta; obszary udzielanego wsparcia; rodzaje wsparcia w wybranych obszarach; grupy odbiorców; strefa działań; koszt realizowanych działań, N=800.

Respondenci: urzędy: wojewódzkie, marszałkowskie, powiatowe, gminne, ośrodki pomocy społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie, urzędy pracy, organizacje pozarządowe, organizacje gospodarcze, inne np. jednostki kultury, szkoły, kuratorium oświaty

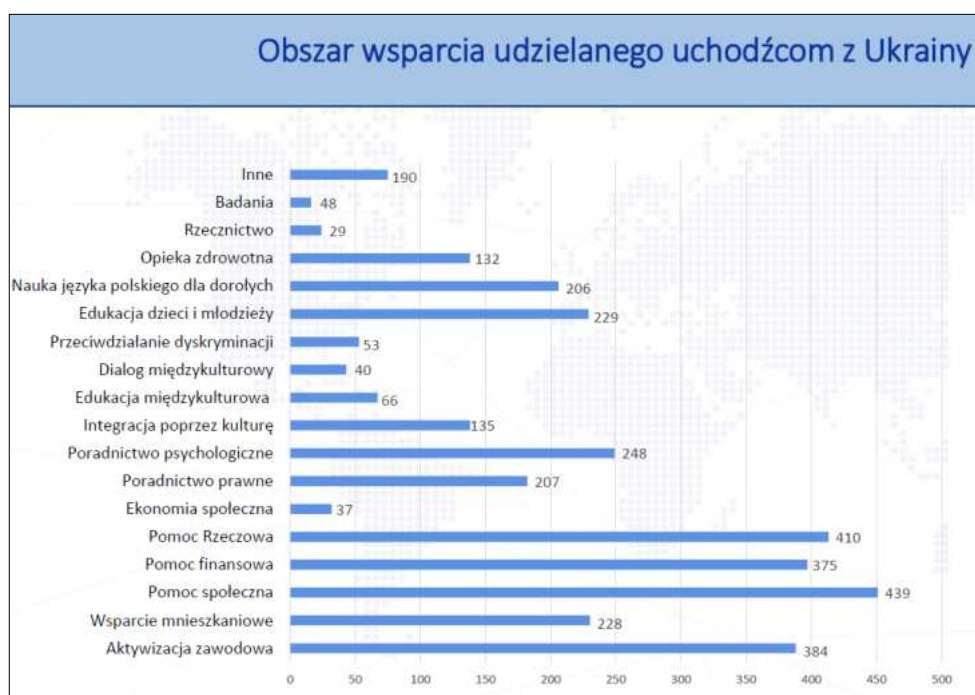
Główne informacje i wnioski

s. 6

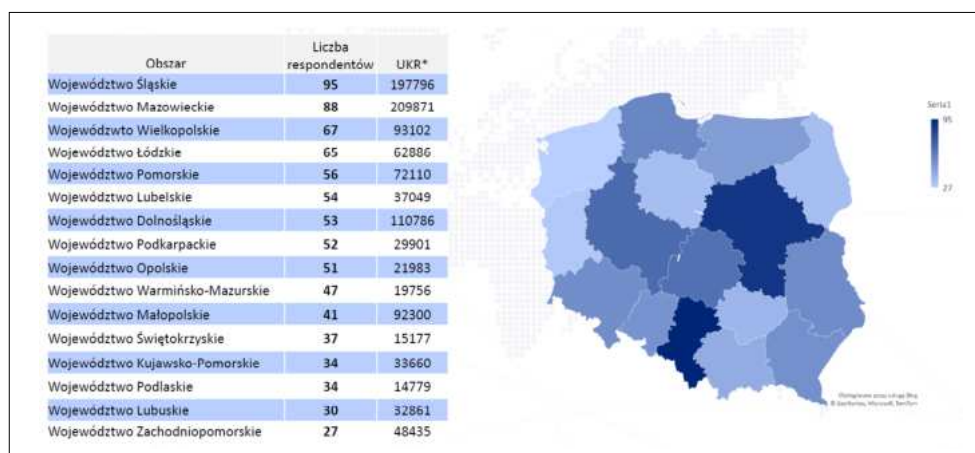
Mapowanie działań na rzecz uchodźców z Ukrainy:

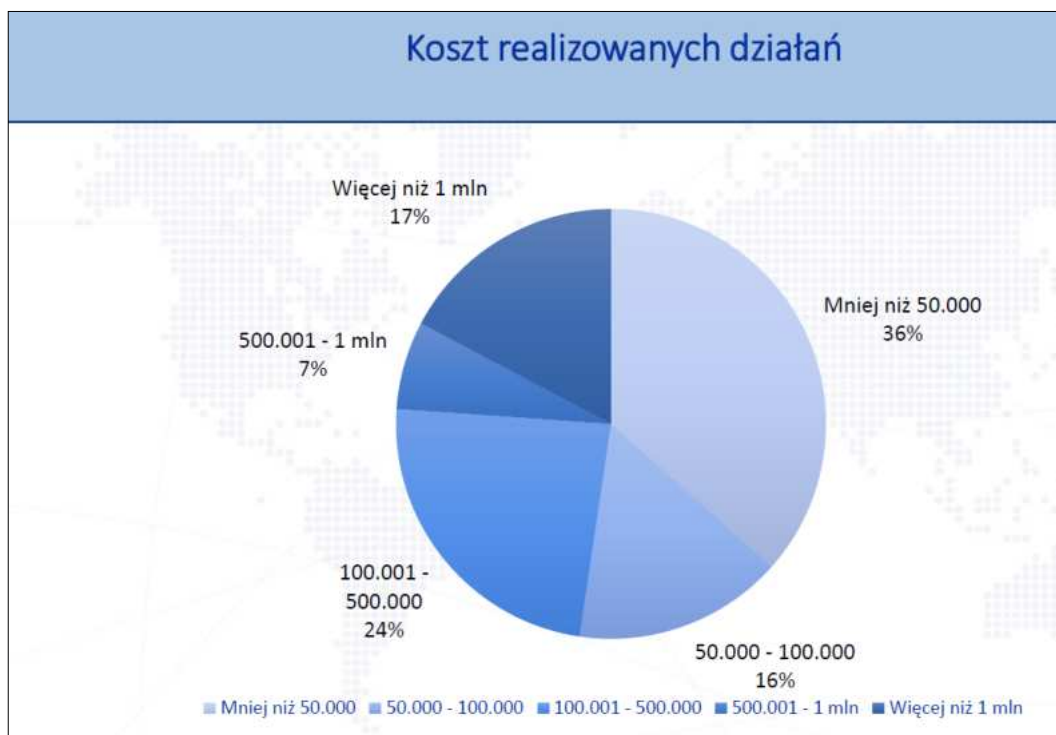
Cel – ocena zdolności instytucji publicznych i pozarządowych do realizacji działań na rzecz migrantek/migrantów, uchodźczyń/uchodźców w kontekście planowanych działań

s. 10

s. 12

s. 15-46

Mapy dla poszczególnych województw, obejmujące (1) koszt realizowanych działań oraz (2) obszar działań. Dodatkowo w każdym województwie wskazano CIC (Centra Integracji Cudzoziemców) lub inne instytucje zaangażowane w pomoc uchodźcom.

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

- informacje na temat zakresu (obszaru) działań oraz instytucji prowadzących wsparcie (głównie CIC) z poziomu województwa

31. Labour market situation and inequalities

Prezentacja konferencyjna zawierająca wybrane wyniki pierwszych dwóch badań Panelu POMIĘDZY UKRAINĄ I POLSKĄ

Źródło (link)	https://ukraina2022.idub.uw.edu.pl/wp-content/uploads/sites/108/2023/07/202307_Semi_plenary.pdf +[folder z raportami i dokumentami strategicznymi]
Rok wydania	2023
Autorstwo	A. Górny
Instytucja	OBM UW
Miasto	-
Język publikacji	angielski
Liczba stron	4

Tematyka

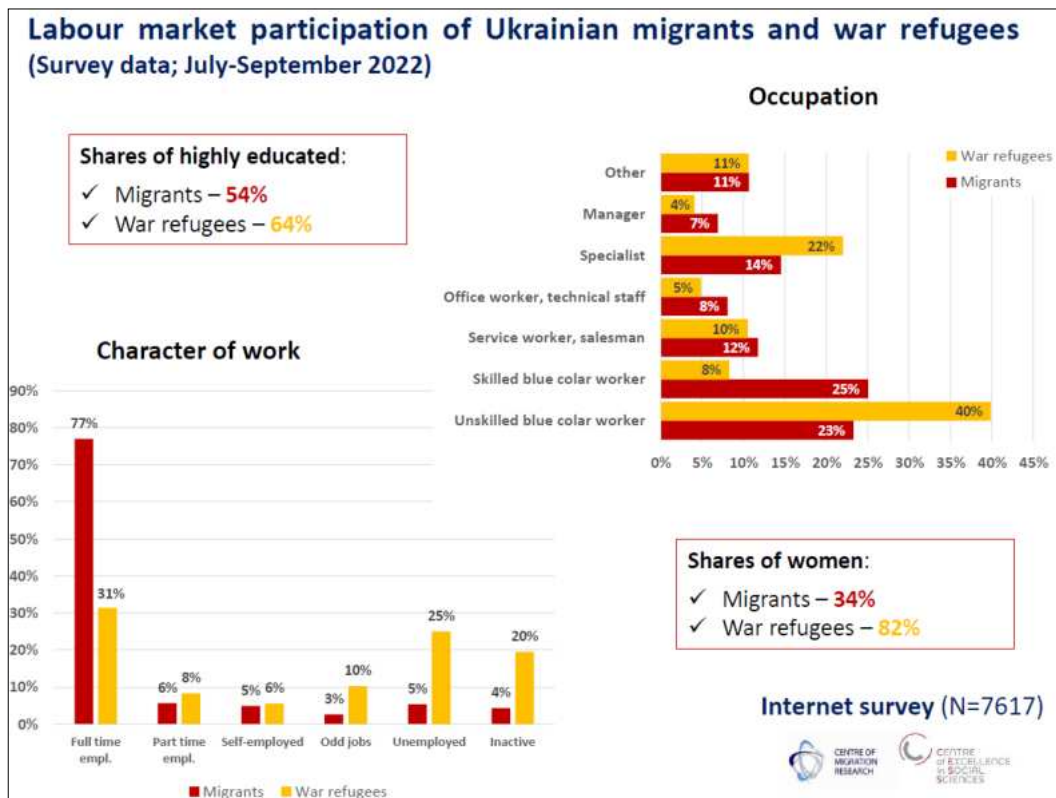
Spis treści	Ukrainians and other foreigners on the Polish labour market (Selected registry data) Labour market participation of Ukrainian migrants and war refugees Labour market characteristics of Ukrainian war refugees in Poland
Kraje migranckie	Ukraina, pozostałe kraje
Charakterystyka osób migranckich	Migranci, uchodźcy

Metodologia

Czas realizacji	07-09.2022
Metody, techniki	<ul style="list-style-type: none">♦ Internet survey (N=7617)♦ registry data

Główne informacje i wnioski

s. 3

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

Warto śledzić stronę programu pod kątem kolejnych wyników badań i raportów: <https://ukraina2022.idub.uw.edu.pl/aktualnosci/program-badawczy/program/>

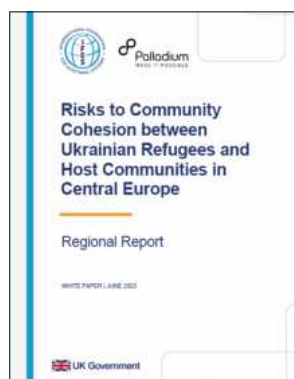
<https://ukraina2022.idub.uw.edu.pl/aktualnosci/program-badawczy/badania/>

Inne ważne info

Program Badawczy „Pomiędzy Ukrainą i Polską” prowadzony na Uniwersytecie Warszawskim ma na celu budowanie wiedzy na temat sytuacji migrantów ukraińskich w Polsce i jej zmian w czasie. W ramach Programu do grupy migrantów zainteresowanych dzieleniem się swoimi doświadczeniami i opiniami kierowane będą kolejne badania ankietowe i jakościowe poruszające problemy związane z codziennym życiem w Polsce.

32. Risks to Community Cohesion between Ukrainian Refugees and Host Communities in Central Europe.

Regional Report

Report aims to help understand the factors that might undermine cohesion between Ukrainian refugees and host communities in the region in the medium term and provide recommendations to relevant organisations for what they could do to mitigate those factors

Źródło (link)

https://www.ifes.org/sites/default/files/2023-06/Ukraine%20Regional%20report_FINAL.pdf

<https://www.ifes.org/publications/risks-community-cohesion-between-ukrainian-refugees-and-host-communities-central> + [folder z raportami i dokumentami strategicznymi]

Rok wydania

2023

Autorstwo

I. Kerusauskaite, R. Nimkar, L. Mulloy, A. Slota

Instytucja

IFES, Palladium

Miasto

-

Język publikacji

angielski

Liczba stron

120

Tematyka

Spis treści

Executive Summary
Chapter 1: Introduction
Chapter 2: Vulnerabilities to Exploitation and Discrimination
Chapter 3: Misleading or Incendiary Discourses About Ukrainian Refugees
Chapter 4: Potential Tensions
Chapter 5: Programmatic Approach Recommendations
Annex 1: Acronyms and Abbreviations
Annex 2: Statistics, Surveys, and Research Reports
Annex 3: Key Statistics—Regional Overview

Kraje migranckie	Ukraina
Charakterystyka osób migranckich	uchodźcy

Metodologia

Czas realizacji 11.2022-03.2023

- Metody, techniki
- ♦ desk-based research
 - ♦ research workshops in the five countries of focus (the Czech Republic, Moldova, Poland, Romania, and Slovakia) with 229 experts from government, multilateral organisations, local and international non-governmental organisations, and academia
 - ♦ a survey (that asked key experts to rate the effectiveness of various programmatic responses for mitigating the five tensions that are most likely to affect community cohesion by September 2023 and to share programmatic lessons learnt that could be useful for others working in this space)
 - ♦ additional desk-based research.

Główne informacje i wnioski

- s. 8-12 *Key findings:*
1. Economic concerns are a key driver of potential tensions.
 2. Political discourses, fuelled by disinformation and historic grievances, have the potential to stir tensions.
 3. Many of the challenges are rooted in long-standing operational issues.

s. 49-52 **Misleading or Incendiary Discourses About Ukrainian Refugees**

Types of messages and approaches

The most common narratives fit within six categories.

1. They're taking what's ours, and we are worse off.

In Poland, workshop participants said that the narrative that Ukrainians are taking the places of Poles for healthcare is relatively widespread, regarding both the general healthcare system and special services set up for Ukrainians (e.g., rehabilitation services that Poles cannot use).

2. They don't deserve what they get.

3. They're making the economic situation worse.

4. Ukrainians are making us less secure.

5. Discourses in some countries relate to historic grievances.

The Volhynia massacre, during which it is estimated that up to 60,000 Polish people were killed between 1943 and 1945, 369 is used in particular to stir up historical grievances by characterising Ukrainians as anti-Polish nationalists.

6. Discourses in some countries refer to the effects of refugees on culture and 'social fabric'.

In Poland, the 'Ukrainisation of Poland' discourse refers to the threat of the disintegration of the fabric of Polish national and cultural identity. The narrative includes a range of messages, from focusing on the alleged domination of Ukrainian symbols in public spaces and Ukrainian language to the deterioration and potential dissolution of Polish culture. Some narratives go as far as speculating about the possibility of parts of Ukraine and Poland becoming unified into 'Ukropolin'; **'Ukropolin'** would involve large planned population resettlements and come 'at the expense of Polish national identity'.

s. 53

TABLE 3. Misleading or incendiary discourses about refugees in the region

Misleading or Incendiary Discourses about Ukrainian Refugees	Poland	Slovakia	Czech Republic	Romania	Moldova
Legal status, welfare, and benefits					
They are economic migrants who could be planning to stay in the host countries permanently	Relatively high risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively low risk	Relatively low risk
Refugees from Western Ukraine/less affected regions are not genuine refugees—the war hasn't really affected them; they don't deserve support	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk
They abuse the benefits system (e.g., cross the border to just get the money)	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk
There is corruption within support systems for Ukrainian refugees	Relatively medium risk	Relatively low risk	Relatively low risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk
Ukrainians are supported more than other refugees	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk
Healthcare					
Ukrainians are creating a burden on the healthcare system, taking locals' places	Relatively high risk	Relatively high risk	Relatively high risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk
Local doctors don't want to treat Ukrainians	Relatively low risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively low risk

s. 54

They are health tourists	Relatively low risk	Relatively low risk	Relatively medium risk	Relatively low risk	Relatively low risk
They misuse services (unnecessary ambulance calls, emergency room visits, doctors' visits)	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk
They are a health/disease risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively low risk	Relatively low risk
Housing					
Ukrainians are creating a burden on the housing system	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively high risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk
Refugees have more or unfair access to housing	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively low risk	Relatively medium risk
Education					
Ukrainians are creating a burden on the education system (schools and kindergartens), taking locals' places	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk
Ukrainian students are not making an effort at school	Relatively low risk	Relatively medium risk	Relatively low risk	Relatively low risk	Relatively medium risk
Employment and income					
Economic challenges/energy crisis are fuelled by hosting refugees ('they drive prices up')	Relatively medium risk	Relatively high risk	Relatively high risk	Relatively medium risk	Relatively high risk
New arrivals from Ukraine are taking jobs from the local population; they are willing to work for significantly lower wages; they are destroying the labour market	Relatively high risk	Relatively high risk	Relatively medium risk	Relatively low risk	Relatively high risk
Ukrainians don't want to pay taxes, or they want to work illegally	Relatively low risk	Relatively low risk	Relatively low risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk
They don't want to work	Relatively low risk	Relatively medium risk	Relatively low risk	Relatively high risk	Relatively medium risk

Ukrainians are rich, drive around in fancy cars and spend their time at malls and cafes while locals are working, they're in the host country on holiday; they don't need assistance	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively high risk	Relatively high risk
Refugees receive more financial support and better benefits than the local population; help to refugees comes at the cost of the local population, 'We should help our poor, not the Ukrainians'	Relatively medium risk	Relatively high risk	Relatively high risk	Relatively high risk	Relatively high risk
Local populations are excluded from support provided to vulnerable people	Relatively low risk	Relatively low risk	Relatively low risk	Relatively low risk	Relatively medium risk
They don't need help as the language and culture in the host country and Ukraine is similar	Relatively medium risk	Relatively low risk	Relatively low risk	Relatively low risk	Relatively low risk
Community, social, and political life					
Refugees are ungrateful, have high expectations and demands for support and shelter, and they abuse hospitality—they leave messy apartments and are disrespectful, refugees are selective about the types of support that they receive—e.g., they don't want to live in small cities, only want certain types of products	Relatively high risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively high risk
They should be in Ukraine defending their country, not here	Medium risk	Relatively medium risk	Relatively low risk	Relatively low risk	Relatively medium risk
Women come to look for husbands and citizenship	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively low risk	Relatively low risk
They are not really traumatised; they go to cafes and live a nice, normal life	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively low risk
Refugees are coming to nazify the host society	Relatively low risk	Relatively low risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk
Portray local citizens as not welcoming Ukrainian refugees and refugees not receiving help on arrival or do not support Ukraine any more	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively low risk	Relatively low risk

Threaten a country's national identity, culture, and social fabric (Poland: 'Ukrainisation of Poland')	Relatively high risk	Relatively low risk	Relatively low risk	Relatively low risk	Relatively low risk
Ukrainians and Russians are basically the same	Relatively low risk	Relatively medium risk	Relatively low risk	Relatively high risk	Relatively low risk
They treat the host country's minorities in Ukraine badly	Relatively low risk	Relatively low risk	Relatively low risk	Relatively high risk	Relatively low risk
Ukraine is not really a country	Relatively low risk	Relatively low risk	Relatively low risk	Relatively medium risk	Relatively low risk
Ukrainian refugees create diplomatic tensions with Russia; they need to accept their fate, negotiate, and, if needed, become part of Russia and move on; they are endangering other countries (including the host country) by resisting	Relatively low risk	Relatively high risk	Relatively low risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk
Ukrainian refugees in country create diplomatic tensions between the host country and the EU/other EU countries, as insufficient support is given by the EU	Relatively medium risk	Relatively low risk	Relatively low risk	Relatively low risk	Relatively low risk
They're not the host country's responsibility	Low risk	Relatively low risk	Relatively low risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk
The host country is trying to regain some of Ukraine's territory (e.g., Poland/Lvyy)	Relatively medium risk	Relatively low risk	Relatively low risk	Relatively low risk	Relatively low risk
Historic tensions or figures (e.g., Volhynia in Poland, Transnistria in Moldova [1992 Ukraine's role])—Ukrainians didn't help us then/fought against us, why should we help now?	Relatively medium risk	Relatively low risk	Relatively low risk	Relatively low risk	Relatively medium risk
Negative perceptions of refugees caused by political views relating to Russia	Relatively low risk	Relatively medium risk	Relatively low risk	Relatively low risk	Relatively medium risk
They are reckless drivers, don't follow local rules	Relatively low risk	Relatively low risk	Relatively low risk	Relatively medium risk	Relatively low risk

Local men will be required to serve in the military if support to Ukraine and Ukrainians continues	Relatively low risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively low risk	Relatively medium risk
Refugees are a crime risk or security threats (e.g., prone to criminality, anti-social behaviour, organised crime coming from Ukraine)	Relatively medium risk	Relatively medium risk	Relatively high risk	Relatively medium risk	Relatively medium risk

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

- ryzyka i bariery integracji na przykładzie dyskursu o uchodźcach

Inne ważne info

Oprócz raportu regionalnego są też raporty krajowe, m.in. raport polski:

https://www.ifes.org/sites/default/files/2023-08/Risks%20to%20Community%20Cohesion%20Between%20Ukrainian%20Refugees%20and%20Host%20Communities_Poland.pdf

Potencjalne źródło: <https://wydawnictwo.krytykapolityczna.pl/polacy-za-ukraina-ale-przeciw-ukraincom-sierakowski-sadura-1100>

33. Risks to Community Cohesion Between Ukrainian Refugees and Host Communities.

Poland Report

Report aims to help understand the factors that might undermine cohesion between Ukrainian refugees and host communities in Poland in the medium term and provide recommendations to relevant organisations for what they could do to mitigate those factors

Źródło (link)

https://www.ifes.org/sites/default/files/2023-08/Risks%20to%20Community%20Cohesion%20Between%20Ukrainian%20Refugees%20and%20Host%20Communities_Poland.pdf + [folder z raportami i dokumentami strategicznymi]

Rok wydania

2023

Autorstwo

I. Kerusauskaite, R. Nimkar, L. Mulloy, A. Slota

Instytucja

IFES, Palladium

Miasto

-

Język publikacji

angielski

Liczba stron

89

Tematyka

Spis treści

Executive Summary
Chapter 1: Introduction
Chapter 2: Vulnerabilities to Exploitation and Discrimination
Chapter 3: Misleading or Incendiary Discourses About Ukrainian Refugees
Chapter 4: Potential Tensions
Chapter 5: Programmatic Approach Recommendations
Annex 1: Acronyms and Abbreviations
Annex 2: Statistics, Surveys, and Research Reports
Annex 3: Key Statistics—Regional Overview

Kraje migranckie

Ukraina

Metodologia

Czas realizacji 11.2022-03.2023

- Metody, techniki
- ♦ desk-based research
 - ♦ a research workshops in Warsaw with 22 experts from government, multilateral organisations, local and international NGOs, and academia
 - ♦ a survey
 - ♦ additional desk-based research

Główne informacje i wnioski

- s. 14
- We understand **community cohesion as a society in which:**
- ♦ All communities have a sense of belonging;
 - ♦ The diversity of people's backgrounds and circumstances is appreciated and valued;
 - ♦ **Similar life opportunities are available to all; and**
 - ♦ **Strong and positive relationships exist and continue to be developed in the workplace, in schools, and in the wider community.**
- This report considers community cohesion at the **local, regional, and national levels.**

- s. 20-30
- [Vulnerable groups:]
- ♦ [Legal status, welfare, and benefits]
Elderly people and/or those who are digitally illiterate
Non-Ukrainian citizens and TCNs from Ukraine
Members of the Roma community
Separated or unaccompanied children
 - ♦ [Healthcare]
Elderly people
People with mental health conditions and/or experiencing trauma or PTSD
People with disabilities
People with chronic health needs
Victims of sexual violence
 - ♦ [Housing]
Single mothers with children
People on lower incomes
Elderly people with disability or mobility issues
Residents in collective shelters

- ♦ *[Education]*

Children aged 17 to 18 (Students close to or at the point of finishing high school can fall between the Ukrainian and Polish education systems. To complete the Ukrainian high school diploma, students need to sit in-person exams in Ukraine which is in many cases impossible.)

Children attending online Ukrainian school

Roma children

- ♦ *[Employment and income]*

Mothers with children

People in low-skilled jobs

People who were not economically active before arrival in Poland

- ♦ *[Community, social, and political life]*

People with mental health issues, particularly trauma and PTSD

People working long hours

LGBTQIA+ refugees

Religiously observant people

Members of the Roma community

s. 36-46

Top five discourses:

Discourse 1: 'They are not refugees but economic migrants planning to stay in the host countries permanently.'

Discourse 2: 'Ukrainians are creating a burden on the health system and are taking locals' places.'

Discourse 3: 'Economic challenges are fuelled by hosting refugees.'

Discourse 4: 'They are ungrateful and have high expectations or demands for the support and shelter they are receiving, and they abuse hospitality.'

Discourse 5: 'They threaten a country's national identity, culture and social fabric ("Ukrainisation of Poland").'

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

- ♦ vulnerable groups (a propos potrzeb potencjalnych grup docelowych)
- ♦ dyskryminujące dyskursy (jako przykład barier w działaniach na rzecz uchodźców)

Inne ważne info

Raport w dużej mierze powiela wnioski z raportu regionalnego. Różnice między raportami dotyczą głównie przywoływanych przykładów.

34. Program Kultura blisko domu do roku 2025

Miejski program kulturalny do 2025 roku – załącznik do Strategii #Warszawa 2030

Źródło (link)	https://bip.warszawa.pl/NR/exeres/FC5DCADE-A7C8-4D5D-87B5-79B42B303AD3,frameless.htm + [folder z raportami i dokumentami strategicznymi]
Rok wydania	2022
Autorstwo	-
Instytucja	Urząd M. St. Warszawy
Miasto	Warszawa
Język publikacji	polski
Liczba stron	133

Tematyka

Spis treści	Słownik pojęć 4
	Założenia i kontekst Programu 6
	Konstrukcja Programu 6
	Związek Programu z innymi dokumentami programującymi rozwój m.st. Warszawy 8
	Wnioski z diagnozy 12
	Potrzeby warszawianek i warszawiaków 12
	Dbanie o dobrostan 12
	Relaks 13
	Kluczowe wyzwania 13
	Dotarcie do „nieuczestników” 13
	Asymetria pomiędzy dzielnicami pod względem oferty dla ich mieszkańców 15

Domowe praktyki kulturalne	16
Potencjał, który wymaga wzmocnienia	17
Cele szczegółowe i Działania	19
Cel szczegółowy 1. Zainteresowani mieszkańcy	19
Cel szczegółowy 2. Różnorodna i dopasowana oferta	22
Cel szczegółowy 3. Miejsca aktywności blisko domu	26
Cel szczegółowy 4. Realizatorzy z potencjałem	30
System realizacji Programu	34
Odpowiedzialność za realizację	34
Narzędzia realizacji	36
Finansowanie realizacji	38
Sposób komunikowania	39
System monitoringu i ewaluacji	40
Załączniki	41

Kraje migranckie Brak wyszczególnienia („cudzoziemcy”), pojedyncze dane zastane – Ukraina

Charakterystyka osób migranckich Mieszkańcy

Metodologia

Czas realizacji dane dostępne w 2022, wywiady 2019-2020

Metody, techniki

- analiza danych zastanych
- spotkania z urzędnikami, grupy robocze
- wywiady z przyszłymi realizatorami programów

Główne informacje i wnioski

s. 4-5

[Słownik pojęć:]

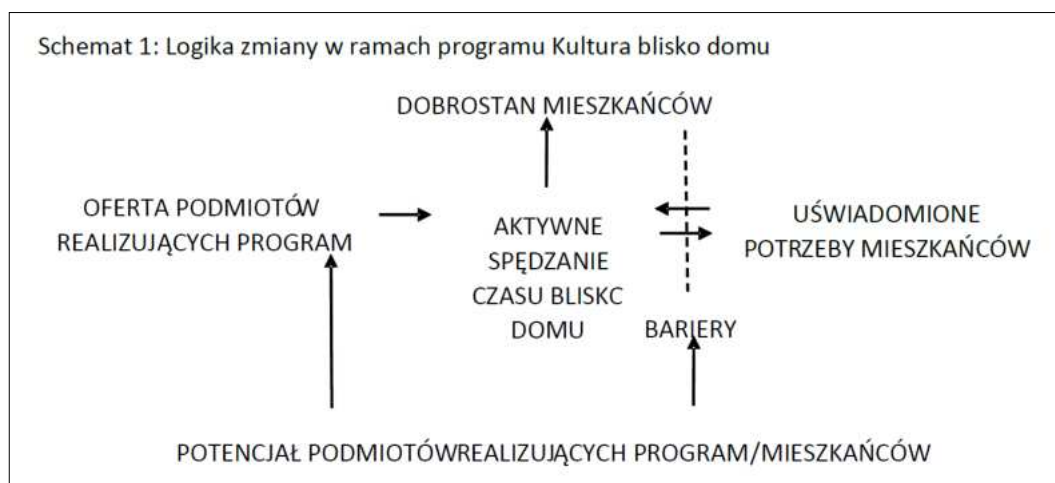
- **osoby w trudnej sytuacji życiowej** – osoby potrzebujące pomocy ze względu na bezdomność, bezrobocie, długotrwałą lub ciężką chorobę, niepełnosprawność, bezradność opiekuńczo-wychowawczą rodziny, przemoc, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, uzależnienie od alkoholu i narkotyków, **cudzoziemcy doświadczający trudności w integracji lub z innego powodu wskazanego w Ustawie, niezależnie od tego, czy faktycznie otrzymują taką pomoc,**
- **partycypacyjne (współ)tworzenie oferty** – wszelkie działania włączające odbiorców/ odbiorczynie we współtworzenie oferty, idące dalej niż tylko zasięgnięcie opinii lub niezobowiązujące konsultacje,
- **podmiot kultury** – instytucja kultury, organizacja pozarządowa, przedsiębiorstwo, grupa nieformalna lub osoba prowadząca działalność kulturalną, przy czym nie musi to być jedyna ani główna działalność tego podmiotu,

- ♦ **praktyki kulturalne** – w kontekście Programu są to aktywności związane z kulturą artystyczną (poznawaniem, doświadczaniem, tworzeniem sztuki) lub dziedzictwem kulturowym, nieograniczone do udziału w tzw. kulturze wysokiej, uwarunkowane doświadczeniami i kompetencjami uczestniczek i uczestników,
- ♦ **warszawianki/warszawiacy** – osoby mieszkające w Warszawie.

s. 6

Program Kultura blisko domu ma wpłynąć na dobrostan warszawianek i warszawiaków poprzez zwiększenie możliwości ich angażowania się w aktywności kulturalne w pobliżu miejsca zamieszkania. W ten sposób Program przyczyni się do osiągnięcia celu 2.2 Aktywnie spędzamy czas wolny blisko domu, sformułowanego w „Strategii #Warszawa2030”. Zgodnie z jej założeniami na poprawę samopoczucia mieszkańców i mieszkanek Warszawy wpłynie uczestnictwo w różnorodnych praktykach kulturalnych, a także nawiązywanie i podtrzymywanie dzięki temu dobrych relacji z osobami mieszkającymi w tej samej okolicy. (...) Aktywność kulturalna zależy od tego, czy mieszkańcy chcą uczestniczyć w kulturze (mają takie potrzeby), znają ofertę kulturalną oraz czy napotykają na bariery, które to uczestnictwo utrudniają. Zachodzi tu sprzężenie zwrotne: podjęcie aktywności nie tylko zależy od potrzeb, ale również je uświadamia i rozwija. Oprócz zmęczenia i braku czasu do szczególnie istotnych ograniczeń aktywności kulturalnej należy ograniczona sprawność (często związana ze starszym wiekiem), zła sytuacja materialna oraz brak nawyków i pozytywnych doświadczeń w zakresie udziału w praktykach kulturalnych. Rozwijanie oferty i niwelowanie barier ograniczających aktywne spędzanie czasu blisko domu zależy od potencjału podmiotów, które tę ofertę tworzą, oraz od mieszkańców, do których jest adresowana.

s. 7

s. 10

Dodatkowo Program wspiera realizację polityki turystycznej. Wprawdzie nie jest on skierowany bezpośrednio do odwiedzających Warszawę turystów, ale sprzyja podążaniu we wskazanych w Polityce turystycznej m.st. Warszawy kierunkach: Turystyka jako sfera aktywności lokalnej oraz Turystyka w dzielnicach. W przywołanym dokumencie dostrzeżono, że „Turystyka to sfera posiadająca potencjał kreowania centrów lokalnych, które mają stanowić obszary ogniskujące życie społeczne mieszkańców w dzielnicach. Ważne jest zachęcanie do budowania innowacyjnych ofert, które wzmocnią unikatowość miasta i poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców”. Zawarta jest w nim także wskazówka, że „poznawanie lokalności poszczególnych dzielnic jest atrakcyjne z punktu widzenia turysty”, w związku z czym **warto „skoncentrować się na rozwijaniu wszelkich produktów opartych na idei »czuć się jak mieszkaniec«”.**

s. 15

Autorzy raportu dotyczącego funkcjonowania podmiotów kultury w okresie pandemii wskazują także, że **„Ważnym odkryciem czasu pandemii (...) jest rosnąca rola przestrzeni wspólnych, sąsiedzkich, na przykład parków i skwerów. Paradoksalnie kryzys sprzyja**

deglomeracji kultury i wzrastaniu jej roli na poziomie mikrospołeczności: Niepewność dotycząca tego, w jakim stopniu publiczność zechce powrócić do korzystania na miejscu z oferty podmiotów kultury, podnosi rangę aktywnych form włączania mieszkank i mieszkańców w korzystanie z różnego rodzaju aktywności blisko domu.

s. 19-22

Cel szczegółowy 1. Zainteresowani mieszkańcy. Promocja aktywnego spędzania czasu wolnego i zwiększanie wiedzy o lokalnej ofercie kulturalnej

Działanie 1.1 Tworzenie mody na kulturę

Działanie 1.2 Informowanie mieszkańców

Działanie 1.3 Włączanie mieszkańców w aktywności lokalne

s. 22-26

Cel szczegółowy 2. Różnorodna i dopasowana oferta. Rozwój oferty spędzania wolnego czasu oraz form włączania mieszkańców i mieszkank w jej współtworzenie

Działanie 2.1 Włączanie mieszkańców w programowanie oferty

Działanie 2.2 Dopasowywanie oferty kulturalnej do potrzeb

W celu zwiększenia zainteresowania mieszkańców lokalną ofertą kulturalną, podjęte zostaną starania, aby uczynić ją bardziej atrakcyjną i dostępną. Wiedza zebrana podczas **konsultacji i badań potrzeb lokalnych społeczności** zostanie wykorzystana do przygotowania zróżnicowanej i lepiej dostosowanej oferty, a w programach instytucji i organizacji pojawią się nowe wydarzenia i zajęcia. Będą one skierowane zarówno do odbiorców mało aktywnych, aby zachęcić ich do udziału, jak również do różnych grup społecznych, wyróżniających się specyficznymi potrzebami, możliwościami lub ograniczeniami, mieszkających w okolicy. **Takimi grupami mogą być na przykład osoby starsze, młodzież, środowiska migracyjne lub osoby podobne ze względu na pozycję w strukturze społecznej.**

Działanie 2.3 Zwiększanie oferty kulturalnej użytku domowego

s. 26-29

Cel szczegółowy 3. Miejsca aktywności blisko domu. Zwiększanie dostępności kultury poprzez rozwój lokalnej infrastruktury kulturalnej

Działanie 3.1 Poszerzanie przestrzeni dla kultury

Podmioty kultury o charakterze ponadlokalnym będą kierować wybrane działania do społeczności mieszkającej w ich bezpośrednim sąsiedztwie, mocniej włączając bliskich mieszkańców w orbitę swojego oddziaływania. Podejmowane będą także działania poszerzające funkcjonowanie podmiotów pełniących inne funkcje (np. szkoły i inne placówki edukacyjne, spółdzielnie mieszkaniowe) o aktywności kulturalne kierowane do osób mieszkających w sąsiedztwie. **Mogą to być przestrzenie wielofunkcyjne, obejmujące klubokawiarnie, place zabaw i inne tego typu formaty tworzone w przestrzeni teatrów, muzeów, uczelni lub też czasowe centra działające na terenie szkół.** Planowane będą także lokalne odłony ogólnomiejskich projektów kulturalnych (np. festiwali). Obszarem realizacji projektów jest cała Warszawa, dowolne miejsce w Warszawie lub przestrzeń wirtualna.

Działanie 3.2 Dopasowywanie infrastruktury do potrzeb

Działanie 3.3 Tworzenie nowych obiektów dzielnicowych instytucji kultury

Cel szczegółowy 4. Realizatorzy z potencjałem. *Rozwój miękkiego potencjału podmiotów kultury oraz kadr*

Działanie 4.1 Wzmacnianie zespołów lokalnych podmiotów kultury

Działanie 4.2 Wprowadzanie standardów działania lokalnych podmiotów kultury

Działanie 4.3 Partnerstwa na rzecz rozwoju lokalnej oferty kulturalnej

*Działanie polega na **tworzeniu i rozwijaniu partnerstw lokalnych i ponadlokalnych oraz sieci współpracy pomiędzy różnymi podmiotami oferującymi aktywności czasu wolnego**. Współpraca ta może odbywać się zarówno na polu merytorycznym (np. współorganizowanie wydarzeń przez instytucje i organizacje z różnych sektorów i dzielnic), jak i organizacyjnym, poprzez dzielenie się zasobami (np. wzajemne użyczenie przestrzeni, sprzętu, oddelegowanie pracowników o unikalnych kompetencjach, dzielenie się wiedzą i dobrymi praktykami).*

[DIAGNOZA]

KLUCZOWE WYZWANIA

1) Dotarcie do „nieuczestników”

Znaczna część warszawianek i warszawiaków (przeszło dwie piąte) nie odwiedza żadnych instytucji kultury. Ograniczającymi aktywność kulturalną cechami mieszkańców lub sytuacji, w której się znajdują, są przede wszystkim: podeszły wiek, przynależność do klasy ludowej (identyfikowana na podstawie wykonywanego zawodu), zła sytuacja materialna oraz słabe wykształcenie, a także zły stan zdrowia i niepełnosprawność.

Grupą o szczególnych potrzebach są również mieszkający w Warszawie cudzoziemcy. Brak czasu, stanowiący najczęstszą barierę ograniczającą aktywność kulturalną warszawianek i warszawiaków, mieszkających w Warszawie cudzoziemców dotyczy w szczególnym stopniu. Prawie połowa pracuje powyżej 40 godzin tygodniowo. Część cudzoziemców napotyka również barierę językową (około jedna czwarta deklaruje słabą znajomość języka polskiego w mowie).

PRZYPIS:

„Towarzyscy nieuczestnicy. Oglądają filmy i seriale oraz słuchają muzyki. Niektórych interesuje jeszcze literatura. Natomiast pozostałe rodzaje sztuki mogłyby dla nich nie istnieć. Telewizor i radio towarzyszą im szczególnie często. Rzadko korzystają z dostępu do kultury przez internet. Nie bywają w salach teatralnych, kinowych ani koncertowych. Nie ma wśród nich osób zajmujących się własną twórczością. Szczególnie ważne są dla nich relacje z innymi. Chętnie rozmawiają o obejrzanych filmach. Jeżeli coś mogłoby ich zachęcić do udziału w wydarzeniach kulturalnych, to prawdopodobnie względy towarzyskie.”

Grupą o szczególnych potrzebach są również mieszkający w Warszawie cudzoziemcy.

Grupa cudzoziemców zameldowanych w Warszawie (na pobyt stały lub czasowy) wynosi około 40 tysięcy osób³⁶. Badacze szacują, że liczba cudzoziemców faktycznie mieszkających w Warszawie jest znacznie (co najmniej dwukrotnie) wyższa, niż zameldowanych. Najlicniejszą grupą mieszkających w Warszawie cudzoziemców – ponad jedną trzecią – stanowią osoby pochodzące z Ukrainy (36% według danych meldunkowych, 42% w badaniu przeprowadzonym na zamówienie IOM).

Brak czasu, stanowiący najczęstszą barierę ograniczającą aktywność kulturalną warszawianek i warszawiaków, mieszkających w Warszawie cudzoziemców dotyczy w szczególnym stopniu. Spośród mieszkających w Warszawie cudzoziemców 46% pracuje powyżej 40 godzin tygodniowo (podczas gdy spośród pozostałych warszawianek i warszawiaków 29%)³⁹. Przy tym około jedna trzecia cudzoziemców (33%) – a wśród Ukraińców prawie połowa (47%) pracuje poniżej swoich kwalifikacji (spośród pozostałych

osób mieszkających w Warszawie zaledwie 7%). **Cudzoziemcy w porównaniu z pozostałymi mieszkańcami Warszawy znajdują się także w nieco gorszej sytuacji materialnej.** Spośród mieszkających w Warszawie cudzoziemców swoją znajomość języka polskiego w mowie jako dobrą lub bardzo dobrą ocenia 31% (w piśmie: 21%), jako średnią 41% (w piśmie: 25%) a jako słabą lub bardzo słabą 26% (w piśmie: 43%) – nie zna 2% (w piśmie: 9%). Z żadnej oferty kulturalno-oświatowej miasta nie korzysta 38%.

s. 54-85

[DIAGNOZA]

4 Aktywność kulturalna

4.1 Uczestniczenie poprzez wydarzenia i poza wydarzeniami

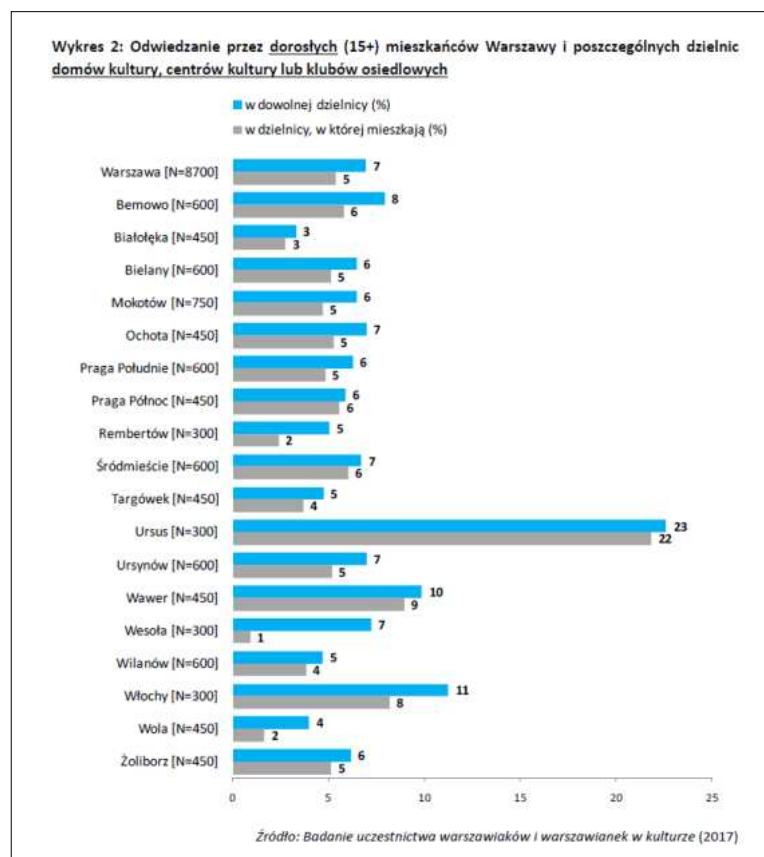
4.2 Udział w wydarzeniach kulturalnych

4.3 Udział w zajęciach lub kursach artystycznych

4.4 Odwiedzanie różnego typu podmiotów kultury

Blisko trzy piąte (58%) mieszkańców w ciągu 12 miesięcy odwiedziło w Warszawie co najmniej jeden podmiot kultury. Najliczniej odwiedzane są kina, a najmniej licznie – dzielnicowe instytucje kultury (15%).

4.5 Odwiedzanie dzielnicowych instytucji kultury przez dorosłych

4.6 Odwiedzanie domów kultury przez dzieci, uczniów i studentów

4.7 Zróżnicowanie publiczności

5 Potrzeby i bariery

5.1 Ocena oferty kulturalnej i poziom zaspokojenia potrzeb

5.2 Bariery i grupy ze szczególnymi potrzebami

Prawie połowa (47%) mieszkańców Warszawy jako barierę ograniczającą ich aktywność kulturalną wskazuje **brak czasu. Na drugim miejscu znalazło się zmęczenie (37%), a na trzecim zbyt wysokie koszty (27%).**

5.3 Udział w kształtowaniu oferty

6 Podmioty i placówki oraz ich rozmieszczenie

6.1 Ze względu na typ podmiotu

6.1.1 Dzielnicowe domy kultury

6.1.2 Placówki edukacji pozaszkolnej

6.1.3 Biblioteki dzielnicowe

6.1.4 Inne (niż dzielnicowe) instytucje kultury m.st. Warszawy

6.1.5 Organizacje pozarządowe

W Warszawie po przeszło 2 tysiące organizacji pozarządowych działa w obszarze kultury, sztuki i tradycji oraz edukacji i wychowania, a ponad tysiąc zajmuje się sportem, turystyką, rekreacją i działalnością hobbystyczną (przy czym liczb tych nie należy sumować, ponieważ ta sama organizacja może działać w różnych obszarach). Odsetek organizacji, które kierują swoje działania do lokalnej społeczności, jest największy w pierwszej grupie – wynosi 10%.

Obszar działalności	Liczba działających organizacji	Liczba organizacji kierujących swoje działania do lokalnej społeczności	Odsetek organizacji kierujących swoje działania do lokalnej społeczności
Kultura, sztuka, tradycja	2124	211	10%
Edukacja, wychowanie	1195	67	6%
Sport, turystyka, rekreacja, hobby	2053	34	2%

Źródło: spis.ngo.pl, odsłona 14.02.2020

6.2 Ze względu na dziedzinę działalności

6.2.1 Wybrane teatry

6.2.2 Miejsca aktywności lokalnej

s. 86

7 Potencjał potrzebny do realizacji programu

Powodzenie programu zależy w znacznym stopniu od potencjału, jakim będą dysponowali jego przyszli realizatorzy – w tym:

- **instytucje kultury (zwłaszcza dzielnicowe),**
- **placówki edukacji pozaszkolnej (a także szkoły podejmujące działania na rzecz lokalnej społeczności),**
- **organizacje pozarządowe działające w dziedzinie kultury, edukacji oraz działalności hobbystycznej.**

Potencjał ten obejmuje pięć obszarów:

- 1) **Strategia, wiedza, sposoby działania i kultura organizacyjna** poszczególnych podmiotów.

2) **Kwalifikacje pracowników** (zależne m.in. od wynagrodzeń, zwłaszcza w sytuacji konkurencji pomiędzy różnymi podmiotami).

3) **Fundusze** na tworzenie i udostępnianie oferty poszczególnych podmiotów – istotne zarówno ze względu na skalę i zakres działalności, ale także z perspektywy realizowania przedsięwzięć skierowanych do grup, które nie są atrakcyjne jako klienci przedsięwzięć komercyjnych. Ważna jest nie tylko wysokość finansowania, lecz również jego stabilność.

4) **Infrastruktura i sprzęt** umożliwiające dostarczanie różnorodnej oferty (sale spotkań, pracownie, sale widowiskowe) **oraz zapewnienie jej dostępności** (rozwiązania zapewniające fizyczną dostępność obiektów dla osób z niepełnosprawnościami oraz ewentualnie korzystanie z oferty również z domu – np. transmisje, dostarczanie książek).

5) Relacje:

a) pomiędzy podmiotami z różnych sektorów, zwłaszcza działającymi w tej samej dzielnicy (w tym relacje związane z wymianą materialnych i niematerialnych zasobów, a także umożliwiające dotarcie z ofertą do mieszkańców, którzy dotychczas jej nie znali lub nie byli nią zainteresowani)

b) pomiędzy podmiotami a mieszkańcami (zapewnienie ich wpływu na ofertę oraz wykorzystanie potencjału relacji do jej upowszechniania)

c) pomiędzy podmiotami a ich organizatorami i organami prowadzącymi (m.in. kryteria oceny działalności instytucji, zakres ich autonomii) oraz grantodawcami lub donatorami (mechanizmy zapewniające zgłaszanie, wybór i realizację wartościowych projektów).

s. 105-108

[Potencjalne ryzyka – przykłady]

- Zbyt dużo źródeł informacji o ofercie kulturalnej, może skutkować nieprzebijaniem się do mieszkańców informacji o dedykowanych dla nich wydarzeniach lokalnych.
- Zbyt mała liczba animatorów o wysokich kompetencjach, które pozwolą zainteresować i zaangażować mieszkańców do uczestniczenia w wydarzeniach kulturalnych.
- Brak gotowości u potencjalnych realizatorów celu do wprowadzania faktycznych zmian w działalności, którą prowadzą lub kultura organizacyjna, w której strategię i programy nie są faktycznie realizowane, sprawiałoby, że Program byłby fasadowy lub włączane byłyby do niego przedsięwzięcia niezgodne z jego zakresem lub logiką interwencji. Obniżyłoby to stopień realizacji założonych celów Programu.
- Zbyt mała wiedza o użytkownikach podmiotów kultury może powodować tworzenie oferty która tylko pozornie będzie wpisywać się w ich potrzeby.

s. 127-128

Aneks 1 – Lista członków Rady Programu

s. 129-130

Aneks 2 – Lista członków Grup Roboczych

s. 132

Cel drugi, Różnorodna i dopasowana oferta, to tworzenie atrakcyjnej propozycji kulturalnej – adresowanej zarówno do stałych uczestników, jak i osób, które dotychczas z takiej oferty niekorzystały. W poznaniu ich potrzeb pomogą konsultacje i badania społeczne, dzięki czemu oferta będzie bogatsza i bardziej różnorodna. Rodzaje, terminy oraz miejsca wydarzeń i zajęć będą dopasowywane do potrzeb mieszkańców. Osoby różniące się pod względem wieku, zamożności czy wykształcenia znajdą odpowiednie dla siebie propozycje.
Działania te kierowane będą także do grupy migrantów mieszkających w Warszawie.

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

s. 4-5 definicje, np. podmiot kultury (szerzej niż instytucja kultury), cudzoziemcy doświadczający trudności w integracji jako osoby w trudnej sytuacji życiowej

s. 6 kultura a dobrostan (założenie Strategii), uwarunkowania uczestnictwa w kulturze pytanie, czy model współpracy ma odpowiadać na potrzeby czy je kreować

s. 10 związki programu z turystyką

s. 44 nawiązania do badania segmentacyjnego uczestnictwa w kulturze warszawiaków i warszawianek, np. społeczności migranckie jako „nieuczestnicy”

opis celów i działań programu jako bezpośrednia inspiracja dla modelu współpracy (np. diagnoza potrzeb, dostosowanie przestrzeni, partnerstwa lokalne)

s. 86 potencjał potrzebny do realizacji programu (bezpośrednia inspiracja)

s. 105-106 potencjalne ryzyka (przykłady)

lista członków Rady Programu i Grup Roboczych

Inne ważne info

Program Kultura blisko domu do roku 2025 służy realizacji celu 2.2 Aktywnie spędzamy czas wolny blisko domu (Strategia #Warszawa 2030).

Potencjalne źródło: Michał Kotnarowski i in., Tradycyjni, masowi, superkulturalni? Segmentacja warszawiaków i warszawianek pod względem uczestnictwa w kulturze, w: Relacje i różnice. Uczestnictwo warszawiaków i warszawianek w kulturze, red. Tomasz Płachecki, Biennale Warszawa, Warszawa 2019, s. 104-115.

35. Program Sportowo blisko domu do roku 2025

Miejski program sportowy do 2025 roku – załącznik do Strategii #Warszawa 2030

Źródło (link)	https://bip.warszawa.pl/NR/exeres/23DCDC93-D72E-4450-A4A1-877A9DD32CF4,frameless.htm + [folder z raportami i dokumentami strategicznymi]
Rok wydania	2021
Autorstwo	-
Instytucja	Biuro Sportu i Rekreacji, Urząd M. St. Warszawy
Miasto	Warszawa
Język publikacji	polski
Liczba stron	371

Tematyka

Spis treści	Spis treści Słownik pojęć używanych w programie 4 Wprowadzenie 8 Diagnoza strategiczna i rekomendacje 15 Diagnoza i rekomendacje wobec pandemii COVID 19 33 Prognozy przyszłości 39 Katalog aktywności fizycznych blisko domu oraz typów przestrzeni do ich podejmowania 40 Cele i działania programu 41 System realizacji programu 71 Załączniki 81
Kraje migranckie	-

Metodologia

Czas realizacji	Dane zastane dostępne w 2021
Metody, techniki	<ul style="list-style-type: none">♦ Dane zastane♦ foresight (prognozy przyszłości)♦ część „Diagnoza”:<ul style="list-style-type: none">- analiza danych zastanych,- badania ilościowe,- badania jakościowe,- warsztaty i spotkania robocze,- analiza SWOT

Główne informacje i wnioski

- s. 16 ***Korzystne w tym świetle jest połączenie wysiłków Biura Kultury oraz Biura Sportu i Rekreacji w realizacji wspólnego celu „Strategii #Warszawa2030”, którym jest aktywność blisko domu (cel operacyjny 2.2. Aktywnie spędzamy czas wolny blisko domu). Wiele obiektów kultury jest wykorzystywanych na potrzeby animacji aktywności fizycznej lub oferuje infrastrukturę dla takiej aktywności. Przykładem może być Służewski Dom Kultury i liczne Miejsca Aktywności Lokalnej (MAL) znajdujące się we wszystkich dzielnicach Warszawy.***
- s. 25 ***Ważnym czynnikiem demograficznym jest też zwiększony napływ do Warszawy migrantów innych narodowości. Na poziomie oferty aktywności fizycznej prowadzi to do rozszerzenia katalogu dyscyplin, czego przykładem jest obecność mniejszości hinduskiej uprawiającej krykieta na terenie parku Pole Mokotowskie.***
- s. 27 ***Najważniejsze konkurencyjne formy spędzania czasu wolnego, na które Polacy przeznaczają większość swojego budżetu czasu wolnego, nie wymagają aktywności fizycznej. To przede wszystkim oglądanie telewizji, przeglądanie internetu oraz szybko rosnący segment gier komputerowych. Cechują się one kilkoma wspólnymi elementami: łatwą dostępnością, wysoką jakością, autonomią wyboru, umiejętnym utrzymywaniem uwagi odbiorcy oraz elastycznością zwiększającą poziom ich dostępności (można wykonywać te czynności w dowolnym czasie i miejscu).***
- s. 41 ***Cel główny programu***
Zadaniem programu jest realizacja celu operacyjnego 2.2. „Strategii#Warszawa2030” pod nazwą „Aktywnie spędzamy czas wolny blisko domu”, który jest jednym z czterech celów operacyjnych celu strategicznego 2. Wygodna lokalność.
Cel operacyjny 2.2. Aktywnie spędzamy czas wolny blisko domu będzie osiągnięty poprzez zwiększenie dostępności atrakcyjnych i przyjaznych miejsc aktywności kulturalnej, edukacyjnej, sportowej i rekreacyjnej jako sposobów spędzania czasu wolnego w pobliżu miejsca zamieszkania.

Typ projektu: 2.1.3. Zajęcia sportowo rekreacyjne organizowane przez instytucje m.st. Warszawy inne niż sportowo rekreacyjne (np. placówki edukacyjne, domy kultury, MAlE, ośrodki pomocy społecznej)

Kryteria wyboru projektów do działania:

1. Zgodność z katalogiem rekomendowanych form aktywności fizycznej blisko domu.
- 2. Dostępność oferty i jej dostosowanie do różnych grup odbiorców ze szczególnym uwzględnieniem włączania grup mniej aktywnych (kobiety, seniorzy, osoby z niepełnosprawnością, młodzi dorośli, bezrobotni) i integracji uczestników aktywnych z osobami nieaktywnymi.**
- 3. Wykorzystanie do zajęć przestrzeni otwartych zlokalizowanych w pobliżu ośrodka sportu i rekreacji.**
4. Lokalizacja zajęć blisko domu tj. w odległości 15-30 minutowego spaceru od miejsca zamieszkania.
5. Przyczynianie się do wzrostu obszarów MSI, w których mieszkańcy mają dostęp do oferty sportowo-rekreacyjnej blisko domu.
- 6. Dopasowanie do potrzeb lokalnej społeczności.**
7. Kwalifikacje kadry odpowiedzialnej za realizację oferty (oświadczenie o kwalifikacjach zawodowych (szkolenie) instruktor/trener AW).
8. Racjonalność ponoszonych nakładów finansowych na uczestnika zajęć.
- 9. Zgodność z zasadą zmniejszania różnic w dostępie do oferty między dzielnicami i osiedlami.**
10. Zawarcie w projekcie informacji na temat zdrowego trybu życia.
11. Zabezpieczenie finansowania projektu.

Powiązanie „Programu Sportowo blisko domu do 2025 roku” z programem „Kultura blisko domu”

Tabela 5. Powiązanie „Programu Sportowo blisko domu do 2025 roku” z programem „Kultura blisko domu”

Zakres „Programu Sportowo blisko domu do 2025 roku”	Sposób powiązania z programem „Kultura blisko domu”
Cel szczegółowy 1 Mamy dostęp do różnorodnych miejsc aktywności fizycznej blisko domu	Integracja działań aktywności fizycznej i kultury w miejskich ośrodkach sportu i rekreacji Wprowadzanie prac artystycznych (np. murali, rzeźb) w miejskich obiektach sportowych Wykorzystanie działań artystycznych w modernizacjach i wyposażeniu miejskich obiektów sportowych
Cel szczegółowy 2 Mamy dostęp do różnorodnej oferty zajęć sportowo-rekreacyjnych blisko domu	Wprowadzanie oferty aktywności fizycznej blisko domu w nowych i modernizowanych obiektach kultury
Cel szczegółowy 3 Jesteśmy informowani i zachęceni do aktywności fizycznej blisko domu oraz do prowadzenia zdrowego trybu życia	Informacja i promocja aktywności fizycznej poprzez instytucje kultury Zaangażowanie przedstawicieli świata kultury w promocję aktywności fizycznej blisko domu
Ewaluacja programu	Analiza aktywności fizycznej odbywającej się na terenie obiektów kultury

Scenariusz bazowy:

Silna Warszawa

Scenariusze alternatywne:

Scenariusz 1: **Zwinna Warszawa**

Układ czynników: niekorzystna sytuacja gospodarcza, korzystne warunki dla aktywności.

Scenariusz 2: **Warszawska czerwona strefa**

Układ czynników: niekorzystna sytuacja gospodarcza, niekorzystne warunki dla aktywności.

Scenariusz 3: **Zdrowa równowaga**

Układ czynników: korzystna sytuacja finansowa samorządu, korzystne warunki dla aktywności.

Warto zwrócić uwagę na **formy aktywności fizycznej łączące ruch z muzyką**, jak np. aerobik czy zumba. Takich przykładów na synergii aktywności fizycznej i kulturalnej można znaleźć więcej. Warto podkreślić, że **w związku z coraz szerszym uczestnictwem mieszkańców w aktywności fizycznej zmniejszać się może dystans do ich aktywności w zakresie kultury i obie te dziedziny mogą stawać się coraz bliższe sobie, tworząc naturalną synergii.**

W sektorze kultury istotne dla wspierania aktywności fizycznej lokalnie są domy kultury znajdujące się w dzielnicach (23 dzielnicowe domy kultury oraz ok. 50 nadzorowanych przez nie filii i innych jednostek), które w swojej ofercie mają **zajęcia sportowo-rekreacyjne (głównie gimnastykę i spacer Nordic walking dla seniorów)**. Nierzadko zajęcia sportowo-rekreacyjne oferują także ośrodki pomocy społecznej i centra dla seniorów, a w niektórych przypadkach także podmioty lecznicze (np. aktywizacja ruchowa seniorów w programie Aktywny Senior).

Rekomendacje:

1. Tworzenie lokalnych, interdyscyplinarnych projektów dla zwiększenia aktywności fizycznej mieszkańców (kreatywne podejście do obszarów wspólnych sportu i kultury).

2. Łączenie funkcji obiektów zlokalizowanych blisko domu (np. sport i kultura w jednym miejscu, aby przyciągać wzajemnie odbiorców oferty)

3. Włączanie mieszkańców we wspólne tworzenie oferty aktywności fizycznej blisko domu (np. warsztaty w dzielnicach i osiedlach).

4. Podnoszenie świadomości mieszkańców na temat korzyści płynących z aktywności oraz na temat odpowiednich dla wieku i stylu życia form aktywności fizycznej.

5. Skuteczna informacja na temat oferty aktywności fizycznej blisko domu (np. poprzez wykorzystanie aplikacji i mediów społecznościowych).

6. Wykorzystanie lokalnych zasobów (infrastruktura i przestrzeń miejska) na cele aktywności fizycznej mieszkańców.

7. Tworzenie projektów na rzecz włączenia grup mieszkańców nieaktywnych lub mniej aktywnych.

8. Położenie nacisku na grupy mieszkańców, w których aktywność fizyczna jest najniższa (seniorzy, kobiety).

9. Podniesienie bezpieczeństwa miejsc otwartych dla stworzenia w nich warunków dla aktywności fizycznej (np. oświetlenie parku, patrol straży miejskiej, lokalni animatorzy sportu).

10. Wykorzystanie i otwieranie infrastruktury lokalnej dla aktywności fizycznej mieszkańców – skwery, podwórka, boiska szkolne, strefy lokalne, miejsca wokół węzłów komunikacyjnych, niewykorzystane puste w weekendy hale sportowe.

(...) **15. Współpraca interdyscyplinarna, międzysektorowa w celu upowszechniania i promocji aktywności fizycznej wśród zróżnicowanych grup odbiorców. Pozwoli to na lepsze zdiagnozowanie potrzeb, możliwości i potencjału różnych grup społecznych.**

16. Rozwijanie wspólnych przestrzeni do współpracy między kulturą a sportem, na rzecz wzmocnienia celu 2.2. Strategii #Warszawa2030. Wykorzystanie możliwości promocyjno-komunikacyjnych, jakie pojawiają się, gdy oba obszary się uzupełniają.

17. Rozwijanie różnych funkcjonalności obiektów sportowo-rekreacyjnych. Wykorzystanie infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na inne cele niż sportowe. Wielofunkcyjność nowopowstającej infrastruktury.

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

s. 27 konkurencyjne formy spędzania czasu wolnego

s. 78 powiązanie „Programu Sportowo blisko domu do 2025 roku” z programem „Kultura blisko domu”

synergia działań sportowych i kulturalnych

s. 188-189 – scenariusze przyszłości

36. Program Twórczy potencjał mieszkanek i mieszkańców Warszawy do 2025 roku

Miejski program do 2025 roku – załącznik do Strategii #Warszawa 2030

Źródło (link)	https://bip.warszawa.pl/NR/exeres/BB6B9672-43B9-49E1-BE4B-FC0D6125FDA0,frameless.htm + [folder z raportami i dokumentami strategicznymi]
Rok wydania	2022
Autorstwo	-
Instytucja	Urząd m.st. Warszawy
Miasto	Warszawa
Język publikacji	Polski
Liczba stron	142

Tematyka

Słownik pojęć	4
Założenia i kontekst Programu	7
Konstrukcja i zakres Programu	7
Związek Programu z innymi dokumentami programującymi rozwój m.st. Warszawy	11
Wskaźniki głównego Celu Programu	14
Wnioski z diagnozy	15
Świadomość potrzeb oraz uwarunkowania uczestnictwa	15
Kompetencje najważniejsze wobec obecnych wyzwań	18
Wpływ edukacji i praktyk kulturalnych na rozwój kompetencji	19
Potencjał, który wymaga wzmocnienia	20
Cele szczegółowe i Działania	23
Cel szczegółowy 1. Mieszkańcy angażują się w edukację i kulturę	24

Spis treści

Cel szczegółowy 2. Mieszkańcy rozwijają priorytetowe kompetencje	30
Cel szczegółowy 3. Realizatorzy z potencjałem	34
System realizacji Programu	38
Odpowiedzialność za realizację	38
Narzędzia realizacji	40
Finansowanie realizacji	41
Sposób komunikowania	43
System monitoringu i ewaluacji	43
Załączniki	45

Kraje migranckie

Brak wyszczególnienia, pojedyncze dane zastane – Ukraina

Charakterystyka osób migranckich

Mieszkańcy

Metodologia

Czas realizacji

Metody, techniki

- analiza danych zastanych
- spotkania z urzędnikami, grupy robocze

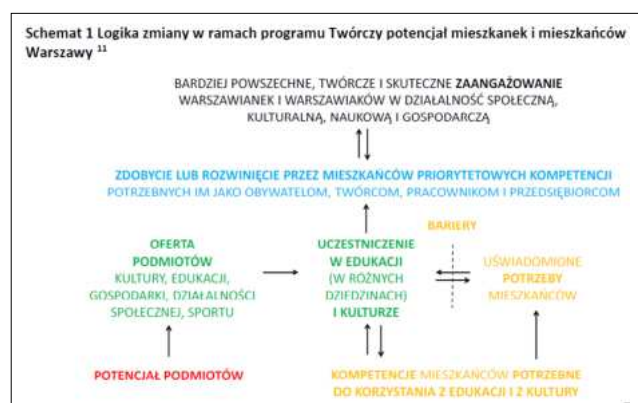
Główne informacje i wnioski

s. 5

Słownik pojęć:

- *pojęcie uczestniczenia w kulturze – angażowanie się w praktyki kulturalne wybrane w sposób bardziej świadomy lub wymagające większego twórczego wkładu,*
- *praktyki kulturalne – w kontekście Programu są to: aktywności związane z kulturą artystyczną (poznawaniem, doświadczaniem, tworzeniem sztuki) lub dziedzictwem kulturowym, nieograniczone do udziału w tzw. „kulturze wysokiej”, uwarunkowane doświadczeniami i kompetencjami uczestniczek i uczestników,*
- *rozwój publiczności (audience development) – „Strategiczny proces służący budowaniu relacji pomiędzy organizacją kultury a społecznością, oparty na wiedzy na temat tej społeczności i uwzględniający misję organizacji. Opierający się na zachowaniu równowagi pomiędzy celami artystycznymi, finansowymi i społecznymi organizacji. Realizowany świadomie przez całą organizację i stale doskonalony”,*

s. 8

s. 10

Wiele działań przewidzianych w Programie ma charakter edukacji kulturalnej lub edukacji kulturowej. Z perspektywy Programu kluczowym założeniem obu jest rozwijanie kompetencji potrzebnych do aktywnego uczestnictwa w różnych dziedzinach życia społecznego. Na podobnym założeniu opierał się **Warszawski Program Edukacji Kulturalnej 2015-2020 (WPEK)**. Dalsze działania WPEK15 będą planowane już z uwzględnieniem programów wykonawczych do „Strategii #Warszawa2030”, a wybrane projekty znajdują się w programie **Twórczy potencjał mieszkanek i mieszkańców Warszawy do roku 2025**. Wieloletnie doświadczenia WPEK są cenne tym bardziej, że prowadzone w jego ramach działania łączyły politykę edukacyjną i politykę kulturalną jeszcze przed upowszechnieniem się w Polsce międzysektorowego podejścia do rozwoju miast.

Spośród przedsięwzięć kulturalnych program Twórczy potencjał obejmuje upowszechnianie i **pogłębianie uczestnictwa w kulturze oraz przedsięwzięcia z zakresu edukacji kulturowej, ukierunkowane na podnoszenie konkretnych kompetencji, które zostały wskazane w Programie**. Natomiast **liczne przedsięwzięcia istotne z perspektywy polityki kulturalnej będą prowadzone również poza Programem** – m.in. w ramach innych programów wykonawczych „Strategii #Warszawa2030”.

PRZYPIS:

Zgodnie z definicją zawartą w Warszawskim Programie Edukacji Kulturalnej: **„Edukacja kulturalna to suma działań kierowanych do mieszkańców Warszawy, które kształtują kapitał ludzki, przygotowują do świadomego uczestnictwa w kulturze, rozbudzają wrażliwość estetyczną, a także inspirują do aktywności – zarówno kulturalnej, jak i obywatelskiej**. Edukacja kulturalna obejmuje kształcenie artystyczne i estetyczne, pogłębia wiedzę na temat dziedzictwa kulturowego, pogłębia umiejętność krytycznej oceny zjawisk kultury współczesnej, kształtuje wrażliwość na wielokulturowość oraz sprzyja angażowaniu się warszawiaków w proces upowszechniania kultury”. Zob. Warszawski Program Edukacji Kulturalnej 2015-2020, Załącznik do Zarządzenia nr 453/2015 Prezydenta m.st. Warszawy z 9.04.2015 r., s. 4.

„Edukacja kulturowa, w najogólniejszym sensie, jest procesem przygotowania do bardziej aktywnego, świadomego, często też krytycznego uczestnictwa w kulturze”. Zob. Marta Kosińska, Edukacja kulturowa <http://cpe.poznan.pl/dictionary/edukacja-kulturowa/> [dostęp: 02.10.2020].

s. 16

Około trzy czwarte (76%) osób mieszkających w Warszawie chciało angażować się w aktywność kulturalną częściej, niż mogą to robić. Zależność pomiędzy uczestniczeniem a uświadomioną potrzebą uczestnictwa jest prawdopodobnie dwustronna. Wskazują na to wyniki segmentacji warszawianek i warszawiaków pod względem uczestnictwa w kulturze. **Osoby najbardziej aktywne i osoby najbardziej zainteresowane zwiększaniem aktywności kulturalnej należą do tych samych segmentów.**

s. 17

Na udział w wydarzeniach kulturalnych negatywnie wpływają także problemy zdrowotnej niepełnosprawności. Grupą o szczególnych potrzebach są mieszkający w Warszawie cudzoziemcy. W porównaniu z pozostałymi mieszkańcami Warszawy częściej brakuje im czasu, znajdują się także przeciętnie w nieco gorszej sytuacji materialnej. Spośród mieszkających w Warszawie obcokrajowców blisko co trzeci ocenia, że nie zna dobrze języka polskiego (w mowie).

s. 24-37

Cel szczegółowy 1. Mieszkańcy angażują się w edukację i kulturę

Do osiągnięcia Celu Mieszkańcy angażują się w edukację i kulturę postępują:

- ♦ *podnoszenie świadomości jak ważne jest rozwijanie kompetencji i w jaki sposób można to robić,*

- *przewyciężanie „zewnętrznych” (tj. niezwiązanych z deficytem kompetencji) barier ograniczających dostępność edukacji pozaformalnej i nieformalnej oraz oferty kulturalnej,*
- *rozwijanie przez uczestniczki i uczestników kompetencji potrzebnych do korzystania z edukacji i kultury,*
- **włączanie w praktyki edukacyjne lub kulturalne osób, których uczestnictwo ograniczają trudne sytuacje życiowe.**

Działanie 1.1 Pokazywanie możliwości rozwoju

Działanie 1.2 Przewyciężanie barier uczestnictwa

Działanie 1.3 Rozwijanie umiejętności korzystania z edukacji i kultury

*Działanie obejmuje różne zakresy wprowadzania w edukację i kulturę. Mieszczą się tu działania uważane za bazowe, tj. przewyciężanie analfabetyzmu funkcjonalnego, czyli nieumiejętności wykorzystywania czytania, pisania lub liczenia na poziomie umożliwiającym funkcjonowanie w codziennym życiu w nowoczesnym społeczeństwie. Realizowane będą projekty **nauki języka polskiego dla mieszkających w Warszawie cudzoziemców**. Wobec szybkich zmian rzeczywistości wszystkim szczególnie potrzebna jest umiejętność uczenia się i nabywania nowych kompetencji. W zakres Działania wchodzi także projekty zwiększające **zdolność świadomego uczestnictwa w kulturze**, np.: zajęcia wprowadzające w historię i teorię różnych dziedzin sztuki, interpretacja dzieł i tekstów kultury dawnych i współczesnych, wskazywanie powiązań i dialogu między nimi oraz krytyczna analiza. Organizacja wydarzeń i zajęć pomagających zrozumieć różne aspekty kultury, jej historię i dziedzictwo oraz współczesne strategie i praktyki oddziaływania.*

Działanie 1.4 Przeciwdziałanie wykluczeniu z praktyk edukacyjnych i kulturalnych

*Trudności związane z ubóstwem, bezdomnością, bezrobociem, niepełnosprawnością, długotrwałą lub ciężką chorobą, alkoholizmem lub narkomanią, doświadczaniem przemocy, sieroctwem, wychowywaniem się w rodzinie bezradnej w sprawach opiekuńczo-wychowawczych czy **przynależnością do grupy odmiennej kulturowo zwiększającą zagrożenie wykluczeniem społecznym**. Dlatego szczególnie istotne jest zapobieganie wykluczeniu z kolejnych wymiarów życia społecznego, takich jak udział w praktykach kulturalnych i edukacji.*

Cel szczegółowy 2. Mieszkańcy rozwijają priorytetowe kompetencje

Działanie 2.1 Rozwijanie kompetencji rzetelnego interpretowania rzeczywistości

Działanie 2.2 Rozwijanie kompetencji twórczych

Działanie 2.3 Rozwijanie kompetencji technologicznych

Cel szczegółowy 3. Realizatorzy z potencjałem

Działanie 3.1 Rozwijanie infrastruktury

Działanie 3.2 Rozwijanie kompetencji kadr

Działanie 3.3 Planowanie w oparciu o wiedzę

Działanie 3.4 Rozwijanie współpracy

s. 62

Program nie ma na celu forsowania określonych wzorców uczestnictwa, lecz poszerzenie faktycznych możliwości wyboru. Takie podejście jest zgodne z koncepcją rozwoju rozumianego jako „**poszerzenie wolności**”, którą zaproponował Amartya Sen – zdaniem noblisty „niedostatek możliwości” jest trafną definicją ubóstwa (Sen 1999: 17-18, 105-106).

Do określenia na czym polega głębokość uczestnictwa w kulturze użyteczna jest koncepcja, którą zaproponował Alan Brown. Brown wyróżnił pięć poziomów uczestnictwa, różniących się poziomem twórczego wkładu (creative control) uczestników.

Poziomy uczestnictwa w kulturze (od najgłębszego do naj płytszego):

1. *wynalazcze (inventive)* – tworzenie dzieła
2. *interpretacyjne (interpretative)* – wykonywanie dzieła
3. *kuratorialne (curatorial)* – bardzo świadomy wybór, oparty na własnej wrażliwości
4. *obserwacyjne (observational)* – nieprzypadkowy wybór lub akceptacja
5. *przypadkowe (ambient)* – kontakt ze sztuką, który się przytrafia (nieintencjonalny).

Źródło: Brown 2004: 11-13

Zgodnie z tą koncepcją **pogłębianie udziału w kulturze będzie polegało na angażowaniu uczestniczek i uczestników w aktywności wymagające większego twórczego wkładu, niż dotychczasowe**. Podobnie jak „popularyzowanie”, również „pogłębianie” uczestnictwa należy rozpatrywać w odniesieniu do dotychczasowego zaangażowania danej osoby. Zaangażowanie w daną praktykę będzie „popularyzowaniem” lub „pogłębianiem” uczestnictwa o tyle, o ile wykracza poza praktyki, w których uczestniczyła (lub: uczestniczyła systematycznie) dotychczas.

Do zalet koncepcji Browna należy to, że 1) dotyczy wszelkich dziedzin sztuki i 2) nie tworzy ich hierarchii. Dzięki temu Brown unika wyznaczania wzorca „człowieka kulturalnego”, który jest zobowiązany do określonych aktywności (jak choćby bywanie w operze). Natomiast założeniem Browna, które uchylamy, jest teza, zgodnie z którą głębokość uczestnictwa nie zależy od kompetencji. Zgodnie z logiką programu Twórczy potencjał mieszkańek i mieszkańców Warszawy roku 2025 przyjmujemy, że kompetencje stanowią istotne uwarunkowanie głębokości uczestnictwa w kulturze.

s. 78

5.3 Wpływ aktywności sportowej na kompetencje i udział w edukacji

Z badań dotyczących wpływu uprawiania sportu na umiejętności oraz na udział w edukacji pozasportowej wynika przede wszystkim, że aktywność sportowa:

- ♦ poprawia samoocenę (od której zależy gotowość do podejmowania wyzwań),
- ♦ podnosi umiejętności kognitywne,
- ♦ podnosi umiejętności społeczne.

Aktywność fizyczna, wpływając pozytywnie na pracę mózgu, sprzyja skupianiu uwagi, poprawia przetwarzanie informacji i zapamiętywanie.

Występowanie pozytywnych efektów zależy od szeregu czynników, takich jak wiarygodność lidera prowadzącego program, włączanie uczestników w podejmowanie decyzji, koncentracja na relacjach społecznych związanych z udziałem w zajęciach oraz na procesie nauki (przez co można rozumieć planowanie i realizowanie tego procesu oraz ocenianie jego efektów) (Taylor i in. 2015, 53-66).

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

s. 10 edukacja kulturalna, edukacja kulturowa, doświadczenia WPEK

s. 62 poziomy uczestnictwa w kulturze, koncepcja „poszerzania wolności”

s. 78 aktywność sportowa a udział w edukacji

37. Program Przyciągamy talenty i liderów na lata 2021-2025

Miejski program do 2025 roku – załącznik do Strategii #Warszawa 2030

Źródło (link)	https://bip.warszawa.pl/NR/exeres/F7D6551E-7996-4C2F-A1EA-52AC2A77BCB3,frameless.htm + [folder z raportami i dokumentami strategicznymi]
Rok wydania	2021
Autorstwo	-
Instytucja	Urząd M. St. Warszawy
Miasto	Warszawa
Język publikacji	polski
Liczba stron	62 + załączniki (Raport z prac nad programem – 18, Katalog projektów – 25, Wskaźniki monitoringu – 14, Ocena ryzyka – 14)

Tematyka

Spis treści	1 SŁOWNIK POJĘĆ I UŻYTYCH SKRÓTÓW 4
	2 WSTĘP 8
	3 STRESZCZENIE DIAGNOZY 11
	WPROWADZENIE 11
	JAKA JEST WARSZAWA DLA TALENTÓW I LIDERÓW? 12
	CO WARSZAWA ROBI DLA TALENTÓW I LIDERÓW? 19
	PODSUMOWANIE I WNIOSKI Z DIAGNOZY 21
	4 CELE I DZIAŁANIA PROGRAMU 25
	CEL SZCZEGÓŁOWY 1. STUDIUM, PRACUJ I ROZWIJAJ SIĘ W WARSZAWIE 28
	CEL SZCZEGÓŁOWY 2. ZORGANIZUJ TO W WARSZAWIE 34
	CEL SZCZEGÓŁOWY 3. INWESTUJ W WARSZAWIE 37
	5 KATALOG PROJEKTÓW 42
	5.1. STRUKTURA KATALOGU PROJEKTÓW 42

5.2. PROCEDURA COROCZNEJ AKTUALIZACJI LIST PROJEKTÓW	44
6 SYSTEM MONITORINGU I EWALUACJI	46
6.1. MONITORING	46
6.2. EWALUACJA	48
7 SYSTEM REALIZACJI	50
7.1. ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA REALIZACJĘ PROGRAMU	50
7.2. FINANSOWANIE REALIZACJI PROGRAMU	56
7.3. UWARUNKOWANIA ORGANIZACYJNE	58
7.4. SPOSÓB KOMUNIKOWANIA PROGRAMU	58
8 SPIS TABEL I RYSUNKÓW	61
9 ZAŁĄCZNIKI	62

Kraje migranckie Brak rozróżnienia („cudzoziemcy”)

Charakterystyka osób migranckich np. studenci, inwestorzy, artyści

Metodologia

Czas realizacji dane dostępne w 2022

Metody, techniki Dane zastane, metoda porównawcza, spotkania i inne

Główne informacje i wnioski

s. 11-15

Przez **talenty** należy rozumieć twórczych, kreatywnych, otwartych, nieprzeciętnych lub wybitnych przedsiębiorców i przedsiębiorczynie, naukowców i naukowczynie, specjalistów i specjalistki o unikatowej wiedzy i umiejętnościach, artystów i artystki, sportowców i sportsmenki oraz uzdolnionych uczniów, uczennice, studentów i studentki. **Szczególną grupę talentów stanowią liderzy, czyli osoby posiadające dodatkowo umiejętności przewodzenia i inspirowania innych.** Pod pojęciem liderów rozumie się również instytucje, podmioty, organizacje najlepsze w swojej dziedzinie (liderzy branży). By przyciągać talenty, trzeba pozyskiwać liderów-inwestorów oraz prestiżowe wydarzenia. Znaczące wydarzenia kulturalne i sportowe odbywające się w mieście budują jego pozycję, najważniejsze wydarzenia naukowe czy gospodarcze umożliwiają pogłębianie wiedzy, nawiązywanie kontaktów zawodowych oraz wzbogacają potencjał miasta.

Jaka jest Warszawa dla talentów i liderów?

- ♦ Warszawa dla specjalistów
- ♦ Warszawa dla naukowców i studentów
- ♦ Warszawa dla uczniów
- ♦ Warszawa dla innowatorów, w tym startupowców
- ♦ **Warszawa dla twórców i artystów**

Miasto aktywnie dba o zainteresowanie Warszawą jako miejscem rozwijania twórczości artystycznej, zapewniając atrakcyjny system stypendialny, skierowany do osób indywidualnych, niereprezentujących żadnej instytucji czy organizacji pozarządowej. Do końca 2020 roku wsparło 385 twórców, przeznaczając na ten cel ok. 10,4 mln zł. W 2021 r. miesięczna wysokość stypendium przyznawanego przez Prezydenta m.st. Warszawy wynosi 3 500 zł brutto (ok. 3 200 zł netto). Ważną rolę odgrywają również programy rezydencyjne, których celem jest sprowadzenie do stolicy twórczych osób poprzez zapewnienie im komfortowych warunków artystycznego rozwoju oraz opieki merytorycznej i kuratorskiej. Warszawa realizuje też największy w Polsce program dotacji dla sektora NGO, wspierając m.in. powstawanie nowych dzieł czy organizację niezależnych ośrodków kultury.

- ♦ **Warszawa dla sportowców**

s. 16-17

- ♦ **Warszawa dla cudzoziemców**

Warszawa przyciąga coraz więcej cudzoziemców. **Przyjeżdżają i pozostają w mieście głównie ze względu na pracę oraz naukę na warszawskich uczelniach. Decydują się na osiedlenie w Warszawie w celu podjęcia pracy najczęściej z powodu atrakcyjnych kosztów utrzymania oraz dobrego wrażenia, jakie stolica zrobiła na nich podczas wcześniejszej wizyty.**

Pod koniec 2019 r. w Warszawie na pobyt stały i czasowy zameldowanych było 40,1 tys. cudzoziemców, co stanowi wzrost o ponad 30% w stosunku do poprzedniego roku i aż o 55% wobec wartości sprzed dwóch lat. Trudno oszacować rzeczywistą liczbę obcokrajowców zamieszkujących Warszawę, jednak przypuszcza się, że jest ona 2-3 razy większa niż oficjalne dane. Od wielu lat najliczniejszymi grupami migrantów są obywatele i obywatelki Ukrainy, Białorusi, Wietnamu, Rosji, Indii oraz Francji. Najczęściej zamieszkują takie dzielnice jak Mokotów, Śródmieście, Wola i Ochota.

Utрудnienie w przyciąganiu do Warszawy utalentowanych cudzoziemców może stanowić postrzeganie Polski jako kraju ksenofobicznego, a społeczeństwa polskiego jako nieprzychylnego cudzoziemcom.

Czynnikami pozytywnie wpływającymi na postrzeganie Warszawy przez cudzoziemców są:

- ♦ **Otwarcie mieszkańcy** – większość cudzoziemców pozytywnie ocenia otwartość warszawiaków i warszawianek, co powoduje, że zarekomendowaliby przeprowadzkę do Warszawy komuś bliskiemu. Jest to szczególnie ważne w perspektywie przyciągania do stolicy obcokrajowców, gdyż często na decyzję o przyjeździe mają wpływ nieoficjalne informacje, osobiste odczucia bliskich czy znajomych, którzy już w Warszawie studiuje bądź pracują.
- ♦ **Wsparcie cudzoziemców** – obcokrajowców w procesie adaptacji w Warszawie wspierają przede wszystkim organizacje pozarządowe, które współpracują z podmiotami publicznymi świadczącymi usługi dla cudzoziemców, w tym Centrum Wielokulturowe – instytucja prowadzona przez organizacje pozarządowe na zlecenie Urzędu m.st. Warszawy.
- ♦ **Oferta edukacyjna dla obcokrajowców** – atutem stolicy jest bogata oferta szkół niepublicznych, które prowadzą nauczanie w językach obcych zgodne z programem zagranicznych jednostek edukacyjnych. Trzy warszawskie publiczne placówki (dwie szkoły podstawowe i jedno liceum) prowadzą również oddziały przygotowawcze dla uczniów z zagranicy nieznających języka polskiego.

- ♦ **Oferta kulturalna dla cudzoziemców** – za sprawą funkcjonujących w mieście teatrów, muzeów, centrów kultury, bibliotek i innych instytucji kultury, oferta kulturalna stolicy jest bardzo bogata. Instytucje kultury posiadają ofertę skierowaną do cudzoziemców – m.in. teatry wystawiają spektakle z tłumaczeniem na języki obce.

W Warszawie **brakuje jednak skoordynowanego systemu wspierania cudzoziemców** – obcokrajowcy, którzy przyjeżdżają do miasta i potrzebują pomocy, nie wiedzą, gdzie mogą się o nią zwrócić. Informacja na temat oferty placówek wspierających nie jest zatem łatwo dostępna, brakuje również odpowiedniej promocji ich usług. **Istotne ograniczenie w zakresie przyciągania utalentowanych osób z zagranicy stanowi niewydolność polskiego systemu prawnego i utrudnienia biurokratyczne.** W ocenie cudzoziemców przedłużające się procedury dotyczące kwestii związanych z imigracją oraz trudności związane z dostępem do informacji to największe wyzwania, z jakimi muszą mierzyć się po przyjeździe do Polski. Obcokrajowcy zauważają też, że miasto nie jest odpowiednio oznakowane w językach obcych. Utrudnienie stanowi niedostatek oznaczeń i informacji w językach obcych w miejscach publicznych oraz niezadowolający poziom znajomości języków obcych wśród pracowników instytucji publicznych (urzędy, szpitale). Ponadto brakuje spójnych i jednoznacznych materiałów informacyjnych dla obcokrajowców. **Cudzoziemcy wskazują na potrzebę powstania strony internetowej „one-stop-shop”, która skupiałaby w jednym miejscu wszystkie potrzebne informacje istotne z ich perspektywy.**

W kontekście przyciągania do Warszawy Polek i Polaków powracających z emigracji utrudnienie stanowi **brak odpowiedniej oferty miasta skierowanej do tej grupy osób.** Zapewnienie atrakcyjnych warunków zatrudnienia czy zamieszkania mogłoby znacząco wpłynąć na ich decyzje o powrocie i osiedleniu się w Warszawie, a co za tym idzie wzbogaceniu jej kapitału. Na pierwsze z nich miasto może oddziaływać jedynie w sposób pośredni (przyciągając do stolicy przedsiębiorstwa tworzące atrakcyjne miejsca pracy), na drugie – bezpośrednio, dążąc do poprawy ogólnej jakości życia (czystość, zieleń, komunikacja, tereny rekreacyjne, usługi, mieszkania itp.).

- ♦ Warszawa dla inwestorów
- ♦ **Warszawa dla organizatorów i uczestników wydarzeń**

s. 19-20

Co Warszawa robi dla talentów i liderów?

Miasto Stołeczne Warszawa stale realizuje działania z zakresu przyciągania talentów i liderów. Mimo iż nie były one dotąd tak nazwane i skoordynowane w ramach jednego spójnego systemu, są od dawna obecne w polityce miasta. Poniżej przedstawiono przedsięwzięcia realizowane przez miasto oraz dotyczące je rekomendacje.

DZIAŁANIA	REKOMENDACJE
Stworzenie wielojęzycznego portalu informacyjnego o mieście – portal Go2Warsaw.pl	poszerzyć katalog dostępnych wersji językowych co najmniej o język ukraiński lub rosyjski
Obecność Warszawy na targach inwestycyjnych oraz prowadzenie medialnych kampanii informacyjnych	wdrożyć system pomiaru efektywności i ewaluacji kampanii promocyjnych Warszawy; przeanalizować efektywność kosztową kampanii medialnych i kontynuować działania skuteczne i przydatne w zakresie aktywnej promocji Warszawy dla inwestorów; aktywnie promować Warszawę jako miejsce przyjazne do pracy we współpracy z warszawskimi firmami podczas międzynarodowych targów pracy;
Promowanie turystycznej marki miasta w oparciu o tzw. „city break”	kontynuować

W celu sprowadzenia zagranicznych talentów do Warszawy realizowanych jest szereg przedsięwzięć, które mają przekonać utalentowane osoby do wyboru stolicy Polski jako miejsca do życia oraz ułatwić start w nowym mieście. Wśród nich można wskazać m.in.:

DZIAŁANIA	REKOMENDACJE
Tworzenie i dystrybucja specjalnych materiałów promocyjnych i informacyjnych	kontynuować, rozszerzyć zakres o materiały przeznaczone dla pracowników – specjalistów
Organizacja spotkań adaptacyjnych dla studentów zagranicznych	kontynuować, dążyć do zmierzenia rzeczywistych efektów, dokonując ewaluacji liczby uczestników spotkań
Finansowanie działalności podmiotów działających na rzecz adaptacji i integracji cudzoziemców (m.in. Centrum Wielokulturowe)	kontynuować i rozszerzać, rozważyć możliwość tworzenia lokalnych punktów Centrum Wielokulturowego w dzielnicach z największą liczbą cudzoziemców

Znaczenie dla cudzoziemców ma także możliwość korzystania bez przeszkód z dóbr i usług publicznych. Również w tym zakresie Warszawa podejmuje odpowiednie działania, by utalentowani obcokrajowcy czuli się w mieście dobrze. Należą do nich m.in.:

DZIAŁANIA	REKOMENDACJE
Wsparcie dzieci cudzoziemskich i powracających do kraju	kontynuować i rozszerzać
Powołanie Centrum Wielokulturowego	rozważyć możliwość tworzenia lokalnych punktów Centrum Wielokulturowego w dzielnicach z największą liczbą cudzoziemców
Wsparcie świadczone przez Centrum Przedsiębiorczości Smolna	dążyć do szerszej promocji usług Centrum Przedsiębiorczości Smolna wśród cudzoziemców, stale doskonaląc obsługę w różnych językach

s. 22-24

Usługi publiczne dla cudzoziemców	
WYZWANIA Brak dostatecznego uwzględnienia potrzeb obcokrajowców w usługach publicznych	ZAGROŻENIA, JAKIE POWODUJĄ stwarza wrażenie braku gościnności ze strony miasta; utrudnia cudzoziemcom adaptację w środowisku lokalnym

Rekomendacje dla m.st. Warszawy w zakresie kształtowania polityki przyciągania, rozwijania i zatrzymywania talentów

2. Odpowiednio formułować przekaz do grup odbiorców (targetować ofertę)

- ♦ dla przyciągania talentów w ogóle, w tym obcokrajowców, należy podkreślać atuty miasta w zakresie ogólnej jakości życia;
- ♦ dla cudzoziemców dodatkowo podkreślać dostępność oferty wsparcia adaptacyjnego dla nich i ich rodzin;
- ♦ by przyciągać specjalistów, należy promować miasto jako dobre miejsce do pracy (wskazując cechy miasta metropolitalnego);
- ♦ w celu przyciągania studentów i naukowców podkreślać akademickość Warszawy.

3. Odpowiednio promować Warszawę wśród talentów i liderów

- ♦ w dalszym ciągu uczestniczyć w targach inwestycyjnych;
- ♦ zainicjować współpracę samorządu z biznesem na rzecz pozyskiwania specjalistów (np. poprzez udział w krajowych i międzynarodowych targach pracy);
- ♦ dążyć do zwiększania rozpoznawalności Warszawy pod względem turystycznym;
- ♦ odpowiednio kierunkować promocję miasta za granicą, dostosowując przekaz do odbiorców.

(...) 5. Wspierać adaptację talentów z zagranicy

- zapewnić dostęp do jasnych i rzetelnych informacji w zakresie procedur pobytowych;
- zapewnić odpowiedni dostęp do informacji i obsługi w językach obcych.

6. Ułatwić przyciąganie utalentowanych osób z zagranicy i zapewnić komfortowe warunki cudzoziemcom

- uruchomić stronę internetową „one-stop-shop” skupiającą w jednym miejscu najważniejsze informacje związane z zamieszkaniem w mieście;
- uruchomić dodatkowe punkty konsultacyjne oraz infolinie dla cudzoziemców, gdzie mogliby uzyskać doraźną pomoc;
- stworzyć ofertę stanowiącą kompleksowy pakiet pomocy dla rodzin utalentowanych osób z zagranicy.

(...) 8. Dążyć do poprawy jakości usług publicznych

- kontynuować działania w zakresie zapewnienia dostępu do **bogatej oferty kulturalnej w językach obcych, usług edukacyjnych prowadzonych w językach obcych, możliwości nauki języka polskiego dla cudzoziemców.**

s. 25-41

CEL SZCZEGÓŁOWY 1. STUDIUM, PRACUJ I ROZWIJAJ SIĘ W WARSZAWIE

Działanie 1.1. Budowanie marki i aktywna promocja miasta wśród talentów

Działanie 1.2. Promowanie wydarzeń naukowych, sportowych i kulturalnych organizowanych w Warszawie

Działanie 1.3. Opracowanie i realizacja programów opieki miasta nad wybranymi grupami talentów

→ Typy projektów

Działanie będzie realizowane poprzez:

- **rozwijanie oferty stypendiów z różnych dziedzin wspierających utalentowane osoby,**
- **umożliwienie młodym talentom wynajmu mieszkań na preferencyjnych warunkach.**

Działanie 1.4. Angażowanie się w debatę o zwiększenie dostępności administracyjnej polskiego rynku pracy dla wysoko wykwalifikowanych migrantów

CEL SZCZEGÓŁOWY 2. ZORGANIZUJ TO W WARSZAWIE

Działanie 2.1. Uatrakcyjnienie oferty miasta dla organizatorów wydarzeń o znaczeniu międzynarodowym

Działanie 2.2. Aktywne i planowe pozyskiwanie znaczących wydarzeń krajowych i międzynarodowych

CEL SZCZEGÓŁOWY 3. INWESTUJ W WARSZAWIE

Działanie 3.1. Budowa i rozwój profesjonalnej oferty terenów inwestycyjnych będących w dyspozycji m.st. Warszawy oraz rozwijanie współpracy z gminami ościennymi

Działanie 3.2. Aktywna promocja Warszawy jako miasta atrakcyjnego dla pionów biznesowych i najbardziej innowacyjnych przedsiębiorstw

Działanie 3.3. Stałe poprawianie standardu obsługi inwestora

Tabela 2. Realizatorzy programu odpowiedzialni za poszczególne działania

Działania	Realizatorzy wewnętrzni	Realizatorzy zewnętrzni
Cel szczegółowy 1. Studiuj, pracuj i rozwijaj się w Warszawie		
Działanie 1.1. Budowanie marki i aktywna promocja miasta wśród talentów	<p>biura Urzędu m.st. Warszawy odpowiedzialne za:</p> <ul style="list-style-type: none"> – politykę informacyjno-promocyjną, – politykę gospodarczą, – politykę edukacyjną, – politykę kulturalną, – politykę w zakresie sportu, – współpracę międzynarodową, – współpracę z organizacjami pozarządowymi, – działania na rzecz systemu obsługi mieszkańców; <p>Urzędy dzielnic m.st. Warszawy, jednostki organizacyjne i osoby prawne m.st. Warszawy, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Stołeczne Biuro Turystyki, – Warszawskie Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń; 	<ul style="list-style-type: none"> – instytucje kultury, – organizacje sportowe, – instytucje publiczne i NGO świadczące usługi dla cudzoziemców, – instytucje otoczenia biznesu, – przedsiębiorstwa, – szkoły wyższe, – inne jednostki samorządu terytorialnego, – Warszawska Organizacja Turystyczna i działające w jej ramach Warsaw Convention Bureau;
Działanie 1.2. Promowanie wydarzeń naukowych, sportowych i kulturalnych organizowanych w Warszawie	<p>biura Urzędu m.st. Warszawy odpowiedzialne za:</p> <ul style="list-style-type: none"> – politykę informacyjno-promocyjną, – politykę kulturalną, – politykę w zakresie sportu, – politykę gospodarczą, – współpracę międzynarodową, – współpracę z organizacjami pozarządowymi; – jednostki organizacyjne i osoby prawne m.st. Warszawy, w tym: – Stołeczne Biuro Turystyki; 	<ul style="list-style-type: none"> – instytucje kultury, – organizacje sportowe, – instytucje otoczenia biznesu, – instytucje badawczo-rozwojowe, – szkoły wyższe, – podmioty z branży spotkań, – Warszawska Organizacja Turystyczna i działające w jej ramach Warsaw Convention Bureau;
Działanie 1.3. Opracowanie i realizacja programów opieki miasta nad wybranymi grupami talentów	<p>biura Urzędu m.st. Warszawy odpowiedzialne za:</p> <ul style="list-style-type: none"> – politykę kulturalną, – politykę w zakresie sportu, – politykę gospodarczą, – politykę informacyjno-promocyjną, – politykę edukacyjną, – współpracę z organizacjami pozarządowymi, – współpracę międzynarodową; <p>Urzędy dzielnic m.st. Warszawy, jednostki organizacyjne i osoby prawne m.st. Warszawy, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Centrum Myśli Jana Pawła II, – Warszawskie Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń; 	<ul style="list-style-type: none"> – instytucje kultury, – organizacje sportowe, – instytucje publiczne i NGO świadczące usługi dla cudzoziemców, – instytucje otoczenia biznesu, – przedsiębiorstwa, – szkoły wyższe, – instytucje badawczo-rozwojowe, – inne jednostki samorządu terytorialnego;
Działanie 1.4. Angażowanie się w debatę o zwiększenie dostępności administracyjnej polskiego rynku pracy dla wysoko wykwalifikowanych migrantów	<p>biura Urzędu m.st. Warszawy odpowiedzialne za:</p> <p>politykę gospodarczą,</p> <ul style="list-style-type: none"> – politykę informacyjno-promocyjną, – współpracę międzynarodową, – współpracę z organizacjami pozarządowymi; – jednostki organizacyjne i osoby prawne m.st. Warszawy, w tym: – Urząd Pracy m.st. Warszawy; 	<ul style="list-style-type: none"> – instytucje publiczne i NGO świadczące usługi dla cudzoziemców, – instytucje otoczenia biznesu, – przedsiębiorstwa, – szkoły wyższe, – instytucje badawczo-rozwojowe, – inne jednostki samorządu terytorialnego;

Działania	Realizatorzy wewnętrzni	Realizatorzy zewnętrzni
Cel szczegółowy 2. Zorganizuj to w Warszawie		
Działanie 2.1. Uatrakcyjnienie oferty miasta dla organizatorów wydarzeń o znaczeniu międzynarodowym	<p>biura Urzędu m.st. Warszawy odpowiedzialne za:</p> <ul style="list-style-type: none"> – politykę gospodarczą, – politykę informacyjno-promocyjną, – politykę kulturalną, – politykę w zakresie sportu, – współpracę międzynarodową, – zarządzanie mieniem, – politykę przestrzenną; <p>Urzędy dzielnic m.st. Warszawy, jednostki organizacyjne i osoby prawne m.st. Warszawy, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Stołeczne Biuro Turystyki, – Zarząd Transportu Miejskiego, – Metro Warszawskie Sp. z o.o., – Warexpo Sp. z o.o., 	<ul style="list-style-type: none"> – instytucje kultury, – organizacje sportowe, – organizacje pozarządowe, – instytucje otoczenia biznesu, – szkoły wyższe, – spółki komunalne, – podmioty z branży spotkań, – inne jednostki samorządu terytorialnego, – Warszawska Organizacja Turystyczna i działające w jej ramach Warsaw Convention Bureau;
Działanie 2.2. Aktywne i planowe pozyskiwanie znaczących wydarzeń krajowych i międzynarodowym	<p>biura Urzędu m.st. Warszawy odpowiedzialne za:</p> <ul style="list-style-type: none"> – politykę gospodarczą, – politykę kulturalną, – politykę w zakresie sportu, – współpracę międzynarodową; – jednostki organizacyjne i osoby prawne m.st. Warszawy, w tym: – Stołeczne Biuro Turystyki; 	<ul style="list-style-type: none"> – instytucje kultury, – organizacje sportowe, – instytucje otoczenia biznesu, – szkoły wyższe, – instytucje badawczo-rozwojowe, – podmioty z branży spotkań, – inne jednostki samorządu terytorialnego, – Warszawska Organizacja Turystyczna i działające w jej ramach Warsaw Convention Bureau;
Cel szczegółowy 3. Inwestuj w Warszawie		
Działanie 3.1. Budowa i rozwój profesjonalnej oferty terenów inwestycyjnych będących w dyspozycji m.st. Warszawy oraz rozwijanie współpracy z gminami ościennymi	<p>biura Urzędu m.st. Warszawy odpowiedzialne za:</p> <ul style="list-style-type: none"> – politykę gospodarczą, – współpracę metropolitalną, – zarządzanie mieniem, – zarządzanie bazami obejmującymi zbiory danych przestrzennych; <p>Urzędy dzielnic m.st. Warszawy, jednostki organizacyjne i osoby prawne m.st. Warszawy, w tym:</p>	<ul style="list-style-type: none"> – instytucje otoczenia biznesu, – inne jednostki samorządu terytorialnego;
Działanie 3.2. Aktywna promocja Warszawy jako miasta atrakcyjnego dla pionów biznesowych i najbardziej innowacyjnych przedsiębiorstw	<p>biura Urzędu m.st. Warszawy odpowiedzialne za:</p> <ul style="list-style-type: none"> – politykę informacyjno-promocyjną, – politykę gospodarczą, – współpracę międzynarodową; <p>Urzędy dzielnic m.st. Warszawy, jednostki organizacyjne i osoby prawne m.st. Warszawy, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Stołeczne Biuro Turystyki; 	<ul style="list-style-type: none"> – instytucje otoczenia biznesu, – przedsiębiorstwa, – szkoły wyższe, – instytucje badawczo-rozwojowe, – inne jednostki samorządu terytorialnego, – Warszawska Organizacja Turystyczna i działające w jej ramach Warsaw Convention Bureau;
Działanie 3.3. Stałe poprawianie standardu obsługi inwestora	<p>biura Urzędu m.st. Warszawy odpowiedzialne za:</p> <ul style="list-style-type: none"> – politykę gospodarczą, – politykę informacyjno-promocyjną, – współpracę międzynarodową; <p>Urzędy dzielnic m.st. Warszawy, jednostki organizacyjne i osoby prawne m.st. Warszawy;</p>	<ul style="list-style-type: none"> – instytucje otoczenia biznesu, – przedsiębiorstwa, – szkoły wyższe, – instytucje badawczo-rozwojowe, – inne jednostki samorządu terytorialnego;

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

s. 16-17 wizja „Warszawy dla cudzoziemców”

s. 22-24 rekomendacje (niektóre odnoszą się do cudzoziemców)

s. 54-56 instytucje kultury jako realizatorzy Programu

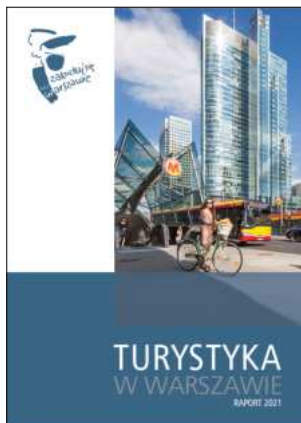
Inne ważne info

Oprócz Programu dostępne są też:

- Przewodnik po Programie przyciągamy talenty i liderów
- Raport z realizacji programu w 2021 roku
- Raport z realizacji programu w 2022 roku

<https://um.warszawa.pl/waw/strategia/program-przyciagamy-talenty-i-liderow>

38. Turystyka w Warszawie 2021

Najnowszy dostępny raport (2021) z cyklicznego podsumowania warszawskiej turystyki (od 2015)

Źródło (link)	https://warsawtour.pl/wp-content/uploads/2023/02/Turystyka_w_Warszawie_Raport_2021.pdf + [folder z raportami i dokumentami strategicznymi]
Rok wydania	2021 (?)
Autorstwo	Stołeczne Biuro Turystyki
Instytucja	Urząd M. St. Warszawy
Miasto	Warszawa
Język publikacji	polski
Liczba stron	54

Tematyka

Spis treści	Wybrane informacje społeczno-gospodarcze Dostępność komunikacyjna i baza noclegowa Atrakcje turystyczne i wydarzenia kulturalne Ruch turystyczny Wydatki turystów i wpływ turystyki na gospodarkę miasta Przemysł spotkań Promocja turystyczna Warszawy w działaniach Stołecznego Biura Turystyki
Kraje migranckie	Różne kraje
Charakterystyka osób migranckich	turyści

Metodologia

Czas realizacji Dane dostępne w 2021

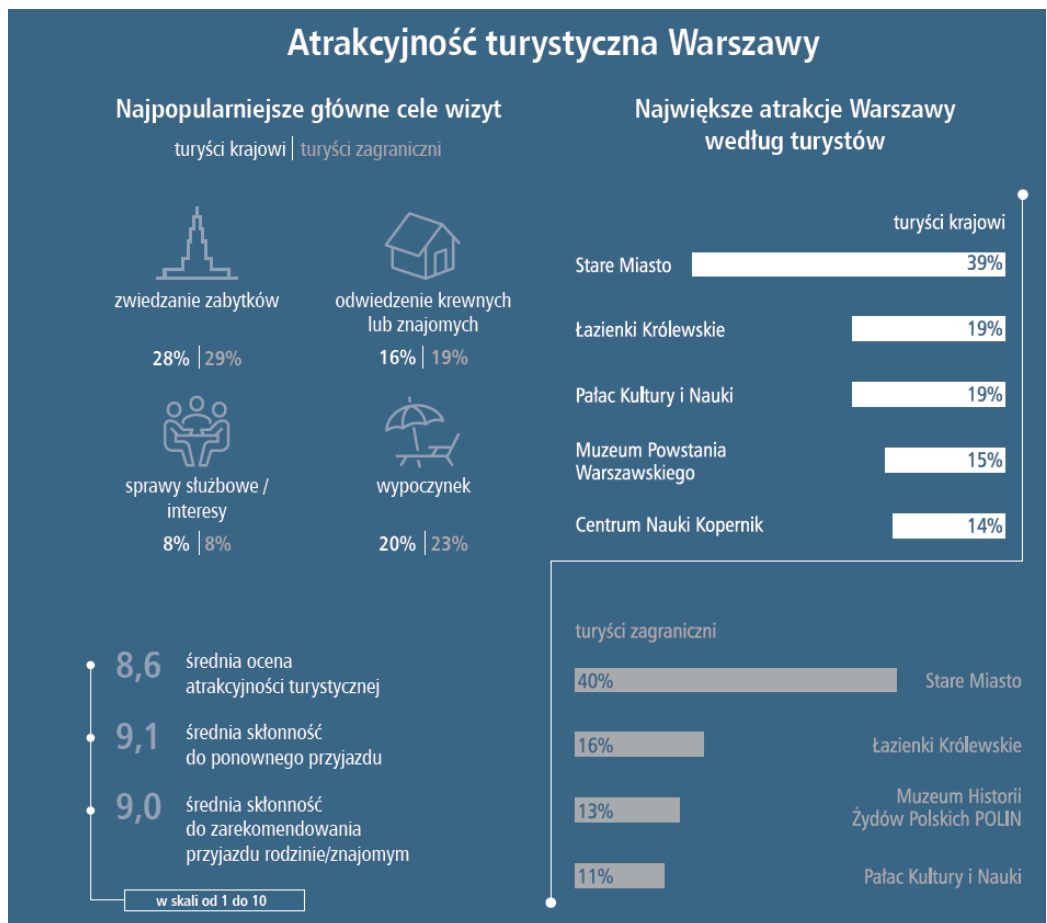
Metody, techniki Dane zastane

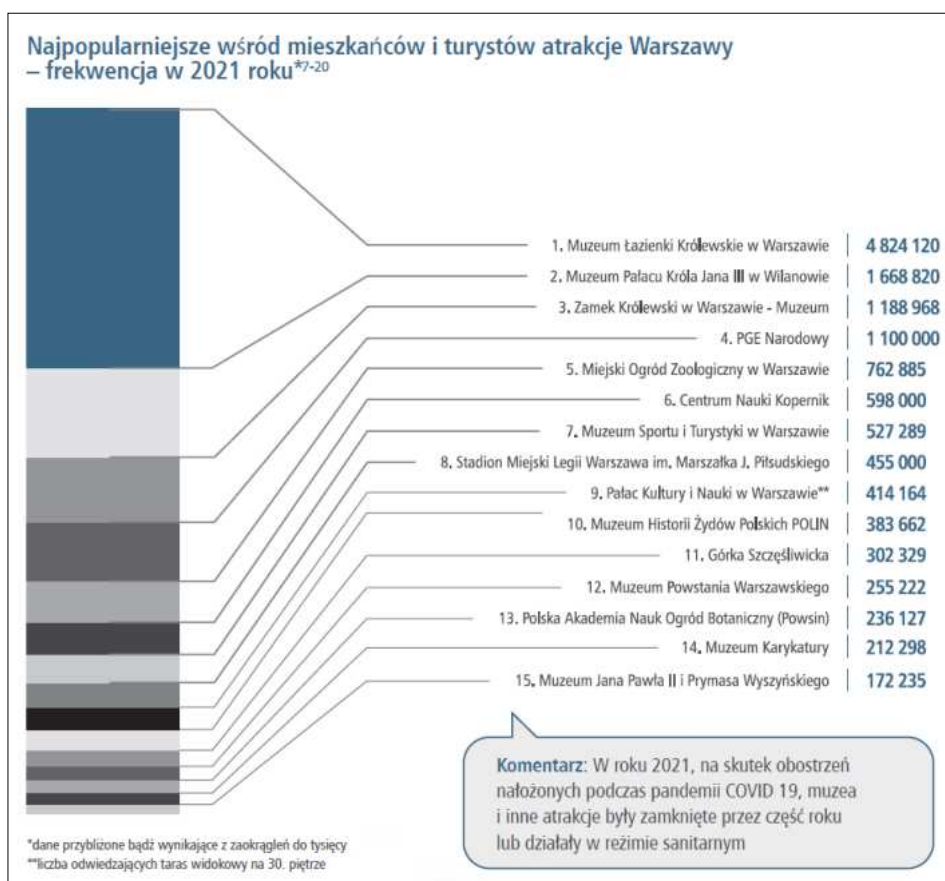
Główne informacje i wnioski

s. 6

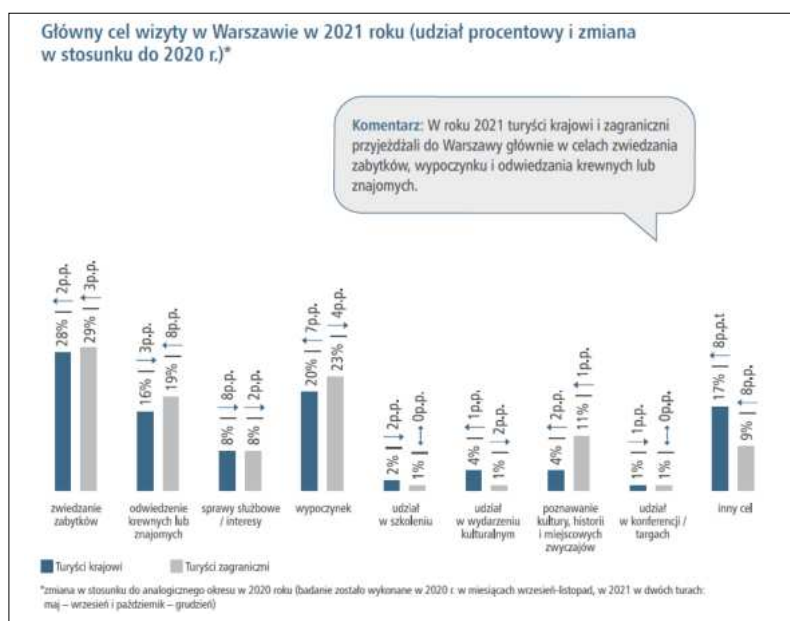
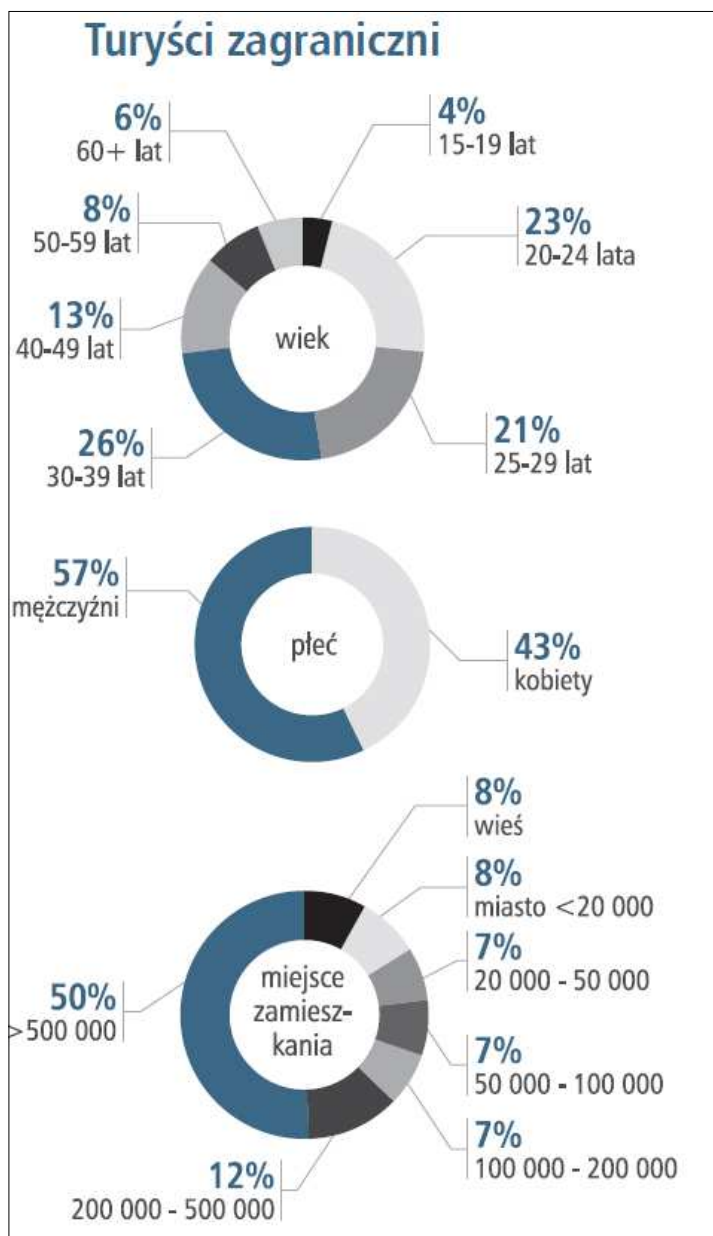

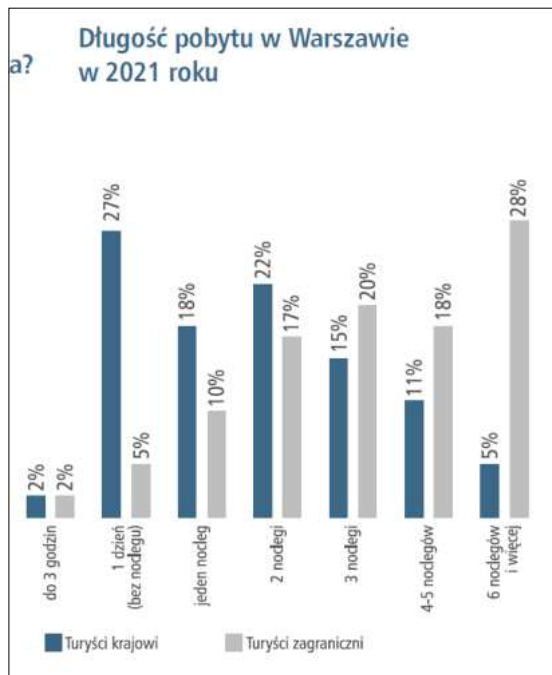
s. 7

96% turystów w 2021 roku dobrze oceniło ofertę kulturalną* (*osoby, które skorzystały z tego rodzaju usługi)

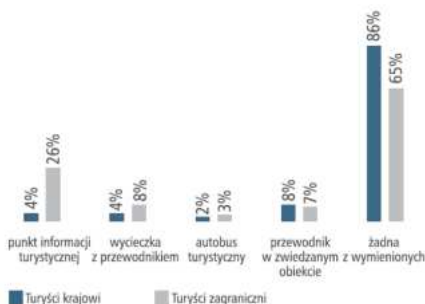

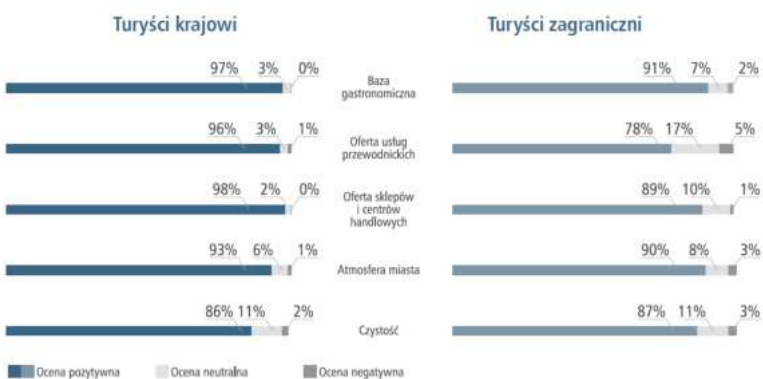
s. 35

Korzystanie z wybranych usług turystycznych podczas pobytu w Warszawie w 2021 roku

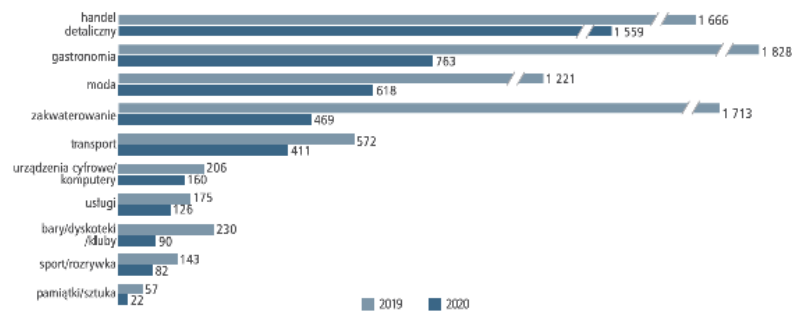

Ocena oferty turystycznej miasta turystów krajowych i zagranicznych

s. 35

Szacunkowe wydatki turystów w latach 2019-2020 – TOP10 kategorii zakupowych, na które turyści wydali w 2020 roku najwięcej (w mln PLN)

s. 42

Przemysł spotkań w Warszawie w roku 2021

Liczba i charakterystyka wydarzeń*11

2 914 Liczba wydarzeń

973 611 Liczba uczestników wydarzeń

Warsaw Convention Bureau WOT zebrało w 2021 roku informacje o 2 914 wydarzeniach, które zgromadziły w Warszawie łącznie 973 611 uczestników. Dla 2 750 z nich, dostępne są szczegółowe statystyki, które firma Z-Factor zebrała w okresie wrzesień - grudzień 2021 z ponad 35 głównych hoteli konferencyjnych w stolicy.

Główne wskaźniki warszawskiego rynku konferencyjnego

09.2021 - 12.2021

Łączna liczba wydarzeń: 2 750

Łączna liczba uczestników wydarzeń: 244 984

Srednia liczba wydarzeń dziennie: 7,5

Srednia długość wydarzenia: 1,6 dnia

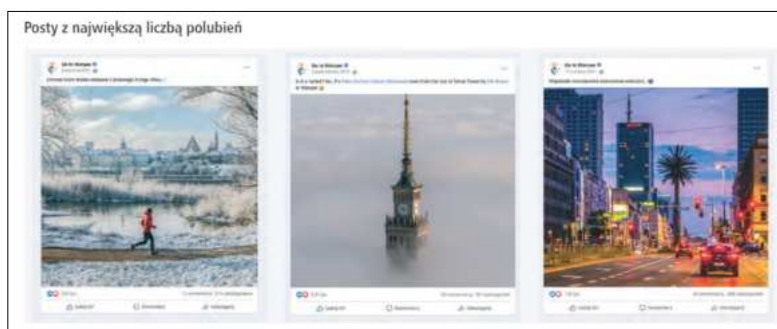
Srednia liczba uczestników wydarzenia: 89,1

s. 44

s. 45

<p>Najczęściej odwiedzane podstrony w wersji polskiej:</p> <table border="1"> <tr><td>Zwiedzaj warszawskie muzea za darmo</td></tr> <tr><td>Warszawa w 3 dni</td></tr> <tr><td>Co? Gdzie? Kiedy? - kalendarium wydarzeń</td></tr> <tr><td>Warszawa dla dzieci</td></tr> <tr><td>Muzea w Warszawie</td></tr> </table>	Zwiedzaj warszawskie muzea za darmo	Warszawa w 3 dni	Co? Gdzie? Kiedy? - kalendarium wydarzeń	Warszawa dla dzieci	Muzea w Warszawie	<p>Najczęściej odwiedzane podstrony w wersji angielskiej:</p> <table border="1"> <tr><td>Zwiedzaj warszawskie muzea za darmo</td></tr> <tr><td>Co? Gdzie? Kiedy? - kalendarium wydarzeń</td></tr> <tr><td>Jak poruszać się po Warszawie</td></tr> <tr><td>Top 10</td></tr> <tr><td>Warszawa w 3 dni</td></tr> </table>	Zwiedzaj warszawskie muzea za darmo	Co? Gdzie? Kiedy? - kalendarium wydarzeń	Jak poruszać się po Warszawie	Top 10	Warszawa w 3 dni
Zwiedzaj warszawskie muzea za darmo											
Warszawa w 3 dni											
Co? Gdzie? Kiedy? - kalendarium wydarzeń											
Warszawa dla dzieci											
Muzea w Warszawie											
Zwiedzaj warszawskie muzea za darmo											
Co? Gdzie? Kiedy? - kalendarium wydarzeń											
Jak poruszać się po Warszawie											
Top 10											
Warszawa w 3 dni											
<p>Najczęściej odwiedzane podstrony w wersji niemieckiej:</p> <table border="1"> <tr><td>Warszawa w 1 dzień</td></tr> <tr><td>Jak poruszać się po Warszawie</td></tr> <tr><td>Warszawska Praga</td></tr> <tr><td>Warszawa w 3 dni</td></tr> <tr><td>Warszawa w 2 dni</td></tr> </table>	Warszawa w 1 dzień	Jak poruszać się po Warszawie	Warszawska Praga	Warszawa w 3 dni	Warszawa w 2 dni	<p>Najczęściej odwiedzane podstrony w wersji hiszpańskiej:</p> <table border="1"> <tr><td>Zwiedzaj warszawskie muzea za darmo</td></tr> <tr><td>Warszawa w 3 dni</td></tr> <tr><td>Warszawska Praga</td></tr> </table>	Zwiedzaj warszawskie muzea za darmo	Warszawa w 3 dni	Warszawska Praga		
Warszawa w 1 dzień											
Jak poruszać się po Warszawie											
Warszawska Praga											
Warszawa w 3 dni											
Warszawa w 2 dni											
Zwiedzaj warszawskie muzea za darmo											
Warszawa w 3 dni											
Warszawska Praga											

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

- podstawowe dane o turystach zagranicznych (demografia, atrakcyjność Warszawy, główny cel wizyty, długość pobytu, korzystanie z usług) jako grupie docelowej działań
- informacje o promocji turystyki zagranicznej

Inne ważne info

Potencjalne źródła – Na stronie warsawtour.pl interesujące są też inne raporty – do rozważenia:

Polityka turystyczna:

https://warsawtour.pl/wp-content/uploads/2023/03/Polityka-Turystyczna-m.st._-Warszawy.pdf

Segmenty turystów i obszary produktowe Warszawy

<https://warsawtour.pl/wp-content/uploads/2023/03/Segmenty-turystow-i-obszary-produktowe-Warszawy.pdf>

39. Integracja imigrantów ze społeczeństwem przyjmującym. Na przykładzie uczestnictwa w tradycjach, świętach, uroczystościach i życiu kulturalnym

Artykuł na temat integracji imigrantów w Polsce, w tym *uczestnictwa w polskich świętach i tradycjach, zapoznawania swoich polskich znajomych ze zwyczajami i tradycjami charakterystycznymi dla swojej kultury, uczestnictwa w polskim życiu kulturalnym (polskie kino, polski teatr, polskie wystawy, koncerty polskich artystów)*

Źródło (link)	[folder z raportami i dokumentami strategicznymi]
Rok wydania	2023
Autorstwo	Sowa-Behtane E. A.
Instytucja	Akademia Ignatianum w Krakowie
Miasto	Kraków
Język publikacji	polski
Liczba stron	13

Tematyka

Spis treści	Wstęp Integracja społeczna imigrantów w literaturze przedmiotu Metodologia badań własnych Wyniki badań własnych Zakończenie: Wnioski z badań i postulaty pedagogiczne
Kraje migranckie	s. 5 – <i>Grupę imigrantów stanowili: Hindusi – 13 osób (23,2%), Turcy – 12 osób (21,4%), Ukraińcy – 9 osób (16,0%), Słowacy – 7 osób (12,5%), Egipcjanie – 4 osoby (7,1%), Nigeryjczycy – 2 osoby (3,5%), Algierczycy – 2 (3,5%), Włosi – 2 osoby (3,5%) oraz Francuzi – 2 osoby (3,5%).</i>
Charakterystyka osób migranckich	56 imigrantów mieszkających

Metodologia

Czas realizacji	2022
Metody, techniki	sondaż diagnostyczny

Główne informacje i wnioski

s. 2 Zdecydowana większość badanych (ok. 70–80%) w wysokim stopniu integruje się ze społeczeństwem przyjmującym. (...) 65% badanych twierdziło, że **bardzo często bądź często uczestniczy w polskim**

życiu kulturalnym. Wciąż jednak należy dbać o tę grupę imigrantów, która ma problemy z integracją. Istnieje potrzeba modyfikowania polityki integracji, a także **wprowadzania w szerszym zakresie edukacji międzykulturowej do szkół oraz na uczelnie wyższe.**

s. 10-11 Kolejnym wskaźnikiem, który był badany, a który również ma wpływ na integrację imigrantów, jest **aktywne uczestnictwo w polskim życiu kulturalnym (polskie kino, polski teatr, polskie wystawy, koncerty polskich artystów).** 65% badanych twierdziło, że **bardzo często bądź często uczestniczy w polskim życiu kulturalnym.**

Tabela 11. Uczestnictwo w polskim życiu kulturalnym (polskie kino, polski teatr, polskie wystawy, koncerty polskich artystów)

		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	bardzo często	32	57,1	57,1	57,1
	nie	14	25,0	25,0	82,1
	rzadko	5	8,9	8,9	91,1
	często	5	8,9	8,9	100,0

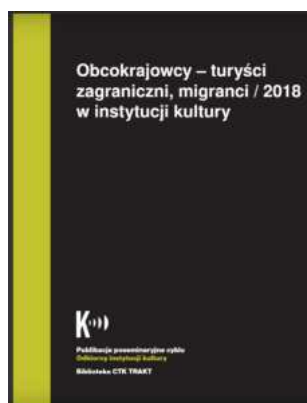
Źródło: badania własne.

Badani opowiadali także w pytaniach otwartych o sposobach, w jakie dochodziło do **ich uczestnictwa** w polskich świętach, tradycjach, uroczystościach czy życiu kulturalnym. Najczęstszą odpowiedzią było **wskazanie na bycie w związku z partnerem bądź partnerką polskiego pochodzenia**, którzy w naturalny sposób wprowadzają ich w polskie rodzinne tradycje i zapraszają do wspólnego uczestnictwa w różnych uroczystościach.

s. 12-13 ... **partner czy partnerka z kraju przyjmującego jest osobą znaczącą we wprowadzaniu imigranta w tradycje i życie kulturalne Polski.** (...) Jednym ze źródeł sukcesu w tworzeniu polityki migracyjnej Polski jest uczenie się międzykulturowości i zachęcanie imigrantów do aktywnego i podmiotowego udziału w życiu społecznym kultury dominującej. **Jednocześnie jako społeczeństwo przyjmujące sami powinniśmy aktywnie uczestniczyć w ich życiu kulturalnym.**

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

40. Obcokrajowcy – turyści zagraniczni, migranci / 2018 w instytucji kultury

Publikacja poseminaryjna nt. obcokrajowców w instytucjach kultury

Źródło (link)	https://issuu.com/bramapoznania/docs/obcokrajowcy_pojedyncze + [folder z raportami i dokumentami strategicznymi]
Rok wydania	2020
Autorstwo	red. dr M. Herkt, A. Mieszkała
Instytucja	Centrum Turystyki Kulturowej TRAKT
Miasto	Poznań
Język publikacji	polski
Liczba stron	114

Tematyka

Spis treści	Wstęp Zachowania i potrzeby turystów zagranicznych zwiedzających instytucje kultury i przestrzeń dziedzictwa Cudzoziemiec jako odbiorca kultury Instytucje kultury jako reprezentacje dziedzictwa dla obcokrajowców Jak skutecznie pozyskiwać wiedzę o potrzebach kulturalnych obcokrajowców? Kompetencje międzykulturowe – istotny element kapitału zawodowego pracownika instytucji kultury Audioprzewodnik jako narzędzie dostosowania ekspozycji muzealnych i przestrzeni dziedzictwa do potrzeb obcokrajowców. Uwagi praktyczne Do odbioru kultury potrzebny jest spokój - z Ołeksijem Sokunem rozmawia Agnieszka Maciejewska Dobre praktyki w instytucjach kultury
-------------	--

Kraje migranckie

-

Charakterystyka osób migranckich

turyści_turystki i migranci_migrantki

Metodologia

Czas realizacji

s. 27 – lipiec–wrzesień 2018

Metody, techniki

s. 27 – ankiety wypełnione przez 120 cudzoziemców (w tym 90 ankiet w ramach projektu „Wielkopolska Otwarta”) w Swarzędzu, Środzie Wielkopolskiej, Zbąszyniu, Poznaniu (po 30 ankiet)

Główne informacje i wnioski

s. 9 *Turyści zagraniczni przybywają do instytucji kultury i przestrzeni dziedzictwa w swoim czasie wolnym, poszukując nowych doświadczeń o charakterze edukacyjnym, rozrywkowym czy też estetycznym. Dysponują niezależnym budżetem, dzięki któremu mogą zaspokajać swoje potrzeby turystyczne. Dla instytucji kultury są pożądanymi zwiedzającymi w chociażby takich kategoriach, jak: przełamywanie stereotypów, frekwencja, przychód, rozpoznawalność czy też internacjonalizacja. Z kolei migranci stosunkowo rzadko z własnej inicjatywy przekraczają progi polskich obiektów kulturalnych, koncentrując się, co absolutnie nie dziwi, w pierwszej kolejności na zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych. Zatem dla instytucji dziedzictwa stanowić mogą nie lada wyzwanie związane z rozwojem publiczności, dialogiem międzykulturowym i społeczną odpowiedzialnością kultury. Obydwie grupy łączą różnorodność języków, jakimi się posługują, oraz odmienność kulturowa przekładająca się na decyzje konsumenckie. Okoliczności te stawiają przed instytucjami kultury nowe wyzwania – rozwijanie kompetencji międzykulturowych pracowników/pracowniczek oraz adekwatne podejścia do kształtowania własnej oferty.*

s. 10 *Właśnie chęć zdynamizowania rozwoju turystyki kulturowej w Poznaniu stała się fundamentem, na którym opiera się **Centrum Turystyki Kulturowej TRAKT oraz Brama Poznania** – pierwsze w Polsce centrum interpretacji dziedzictwa – w której prowadzimy działalność kulturalną, turystyczną, edukacyjną, wystawienniczą oraz tę z zakresu animacji społecznej.*

*PRZYPIS: **Brama Poznania zaprojektowana została jako zintegrowany produkt turystyczny, zarówno od strony infrastrukturalnej, jak i programowej.***

*(...) Chcąc świadomie rozwijać naszą ofertę, stale zbieramy dane nt. ruchu turystycznego o charakterze jakościowym i ilościowym. Wynika z nich, że **prawie 10 proc. gości Bramy Poznania przyjechało właśnie z zagranicy, a konkretnie z ponad 120 różnych krajów z całego świata.***

*PRZYPIS: **Dane, zbierane przez pracowników/pracowniczki Biura Obsługi Klienta w Bramie Poznania, pochodzą z lat 2015–2019, na podstawie przebadanej próby w granicach 40 proc. Największą grupę stanowią Niemcy (ponad 21 proc.), Brytyjczycy (prawie 11 proc.), Francuzi (prawie 8 proc.), Amerykanie (7 proc.), Ukraińcy (prawie 7 proc.) i Hiszpanie (niespełna 6 proc.).***

(...) Ważną zachętę stanowi dla nich chociażby możliwość zwiedzenia (w aż 7 językach obcych) ekspozycji Bramy Poznania i Ostrowa Tumskiego wraz z katedrą, jak i wielokulturowy oraz wielojęzyczny zespół pracowników i pracowniczek naszej instytucji.

Kontynuując wątek „poznańskich okoliczności”, trzeba koniecznie wspomnieć, że już w 2013 r. otwarto w Poznaniu **Migrant Info Point (MIP)**, miejsce, które powstało z myślą o cudzoziemcach mieszkających lub zamierzających zamieszkać na dłużej (na stałe) w naszym mieście. MIP, pierwotnie pomyślany jako dwuletni projekt, szybko zakorzenił się w Poznaniu i udowodnił nagłą potrzebę działania, m.in. w zakresie wsparcia związanego z legalizacją pobytu, pracy oraz spraw związanych z życiem codziennym. W 2018 r. w Poznaniu zamieszkiwało 50 tys. obywateli Ukrainy, stanowili oni najliczniejszą grupę cudzoziemców przebywających w mieście. Kolejne 50 tys. obywateli Ukrainy zamieszkiwało w gminach powiatu poznańskiego.

(...) Gdy zerkniemy ponownie do przytaczanych przeze mnie **badania gości-obcokrajowców w Bramie Poznania**, okaże się, że **prawie 7 proc. z nich to osoby pochodzące z Ukrainy**. W znakomitej większości właśnie te, które mieszkają obok nas na stałe. **To właśnie z myślą o nich i ich rodzinach organizujemy w Bramie Poznania wspólnie z MIP pikniki międzynarodowe, przygotowaliśmy ukraińską ścieżkę zwiedzania ekspozycji głównej i Ostrowa Tumskiego, od kilku lat włączamy się w festiwal Ukraińska Wiosna oraz realizujemy program Witaj w Poznaniu dla nauczycieli/nauczycielek dzieci szkolnych z doświadczeniem migracyjnym.**

s. 11

Wydawałoby się, że o **zagranicznych turystach kulturowych** wiemy już sporo, niestety często muzea czy operatorzy obiektów zabytkowych zapominają o praktycznym dostosowaniu swoich instytucji czy też propozycji kulturalnych do ich potrzeb. **Dyskusja (żeby nie powiedzieć: czasami konflikt) pomiędzy podmiotami kultury a operatorami ruchu turystycznego jest żywiołowa**, co umocniło w nas przekonanie o potrzebie ponownego podjęcia tej tematyki na szerszym forum. Z kolei **aktywizację kulturalną migrantów/migrantek postrzegać można nadal w kategoriach poszukiwania i wypracowywania dobrych praktyk**. Mimo że często traktują oni Polskę tylko jako przystanek w drodze do krajów Europy Zachodniej, to jednak systematycznie wzrasta liczba osób, które się tutaj osiedlają i podejmują pracę. Wciąż wzrasta też liczba osób starających się o legalizację swojego pobytu w Polsce, a w konsekwencji dołączających do społeczności lokalnych miast, miasteczek i wsi. **Instytucje kultury jako podmioty zaufania społecznego są w stanie kreować mosty pomiędzy mieszkańcami a przybyszami, tak by złagodzić ewentualne poczucie strachu, zbudować zaufanie i odnaleźć wspólną płaszczyznę porozumienia.**

s. 15

[dane z: *Obcokrajowcy w Polsce 2017*, pot.gov.pl, bit.ly/3c83QA0]:

Wśród najważniejszych atrakcji turystycznych o charakterze kulturowym, które wskazali badani, są w Polsce: **miasta (72 proc. wskazań), obiekty UNESCO (60 proc.), zwiedzanie zabytków, muzea (54 proc.) oraz imprezy kulturalne – koncerty, teatry (49 proc.)**. Planując przyjazd do naszego kraju w najbliższych latach, badani odwiedziliby właśnie miasta poprzez city breaks (68 proc.), chcieliby zobaczyć obiekty UNESCO (55 proc.) oraz **wziąć udział w imprezach kulturalnych (34 proc.)**. Takie nastawienie obcokrajowców do naszej kultury i dziedzictwa jest sygnałem dla instytucji kultury, że muszą być przygotowane na przyjęcie tych gości i że oferta, którą posiadają, musi być dla nich atrakcyjna.

Wśród turystów zagranicznych odwiedzających Polskę szczególną grupą są **erasmusi, czyli studenci programu edukacyjnego Erasmus, funkcjonującego w Europie już od ponad 30 lat** (a w Polsce od 20 lat), którzy odbywają kilkumiesięczne stypendia w ramach wymiany międzyuczelnianej, w większości krajów europejskich (nawet w tych nienależących jeszcze do Unii Europejskiej). **W 2017 roku liczba studiujących w Polsce obcokrajowców-erasmusów przekroczyła 12 tys. osób**. W Poznaniu liczba ta, uwzględniając też innych studentów zagranicznych (nie tylko z Europy, ale odbywających cały cykl studiów), wynosi około 4 tys. osób rocznie (dane z 2017 r.). Stanowi to niemałą liczbę potencjalnych gości poznańskich instytucji kultury oraz przestrzeni dziedzictwa, tym bardziej że są to turyści przebywający dłuższy czas w miejscu stypendium.

Definicja turystyki kulturowej:

wiodącą motywacją odwiedzających jest uczenie się, odkrywanie, doświadczanie i konsumowanie kulturowych, materialnych i niematerialnych, atrakcji/produktów danej destynacji turystycznej. Te atrakcje/produkty nawiązują do wyróżniających się materialnych, intelektualnych, duchowych i emocjonalnych cech społeczeństwa, które widoczne są w sztuce i architekturze, dziedzictwie historycznym, kulturowym i kulinarnym, literaturze, muzyce, przemyśle kreatywnym oraz żywych kulturach wraz z ich stylem życia, systemami wartości, wierzeniami i tradycjami.

PRZYPIS: W oryginale: „Cultural tourism is a type of tourism in which the visitor’s essential motivation is to learn, discover, experience and consume the tangible and intangible cultural attractions/products in tourism destination. These attractions/products relate to a set of distinctive material, intellectual, spiritual and emotional features of society that encompasses arts and architecture, historical and cultural heritage, culinary heritage, literature, music, creative industries and the living cultures with their lifestyle, value systems, beliefs and traditions” (Report on Tourism and Culture Synergies, UNWTO, 2018, s. 93).

Trudno mówić dzisiaj o jakimś jednolitym **profilu turysty kulturowego**. Jak wynika z różnorodnych badań, są to **głównie osoby wykształcone, o dobrych dochodach (lub gotowe wydać więcej na kulturę niż inni)**. Nie można już za to wskazać żadnej z płci czy grupy wiekowej lub społecznej, która dominowałaby wśród nich. Wiek decyduje jednak o preferencjach kulturowych turystów – i tak: młodzi turyści kulturowi preferują sztukę współczesną, działania kreatywne i nowoczesną architekturę, z kolei seniorzy wolą tradycyjne zwiedzanie zabytków i muzea. Do wizyt turystów kulturowych wszystkich grup instytucje i obiekty muszą się solidnie przygotowywać.

W instytucjach kultury i przestrzeniach dziedzictwa nie zawsze jednak zjawiają się osoby, które można nazwać (lub które same nazwałyby siebie) turystami kulturowymi. Część z nich to **po prostu turyści, którzy przyjechali do danego miejsca/miasta z innego powodu niż kultura (np. biznes, wypoczynek, wizyta u lekarza, edukacja, zakupy, sport)**, lecz dysponując czasem, odwiedzają instytucje kultury i inne obiekty. Nie znaczy to jednak, że są to turyści mniej ważni. Wręcz przeciwnie, stanowią spore wyzwanie dla tych miejsc.

Na podstawie obszernych badań jakościowych i ilościowych dokonałam podziału turystów kulturowych na trzy grupy: **zawansowanych, średniozawansowanych oraz początkujących**, w zależności od stopnia zainteresowania i uczestnictwa tych osób w kulturze, uwzględniając zarówno „turystów, którzy odwiedzają muzea”, jak i „turystów kulturowych, którzy odwiedzają muzea”.

PRZYPIS: K. Buczkowska, *Cultural Tourism – Heritage, Arts and Creativity*, Wyd. AWF, Poznań 2011, s. 38–39 oraz K. Buczkowska, *Portret współczesnego turysty kulturowego*, Wyd. AWF, Poznań 2014, s. 160–161.

Zaawansowani zagraniczni turyści kulturowi

Zależy im w szczególności na:

- ♦ doskonałości przekazu informacji (także w obcych językach),
- ♦ wysokiej jakości prezentacji tematyki (**opisy, przewodnicy, audiobooki**),
- ♦ autentyczności prezentowanych treści/obiektów/okazów,
- ♦ dobrej infrastrukturze turystycznej (kawiarnia, sklep, toalety itp.),
- ♦ bardzo dobrze opracowanej stronie internetowej (także w obcych językach) – aspekt ważny zarówno w trakcie podróży przygotowywanej, jak i wspomnieniowej (tu opcja zwiedzania wirtualnego, przybliżonego),

♦ nawiązaniu kontaktu z instytucją (newslettery, kupony zniżkowe, zaproszenia, karty członkowskie itd.), ♦ coraz częściej także na **spersonalizowanej ofercie** – turyści zaawansowani organizują wyjazdy samodzielnie lub zlecają konkretne wyprawy wyspecjalizowanym biuram podróży, stąd też podróżują samodzielnie lub w małych sprawdzonych grupach. Dla tych turystów ważny jest pobyt w instytucji czy przestrzeni dziedzictwa „uszyty na miarę” ich zainteresowań, dyspozycji czasowej itp.

Średniozaawansowani zagraniczni turyści kulturowi

... aktualna oferta w znacznym stopniu odpowiada potrzebom i możliwościom odbioru tego sektora turystów.

Początkujący zagraniczni turyści kulturowi

Wyróżnia ich **podstawowa wiedza kulturoznawcza i minimalne lub średnie doświadczenie turystyczne**. To grupa, której w tym tekście poświęcam najwięcej miejsca, ponieważ **są to osoby, które mają szansę stać się bywalcami instytucji kultury i przestrzeni dziedzictwa, lecz to one muszą ich do siebie „zwać” (bo samo zaproszenie zazwyczaj nie wystarcza)**. Takimi turystami są głównie studenci zagraniczni (zwłaszcza erasmusi), którzy podczas swojego pobytu na stypendium wiele podróżują i zwiedzają, lecz reprezentują zróżnicowany poziom wiedzy i zaangażowania, i nierzadko ich podróż ma charakter bardziej rozrywkowy czy wypoczynkowy niż stricte kulturowy. Ponadto bywają tzw. „turystami we własnym mieście”, wybierając do zwiedzania dalsze destynacje, często poza Polską. O tych turystów warto jednak walczyć, gdyż stanowią obecnie bardzo liczną grupę młodych ludzi w naszym kraju.

Erasmusi to zazwyczaj osoby młode, które w większości nie były wcześniej w Polsce i mają o niej niewielkie, często stereotypowe pojęcie. Przyjeżdżają na stypendium pełni fascynacji naszym krajem, lecz nieprzygotowani. Jako turyści nie mają jeszcze skonkretyzowanych zainteresowań podróżniczych – są na etapie zmiennych fascynacji różnymi aspektami kultury, uczestniczą najczęściej w wycieczkach do miast (miejsca odwiedzane znajdują się na początku listy tzw. „miejsc koniecznych do zobaczenia”), a także w eventach popkulturalnych. **Program wyjazdu i następnie realizacja ustalane są zazwyczaj intuicyjnie i improwizacyjnie.**

s. 19-20

Jak więc instytucja/przestrzeń dziedzictwa może wydobyć z młodego studenta-erasmusa potrzebę i potencjał do bycia turystą kulturowym w tymże właśnie miejscu?

Poniżej zaprezentowane są zasady budowania ofert turystyki kulturowej, na które nałożono zagadnienia budowania oferty kulturowej miejsc i obiektów dziedzictwa dla początkujących zagranicznych turystów kulturowych. Zasady te są następujące (ich kolejność ustawiona jest całkowicie niehierarchicznie, a ich treści nierzadko się wzajemnie przenikają):

1. **Zasada „3 x E”** – oparcie oferty na wzajemnie przenikających się trzech elementach: **education** – edukacja, **entertainment** – rozrywka i **emotions** – emocje, przeżycia czy excitement – ekscytacja (które w praktyce często funkcjonują pod jednym wspólnym określeniem: edutainment). Rezultatem tak skorelowanej atrakcji jest dodatkowe **czwarte „E”: experience**, czyli doświadczenie, którym wielu turystów się legitymuje i bez którego o pełnej turystyce kulturowej nie ma mowy. Znaczna większość zaleceń zawartych poniżej pozwala zasadę „3 x E” zrealizować.

2. **Zasada „3 x F”** – skonstruowana, by oferta odpowiadała też na potrzeby współczesnego młodego odbiorcy. Oparta jest na trzech kwestiach ważnych dla młodzieży i definiujących jej pokolenie: **fun** – zabawa; **friends** – przyjaciele; **feedback** – informacja zwrotna. Pierwsza kwestia odnosi się do faktu, że „pokolenie 3F” szuka wszędzie pozytywnych wrażeń, chce doznań lepszych i ciekawszych, niż oferuje konkurencja, oczekuje oferty skrojonej właśnie

dla nich. Następnie ważni są przyjaciele, z którymi dzielą się emocjami, wykorzystując media społecznościowe – dla „pokolenia 3F” ważne jest **wszystko, co pojawia się w kontekście społecznym**. Istotne jest też trzecie „F”, czyli odpowiedź przyjaciół na wiadomość, najlepiej zawierająca zachwyty, zazdrość.

3. **Kierowanie akcji typu: „Idź do muzeum – bezpłatna sobota” bezpośrednio do potencjalnego odbiorcy.** W przypadku erasmusów powinno się to odbywać poprzez przesyłanie kolejnych informacji o różnych akcjach instytucji na mejla, zamieszczanie ich w mediach społecznościowych miasta czy uczelni (oczywiście w językach obcych). (...)

4. Rozbudowana oferta zwiedzania danego obiektu z **przewodnikiem** (w tym zwiedzania fabularyzowanego) za przystępną cenę, także dla małych grup, dostępna w ciągu całego roku. Przewodnik musi być dopasowany do wieku erasmusów, czyli „pokolenia 3F”.

5. Opracowanie **aplikacji na telefon** pozwalających na aktywizację turystów w trakcie zwiedzania (zadanie uzupełniające treść standardowej wizyty).

6. Wykorzystywanie **gier miejskich czy questów** w procesie edukacyjnym.

7. Łączenie doznań kulturowych z potrzebą ruchu młodych turystów, np. poprzez akcje tematyczne takie jak Biegi Pamięci.

8. **Aktywizowanie wszystkich zmysłów turysty** (zwiedzanie nie powinno opierać się tylko na konieczności aktywizacji zmysłu wzroku oraz dotyku, ale i pozostałych: **słuchu, węchu i smaku**).

9. Organizowanie **spotkań z ekspertami** skierowanych do danej grupy odbiorców (odpowiedni język prezentacji, dobór treści).

10. Posiadanie **oferty różnorodnych warsztatów** – możliwych do realizowania indywidualnie lub w małych grupach, często dostępnych.

11. Organizowanie zarówno cyklicznych, jak i jednorazowych **eventów kulturalnych** w instytucjach i przestrzeniach dziedzictwa.

12. Oferowanie **pakietów lojalnościowych** dla tych turystów, w postaci newsletterów, kuponów zniżkowych, zaproszeń, kart członkowskich itd.

13. Zapewnienie dobrej infrastruktury turystycznej (kawiarnie, sklepy) z przystępnymi cenami lub zniżkami „erasmusowskimi”, a także **bezpłatnych toalet, szatni**.

14. Posiadanie **bardzo dobrze opracowanej i aktualizowanej strony internetowej w obcych językach** (przede wszystkim w angielskim) – aspekt ważny zarówno w fazie podróży przygotowywanej, jak i wspomnieniowej (opcja zwiedzania wirtualnego, przybliżonego).

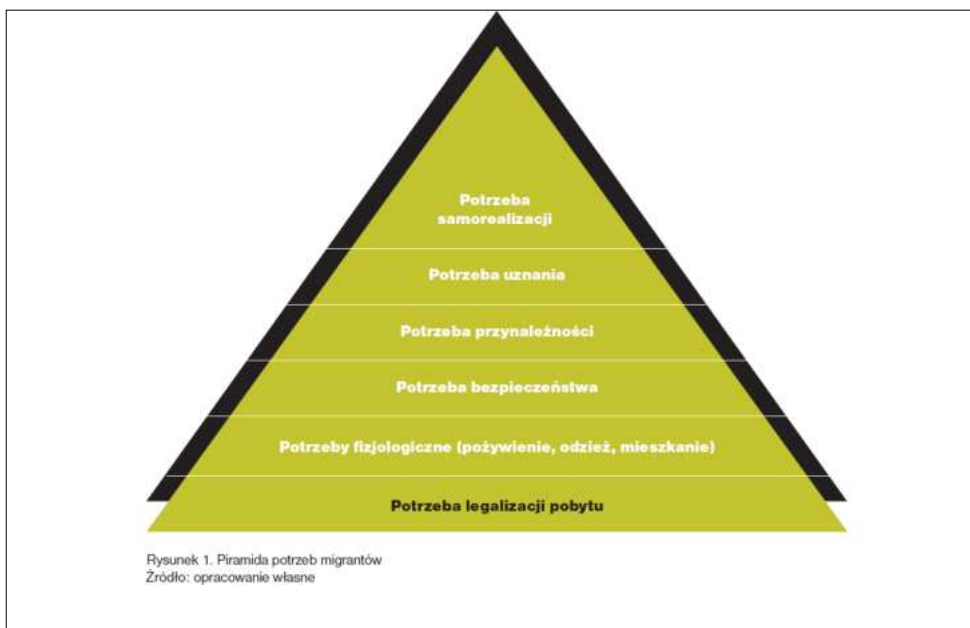
15. Zapewnienie **opisów ekspozycji i innych materiałów w językach obcych** – przede wszystkim w angielskim, w tym w wariacie **ESL, czyli uproszczonego języka angielskiego** (ang. English as a second language / simplified English).

16. W instytucjach dziedzictwa zapewnienie odpowiedniego **wprowadzenia do historii tematu czy zagadnienia** – młodzież z zagranicy zazwyczaj nie zna historii, zwłaszcza odwiedzanych krajów, a bez takiego przygotowania nie mogą dobrze odbierać dalszych treści.

17. **Umiarkowana liczba multimediów** (wbrew pozorom młodzież nie potrzebuje aż tylu bodźców), a **większa działań kreatywnych**.

Cudzoziemcy i ich potrzeby kulturalne

Warto wiedzieć, że cudzoziemiec zanim zainteresuje się kulturą, musi zorganizować swoje podstawowe potrzeby. Piramida potrzeb Maslowa wskazuje na najistotniejsze motywacje kierujące podejmowaniem działań każdego człowieka. W przypadku cudzoziemca pierwszą potrzebą jest kwestia legalizacji pobytu. Bez poczucia pewności, że może tutaj mieszkać legalnie, cudzoziemiec nie będzie wiązał się z miejscem; potrzeby przynależności, rozwoju czy tym bardziej samorealizacji schodzą na dalszy plan. **Potrzeby kulturalne należą do tej kategorii, które są chętnie realizowane, ale dopiero po okresie zapewnienia sobie i swojej rodzinie legalnego pobytu, pracy, mieszkania, stanowiących podstawę do poczucia bezpieczeństwa.**

[120 ankiet wypełnionych przez cudzoziemców w Swarzędzu, Środzie Wielkopolskiej, Zbąszyniu, Poznaniu]

W Zbąszyniu najbardziej ulubioną formą spędzania czasu wolnego przez osoby ankietowane jest **przebywanie ze znajomymi**. Rozmówcy dodali, że często są to przestrzenie publiczne – jezioro i plaża, ścieżki rowerowe, wspólne zakupy. Na kolejnej pozycji znajduje się **czas wolny spędzany w domu**. Rozwój osobisty daje satysfakcję blisko połowie pytanym osób. **8 osób lubi sport, a 7 ankietowanych powiedziało, że w czasie wolnym lubi uczęszczać na rozmaite wydarzenia kulturalne**. Kilka osób korzysta z biblioteki publicznej, jest zainteresowanych zajęciami z języka polskiego, zajęciami dla dzieci, książkami dla dzieci do nauki czytania. **Prawdopodobnie ograniczeniem w korzystaniu z biblioteki jest nie tylko brak znajomości języka polskiego, lecz także niewiedza o bezpłatnej możliwości skorzystania z zasobów (internet, filmy, książki dla dzieci i dorosłych, słowniki)**. Cudzoziemcy w Zbąszyniu nie wiedzą o bezpłatnych zajęciach sportowych dla dzieci w centrum sportu i o innych ciekawych inicjatywach – nie trafiają one do zainteresowanych.

Cudzoziemcy, którzy wzięli udział w badaniu w Swarzędzu, lubią spędzać czas wolny w gronie bliskich osób. Jednak jedna trzecia ankietowanych zaznaczyła także inną formę spędzania czasu wolnego: 9 osób lubi aktywności ruchowe, wydarzenia kulturalne są formą spędzania czasu dla 4 osób, a rozwój osobisty (w tym m.in. kurs języka polskiego) jest atrakcyjny dla 3 osób. **Zdarza się, że cudzoziemcy nie korzystają z oferty lokalnej – nie dlatego, że nie lubią wychodzić, lecz zwyczajnie o niej nie wiedzą.**

W Środzie Wielkopolskiej połowa osób badanych to **repatrianci mieszkający w ośrodku „Rodak”**. Są oni w stabilniejszej sytuacji niż migranci zarobkowi. Program repatriacyjny, w którym uczestniczą, zapewnia im utrzymanie i zakwaterowanie w ośrodku, darmowe kursy języka polskiego, przygotowanie do pracy (kursy kwalifikacyjne), a także wsparcie finansowe w zakupie lub wynajmie mieszkania. Osoby te, choć mają trudności adaptacyjne, posiadają polskie obywatelstwo i nie dotyczą ich problemy związane z legalizacją pobytu. **Pracownicy ośrodka są bardzo pomocni i wiele kwestii im ułatwiają: organizują wycieczki, informują o wydarzeniach kulturalnych itp.** Około połowy ankiet przeprowadzono wśród cudzoziemców. W czasie wolnym ankietowani (zarówno cudzoziemcy, jak i repatrianci z ośrodka „Rodak”) najbardziej lubią spotykać się ze znajomymi oraz spędzać czas wolny w domu. **Niemal połowa (14 osób), lubi wychodzić na różnego rodzaju wydarzenia kulturalne (kino, teatr, koncert). Tyle samo osób lubi różne aktywności ruchowe (siłownia, basen, koszykówka itp.).** W porównaniu z innymi miastami, w których była realizowana ankieta, **respondenci ze Środy Wielkopolskiej są grupą najbardziej zainteresowaną aktywnościami wszelkiego rodzaju, w tym ofertą kulturalną. Prawdopodobnie świadczy to o ich potrzebach przynależności do społeczności lokalnej oraz o poczuciu bezpieczeństwa.** Repatrianci mają zagwarantowane zakwaterowanie i wyżywienie w ośrodku, mają też świadomość, że to do nich należy decyzja, czy pozostaną w Środzie, czy wyjadą gdzie indziej.

We wszystkich miastach cudzoziemcy narzekali na niewystarczający kontakt z Polakami. Choć można było dostrzec tendencję, że im dłużej mieszkają, tym więcej mają znajomych z Polski.

Ankiety poznańskie przeprowadzono w październiku 2018 roku w Migrant Info Point, połowę na kursie języka polskiego na poziomie średniozaawansowanym (B1), pozostałe wśród osób, które przychodziły do MIP na konsultacje. Ankiety rozdawali pracownicy MIP i lektorka. (...) Największa grupa mieszka w Polsce od sześciu miesięcy do pięciu lat. Połowa mieszka od sześciu miesięcy do dwóch lat, w tej grupie jest też więcej osób uczących się polskiego na poziomie B1. Ponad połowa z nich mieszka z partnerem i dzieckiem (lub dziećmi) lub z samym partnerem. Tylko pojedyncze osoby zaznaczyły w ankiecie, że mieszkają same, a tylko jedna, że z innymi osobami ze swojego kraju. **Cudzoziemcy przyjechali do Poznania ze względu na rodzinę (jedna trzecia osób), do pracy, na studia lub dlatego, że spodobało im się miasto.** Dwie trzecie osób pracuje, w tym prawie połowa z nich jednocześnie pracuje i studiuje. Większość osób deklaruje, że chciałyby zostać w Poznaniu, kilka chciałoby wyjechać na Zachód lub nie potrafi jeszcze tego stwierdzić, jedna osoba chciałaby wrócić do swojego kraju. Ponad dwie trzecie osób pochodzi z Ukrainy, pozostali przyjechali z Białorusi, Wielkiej Brytanii, Rosji i Kazachstanu. Większość osób jest w wieku 25–45 lat. (...) W czasie wolnym najbardziej lubią spotykać się z przyjaciółmi (26); 17 osób lub inwestować w rozwój osobisty (większość osób z kursów zaznaczyło ten punkt); lubią sport (15 osób); spędzać czas w domu (13 osób). **Udziałem w wydarzeniach kulturalnych (teatr, kino, koncert itp.) zainteresowana jest blisko połowa (13 osób).**

Ankieta w Poznaniu, w odróżnieniu od ankiety w trzech pozostałych miastach Wielkopolski, skupiała się na uczestnictwie w kulturze, zawierała więc dodatkowe pytania odnoszące się do instytucji kultury, miejsc odwiedzanych i stopnia dostosowania oferty kulturalnej do cudzoziemców. **Ankietowani w Poznaniu chodzą do kina i do teatru oraz muzeów. Zdecydowana większość była w kinie lub teatrze, podobnie jak w muzeum.** Poproszeni o wymienienie muzeum, które odwiedzili, najczęściej podawali: Muzeum Narodowe, Centrum Kultury ZAMEK, Ratusz, ale także Bramę Poznania, Muzeum Czerwca 1956, Muzeum Archeologiczne oraz Palmiarnię. 7 osób spośród badanych zaznaczyło, że nie było jeszcze w muzeum, 6 osób nie było w poznańskim kinie lub teatrze.

Ciekawa dla osób zarządzających instytucjami kultury może być informacja, że **większość ankietowanych cudzoziemców w Poznaniu uważa, że oferta jest raczej dostosowana do osób z jego/jej kraju (21 osób), 6 osób uważa, że tak nie jest.** Poproszeni o zastanowienie się, co powinno być zmienione, żeby osoby z tego kraju chętniej przychodziły do instytucji kultury, najczęściej wymieniali **brak dostępu do informacji (19 osób)**. Pojedyncze osoby podkreślały **utrudnienia językowe, brak tłumaczenia na własny język (5 osób), godziny otwarcia, które są niedostosowane do osób pracujących (4 osoby), jedna osoba uznała, że bilety są drogie, a oferta niedostosowana do dzieci.**

Ważnym pytaniem, w kontekście docierania do potencjalnych cudzoziemskich odbiorców kultury, może być także informacja na temat kanałów komunikowania. **Najwięcej osób deklarowało, że informacji na temat oferty kulturalnej w Poznaniu szuka najczęściej na stronach internetowych (19 osób), na portalach społecznościowych (Facebook, VK, fora internetowe - 17 osób), wśród znajomych (16 osób) oraz w punktach informacyjnych (8 osób), godziny otwarcia, które są niedostosowane do osób pracujących (4 osoby), jedna osoba uznała, że bilety są drogie, a oferta niedostosowana do dzieci.**

(...) Warto uwzględnić profil cudzoziemców, do których chcemy skierować ofertę - kim są, skąd pochodzą, jakie mają plany na przyszłość, jak długo mieszkają w Polsce i w danym miejscu.

(...) Warto pamiętać, że jednym z ważnych wymiarów życia cudzoziemców jest jego aspekt społeczny. Ankietowani ze wszystkich miast wspominali, że czas wolny lubią spędzać ze znajomymi. Można się zastanowić, dlaczego nie mieliby tego czasu spędzać ze znajomymi w muzeum, kinie lub bibliotece. Przy dobrej, dostosowanej do potrzeb cudzoziemskiego klienta ofercie, można połączyć potrzebę przynależności do określonej grupy z korzystaniem z zasobów instytucji kulturalnych. Badani zauważyli także, że o ile mają znajomych ze swojego kraju, o tyle nie zawsze mają znajomych wśród Polaków. Instytucja kultury wydaje się doskonałym miejscem, żeby zainicjować relacje ze społecznością lokalną. Jedną z propozycji odpowiadającą na te potrzeby może być zorganizowanie wydarzenia artystycznego dotyczącego cudzoziemców lub kraju ich pochodzenia, na które zaprosimy zarówno cudzoziemców, jak i polskich mieszkańców. (...) Dobrym pomysłem jest również docieranie z ofertą kulturalną sprofilowaną - np. do cudzoziemców chcących się osiedlić możemy kierować ofertę poprzez miejsca, w których uczą się polskiego czy szkoły, do których uczęszczają ich dzieci, a także miejsca spotkań. Oferta ta powinna być adekwatna do potrzeb danej grupy, dostosowana do możliwości czasowych (należy uwzględnić, kiedy zorganizować spotkanie), finansowych (ile będzie kosztowało uczestnictwo). Warto proponować migrantom ofertę, która będzie dla nich atrakcyjna, dzięki której lepiej poznają i rozumieją polską kulturę, a także taką, która może przynieść im inne korzyści (możliwość spotkania się z Polakami, rozmowy w języku polskim).

s. 32

Cudzoziemcy mogą być odbiorcami kultury w instytucjach, ale mogą ją także współtworzyć. Współuczestnictwo albo współtworzenie kultury w instytucjach do tego powołanych jest także możliwe dzięki otwartości ośrodków oraz umiejętnemu zapraszaniu do zaangażowania się i wspólnego tworzenia instytucji.

W Migrant Info Point od kilku lat staramy się tworzyć przestrzeń do samorealizacji cudzoziemców. Te osoby, które znają nas trochę dłużej, mają odwagę przyjść ze swoimi pomysłami i je zrealizować. Są to często ich pierwsze próby zrobienia czegoś więcej niż tylko wykonywanie pracy. Dla przykładu: przeprowadzono **warsztaty z filcowania**, na których nauczycielką była Ukrainka; **warsztaty tańca bollywood** prowadzone przez Hindusa; cyklicznie organizowane **warsztaty kulinarne, do których zapraszane są osoby z różnych krajów.** Tego typu spotkania i prezentacje pomagają uwierzyć w siebie, wzmacniają, aktywizują społecznie, ale także pomagają nawiązać kontakty. Być może dzięki takim możliwościom niektórzy cudzoziemcy w przyszłości podejmą decyzję o zmianie pracy - z pracy fizycznej na zawód, który pozwoli wykorzystywać ich kompetencje i predyspozycje.

s. 37

Zarządzający instytucjami kultury w Polsce coraz częściej podejmują refleksję nad tym, kim są odbiorcy przygotowywanej przez nich oferty.

PRZYPIIS: Dobrym przykładem jest seminarium zorganizowane przez Bramę Poznania czy **konferencja „Badania publiczności w instytucjach kultury”** zorganizowana w ramach współpracy Zakładu Zarządzania Kulturą Uniwersytetu Jagiellońskiego, Muzeum Narodowego w Krakowie, Muzeum Historycznego Miasta Krakowa oraz Filharmonii Krakowskiej im. Karola Szymanowskiego (11–12 kwietnia 2019 r.). Rezultatem projektu jest **raport Krakowski odbiorca kultury, 2019**, bezpłatny egzemplarz można pobrać ze strony projektu „Badania w sektorze kultury”, badania.kultura.uj.edu.pl, bit.ly/3dz7NPS [dostęp: 03.06.2020].

s. 40-41

Pierwszą i fundamentalną przeszkodą, którą należy wskazać jako barierę w dostosowaniu oferty do potrzeb obcokrajowców, jest **nieprowadzenie regularnych badań profilu odbiorców**. (...) Badania o charakterze ilościowym nasuwają się na myśl jako pierwsze (**np. odpowiedź na pytanie, jakim językiem posługują się zwiedzający, może być przydatna do przygotowania oferty audioprzewodników**). Nie mniej ważne, choć wymagające z pewnością większego zaangażowania na etapie wyznaczania celów i określania metodologii, są **badania jakościowe, które tak naprawdę stanowią punkt wyjścia do tworzenia jakiegokolwiek strategii partycypacyjnej**. Niemożliwe (a już na pewno wielce karkołomne) wydaje się aktywne angażowanie odbiorców, jeśli nie wiadomo, kim oni są i czego potrzebują.

(...) Pracownicy instytucji kultury mają świadomość i mocno podkreślają, że asymilacja migrantów odbywa się nie tylko na gruncie legislacyjnym, ale przede wszystkim kulturowym, poprzez umożliwienie im korzystania z dóbr kultury wspólnoty, do której przybyli i z którą – czy to czasowo, czy na stałe – wiążą swoje życie. **Jest to szczególnie istotne w przypadku dzieci, dla których wykluczenie z możliwości obcowania z dziedzictwem zamyka drogę do harmonijnego funkcjonowania w grupie rówieśniczej. Migranci ekonomiczni, bo oni stanowią obecnie największą grupę przybywających do Polski (głównie z Ukrainy), czy środowisko określane mianem „ekspatów”, chcą korzystać z oferty kulturalnej. Jak pokazuje przykład MCK, cykliczne zwiedzanie wystaw w języku angielskim czy ukraińskim cieszy się popularnością niezależnie od pory roku czy tematyki wystawy, choć zauważa się znaczny wzrost zainteresowania, gdy zwiedzanie jest bezpłatne.** Inną grupę docelową stanowią **turyści**, których obecność w danej placówce również nie jest incydentalna. Szczególnie w Krakowie – w którym, jak zauważają eksperci, coraz bardziej uciążliwe jest zjawisko **overtourismu** – uatrakcyjnienie oferty i dostosowanie różnych instytucji kultury do potrzeb odbiorców jawi się jako niezbędny warunek dywersyfikacji ruchu turystycznego (np. w tym przypadku plany rozwojowe Muzeum PRL-u dają asumpt do rozwoju Nowej Huty jako alternatywy dla nadmiernie obciążonego ruchem turystycznym Starego Miasta czy Kazimierza).

s. 41-43

- tłumaczenia
- audioprzewodniki
- przewodnicy oprowadzający w obcych językach
- projekty edukacyjne

s. 43

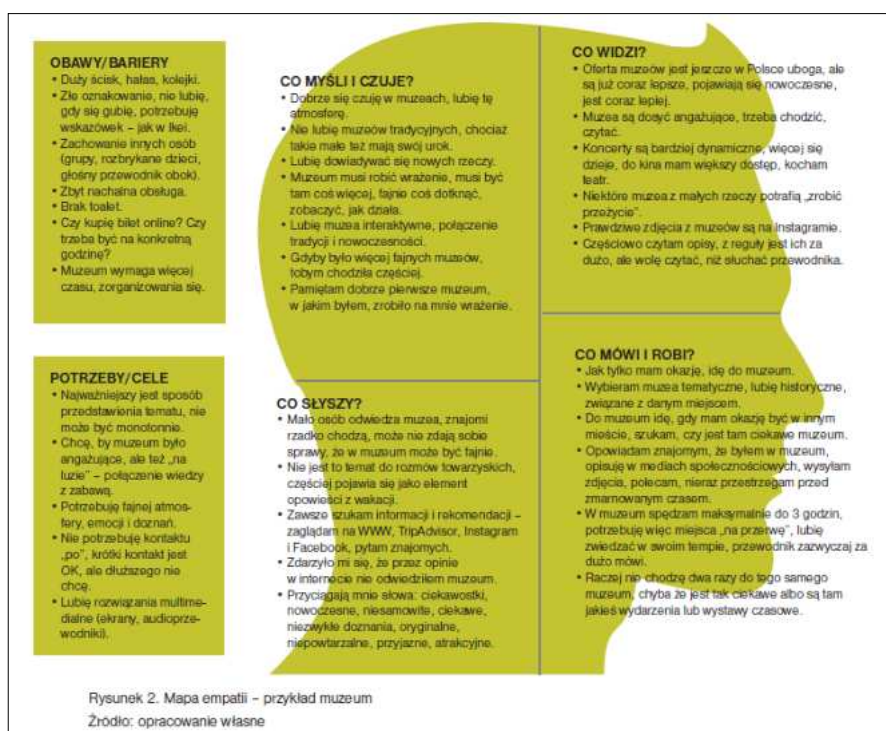
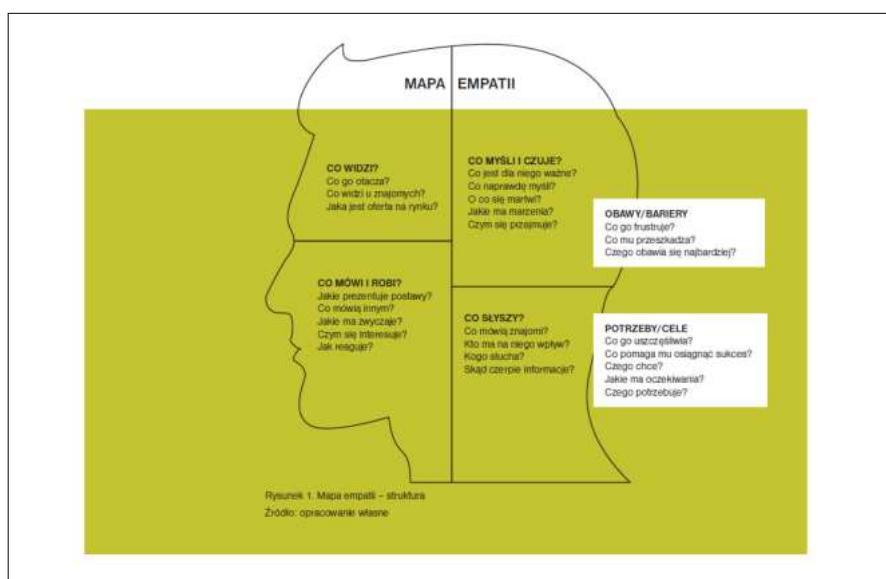
Ścieżki edukacyjne sprofilowane pod kątem grupy wiekowej (dzieci, rodziny, seniorzy), płci, pochodzenia (cudzoziemcy-turyści, obcokrajowcy-mieszkańcy), wiedzy (grupy reprezentujące określone branże), choć czasochłonne w przygotowaniu oraz wymagające szerokich kompetencji osoby, która je opracowuje, poszerzają ofertę instytucji kultury i umożliwiają większe zaangażowanie odbiorców. Niestety, jak zauważa Łukasz Gawet: „Tajemnicą poliszynela jest, że w wielu muzeach od lat występuje napięcie między kustoszami a edukatorami. Ci pierwsi postrzegają się jako zdeklarowani obrońcy zbiorów, drudzy chcą do zbiorów zbliżyć odbiorców, prowokować ich do jak najlepszego poznawania kolekcji, do namysłu nad dziełami”

s. 44

W Narodowym Muzeum Nauki i Technologii w Mediolanie nikt nie miał nic przeciwko siedzeniu na podłodze czy ślizganiu się po niej – widocznie uznano, że to także eksploracja. I na tym polega istota podejścia partycypacyjnego: oferta konkretnych rozwiązań nie wyklucza tych, które mogą zaproponować sami zwiedzający.

s. 52-56

- przegląd technik badawczych przydatnych w badaniu publiczności

Skuteczne, szanujące różnorodność i równościowe podejście do osób o innym pochodzeniu kulturowym niż własne utrudniają trzy kluczowe mechanizmy uruchamiające się często automatycznie w kontekście takiego spotkania: **(1) etnocentryzm; (2) my-oni; (3) „ocenie książki po okładce”** (nazwy robocze dobrane przez autorkę tekstu). Pierwszym z nich jest etnocentryzm, czyli tendencja do przeceniania roli własnego systemu kulturowego, w którym własną kulturę traktuje się jako miernik w ocenianiu innych grup.

„Ach, zachować się nie potrafią. Istna dzicz. Oni to nie mają żadnej kultury osobistej” – powiedział pracownik instytucji kultury, opisując grupę syryjskich matek, które stały w hallu instytucji, głośno rozmawiając, gestykulując, pokrzykując na dzieci, z którymi przyszły na zajęcia rodzinne organizowane w tejże instytucji.

Etnocentryzm jest postawą wynikającą przede wszystkim z braku kontaktów i/lub wiedzy na temat innych grup kulturowych niż własna. Objawia się na kilka różnych sposobów: **(1) niedostrzeganiem różnic kulturowych** („Czyż nie jest tak, że żyjąc w globalnej wiosce, staliśmy się tacy sami?”); **(2) minimalizowaniem różnic** („No może i mamy jakieś zwyczaje czy tradycje różne, ale w głębi serca wszyscy radujemy się, smucimy, przeżywamy na ten sam sposób”); **(3) niechęcią czy nawet wrogością** („Po co nam tu oni? Pracę zabierają, panoszą się, tylko wprowadzają bałagan...”).

(...) Prowadzi to do większej gotowości oceny innych przez pryzmat powierzchownych cech, jak „ocenie książki po okładce”, zamiast bardziej wnikliwego zagłębienia się w niuanse i skomplikowany system wartości, przekonań czy praktyk kulturowych. (Nazwać to można nieco kąśliwie zjawiskiem eksperta wakacyjnego, bo czyż nie słyszeliśmy nigdy znajomego wracającego z wakacji, opowiadającego ze swadą i pewnością o tym, kim są „tubylcy”? Wszystkiego mógł się dowiedzieć w trakcie dwutygodniowego pobytu w hotelu przy plaży; ów znajomy podsumowuje po przybyciu np. z Tunezji, że: „Powrót do cywilizacji był naprawdę przyjemny”).

(...) Wracając do analizy przytoczonego przykładu wypowiedzi: „Ach, zachować się nie potrafią. Istna dzicz. Oni to nie mają żadnej kultury osobistej” – widać w tym zdaniu wrogi, etnocentryczny, wartościujący stosunek do syryjskiej grupy. **Brakuje w podejściu tej osoby kilku elementów postawy sprzyjającej kompetentnej reakcji zawodowej. Autora takiego zdania zachęciłabym do praktykowania refleksyjności, czyli zatrzymania się, „wzięcia oddechu”, spowolnienia ocen, by uzyskać samowiedzę na temat tego, jakie ma założenia (o sobie i o innych) oraz uważności, dzięki której można zwiększać świadomość swoich nawyków, schematów w działaniu i myśleniu, ale także poszerzać pole widzenia, poszukiwać nieoczywistych wyjaśnień, nowych informacji.** Przydałoby się mu/jej ćwiczenie tolerancji dwuznaczności, gdyż spotkanie różnych światów, odmiennych norm i wartości wymaga uznania, że ludzie zachowują się różnie nie tylko wewnątrz własnej grupy kulturowej, ale także jako grupa charakteryzują się tendencją do pewnego typu zachowań (czasem innych, obcych, dziwniejszych od naszych). Pełne zanurzenie w międzykulturowej rzeczywistości to często konieczność zanegowania oczywistości, socjalizowanych i wyuczonych prawd i zasad, a także poznanie zupełnie innych podejść do świata i codzienności. **Brak jednoznacznych, stałych punktów oparcia i duża doza niepewności to typowe ramy międzykulturowej relacji zawodowej.**

Pod względem wiedzy warto, by pracownik mający styczność z ludźmi z różnych kultur znał jeśli nie każdą z kultur świata (to niemożliwe nawet przy najszczerzych chęciach, lecz poznanie kultur największych grup kulturowych odwiedzających daną instytucję staje się już bardziej realne), to przynajmniej wiedział, w jakich obszarach życia różnice kulturowe ujawnią się ze szczególnym prawdopodobieństwem. Należą do nich według różnych badań⁵⁵: **podejście do czasu; sposób ekspresji emocji; stosunek do hierarchii w strukturach społecznych i rola różnych osób; znaczenie grupy i jednostki; sposoby komunikowania się. Znając koncepcje psychologicznych wymiarów kultur, np. takiego autora jak Richard Lewis,**

pracownik będzie rozumiał, że **zachowanie Syryjek i ich dzieci nie wynika z braku wychowania i kultury osobistej oraz że nie jest wyrazem lekceważenia i braku poszanowania dla instytucji kultury, jej pracowników czy innych gości, ale jest przejawem większego kulturowego przyzwolenia na spontaniczność i swobodę w zachowaniu, ekspresję emocji, rozmowność**. Czy wiedza ta wpłynie na jego zachowanie? Czy dostosuje ofertę wydarzeń, sposób prowadzenia, oprowadzania, pracy z grupą, przestrzeń i/lub infrastrukturę pod potrzeby różnych grup kulturowych i poszczególnych osób? To pewnie zależeć będzie nie tylko od niego, ale i od całej instytucji i osób nią zarządzających.

W pełni włączające miejsce powinno działać z dużą otwartością, gotowością do ciągłej nauki i zmiany oraz podmiotową i partnerską współpracą z różnymi grupami społecznymi i kulturowymi. Jednak każdy pracownik może też decydować o zakresie własnych kompetencji. Jeśli ma chęci i postawi sobie cele rozwojowe w tym obszarze, znajdzie środki do ich osiągnięcia. Kursów, warsztatów, publikacji i materiałów o tematyce wielokulturowości przybywa, a dzięki internetowi są one dostępne na wyciągnięcie ręki. **Poniższa bibliografia wymienia tylko kilka z licznych zasobów, po jakie można sięgnąć, by rozwijać kapitał zawodowy pracownika instytucji kultury.**

Bibliografia

Abramowicz M. red., *Wielka nieobecna – o edukacji antydyskryminacyjnej w systemie edukacji formalnej w Polsce. Raport z badań*, Towarzystwo Edukacji Antydyskryminacyjnej, Warszawa 2011

Branka M., Cieślukowska D. red., *Wielokulturowa biblioteka*, FRIS, Warszawa 2014

Czerepaniak-Walczak M., *Pedagogika emancypacyjna. Rozwój świadomości krytycznej człowieka*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2006

Czerniejewska I., *Edukacja wielokulturowa. Działania podejmowane w Polsce*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2008

Hall E., *Bezgłośny język*, Wyd. PIW, Warszawa 1987

Hall E., *Ukryty wymiar*, Wyd. PIW, Warszawa 1976; Wyd. Muza, Warszawa 2001, 2003

Hall E., *Poza kulturą*, Wyd. PWN, Warszawa 1984, 2001

Hampden-Turner Ch., *Siedem kultur kapitalizmu*, Oficyna Ekonomiczna, Warszawa 2006

Hofstede G., Hofstede G. J., Minkov M., *Kultury i organizacje*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2011

Kramer J., *Wow! What a Difference. Diversity Works*, Utrecht 2014

Lewis R.D., *When Cultures Collide: Leading Across Cultures*, Nicholas Brealey International 2006, 1999, 1996

s. 69

Aby przekonać się, jak czują się obcokrajowcy w naszym kraju, przypomnijmy sobie, jak sami czuliśmy się, zwiedzając muzea poza granicami Polski.

- ♦ Czy pomogły nam informacje w naszym języku ojczystym?
- ♦ Czy zrozumieliśmy kontekst historyczny, społeczny oraz kulturowy innego kraju bez dodatkowych wyjaśnień?
- ♦ Czy mogliśmy z łatwością poruszać się po ekspozycji i w przestrzeni muzeum?

s. 70-72

- ♦ dostosowanie ekspozycji do potrzeb obcokrajowców
- ♦ audioprzewodniki
- ♦ standaryzowanie tłumaczeń

[wywiad z Ukraińcem mieszkającym w Poznaniu]

[pytanie] **Instytucja kultury jako platforma i miejsce pomocne w nauce języków.** Prowadzący takie instytucje mają ogromny przywilej atrakcyjności tego miejsca. Gdyby pojawiła się tam oferta nauki języka...

[odpowiedź] **...mielibyśmy dwa w jednym.**

(...) [pytanie] *To, na co musimy zwrócić uwagę: migranci przypominają w pewnym sensie nas, mieszkańców. My też nie zawsze w czasie wolnym odwiedzamy instytucje kultury, bo praca zabiera nam jednak sporo czasu i w tym wolnym chcemy odpocząć. Ale migranci mają też tego czasu dużo więcej niż turyści. Jeśli nie poznają propozycji kulturalnych od razu po przyjeździe, to jeszcze nic straconego. Czy przyjeżdżający do Poznania, których znasz, potrzebują więcej czasu?*

[odpowiedź] **Zdecydowanie. Zaobserwowałem, że moi znajomi im bardziej pewnie się tu czują, są stabilni finansowo, ich pobyt jest legalny, tym bardziej interesują się kulturą. Do jej odbioru potrzebny jest spokój psychiczny. Gdy go nie ma i staniemy przed najlepszymi dziełami sztuki, to nic do nas nie dotrze. Podstawowe potrzeby – gdy je zaspokoimy, to sięgamy po więcej.**

[pytanie] *Czy w grupie migrantów jest odwaga wchodzenia w nową społeczność? Czy wolą obracać się w swojej zamkniętej grupie?*

[odpowiedź] To jest jedna z barier – mentalność migrantów. Osoba pochodząca z Ukrainy może być dość zamknięta, nieśmiała i jeśli chcemy ją zaprosić, to trzeba to zrobić we właściwy sposób. **Szyld, który mówi „Rozmawiamy w języku ukraińskim”, czy podobna zachęta, może sprawić, że taka osoba odważy się skorzystać z oferty.**

(...) [pytanie] Mówiłeś o mentalności – czy jest taka grupa, do której najtrudniej dotrzeć? Osoby, które nie potrzebują kultury, bo w rodzinnym miejscu też jej nie potrzebowały, czy może obawiają się, że jest to dziedzina bardzo hermetyczna i wolą same zapewnić sobie rozrywkę?

[odpowiedź] Tu najważniejsze są chęci, bo w każdym społeczeństwie znajdziemy grupę, która nie jest ciekawa wydarzeń kulturalnych, nie chce tak spędzać czasu...

[pytanie] A czy jest to kwestia oferty kulturalnej?

[odpowiedź] **Nie sądzę, takiej grupie wystarczy telewizja.**

[pytanie] Ukraińców w Poznaniu i okolicach jest bardzo dużo. Czy instytucje kultury mogą uczestniczyć lub pomóc w budowaniu jedności tej grupy? Czy to jest potrzebne i czy warto to robić?

[odpowiedź] Na pewno warto, ale **skoro migranci najwięcej czasu spędzają w pracy, to może właśnie przez pracę lub pracodawcę trzeba próbować dotrzeć do tych osób. Może warto pomyśleć o benefitach od pracodawcy – na przykład kulturalne karty jak stosowane już sportowe. Osoba, która tu przyjechała, nie może sobie finansowo pozwolić na korzystanie z oferty kulturalnej, zwłaszcza na początku pobytu.**

[pytanie] A budowanie społeczności, jedności grupy? Czy motorem mogłaby być instytucja kultury? Czy to w ogóle ma sens?

[odpowiedź] To jest dość delikatny temat. Nie można tego zrobić na siłę. Natomiast warto próbować i **na przykład wyznaczyć w grupie migrantów osoby, które już poznały tę ofertę – i to one mogą „podawać” kulturę dalej.** Formy są różne: poprzez media społecznościowe, swoje kontakty, pocztę pantoflową.

s. 88-108

Dobre praktyki

- ♦ **Kurs edukacyjny Wielokulturowość w przestrzeni miasta.** Koordynatorka: Małgorzata Waszczuk, Dział Edukacji Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN w Warszawie
- ♦ **Językowe Pogotowie.** Koordynatorki: Izabela Putz, Grażyna Matuszczak, **Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna** w Nowym Tomyślu
- ♦ **Zajęcia edukacyjne dla grup ze szkolnych wymian międzynarodowych.** Koordynatorka: Dorota Piwowarczyk, **Centrum Turystki Kulturowej TRAKT w Poznaniu**
- ♦ **Witaj w Poznaniu – karty do nauki języka polskiego jako drugiego.** Koordynatorka: Anna Mieszala, **Centrum Turystki Kulturowej TRAKT w Poznaniu**
- ♦ **Senior-Turysta.** Koordynatorka: Dorota Piwowarczyk, **Centrum Turystki Kulturowej TRAKT w Poznaniu**

Inspiracje do modelu współpracy instytucji kultury i społeczności migranckich

s. 10 Brama Poznania jako interesujący przykład inicjatywy

s. 11 interesująca refleksja nt. udziału w kulturze turystów i migrantów

s. 15, s. 18-20 erasmusi jako kategoria odbiorców

s. 16 turysta kulturowy vs. pozostali turyści

s. 17-19 typologia turystów kulturowych, szczególnie interesujący są początkujący turyści (których trzeba „zwabić” do instytucji kultury)

s. 27-31 wyniki badania dot. spędzania czasu wolnego przez cudzoziemców oraz wybrane rekomendacje dla IK

s. 32 Migrant Info Point – warto zbadać ich „przestrzeń do samorealizacji cudzoziemców”

s. 27 Potencjalne źródło: „Badania w sektorze kultury”, badania.kultura.uj.edu.pl, bit.ly/3dz7NPS

s. 52-55 przegląd technik badawczych przydatnych w badaniu publiczności, m.in. mapa empatii

s. 64 Potencjalne źródło: red. M. Branka, D. Cieślukowska, Wielokulturowa biblioteka, FRIS, Warszawa 2014.

s. 84-85 wywiad o uczestnictwie w kulturze z perspektywy Ukraińca mieszkającego w Polsce

s. 88-108 ciekawie opisane dobre praktyki z instytucji kultury

Inne ważne info

Publikacja powstała w ramach serii „Odbiorcy instytucji kultury”: Inne publikacje:

- ♦ Młodzież / 2019 w instytucji kultury
- ♦ Osoby z niepełnosprawnością intelektualną / 2017 w instytucji kultury
- ♦ Rodziny / 2015 Seniorki i seniorzy / 2016 w instytucji kultury

<https://bramapoznania.pl/odbiorcy-instytucji-kultury>